

સીમાસ્તી વ્યાખ્યાન

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગૂજરાતી કોપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૩૪૬૮- વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ સીમાસ્તી વ્યાખ્યાન.

વિષય

ॐ
प्रातःस्मरणीय १००८ श्रीमन्मुक्तिविजय (गुलचंदजी) गणि गुरुभ्योनमः

चोमासी व्याख्यान भाषांतर
तथा
तेरकाठीयानुं स्वरूप.

लेखक

गणिवर्य १००८ श्रीमन्मुक्तिविजय गुलचंदजी शिष्यवर्य १००८ श्रीमान् गुलाबविजयजी माहाराजना
शिष्य मुनिराजश्री मणिविजयजी माहाराज.

प्रकाशकः—श्री बोरु गामना संघ तरफथी शाह गोडांनस छनालाल मु. बोरु.

वीर संवत् २४५३.

आवृत्ति १ ली.

प्रति: ५००

सन्ने १९२६.

૧૨૪૫૯

શ્રી વીરસમાજના શ્રી વીરશાસન પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ, હાજી પટેલની પોલ અમદાવાદમાં
શાહ રતીલાલ કેશવલાલે છાપ્યું.

વાંચો

વાંચો !!

વાંચો !!!

નિવેદન.

સુઝ ! પ્રિયપાઠકગણ, આ ચોમાસી વ્યાખ્યાન મૂલ ગ્રંથના કર્તા માહાત્મા શ્રીમાન્ ક્ષમા કલ્યાણિકર્જી મહારાજા છે. તેમણે સંક્ષેપમાં આ ગ્રંથ મૂલમાં બનાવ્યો છે. તેમાં કાંઈક વધારા સાથે મેં તેનું ભાષાંતર દેવનાગરી લિપિમાં તૈયાર કર્યું છે. કાંઈક વિવેચન, બોધ અને દૃષ્ટાન્તો વિગેરે વધાર્યા છે. તેમજ મૂલમાં જે દૃષ્ટાન્તો હતા તેને થોડા મોટા કર્યા છે. આ ગ્રંથનું ભાષાંતર કરવાનું કારણ એ છે કે આજથી પાંચ વર્ષ ઉપર ગામ ડભોડામાં મને માનવિજયજી માહારાજ મળ્યા હતા. તેમણે સદર ગ્રંથનું ભાષાંતર કરવા મને સુચના કરી હતી. પરંતુ પ્રત્યક્ષ જે કામ કરે છે તે કામ પરોક્ષે એકદમ થઈ શકતું નથી. એ ન્યાયે તે માહારાજ લક્ષ્યમાં ન રહું અને હું ભૂલી ગયો. એવામાં અકસ્માત્ કાકતાલીય ન્યાય પ્રમાણે માહારો અને તેમનો સંજોગ ચોમાસાનો થવાથી મને તે વાત તેઓશ્રીયે ફરીથી સ્મરણ કરાવવાથી સ્વાસ્થ્ય મુદ્દેશ માહારાજ માનવિજયજી માહારાજા પ્રેરણાથીજ આ ચોમાસી વ્યાખ્યાનનું મેં ભાષાંતર કર્યું છે તથા તેઓનાજ કહેવાથી સાથે સાથે તેરકાઠીયાનું સ્વરૂપ પણ કાંઈક વિસ્તાર પૂર્વક બોધયુક્ત અને ભગવાન માહાવીર સ્વામીજીની દેશના પૂર્વક ગોઠવ્યું છે, અને ભાષાના વાંચનારા માહાનુભાવો સાધુ સાધવીયોને સ્વાસ્થ્ય વ્યાખ્યાનમાં વાંચી શકાય એવા રૂપમાં પત્રાકારે બાહ્ય પાઠવામાં આવેલ છે. અને તેનો લાભ સાધુ સાધવીયો લઈ શ્રાવક શ્રાવિકાને પણ વાંચી સંભલાવી જરૂર જરૂર આપશે એટલે આ લેખકનો પરિશ્રમ સફળ થશે. આ

ગ્રંથ હું બીજાને છપાવવા આપતો હતો પરંતુ તેવામાં ઇંહાંના શ્રીશંઘને સ્વર પઢવાથી અને જ્ઞાનદાનનું મોડું પુન્ય છે તેમ માની માહાજન વર્ગે જ્ઞાનસ્વાતાના રૂપીયા ૬૩૧ આપી પોતાની ઉદારતા બતાવી તેટલી પ્રતો ૫૦૦ છપાવી સાધુ સાધવીને મેટ આપવાનું ઠરાવ્યું છે. આવી ઉદારતાથી ગામ શ્રીબોરનો શંઘ ધન્યવાદને પાત્ર ગણી શકાય છે. સાધુ સાધવીયો પણ આ પ્રત મેટ મળે એટલે બાંધી નહિ રાખતા બાંધવા સંભલાવવાનું લક્ષ્ય બાહાર નહિ રાખે તેવી આકાંક્ષા છે.

લેખક:

મુનિ મણિવેજય.

પ્રાતઃસ્મરણીય ૧૦૦૮ શ્રીમન્મુક્તિવિજય-મુલચંદ્રજીગણિગુરુભ્યોનમઃ

શ્રીચૌમાસીવ્યાખ્ય ન જ્ઞાપાંતર-તથા તેરક ઠીયાનું સ્વરૂપ.

શ્રીવીરાયનમઃ શ્રીગૌતમાયનમઃ શ્રીસદ્ગુરવેનમઃ અથ શ્રીચૌમાસીવ્યાખ્યાનં આરમ્ભ્યતે. હવે ચૌમાસી વ્યાખ્યાનની શરૂઆત કરાય છે, યતઃ

સ્મારંસ્મારં સ્ફુરજ્ઞાનં, ધામ જૈનંજગન્મતમ્, કારંકારંક્રમાં ભોજે, ગૌરવેપ્રણતિંપુનઃ, ॥ ૧ ॥

નિબદ્ધાંપ્રાક્તનપ્રાજ્ઞે, વીંક્ષ્યવ્યાખ્યાનપદ્ધતિમ્, લિખ્યતે લેશતો વ્યાખ્યા, ચાતુર્માસિક પર્વણઃ, ॥ ૨ ॥

ભાવાર્થઃ—સ્ફુરણાયમાન જ્ઞાનવાહું તથા જગતના જીવોએ માનેલું એહવું જિનેશ્વર માહારાજનું જે તેજ તેનું સ્મરણ કરી કરીને તથા ગુરુ મહારાજના ચરણકમલોને વારંવાર પ્રણતિ નમસ્કાર કરી કરીને આગલ ઉપર થઈ ગયેલા માહાનુભાવ પંડિતપુરુષોએ વાંધેલી એવી વ્યાખ્યાનની પદ્ધતિને देखીને હું પણ આ ચૌમાસી પર્વની કથાનું વ્યાખ્યાન લવલેશથી કરું છું. આવી રીતે ચૌમાસી વ્યાખ્યાનના કર્તા મહાત્માશ્રી ક્ષમાકર્યાણિક મુનિ માહારાજા ભવ્ય જીવોને ઉપદેશ કરવા નિમિત્તે કથન કરે છે. ઇંહાં અશ્વઙ કાત્તિક ફાગન ચૌમાસી મધ્યે અન્ય વોજું કોઈ ચૌમાસી પર્વ આવ્યું હોય ત્યારે અન્યોઅન્ય સાપેક્ષ વ્યવહાર અને નિશ્ચય યુક્ત શ્રી જૈનશાસને જાણીને તથા એકાંત વાદને દુર કરીને શ્રી આવશ્યક ગ્રંથને વિષે કહેલ સમાહિત અક્ષર શુદ્ધ

ટંકરૂપ્ય લક્ષણ ચોથા ભાંગાના સમાન દ્રવ્ય ભાવલિંગ સંયુક્તની ઇચ્છા કરનારા અને સ્યાદ્વાદની રૂચીવાલા ધર્માર્થિ પ્રાણિયોયે સમ્યક્ પ્રકારે ધર્મકાર્ય કરવું હાં નિશ્ચય ચાર ભાંગા કહેલા છે તે દેસ્વાડે છે. અશુદ્ધ રૂપ્ય છે ને છાપ પળ અશુદ્ધ છે ૧, રૂપ્ય અશુદ્ધ છે પળ છાપ શુદ્ધ છે ૨, રૂપ્ય શુદ્ધ છે પળ છાપ અશુદ્ધ છે ૩, રૂપ્ય પળ શુદ્ધ છે ને છાપ પળ શુદ્ધ છે ૪, આવા પ્રકારના ચાર ભાંગાઓ કહેલા છે. તેમાં પહેલા ભાંગાને વિષે ચરકચરિત્રાદિકાદેક્ષે કહેલા છે કારણ કે તેઓનો ધર્મ પળ અશુદ્ધ રૂપ્ય જેવો છે ને તેમનો વેષ પળ અશુદ્ધ છે ૧, બીજા ભાંગાને વિષે પાસત્યાદિકો કહેલા છે કારણ કે તેમની કરણી અશુદ્ધ રૂપ્ય જેવી છે અને સાધુનો વેષ શુદ્ધ રૂપ્ય જેવો છે. પાસત્યાદિકોનું સ્વરૂપ નીચે પ્રમાણે છે. પાસત્યો ઇટલે જ્ઞાનદર્શનની સમીપે રહેનારો અથવા મિથ્યાત્વાદિ બંધ હેતુરૂપ પાશને વિષે બંધાયેલો હોય તે. તેના બે ભેદો કહેલા છે. ૧ દેશથી ઇટલે કાંઈપણ કારણ વિના જ્ઞાત્યાંતરનો પિંડ છે. સામો આળેલો પિંડ છે, રાજ પિંડ છે તેમજ અપ્રિંજાદે છે તથા દેશને વિષે નગરને વિષે ગામડાને વિષે કુલને વિષે શ્રાવકાદિકની મમતા રાખે તે પાસત્યો કહેવાય છે ૧. અને બીજો સર્વથી ઇટલે જ્ઞાનદર્શન ચારિત્રથી જે સર્વથા અલગો રહેલો તથા કેવલ લિંગધારી હોય તથા વેષ વિહંબક હોય અને ગૃહસ્થના આચારને ધારણ કરવવાલો હોય છે તે સર્વથી પાસત્યો કહેવાય છે ૧ હવે બીજા ઓસન્નાનું સ્વરૂપ બતાવે છે જે સાધુ સમાચારને વિષે પ્રમાદ કરતો હોય તે ઓસન્નો કહેવાય તથા ક્રિયા માર્ગને વિષે શિથિલપણું ધારણ કરે. અને સ્વેદ પામે તે પળ ઓસન્નો કહેવાય છે તેના પળ બે ભેદ છે. ૧. દેશથી ઇટલે આવશ્યક પાતેલપાઠનાદિ તથા પડિલેહણ મુલ્લવલ્લિકા વસ્ત્રપાત્રાદિ ભિક્ષા ધ્યાન અભક્તાર્થ આગમન વિરાગિયા નિર્ગમન સ્થાન નિશિદિન શયનાદિ દસવિધ

સાધુ સમાચારી તથા ઓઘપદ વિભાગ સમાચારી પ્રમુખ વિધિયુક્ત ન કરે તેમજ ઓછી અધિકી કરે રાજાની વેઠના માફક કરે. ગુરુ આદિના વચન સાંભલી દુમળો થઈ વચન સંઘન કરે, ગુરુને આક્રોશ કરે વિગેરે કરનાર ઓસન્નો દેશથી કહેવાય. હવે સર્વથી જે ઓસન્નો હોય તેનું સ્વરૂપ કહે છે. જે ચૌમાસા વિના શેષકાલે કારણ વિના પાટ વાજોઠ વિગેરે વાપરે તેના ઉપર સંથારો કરે સ્થાપના પિંડ આહાર કરે તથા સદાકાલ સંથારો પાથર્યો રાખે, પ્રાભૂત ઇટલે કોઈએ મેટ તરીકે લાવી આપેલ દોષિત આહારનું ભક્ષણ કરે, ઇત્યાદિક પ્રકારના લક્ષણયુક્ત હોય તે સર્વથી ઓસન્નો કહેવાય. ૨. હવે ત્રીજા કુશીલીયાનું સ્વરૂપ કહે છે. જે જ્ઞાન દર્શન ને ચારિત્રની વિરાધના કરતો હોય તે તથા સ્વરાવ આચારવાલો તથા સ્વરાવ શીયલવાલો હોય તે કુશીલીયો કહેવાય છે અને તેના ત્રણ મેદ કહેલા છે. ૧. જ્ઞાનકુશીલ ઇટલે અકાલે અવિનયથી અવહુમાનથી ગુરુને ઓઢવીને યોગ ઉપધાનહીન સૂત્ર અર્થ તદુભય હીન ઇત્યાદિ પ્રકારે આશાતના કરતો જ્ઞાન મળે તથા આજીવિકા માટે પઠન-પાઠન કરે. સંભલાવે લખે લખાવે મંડાર કરે કરાવે. નંદી સમાચારી આદિના સ્વાર્થને માટે ઉપદેશ કરે તથા આજીવિકા માટે ધર્મકથા કહે ને આજીવિકા માટે જ્ઞાન મળે, ઘરે ઘરે ધર્મ સંભલાવવા જાય તથા તેમને પોતાના કરવા નિમિત્તે તેમની સ્ત્રી બાલકાદિકોને મળાવે, વીજાના જ્ઞાન મંડારોને ઓઢવે, જ્ઞાનને ઓઢવે તથા પુસ્તકો લખી લખાવો વેચે, -તેની લેણદેણ કરે કરાવે પુસ્તકો વેચે વેચાવે ઇત્યાદિક લક્ષણયુક્ત જે હોય તે જ્ઞાનકુશીલ કહેવાય છે. ૧. હવે ત્રીજા દર્શન કુશીલના સ્વરૂપને બતાવે છે શંકા કરનારાના સાથે કાંક્ષા કરનારાના સાથે તથા વિચિત્રિસા-વ્યાપન્ન દર્શન-નિન્હવ-પથાછંદી-કુશીલીયા વેષ-વિઢંબકાદિના સાથે આલાપ સંલાપ કરનાર પઠનપાઠન કરનાર દર્શન કુશીલીયો કહેવાય છે. ૨. હવે ત્રીજા ચારિત્ર કુશીલી-

याना स्वरूपने देखाडे छे. ज्योतिष जोनारो होय तथा निमित्त कहेनारो होय तथा अक्षरकर्म यंत्र मंत्र तंत्र भूतकर्म-बलीपीठ उजाणी विगेरे करनारो होय तथा दानादिक सौभाग्य दौभाग्य करनारी जडीबुट्टी मूली विद्यारोहणादि पादलेप आंखअंजन चूर्ण स्वप्न विद्या चपटी वगाडवा आदिक त्रण काळजुं कथन पोतानी जातिकुळ विज्ञानादि विगेरे पोताना स्वार्थ कार्यादिकने प्रगट प्रकाश करे तथा नख केश कापे शमारे तेमज शरीरनी शोभा करे तथा वस्त्र पात्र दांडादिक घणा मूल्यवाळा सुंदर कोमल राखवानी बांछा राखे शिष्यादिक तेमज परिग्रहने विषे विशेष ममत्व भाव करी गाढ अभिलाषा राखे तथा निष्कारण अपवाद पद दूषण सहित मार्गने प्रकाशित करी तेनुं सेवन करे ते त्रीजो चारित्र कुशील कहेवाय छे ३. हवे चोथा संसक्तना स्वरूपने बतावे छे. जो पोताने कोइ वैरागी मळे तो वैरागी जेवो डोळ बतावे छे अने कोइ अनाचारी मळे तो अनाचारी जेवो डोळ बतावे छे एटलुंज नहि पण ते समये ते तेना जेवोज तन्मय बने छे. अगर मूळ उत्तर गुण दोष एकठा प्रवर्त्तावी देखाडे छे. तेना पण बे भेद कहेला छे. १ संक्लिष्टचित्त प्राणातिपातादिक पांच आश्रवनो सेवनारो तथा क्रुद्धि गारव रसगारव शातागारव गारवसहित स्त्री तथा घरबारादिकना विषे अत्यंत आसक्त रहेलो तथा निरंतर दुर्ध्यानने करनारो तेमज पारकाना गुणने नहि सहन करनारो अने मत्सरी इत्यादि गुण युक्त होय ते संक्लिष्ट चित्तवाळो कहेवाय छे १ हवे बीजा अमंक्लिष्ट चित्तवाळाने बतावे छे. पोताना आत्माने जे समये जेवो प्रसंग मळे त्यारे तेवो बनी जाय छे एटले के प्रियधर्मी साधु ज्यारे तेने मळे त्यारे साधुना आचारो पाळे अने प्रियधर्मी पासत्थो मळे त्यारे तेना जेवोज थाय छे ते अमंक्लिष्ट चित्तवाळो कहेवाय छे. २ हवे पांचमा यथा छंदना स्वरूपने देखाडे छे. श्रीमान तीर्थंकर देवनी आज्ञा विना पोतानी इच्छाये प्रवर्तनारो

तेर का-
ठीयानुं
स्वरूप.

અને પોતાની ઇચ્છા મુજબ પ્રરૂપણા કરનારો યથા તથા લવારો કરનારો યાદશ તાદશ ઉત્મૂત્ર વોલનારો પ્રરૂપનારો અને પોતાના સ્વાર્થનોજ ઉપદેશ આપનારો તથા પોતાની મતિ વિકલ્પિત કરી પરજાતિને વિષે ભઠ્ઠી જનારો તેમજ પરની વાત વિકથા કરનારો તથા પોતાના ઉપકારી ધર્માચાર્યાદિકની અવહીલના કરનારો તથા આચાર્ય ઉપાધ્યાયાદિકની નિંદા કરનારો તેમજ જેનાથી જ્ઞાનાદિક પામે તેવા વહુ શ્રુતની નિંદા જુગુપ્સા કરનારો ત્રણે ગારવમાં મસ્ત રહેનારો અને કારણ વિના વિગયનું ભક્ષણ કરનારો યથાહંદો કહેવાય છે. તેના પળ અનેક ભેદો કહેલા છે એ ઉપર કહેલા પાંચ ને શ્રીજીનેશ્વર મહારાજના મતને વિષે વંદન કરવા લાયક કહેલા નથી એટલે અવંદનીય છે પણ જો જ્ઞાનદર્શન ચારિત્રની સહાય માટે સેવન કરેલ હોય તો તેને વંદનીય જાણવા. ૫-૨. એ પ્રકારે પાસત્યાદિકનું સ્વરૂપ વતાવ્યું હવે ત્રીજા ભાંગાને વિષે પ્રત્યેક બુદ્ધોને ગણેલા છે કારણ કે જ્યારે તેમને બોધ થાય છે ત્યારે તેમનો આત્મા શુદ્ધ રૂપ્યમય એયલે વિવેકરૂપ જ્ઞાનરૂપ ધર્મરૂપ બની જાય છે પણ જ્યાં સુધી એટલે અંતર મુહૂર્તે બેઘડી સુધી દ્રવ્યલિંગને અંગીકાર નથી કરતા ત્યાં સુધી અશુદ્ધ રૂપ્ય. (વેષવાઢા) કહેવાય છે ૩ અને ચોથા ભાંગાને વિષે સાધુઓ શુદ્ધ રૂપ્યમય સાધુ ધર્મના પ્રતિપાલન કરનારા તથા શુદ્ધ મુદ્રામય શુદ્ધ સાધુવેષને ધારણ કરનારા કહેવાય છે કારણ કે શુદ્ધ કરણીથી તેમનો આત્મા શુદ્ધ રૂપ્યમય હોય છે અને દ્રવ્ય ભાવથી શુદ્ધ વેષને ધારણ કરવાથી શુદ્ધ મુદ્રા (છાપ) મય કહેવાય છે. ૪ માટે એ ચારે ભાંગાઓને વિષે દ્રવ્ય ભાવની શુદ્ધિ રૂપ ચોથો ભાંગો હોવોથી શુદ્ધતાથી ચોથો ભાંગોજ ગ્રહણ કરવા લાયક છે. હવે શાસ્ત્રકાર મહારાજા પ્રથમ શ્રાવકોને નિરંતર કરવાના કર્તવ્યોને દેખાડે. યતઃ દેવપૂજા ગુરુપાસ્તિ, સ્વાધ્યાયઃસયમસ્તપઃ, દાનંચેતિ ગૃહસ્થાનાં, પઙ્કર્માણિ દિને દિને. ॥ ૧ ॥ ભાવાર્થઃ નિરંતર પરમાત્માની

पूजा करवी. १ तथा गुरुमहाराजनी सेवा करवी. २ तथा स्वाध्याय ध्यान करवुं. तथा संयम इंद्रियोनुं संवरण करवुं मन वचन कायाना योगोने एकत्र करवा. ४ तथा शक्ति अनुसारे विविध प्रकारे तप करवो. ५ अने सत्पात्रने विषे दान देवुं ६ ए छ प्रकारना कार्यो निरंतर करवाने माटे भव्य जीवोने शास्त्रकार माहाराजा फरमान करे छे निरंतर ए छ प्रकारना कार्योने धारण करनारा जीवोने. महादुःखे करी जेनो अंत आवे एवा कठोर कर्मथो अनंत भवो सुधी संसारमां परिभ्रमण करवुं पडे छे. एम जाणी भवभ्रमणथी त्रास पामेला अने जैन मार्गमां प्रीति करी सद्वर्त्तन करनारा श्रावक वर्गे निरंतर जेना अंदर बहुज असत्य अने पापादिकनुं आववापणु होय तेवा पापमय व्यापारोने त्याग करवा जोइये कारण के पापमय व्यापारथी बुद्धि भ्रष्ट थाय छे ने तेथी आत्मा अधोगतिने पामे छे वली विशेषथी फागण मासथी उपरांत तिलादि धान्य राखवुं न जोइये. कारण के तेने विषे घणा त्रास जीवोनी उत्पत्तिने नाशनी संभावना रहेली छे. जो के उत्तम जीवोने तो अनाज मात्रनो व्यापार न करवो जोइये. तेमां असंख्याता जीवनी हानी छे एम करता कदाचिते धंधो करवो पडे तो फागण शुद्धि पूर्णिमा सुधी तिलादि नो राखी पछी बंध करी दे. अनाजने पण अशाड मास सुधीमां वेची दे पण चोमासामां वेचे नहि व्यापार पण करे नहि जेठ मास सुधीमां लेवु देवु बिगेरे जे करवुं होय ते करी दे. आ शिवाय चोमासामां धान्यनो संग्रह राखे नहि. कारण के चोमासामां जीवोनी उत्पत्ति विशेष थाय छे माटे श्रावकनो धर्म नहि. तथा अथाणादिक जे बोळादि होय छे. ते तथा अभक्ष्य वस्तुनो भक्ष्यादिक वस्तुनो अरसपरस स्पर्शादिक थयेल होय तो तेनो पण त्याग करवो जीवोथी व्याप्त मधुकवित्वादि फलो होय तेमने त्याग करवा. तथा पुष्पो अरणि सरगवो मधमधुक इत्यादिक पण त्याग करवा. ते-

મજ વર્ષાકાલને વિષે તાંજલિયાદિક શાક પત્રની ખાજી થાય છે. તે પળ અભક્ષ્ય હોવાથી સ્વાસ્થી નહિ કારણ કે તેમાં વહુ સુક્ષ્મ ત્રસ જીવો રહેલા હોય છે એ પ્રમાણે યોગ શાસ્ત્રને વિષે કલિકાલ સર્વજ્ઞ ભગવાન શ્રી હેમચંદ્ર મૂરીશ્વર મહારાજે કુમાર-પાલ મહારાજાદિક માહાજન પાસે સભાસમગ્ર કથન કરેલ છે, વ્હી ફાગળ પૂર્ણિમાથી આરંભીને કાર્તિક પૂર્ણિમા સુધી પ્રાયઃ કરીને જીવોને પત્ર શાકાદિકનું ભક્ષણ કરવું ન જોઈયે. એટલે કે ખાજીપાલાદિક પત્રમય શાકોને ત્યાગ કરવા જાડ્યે. ખાજીપાલાના પત્રોમાં વહુજ સૂક્ષ્મ જીવો હોય છે તે ભક્ષણ કરવાથી ઘણા જીવોનો સંહાર થાય છે તથા ઘણુજ પાકી ગયેલું હોય તથા વહુજ શિથિલ એટલે-ચુંથાઈ ગયેલ હોય તથા જેના રસમાં ફેરફાર થયેલ હોય એવા ચીખડા આદિક ફલોને વિષે વહુ જીવોની ઉત્પત્તિ હોવાથી તેને ત્યાગ કરવા જોઈયે વ્હી લિદ્રવાલા, નહિ પાકેલા ફલોને વિષે પણ ઘણાં જીવોનો સદ્ભાવ હોવાથી તેનું ભક્ષણ નહિ કરતા ત્યાગ કરવા જોઈયે. એ પ્રમાણે નહિ જેના નામ ટામ ગુણ દોષો જાણેલા હોય તે આદિ સમગ્ર અભક્ષ્ય વસ્તુનો શ્રાવક વર્ગને પરિહાર કરવો જોઈયે. કહ્યું છે કે. ઉક્તંચ

અજ્ઞાતકંફલમશોધિતપત્રશાકં, પૂર્ણિમાનિસકલાનિવહટ્ચૂર્ણં,

માલિન્યસપિરપરીક્ષકમાનુષાણા, મેતેભવન્તિનિતરાંકિલમાંસદોષાઃ ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ:—અજાણ્યું ફલ તથા નહિ જોયેલા એટલે સૂક્ષ્મ દ્રષ્ટિથી વારીકતાથી નહિ તપાસ કરેલા પત્રાદિકના શાકો તથા સમગ્ર સોપારીના ફલો તેમજ હાટાદિકના ચૂર્ણાદિક તથા ઘણુજ મલીન ઘી વિગેરેની સારઅસારનો પરીક્ષા કર્યા શિવાય ભક્ષણ કરનાર માણસને નિરંતર નિશ્ચય માંસભક્ષણ કરનારના જેટલાજ દોષો લાગે છે. અજાણ્યા-ફલો-કિંપાદિક અગર

जीवने उपद्रव करनारा, आत्मानो घात करनारा फलोंनुं भक्षण करणारा जीवोने शास्त्रकार माहोरजा मांसना भक्षण करनारा कथन करे छे. पत्रवाला शाकोमां-दरेक पत्रोमां अने नसोमां घणा सूक्ष्म जीवो रहेला होय छे तेथी वारीकाइथी तपास कर्या शिवाय जो तेनुं भक्षण करवामां आवे तो निश्चय भक्षण करनारने मांस भक्षणनो दोष लागे छे. हालभां वृत्तधारी जे उपयोगी होय तेना शिवाय तथा जीवदयानी लागणी धावनारना शिवाय ने जेने विषे जीवो मरे छे, अगर मरेला छे, ते देखी खावामां मूग चडावनार शिवाय पत्रवाला भाजीपालादिक शाकोना खानारा तेमज बीजा शाकादिक खानारा भाग्येज तपास करता हशे. कारण के आ जीवोने खावानीज ललुताने हायओय होवाथी आना अंदर जीवो हशे, तेनो घात थशे, माहारी बुद्धि नष्ट थशे, मने पाप लागशे. आवी भावना स्वप्नना अंदर पण ते अज्ञानि जीवोने रेहेती नथी तेथी मांस पिंडरूप जीवोना नाशभूत आहारने अभक्ष्यनो प्रेमी जीव राची माचीने करे छे आवा जीवोनी दशा सज्जन वर्गने शोचनीय बने छे चोमासानी सीजनमां तो सर्वथा प्रकारे वनस्पतिने त्याग करवी जोइये कोइ पण प्रकारे फलफूलोनुं पण भक्षण करवुं नहि जोइये. अभक्ष्य नही कहेवाता भींडा तुरीयाना शाकोमां पण प्रत्यक्षपणे एळो देखाय छे. माटे तमाम शाकादिक छोडी देवा. वली बारे मास ने बत्रीशे घडी बाइयोने भाइओना मोढा पानना डूचाथी भरेला होय छे. नहि गणे रात्रि के नहि गणे दिवस जानवरोना पेठे चाव्याज करे. आवा माणसोने व्रत प्रत्यारूपान उदय आवेज क्यांथी, ने नागरवेलना पानने त्याग करेज शाना आवा जीवोनी जींदगी शोचनीय छे वली सोपारी आदिक फलोमां तेमज गांधीनी दुष्कृतमां रहेली घणी खरी वस्तुओमां जीवो घणाज उत्पन्न थाय छे तेथी ते सघला फलो

તેમજ વસ્તુઓને, અને તમામ પ્રકારના હાટના ચૂર્ણોને જીવાકુલપનાથી ત્યાગ કરવા જોઈએ છતાં જે માણસ ત્યાગ કરતો નથી. તેને માંસાહારના દોષવાળો કહેલ છે. વલી ઘણા વચ્ચેનું. મલીન ઘી હોય તેના રસકસમાં ફેરફાર થવાથી, મલીનતાથી ચરબી નાશવાથી બનાવટી કરવાથી, બટાકાના ચૂર્ણથી-તેમજ બીજી વસ્તુની શેલમેલ કરવાથી તેવા ઘીમાં જલ્દી કીડા પડી જાય છે. માટે એ ઉપરોક્ત પ્રકારના ઘીનું ભક્ષણ કરનારને માંસભક્ષણનો દોષિત કહેલ છે વાસ્તે સજ્જન અને રૂઢ પરલોકમાં પોતાના આત્માના હિતચિંતક ભવ્ય જીવાંયે સદાકાલને માટે અને ન વનો શકે તેા ચોમાસાને માટે પગ વિશેષથી જરૂર ત્યજવા જોઈએ. વત્રીશ અનંતકાયને વાવીશ અભક્ષ્યને વર્જવા. ૧ મૂળકંદ. ૨ વત્રકંદ. ૩ લોલી હલદી. ૪ આદુ. ૫ લીલો કચૂરો. ૬ શતાવરી. ૭ વિરાલી. ૮ કુંવાર. ૯ થોર. ૧૦ ગજો. ૧૧ લવણ. ૧૨ વાંસકારેલા (કોમલવાંસની નવી કુંપલ) ૧૩ ગાજર. ૧૪ લુણી. ૧૫ લોઢ. (કમલકંદ) ૧૬ ગરિકર્ણિકા નામનો વેલડો. ૧૭ સર્વ વૃક્ષોના કોમલકુંપલા. ૧૮ દુરસાળી કંદ ૧૯ યેગકંદ. ૨૦ લવણ નામના વૃક્ષની છાલ ૨૧ લીલી મોથ ૨૨ સ્વીલોડા ૨૩ અમરવેલ ૨૪ મૂઝા. ૨૫ બિલાડીના ટોપ. ૨૬ ઢકવા (થુલશાક પ્રથમ ઉગેલ) ૨૭ શુકરવાલ. ૨૮ પલ્યંક નામે શાક. ૨૯ કોમલ આંબલી. ૩૦ બટાટા. ૩૧ પિંડાલુ. ૩૨ ફુટેલ અંકુરાવાલા. ચોલાદિ. દ્વિદલ ધાન્ય. એ વત્રીશ અનંતકાય. તથા ૧ વડવીજ. ૨ પીપલાના ફલો. ૩ પીપરના ફલ. ૪ કચુંબર. ૫ ઉંચરાના ફલ. ૬ માચળ. ૭ મધ. ૮ મદિરા. ૯ માંસ. ૧૦ વિષ. ૧૧ વરસાદના કરા. ૧૨ મુલીયા. ૧૩ માટી. ૧૪ રાત્રીભોજન. ૧૫ બોલ અથાણુ. ૧૬ સર્વ અનંતકાય. ૧૭ વિદલ. કાચા દંદી દુધ કાચી છાશ સાથે કઠોલ ભક્ષણ વેગળ. ૧૯ સર્વ તુચ્છ ફલ. ૨૦ વેડફલ. ૨૧ વહુવીજ ફલ. ૨૨ ચલિતરસ. એ વાવીશ અભક્ષ્યને પગ

त्याग करवा बली ग्रीष्म ऋतुने विषे जे द्रव्यो जल्दीथी बगडनारा होय तेवा द्रव्योने शीघ्रताथी उपयोगपूर्वक वापरी जवा. परंतु वर्णरस, स्वादादेकज्जो फेरफार जणाया छतां पण खावा नहि. ए उपरोक्त प्रकारे चोमासामां प्रतिपालन करवा भव्य जीवोने उज-माल थवुं. हवे ओ चोमासीना पर्वने विषे. भव्य जीवोने विशेषताये शुं करवुं ते शास्त्रकार माहाराजा देखाडे छे. कहुं छे के, यतः सामायिकाव-यकपौषधानि, देवार्चनस्नात्रविलेपनानि, ब्रह्मक्रियादानतपोमुखानि, भव्याश्चतुर्मासकमंडनानि.

भावार्थः—शास्त्रकार माहाराजा कहे छे के हे भव्य प्राणि जीवो ! सामायिक १. आवश्यक २. पौषध ३. देवपूजा ४, स्नात्र विलेपनादि ५, ब्रह्मचर्य. ६ विविध प्रकारनी क्रिया. ७ सत्पात्रदान. ८ नाना प्रकारनां तप कर्मादि विगेरे धर्मकर्तव्यो ९ चोमासीना आभूषणो, अलंकारो कहेला छे. माटे श्रावक वर्गने ते अवश्य सेवन करवा लायक छे. यद्यपि जो के चोमासी त्रण छे तदपि. तोपण जे चोमासीने उदेशी ने व्याख्यान करवामां आवे. तेनुं नाम ग्रहण करवुं. तेमां कोइ पण दोष गणी सकातो नथी. कारण के आ चोमासीना अंदर कोइक पुद्ब सामायिकने करे छे कोइक प्रतिक्रमणने करे छे कोइ पोषधने करे छे इत्यादि प्रकारना धर्म कर्तव्यो करे छे माटे इहां कांइ विरोध आवतो नथी. इहां प्रथम तिथियोनु अवलोकन करवुं जोइये. ते तिथियो त्रण प्रकारे कहेली छे. तथाहि. चाउइसठ मुद्दिठ पुणमासिगीत्ति. सिद्धांते. उक्तत्वात्. चौदश—आठम कल्याणिक तिथियो पूर्णिमा. एक माणसने विषे. बे चौदश. बे आठम. अमावास्या तथा पूर्णिमा. आ छ तिथियोने चारित्रनी तिथियो कहेली छे. आ तिथियोने विषे चारित्रनुं आराधन करवुं. शीलंगाचार्यादि गीतार्थ माहा पुरुषोये आदरपूर्वक आराधन करेल छे माटे इहां कल्याणिकनी तिथियो, तिर्थकर माहाराजादिकनी कल्याणिकनी तिथियो तथा पर्युपणनी तिथियो लेवी तथा

બીજ પાંચમ આઠમ અઘ્યારશને જ્ઞાનતિથિ ગણવી. આ તિથિયોને વિષે જ્ઞાનનું આરાધન કરવું. અને અન્ય દર્શનની તિથિયો જે છે તેમાં દર્શનનું આરાધન કરવું એવી રીતે સમ્યક્ત્વ ધારી જીવોએ મિથ્યાત્વના પરિહાર પૂર્વક દેવપૂજા, ગુરુભક્તિ જિનેશ્વર માહારાજ કથિત આગમનું શ્રવણ ધર્મક્રિયાનું અનુમોદન તિર્થયાત્રાનું કરવું તેમજ જિનેશ્વર માહારાજના કલ્યાણિકની ભૂમિને સ્પર્શાદિક કરવું. વિગેરે કર્તવ્યોથી નિરંતર ભવ્ય જીવોને સમ્યક્ત્વ નિર્મલ કરવું જોડ્યે. કહું છે કે, યત:

જમ્મંદિક્ખાનાણં, તિત્થયરાણં, મહાણુભાવાણં, જત્થયકયનિવાણં, અગાઢં દંસણં હોઈ. ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ:—જે ઠેકાણે મહાનુભાવ શ્રોમાન્ તીર્થકર મહારાજાઓના જન્મ દિક્ષા જ્ઞાન અને નિર્વાણાદિક થયેલ હોય તે ઠેકાણે દર્શન વંદન નમન પૂજન સ્તવન સ્પર્શ વિગેરે કરવાથી અગાઢ દર્શનની પ્રાપ્તિ થાય છે કિંવહુના તીર્થકર મહારાજાના પાંચે કલ્યાણિકોનું આરાધન ભવ્ય જીવોને દર્શન શુદ્ધિ કરાવી શોધતાથી મોક્ષ સુખ આપે છે. હવે હંદાં પ્રથમ સામાયિકના રૂપન કહે છે. સમ્યક્ પ્રકારે રાગદ્વેષ રહિત જીવને જેના અંદર જ્ઞાનાદિક ગુણનો લાભ થાય છે તેનું નામ સામાયિક કહેવાય છે. અને તે અંતર મુહૂર્ત્તે બે ઘડીના કાલરૂપ સામાયિકને કરનાર જીવ મન વચન કાયાના યોગોને એકત્ર કરી સ્થિર ચિત્ત અને પ્રશાન્ત મન કરી રાગદ્વેષના પરિહાર રૂપ ને જ્ઞાન ધ્યાન ક્રિયાકાંડ યુક્ત જે આત્માના નિર્મલ અધ્યવસાયરૂપ કરણિ કરવામાં આવે છે તથા સર્વ જીવોને વિષે તેમજ સર્વ વસ્તુને વિષે સમ પરિણામ આત્માના થાય છે. તેનું નામજ સત્ય સામાયિક કહેવાય છે અને તેજ અર્થને શાસ્ત્રકાર માહારાજા વિશેષપણાથી નીચે મુજબ પુષ્ટ કરે છે. ઉક્તંચ

નિંદા પસંસાસુસમો, સમોયમાણાવ માણકારિસુ, સમસયણ પરિયગમણો, સમાહયં સંગયં જીવો ॥ ૧ ॥

भावार्थः—जे जीव निंदा कोइ करे तो तेना उपर द्वेष करतो नथी अने कोइ प्रशंसा करतो होय तो तेना उपर राग करतो नथी पण बन्नेना अंदर समान वृत्ति कारण करे छे तथा कोइ मान आपे तो पण राजी थतो नथी तेमज कोइ अपमान करे तो तेना उपर रीस करतो नथी ने ते बन्नेना उपर समवृत्ति राखे छे. तथा स्वजन वर्ग अने बीजापरलोकोने विषे माहारा ताहरां चित्त नहि राखता. बन्नेने विषे समान वृत्ति धारण करनार जीव सत्य सामायिकने करनार कथन करी शक्या छे. वली पण कहं छे के—

जो सत्त्वोत्पत्तिः सु, तसे सुथावरे सुय, तस्स सामायियं होइ, इमं केवलभासियं, ॥ २ ॥

भावार्थः—जे माणस त्रस अने स्थावरादि सर्व भूत प्राणियोने विषे समानवृत्ति धारण करनार होय तेनेज सामायिकनो लाभ मले छे ए प्रकारे केवलज्ञानि महाराजे कथन करेल छे. तेथीज सुज्ञ जीवोये वीतरागे कथन करेल मार्गनुं आलंबन करी सत्तायेक करवाथी परम लाभ थाय छे वली सामायिक लइने बेठेल गृहस्थ माणस पण साधु तुल्य थाय छे कहं छे के यतः—

सामाद्यं यं कुरु, समणा इह स्थावरो हव इजम्हा, एएणकारणेणं, बहुसो सामाद्यं कुज्जा, ॥ १ ॥

भावार्थः—सामा एक लइने बेसनार माणस सर्व सावय कर्मने त्यागीने बेसे छे अने तेज कारणथी ते श्रावक साधुना जेवो केवाय छे. एटला माटेज शास्त्रकार माहाराजा कहे छे के निरंतर बारंवार श्रावक वर्ग सामायिकने करे. अने सामायिक करनारने साधुना समान कहेल छे तेथीज सामायिकना अंदर रहेल जोवथो देवने स्नात्रादिक करावुं तेमज पूजनादि करवुं बिगेरे द्रव्य पूजा करवाने माटे निषेध करेल छे कारण के सामायिकरूप भावस्तवने विषे द्रव्यस्तवनुं करवुं ते अनौ-

ચિત્ત ક બાય છે વઝી સામાયિકની દુર્લભતા કહેલ છે. કહું છે કે યથા.

સામાહયસામગ્ગિ, દેવાચિચિતંતિ િયમજ્ઞમિ, જહહુહિસુહુત્તમેગં, તાઅહ્મદેવત્તણંસહલં ॥ ૧ ॥

માત્વાર્થ:—દેવતાઓ જે છે તે પણ સામાયિકની સામગ્ગિ પોતાના હૃદયને વિષે નિરંતર ચિંતવે છે, અને વિચારે છે કે જો એક મુહૂર્ત માત્ર પણ અમોને સામાયિક ઉદય આવે તો અમારુ દેવપણું જે તે સાફલ્ય ભાવને પામે એવા પ્રકારે ભાવના રાખે છે. ત્યારે મહુણ્ય વર્તેને તો માનુણ્ય ભવાદિકની સામગ્ગિ તેમજ આર્ય ક્ષેત્રાદિ દેવગુરુ ધર્મની પ્રાપ્તિ થયેલી હોવાથી સામાયિક ક વાચાં માહાન્ લાભ થાય છે. હવે ર્હાં સામાયિક કરનારના બે ભેદ કહ્યા છે ૧ ઋદ્ધિવાલો, ૨ નિર્ધન તેને વિષે જે ઋદ્ધિ રહિત છે તે સાધુ સમિપે અગર જૈનમંદિરે ઉપાશ્રય હોય ત્યાં તથા પૌષધશાલાને વિષે તથા પાતાન ઘરને વિષે અથવા મિર્વિઞ્ન સ્થાનને વિષે સામાયિકને કરે. અને જે સમૃદ્ધિવાલો છે તે રાજાદિક હોય, અગર કોઈ શેઠ શાહુકાર માહાન્ નાણેવાળા હોય તેમને તો પોતાના ઘરથકીજ માહા આઢંબરથી નીકલી ઉપાશ્રયે આવી સામાયિક કરવું તેજ ઉચિત છે. કારણ કે તેમ કરવાથી દેવનારા લોકો જૈન ધર્મની પ્રશંસા કરે કે જૈનશાસનના અંદર આવા મહર્દિક લોકો પણ છે કે જેઓ માહાન્ આઢંબરથી ધર્મ કર્મને કરે છે. એવી ભાવના યુક્ત થઈ અનુમોદન કરી તેમજ સામાયિકને હલવા કર્મીપણું હોય તો પોતે પણ સામાયિકને કરે છે અગર ઉજમાલ થઈ અનુમોદન કરવાથી તેમના આત્માને લાભના સાથે જૈનશાસન પ્રમાણ બના થાય છે. હવે સામાયિકના આઠ નામો છે તે કહે છે. ઉક્તંચ.

સામાહયં ૧, સમહયં ૨, સમ્મવાઓ ૩, સમાપ્ત ૪, સંલેવો ૫, અણવજ્જંચઈ પારંણ ૭, ગણવાણેયદેઅહં ૮, ॥૧॥

भावार्थः—सामायिकं एटले समभाष. कोइपण वस्तु अगर जीव होय तेने विषे रागद्वेष छोडी दइ स.
१ सम येकं एटले सम्यक् प्रकारे मन वचन कायाना एकत्र योगीथी सर्व जीवोने विषे दयानुं प्रतिपालन कर
एटले सम्यक् प्रकारे अगर रागद्वेषना परिहारने करी यथास्थित जेवुं होय तेवुं कहेवुं. ३ समास एटले थोडा
प्रकारना तत्ववालो अने कर्मने नाश करनार तत्वबोध आपवो ते. ४ संक्षेपः एटले थोडा असरो पण तेनो अर्थ ५
थकी पण अधिक होय तेवी द्वादशांगीं मेलववुं. ५ अनवद्यं एटले पाप कर्मना रहित निष्पाप करणीने आदरवी,
एटले पापना परिहारथी समग्र वस्तु तत्वोने जाणवानुं ज्ञान. ७ प्रत्याख्यानं एटले त्याग करवा लायक वस्तुओने त्य.
तेना पखाण करवा ८ ए आठप्रकारना नामो कहेला छे. इवे ते आठेना आठ प्रकारे दृष्टांतो कहेला छे ते देखाडे छेतेमां.

दमदन्त राजर्षि दृष्टान्तो यथा.

हस्तिशीर्ष नामनुं एक नगर हतुं ते नगरनुं रक्षण दमदंत नामनो राजा करतो हतो. ते राजाने एकदा प्रस्तावे हास्तेना
नगरना स्वामि पांडवो अने कौरवो साथे सीमा निमित्ते माहान् क्लेश थयो तयारबाद केटलायेक दिवसे दमदंत राजाप्रति
वासुदेव जरासंध जाना सेवा करवा गयो ते समयनो लाभ लइ पांडवो तथा कौरवोये तेनो देश भांग्यो अनेक प्रकारे छुट-
फाट करी माहान् उपद्रव कर्यो ते वार्त्ता दमदंतना सांभळवामां आववाथी क्रोध करी घणा सैन्यने लइ दमदंत राजा शीघ्रताथी
हास्तेना नगर उपर चढयो. अने त्यां बन्नेने अरसपरस माहा घोर रणसंग्राम थयो. परंतु रणसंग्राममां भवितव्यता अने
तथा प्रकारना कर्मना सयोगे पांडवो अने कौरवो हार्या अने पोताना नगरमां प्रवेश करी जइ दरवाजाना द्वार बंध करी बेठा.

एवी रीते पराभव पामी गयेला तेओने देखी जय पामेल दमदंत पोताना नगर प्रत्ये गयो अने सुखे करी प्रजाना प्रतिपालन पूर्वक धर्म करवा लाग्यो. एकदा प्रस्तावे राजाये संध्याने विषे लाल पीळुं लीळु धोळुं काळुं ए पंच प्रकारनुं वादलानुं स्वरूप नीहाल्युं अने तेनी चित्र विचित्रताथी आनंद युक्त थयो परंतु थोडाज बखतमां ते पांच प्रकारना वादलानुं दृष्ट नष्टपणुं देखी वैराग्यने पाम्यो अने विचार करवा लाग्यो के अहो अहो आ संसारमां पण राज्य ऋद्धि वैभव सुख पिता पुत्र बहेन माता स्त्रियादिक सर्व प्रदेष्टार आ वादलाना पेठे क्षण मात्रमां नाश पामवाना छे छतां पण आ मूढ जीवो बीळकुळ नहि समज्जता अनेक प्रकारे संसारमां राचो माचीने पाप कर्मने करी परलोके कुगतिमां जइ पडे छे. माटे धिक्कार छे आ असार संसारने. आवी रीते वैरागी थइ राज्यने छोडी प्रत्येक बुद्धपणाये दिक्षाने अंगीकार करी नाना प्रकारनी तपस्याने आदरी भूमि मंडलमां विहार करवा लाग्या अने अनुक्रमे विहार करता एक दिवसे हास्तनार नगरना दरवाजाना वाहिर काउस्सग ध्याने रखा. ते समये क्रीडा करवा जतां पांडवोये रस्तामांज ते मुनिने देखी तथा लोकोना मोढाथी आ दमदंत राजर्षि छे एवुं सांभळी जाणीने पांचे पांडवोये जल्दीथी घोडा उपरथी उतरी ते मुनिने प्रदक्षिणा करी विधि सहित वंदन कर्युं अने बोल्या के हे मुनि माहात्मा आपने धन्य छे. संसार अवस्थामां पण अमारा जेवा बलीष्ठोने पण तमोये जोत्या हता. एटछे ते समये बाह्य शत्रुओने जीतवानुं तमारामां संपूर्ण बळ हतुं. अने आ बखने पण तमोये माहा बळवान् रागद्वेषादि शत्रुओने लीळा मात्रथी जीती लीधेल छे. माटे हे माहाराज आपने धन्य छे. आपना तप कर्म अने धैर्यने धन्य छे के अनेक प्रकारे परिसहोने जीती मोक्ष सुख मेळववा उजमाल थयेला छो आवी रीते बहुज प्रशंसा करी पांडवो आगल चाल्या. तयारवाद दुर्योधनादि कौरवो आब्या.

तेमां उपरोक्त प्रमाणे ध्यानस्थ मुनिने देखी तथा दमदंत मुनि जाणी दुष्ट दुर्योधन तेने हे मुंड ! हे पाखंडी ! हे दुष्ट ! ते दिवसे तुं अमारा हाथमांथी गयो हतो. आजे इहां ढोंग करी ले कोने धुतवाने भ्रम जाळमां नाखवा उभो रहेल छे. तने धिकार छे ! आवी रीते अनेक दुर्वचनो बडे करी तिरस्कार करी, पोताना पासे बीजोरु हतुं ते मुनि उपर फेंकी आगळ चाल्यो. कहेवत छे के यथा राजा तथा प्रजा. पांडवो सारा हता तेथी मुनिनी स्तुति करी, तेथी तेमना परीवारे पण मुनिनी स्तुति करी अने दुर्योधन माहा दुष्ट हतो तेथी तिरस्कार करी बीजोरु फेंकवाथी तमाम कौरवोये पण तिरस्कार करी मुनि उपर पथरा नाख्या अने मुनिना उपर चोतरफ एक मोटो पथरानो ढगलो कयो. मुनि माहाराज मुनिधर्म क्षमा छे तेम जाणी निदक स्तुतकन विषे समान चित्त राखी पोताना ध्यानमांज स्थिर रखा हबे पाछा उपारे पांडवो क्रीडा करीने बल्या तयारे मुनिने नहि देखता ते ठेकाणे पथरानो मोटो ढगलो देखी लोकोने पुछयुं तयारे आ सर्व दुष्ट दुर्योधने करेलुं छे. आवुं कौरवोनुं उद्धतपणं जाणी जल्दीथी त्यां आवी पोताना हाथेज तमाम पथरा विगेरे दुर करी मुनिने वंदन करी भावथी खमावी पांडवो पोताने स्थाने गया अने दुर्योधनने कहुं के हे कुलांगार ! मुनिने तें कदर्थना शुं कामे करी. हेनिलज ! ऋषि हत्यानुं मत्पाप छे तेथी कांडपण भय तने न थयो. ते वैरागी निरागी महात्मा छे तेने देह उपर मूर्च्छा नथी तेथी पण तने कांड करम न आवी. हजी प्रथमनी अवस्था तुं भुली गयो केम ? ते बलीष्ठ माहात्मानुं पराक्रम केम तें रणसंग्राममां नोहोतुं दीतुं ते अवसरे कुतराना पेठे पूठमां पुंछडी घाली बाइलाना पेठे दरवाजा बंध करी घरमां पेसो गयो हतो. ते समये आ महात्माना बळने तें नोहोतुं जोयुं के अत्यारे ए वैरागी निस्पृहि महात्माने पथरा मारवानुं वळ ताहारामां आव्युं ते वखते ते महात्माये

સ્વાસ દયાનીજ સ્વાતર તને જીવતો રહેવા દીધો છે. વલી અત્યારે પણ તે મુનિ તાહારા જેવા અનેકને શિક્ષા કરવા બલવાન છે, છતાં પણ પોતે ઉપસર્ગને સહન કરી કેવલ દયાનીજ સ્વાતર શાંત વૃત્તિ રાખીને રહેલા છે. માટે એવા ક્ષમાના દરિયા મુનિ માહાજાને ગાલ આપનાર, તિરસ્કાર કરનાર અને મારનાર તને અને તાહારા જેવા કુલાંગાર કૌરવોને ધિક્કાર છે. કે તમોયે મુનિ માહાત્માને કદર્થના કરી મહાન્ પાપકર્મ બાંધ્યું અને તે પાપ કર્મના માઠા વિપાકો નરકમાં જઈને ભોગવવા પડશે. માટે કદાપિ કાલે કોઈપણ મુનિ માહાત્માને મનથી પણ નિંદવા મંડવા દંડવા નહિ તો પછી વચન કાયાથી તો કહેવુંજ શું ? મુનિયોની નિંદા કરનારની નરક શિવાય બીજી એક પણ મતિ નથી માટે આત્માનું હિત ઇચ્છનારે સ્વપ્નને વિષે પણ મુનિ મહારાજના નિંદા કરવી નહિ ને કદર્થના પણ કરવી નહિ. એ પ્રકારે પાંડવોયે દુર્યોધનાદિક કૌરવોને શિક્ષા કરી એ ઉપરોક્ત રીતે પાંડવોયે મુનિ મહારાજને વંદન નમન સ્તવન બહુમાન કર્યું, અને દુર્યોધનાદિકે ગાલિપ્રદાન તાડનતર્જન નિંદનાદિક કર્યું તો પણ મુનિ મહારાજ તેઓના ઉપર જરા પણ રાગદ્વેષ નહિ કરતા સમભાવી થયા. અને તેથીજ તે સદ્ગતિના ભોક્તા થયા इति दमदंत राजषि कथा. તેવીજ રીતે સામાયિક કરનાર સમભાવ કરી સામાયિક કરે ત્યારેજ તેનો અંતરાત્મા કર્મથકી મુક્ત થાય. સમભાવ શિવાય સામાયિકના યથાર્થ લાભની ભજના સમજવી. આધુનીક સમયમાં સામાયિક ઘણાં જીવો કરે છે, પણ તે સામાયિકમાં કોઈ નિંદા, કોઈ વિકથા, કોઈ ઠઠ્ઠા, કોઈ મશ્કરી, કોઈ ઇર્ષ્યા, કોઈ માયા, કોઈ અહંતા, કોઈ મમતા, કોઈ રાગ દ્વેષાદિક, કોઈ સંસારની સ્વટ્પટની વાતો કરે છે, કોઈ જ્ઞાન ધ્યાન કરે નહિ ને બીજાને કરવા દે નહિ. કોઈ કાચસ્સગ્ગ કરે નહિ બીજાને કરવા દે નહિ, કોઈ પુસ્તક વાંચતા હોય તેનું સાંભલે નહિ ને બીજાને સાંભલવા દે નહિ, કોઈ નવકાર ગણે

नहि ने बीजाने गणवा दे नहि, कोइ धर्म करे नहि ने करवा दे नहि. अने पोते कलेश करे ने बीजाने करावे आवा वर्त-
नथी सामायिक करनार केवल पोताना आत्मानुं अहितन करे छे. माटे उत्तम जीवोये सामायिक लइ मौन धारण करी ध्यान
करवुं, पंच परमेष्ठि माहाराजनी माला गणवी. ज्ञान ध्यान, स्वाध्याय करवो पोते भणवुं बीजाने भणाववुं माहापुरुषोना जीवन
चरित्रो वांचवा के जेथी करी आत्माने वैराग दशा प्राप्त थाय, हास्य ठठा मश्करी विषय कषायना वचनो त्याग करवा.
धर्मना प्रश्नोने अने गुरु माहाराजने पुछवा शिवाय धार्मिक कार्य शिवाय कोइने उत्तर पण आपवो नहि. तेमज पोते बीजाने
कांइपण कहेवुं पुछवुं पण नहि किंबहुना. कोइ गाल दे, ताडनतर्जन करे, निंदा विकथा करे तो पण चित्तमां शान्ति धारे तेज
माणस शास्त्रमां कह्या प्रमाणे नीचे मुजब फलोने मेलवी शकशे. नान्यथा कहुं छे के.

यदुक्तं सिद्धान्ते

सामाहयं ऋणंता, समभावंसावओघडिअदुगं, आउंसुरेसुबंधइ, इत्तियमित्ताइंपलिआइं ॥ १ ॥

भावार्थ:—बे घडी समभाव धारण करी सामायिकने करनार श्रावक देवलोकनुं आयुष एटला प्रमाणवाला पल्यो-
पमनुं बांधे छे.

यतः

माण्डिकोडीओ, लक्खागुणसद्विसहसपणवीसं, नवसयपणवीसाए, सतिहाअडभागपलिअस्स, ॥ १ ॥

सत्तहत्तरिसत्तसया, सत्तहत्तरिसहसलक्खकोडीओ, सगवोसंकोडि सया, नवभागासत्तपलिअस्स, ॥ २ ॥

भावार्थ:—बाणु ९२कोटी ओगणसाठ ५९ लाख पचीश २५ हजार नवशे ९ ने पचीश २५ सात आठ २ भाग पल्यो-

तेर का-
ठीयानुं
स्वरूप.

પમના અંકતઃ ૯૨૫ ૯૨૫ ૯૨૫ $\frac{૭}{૮}$ તથા ૨૭૭૭૭૭૭૭૭૭૭૭ $\frac{૧}{૮}$ એટલે સત્યાવીશ સાતસો સત્યોતેર હજાર લાખ કોટી અને સત્યાવીશશે લાખ કોટી નવ ભાગ સાત પલ્યોપના એ ઉપરોક્ત પ્રમાણે સમભાવથી સામાયિક કરનાર પલ્યોપમના દેવ ગતિના આયુષને બાંધે છે. હવે સામાયિક કરનારને વિચાર કરવાનો છે કે રાગદ્વેષ રહિત સામાયિક ફક્ત એકજ કરવાથી એ ઉપરોક્ત પ્રમાણે દેવનું આયુષ બંધાય છે તો નિરંતર વીતરાગની આજ્ઞા પ્રમાણે જો સામાયિક કરવામાં આવે તો દેવતાનું કેટલું લાંબુ આયુષ બંધાય તેનો ધ્યાન કરવો જોઈયે. વિના પૈસાએ વિના મહેનતે વિના ઉપાધિયે આવો માહાન્ લાભ મળતો જોઈ જે જીવો તેને હાથે કરીને તિરસ્કાર કરે છે તે જીવો અફસોસ કરવા લાયક બને છે, અને ઘરવારના કામ કાજને રોકી સામાયિક લઈ ઉપરોક્ત પ્રમાણે સમભાવથી સામાયિક નહિ કરનારા કેવલ અજ્ઞાન દશાનાજ હિમાયતી ગણાય છે. કોઈ પૈસાથી દાન માન આપે ને કોઈ બે ઘડીનું નિર્મલ મનથી સામાયિકને કરે તો પણ તેને તોલે તે આવે નહિ જે માટે કહું છે કે—

यदुक्तम् सिद्धान्ते.

दिवसे दिवसे लक्षं, देहसुवर्णरस खंडियंगो, एगोपुण सामाह्यं, करे इनपहुत्तयेतस्स. ॥ १ ॥

भावार्थ—एक माणस दिवसे दिवसे लाख खांडी सोनानुं दान करे अने एक माणस बे घडीनुं सामायिक निर्मल मनथी रागद्वेष रहितपणे करे तो लाख खांडी सोनानुं दान बे घडीना सामायिकना तोले आवी शके नहि. अहा हा हा, केटलो सामायिकनो प्रभाव ! पारावार, बस कहेयुंज थुं. सांप्रतकालना जीवोने जरूर विचारवुं जोइये के आपणे सामायिक ग्रहण करता छतां पण जे आहट्टुदेहट्टादिक करीये छीये ते मिथ्या छे. जे वस्तुनो नाश थयो छे अगर थवानो छे तेमां तेमज जे वस्तु मली

चौमासी
व्या-
ख्यान.
॥१०॥

छे मलवानी छे मेलववी छे तेमां तथा सुख दुःखना आववामां ने जवामां घरबार व्यापार स्त्रि पुत्रादिक अने लेवड देखेदा तेमज संसारी अनेक प्रकारनी जलनी चिंता उपाधिमां धार्यु नहि बनतां छतां सामायिक लइ जे आर्त्त ध्यानादिक अढारे पाप-स्थानोनं ध्यान आ जीव करे छे ते वास्तवीक रीते साचा लाभ ने सुखनो भोक्ता थतो नथी पण सुख लाभनी हानी करवावालो थाय छे. जे माणस सामायिक लइने बेठे छे. ते समये तेना घरबार लक्ष्मी लुंटाइ जता होय, मरण पोताना बाल बच्चा स्त्रि कुटुंब परीवारनं थतुं होय अने पोतानं पण मरण थतुं होय, वल्लभमां वल्लभनं मरण थतुं होय तो पण पोताना सामायिकना ध्यानमां विघ्न नाखनार आर्त्तध्यानादिक नहि करतो सप्रभावे सप्रणिणामी थइ धर्म ध्यानमां उजमाल जे थाय छे तेज सत्य सामायिक करना केवलज्ञान पामी मोक्ष सुखनो आस्वादन करनार थाय छे.

वणिकू दृष्टांतो यथा.

कोइ एक शहेरने विषे एक श्रावक रहेतो हतो अने धर्मध्यान सहित व्यापार करी पोतानुं गुजरान चलावतो हतो. हवे एक दिवस तेने चिंता थइ के परदेशना अंदर गया विना माणसो पैसापात्र थता नथी माटे माहरे पण देखेदा अंदर जइ लक्ष्मी उपार्जन करवी जोइये. आवी धारणा करी काइक धर्मध्यान करतो हतो ते पण मुकी पैसा कमावा चाल्यो. रस्तामां चालता चालता विचार करवा लाग्यो के अरे पासे पैसा तो छे नहि ने व्यापार शानो करीश तेमज धनवान केम थइश. मने परदेशन विषे पैसो कोण धीरशे आवा प्रकारना संकल्प करतो चाल्यो जाय छे तेवामां एक अटवी आवी तेनी नजीकमां एक पल्ली हती तेमां साते व्यसनना सेवन करनारा पांचसो चोरो रहेता हता. त्यां जइ आ वाणियो बुद्धिमान होवाथी विचार

तेर का-
ठीयानुं
स्वरूप.

॥१०॥

करवा लाग्यो के जो आ पल्लीमांज रहीने मीठु मरचु विगेरे परचुरण वेचवानो धंधो करीश, तो मने थोडा पैसामां घणो व्यापार थशे, मने घणा रुपीयानी जरूरीयात नहि पडे. वली आ चोर लोकोने कांइ कमाइ करवानी महेनत पडती नथी. तेओ तो चोरी करीने लावे छे तथा इहां कोइनी दुकान नथी तेमज तेने कांइ व्यापार नोकरी करवानी नथी के शरीरे परशेवो बळे ! ते तो हामना माल खानारा छे माटे हुं इहां दुकान करीश तो मने फावशे ने एकना त्रण गणा करीने लइश तो पण ते लोको आपी देशे कारण के तेने कमावा जवुं पडतुं नथी. वली हुं वाणियो अकलबाज होवाथी मीठु मीठु बोलं अ अने ओछुं आपीश बधारे लइश वली तेने मलतो रहीश एटले मने घणा पैसा मलशे, तयारबाद घरे चाल्यो जइश. जो के एवा नीच अने व्यसनी लोकोन भेगा रहेवाथी मने गेरफायदो छे, वली परमात्माना दर्शन बंदन नमन पूजन गुरुभक्ति दयादान उपकार परोपकार कांइ पण इहां नथी. इहां तो चोरोनी साथे वसी चोर जेवुं थइ पापकर्म पोटला बांधवाना छे. पण करवुं केम ? आ कर्तव्य शिवाय मने पैसो मलना नथी माटे अत्यारे तो इहांज रहूं. पैसो प्राप्त थया पछी घर प्रत्ये जइश ने बांधेला पापकर्मोने पछी छोडीश. हजी घणो टाइम छे कांइ बगडी गयुं नथी. आवी धारणा करी ते चोर पल्लीमां रह्यो ने सर्वने मली जइ वेपार करवा लाग्यो अने थोडा बखतमां पैसापात्र थयो. आ वाणियाए विचार कर्यो के जेवो आहार तेवो ओढकार. एक तो चोरपल्लीमां बे माथानो थइने रहूं छुं, चाीनो माल वेचेथी लउं छुं, चोगणा पैसा खाउं छुं, धर्म ध्यान कांइ करतो नथी, केवल पापनुंज पोषण करुं छुं ते ठीक नथी. विपत् आवीने ज्यारे उभी रहेशे तयारे धर्म विना कोइ साहाय करनार नथी. हवे बीजी धर्म क्रिया तो आ अट्टीमां माहाराथी कांइ बनी शके तेम नथी कारण के तेवा देव

गुरु धर्मना इहां साधनो नथी. परंतु ज्यारे ज्यारे अवकाश मल्लशे त्यारे जेवी फुरसद हशे ते प्रमाणे एकाद बे सप्ताहिक निरंतर करतो रहीश. आवी धारणा करी पोतानो विचार अमलमां मूकी अवकाशना समये रात्रि दिवस साप्ताहिक करवा लाय्यो. अनुक्रमे घणां पैसा भेगा कर्या पण घर प्रत्ये जवानी इच्छा थइ नहि कारण के नीच लोकोनुं अन्न, पैसो स्वावाधी तेनी बुद्धि नीच जेवी थइ गइ. हवे एक दिवस ते पांचसे चोरोना नायको मोटा चार जणा हता तेणे बंधा चोरोने भेगा करी रानगा मसलत चलावी के भाइयो आपणे चोरो छीये, आपणे बीजानी चोरी करीने लावीये छीये, अंधारामां आपणे कुटाइये छीये. भुख तरश ने दुःख आपणे वेठीये छीये, बली उंच वेची उजागरो आपणे करीये छीये. कदाच पकडाइ जइये तो दंडाइये टाडय मराइये ने पांसीये पण आपणज चढवा बखत आवे मतलब के पैसानेज माटे आपणे आटला बंधा कष्ट सहन करी भयंकर जोखममां उतरीये छीये. त्यारे जेना माटे कांडपण जोखम नथी तेवा आ वाणियाने आपणे केम लुंढता नथी. कारण के आ वाणियो नागोपुगो इहां आव्यो हतो ने बे माथानो थइ आपणीज पल्लीमां मुछो उपर तार दइ रहो छे ने आपणाज पैसा लइ खाइ पीने ताना करे छे तो हाथमां निधाननी प्राप्ति थइ तो ते हवे न लइये तो आपणा जेवो बीजो एक पण मूरख माणस न समजवो. माटे हवे जेटला आपणा पैसा तेणे खाधा छे ते लइ लेवा. आवा बचनो सांभली चोरो चलावेना एक मत थयो के वाणियाने अत्यारे ने अत्यारे लुंढो चालो एटले मोटा चार चोरो हता ते बेल्या के सवुर करो अत्यारेने अत्यारे एकदम न लुंढाय कारण के घणा वर्षनो आपणे पाडोशीपणानो संबध छे माटे ते न जाणे ते बखते आपणे तेनो पसो लइ छेशुं. हालमां कोइ बोलशो नहि गुप चुप बेसी रहो. हवे रात्री पडी दसेक वाग्याने। शुमार थयो ते बखते

चारे चोरो उपडया ने वाणियानी दुकानना बारणा पासे आव्या. बारणानी तडामांथी चोरोये जोयुं तो ते वाणियाने सामा-
 यिक लइने बेठेलो ने हाथमां माला फेरवतो देख्यो तथा एक बाजु पाटलो आडो मुकेलो, दीवो बलतो देखी चारे जणा
 आघा जइ वातो करवा लाग्या के आ वाणियो मारो बेटो पाको छे हो के ! जोयुं के दीवा आडो पाटलो मुकी आपणने लुं-
 वानी माला फेरवी उजाग । करी केवो पैसो साचवे छे. गमे तेम हो पण आपणे तेना पैसा आजे लीधेज छुटको करवो छे.
 आवो विचार करी फरीथी तेना बारणा पासे जइ उभा रह्या. चतुर वाणियो चेतो गयो. मनमां जाण्युं के आजे निश्चय माहारा
 पैसा लुंटाशे. क्षण मात्र तेने आ अवला विचार आव्या पण तेवामां विवेक प्राप्त थयो ने आत्म साक्षीये मनने समजाववा
 मांडयो के अरे हुं कोण लुं, अत्यारे केवी स्थितिमां लुं, हालमां कया कार्यनुं में आलंबन कर्युं छे, तेनो मने विचार पण आवतो
 नथी. हे जीव ! तूं सामायिक लइने बेठो छे. तूं आर्तध्यान करीश नहि के आ लुंटारा मारो पैसो लइ जाय छे. ते पैसो तारो
 नथी तें पण अन्याय अधर्म करीने तेना पासेथी लीधेल छे तो ते लइ जाय तो भले जाय. ताहारं बाह्य धन भले लुंटी जाय
 पण तूं आर्चध्यान करी ताहारं सामायिक रुपी धन गुमावीश नहि. हे चेतन ! स्वस्थ था, स्थिर था, धर्मध्यानमां तत्पर था.
 हवे तूं ते पैसापर माहारापणुं राखीश नहि. आवी रीते दृढ थइ जीव स्थिर रहे एटला माटे मोढेथी नमो अरिहंताण विगैरे
 संपूर्ण नौकार मन्त्र उंचे स्वरे वारंवार बोलवा लाग्यो ते सांभली चोरो अरसपरस विचार करवा लाग्या के ओहो आतो
 वाणियो सतो थाय छे ने कहे छे के हुंतो जागु लुं ने पैसानी चोकी करुं लुं. लांबा लांबा बराडा पाडी आपणने डरावे छे
 पण जोइये तो खरा ते क्यां सुधी आपणने डरावे छे ने क्यां सुधी जागे छे. आजे तेना पैसा लइने ज घेर जवुं. कालनो

चौमासी
व्या-
ख्यान.
॥१२॥

वायदो राखीशुं तो बली क्याइक पैसा दाटी आवशे. आवो विचार करी गुप्तचुप बेसी रह्या. श्रावके मोटा सादे नमस्कार गणवा शरु राख्या. बारंवार नमस्का मंत्रने सांभळवाथी समकाले चारे चोरोने विचार आव्यो अने इहापोह विचारणा करता जाती सारण ज्ञान उत्पन्न थयुं. प्रत्येक जणा विचार करवा लाग्या अ हा हा हा ! भवांतरे अमे श्रावको हता, देवगुरु धर्मना उपासको हता, नमस्कार माहामंत्रनुं स्मरण करनारा हता, सामायिक प्रतिक्रमणादिक क्रियाना करनारा व्रत धारी हता पण पापकर्मना उदयथी प्रमाद करी व्रतानुं खंडन करी मरीने चोरो थया छोये. पूर्वे व्रतनी विराधना करी तेथी तो धर्मभ्रष्ट माहा नीचमां नीच सात व्यसनना सेवनारा थया. हवे अबोर पापकर्म करीये छोये तो भवोभव तीर्थच ने नरकगति विना बीजे कोइ पण ठे-काणे अमारु क्याइ ठेकाणुं पण पडनार नथी. धिक्कार छे, अमारा पापी आत्माने ! फिटकार छे अमारा चोरीना नीच धंधाने ! तिरस्कार छे अमारा दुष्ट मनथी निरापराधि लोकेने दुःख आपनारा अमारा पापीमां पापी मलीनमां मलीन पापी धंधाने के अमो अनेक प्रकारे दुष्टजीवने फोगट त्रास आपीये छोये. आवो रीते आत्मानी निंदा गर्हा गुप्ता करता घणा कर्मोने क्षीण करी क्षपक अणि उपर आरोह थया अने च्यार घाती कर्मोना नाश करी चारे जणा केवलज्ञान पाम्या. हवे प्रातःकाले केवल ज्ञानि माहाराज मोहेस्तु करवा देव देवांगनाओ आव्या ने सुवर्ण कमलनी रचना करो. आवो बनाव जोइ वाणियो ठरी गयो ने विचार करवा लाग्या के हा हा इति खेदे चोरी करनारा जीवने पण केवलज्ञान प्राप्त थयुं. हुं निर्भागी मंदभागी हीन भागी भारेकर्मि बहुल संसारी के जे नगरमां देवगुरु धर्मनुं सेवन हतुं तेने छोडी दइ केवल आ चोरोना पैसा धूती पैसादार थवा इहां आवी चोरो करता पण भुंडो बन्यो ! धिक्कार छे माहारा अवतारने ! धिक्कार छे माहारा दुष्ट लोभने ! आवी रीते आत्म

तेरका-
ठीयानुं
स्वरूप.

॥१२॥

निंदा करता शुभ भावनाथी तेने पण केवलज्ञान तुरत उत्पन्न थयुं. पांचे केवल ज्ञानि माहाराजनो मोहोत्सव कर्यो. पल्लीना चारो देखी रह्या छे के आ थुं थइ गयुं विगेरे विचारणा करनारा समग्र चारोने धर्मोपदेश आपी केवलोये बोध करवाथी तमामे दिक्षा लीधी. देवताये समग्रने साधुवेष अर्पण कर्यो, ने मुनिमहाराजने वंदना करी स्वस्थाने गया. केवली महाराजाओ भूमि-मंडल उपर विचरी घणा भव्य जीवोने बोध करी मोक्षमां गया ने शाश्वत सुखना भोक्ता थया.

सुज्ञ वांचकवृंद, केम देख्युं के आनुं नाम सामायिक कहेवाय. गमे तेवा कटाकटीना समयमां पण जे जीव आर्तध्यान नहि करना स्थिर चित्तथी सामायिकनुं प्रतिपालन करे छे तेज जीव माहान् लाभने मेलवी शके छे माटे दरेकने सामायिक लइ विनय विवेक विचारवृं क वर्तन करी ज्ञान ध्यानमां ज काल काढवो जोइये पण सामायिक लइ रागद्वेष क्रोध, मान, माया, लोभ निंदा विकथा हांसी ठठामशकरी विषय कषायनी वातो मद, मोह, मान, मत्सर विगेरे करवा जोइये नहि. माटे हे उत्तम जीव, ताहारे जो सदगतिमां जइ शीघ्रताथी मोक्षमां जवुं होय तो बाहिर भटकता मनने रोकी रागद्वेष त्याग करी सम-ताथी सामायिक करवा उजमाल था. अलंबिस्तरेण.

हवे बीजुं दृष्टान्त सम्यक् प्रकारे जीवोना पर दया करनारानुं कहेवामां आवे छे एटले के सुज्ञ अने भवभीरु जीवोये एवा प्रकारे दया पालवी के आत्मानुं कल्याण शीघ्रताथी थइ जाय जेमके महात्मा मेलारज मुनिये पोताना प्राण अर्पण करीने पण क्रौंच पक्षीना प्राण वचाव्या आनुं नाम साची दया कहेवाय छे.

मेतार्यमुनि दृष्टान्तो यथा

आ भारत भूमिने विषे सांकेत नामनुं एक मनोहर नगर हतु अने ते नगरमां चंद्रावतंसक नामनो राजा राज्य करतो हतो तेने पहेली सुदर्शना अने बीजी प्रियदर्शना नामे वे सणीयो हती. पहेली राणी सुदर्शनाने सागरचंद्र तथा मुनिचंद्र नाममा वे पुत्रो हता. बीजी राणी प्रियदर्शनाने गुणचन्द्र तथा बालचन्द्र नामे वे पुत्रो हता चन्द्रावतंसक राजाये मोटा पुत्र सागरचन्द्रने युवराज पदवी आपीने युवराजपदे स्थाप्यो अने अवंतीनं राज्य बीजा मुनिचंद्र कुमारने आप्यु. अनदा प्रस्तावे चंद्रावतंसक राजा पोताना घरने विषे काउस्सग ध्याने रह्यो ने एवी रीते नियम कर्यो के घरने विषे आ दीपक दीवो ज्यांसुधी बुझाइ न जाय त्यांसुधी माहारे काउस्सग ध्यान करवु. आवो अभिग्रह धारी पोते ध्यानमां रह्यो. हवे अंधकार थशे तो माहारा स्वा-माने कष्ट थशे आवुं समजी पोहोरी फरनार माणस-पोहोरे पोहोरे दीवामां तेल नाखतो गयो तेथो दीपक प्रकाश करवा लाग्यो. आवी रीते रात्रिना चारे पोहोर तेलना नाखवाथी दीपक मातःकाल सुधी रह्यो. ते टाइममां राजाये श्रेष्ठ ध्यानरुपी दीपिकाने आगल धरी भाव व्रतने विषे आरोहण थइ रात्रिमां परिग्रह सहन करवाथी वृक्षनी शाखा जेम तुटी पडे तेवी रीते पोताना बग्ने पगो आखी रात्रि उभा रहेवाथी जकडाइ गया ने भूमि उपर पड्यो अने उत्तम भावना भावतो थको देवलोकने विषे गयो.

ते समये मंत्री आदि राज्यना सामंतवर्गे राज्य गादी उपर सागरचंद्रने स्थापन करवा मांड्यो पण दिशा अंताकार कर-वानी वृत्तिवालो ते राज्यने विषे हर्ष पाय्यो नहि. आ अवसरे नेनी ओरमान माताने सागरचंद्र कहुं के हे मांभाजी ! तमारा पुत्रने हुं राज्य आपुं लुं ते तमो ग्रहण करो माहारे तो दिक्षा लेवी छे आवी रीते कक्षा छतां पण आ छोकरा हजी बालक

छे राज्य केवी रीते करशे एम धारी अपरमाताये राज्य आपता छतां पण लीधुं नहि अन्यदा निरंतर सागरचन्द्रना राज्यनी वृद्धि थती जोइ सागरचंद्रनी अपरमाता दुष्ट बुद्धिवाली थइ दुष्ट विचारो करवा लागी के राज्यने आपता छतां पण में लीधुं नहि ते बहुज खोटुं कर्युं छे. हवे माहाराथी राज्य महारा पुत्र माटे मागो शकाय नहि माटे सागरचंद्रने मारी नाखुं तो माहारो पुत्र राज्यनो मालीक थाथ आवी दुष्टभावना धारण करी सागरचंद्रने मारवाना उपायो शोधवा लागी. एक दिवस सागरचंद्र राजा उद्यानने विषे गयो त्यारे रसोइयाने कहेतो गयो के सिंह केसरीया लाडु उद्यानमां दासीना साथे मोकलावजे तेम कहीने उद्यानमां जवाथी रसोइयाये दासीने सिंह केसरीया मोदक आपी विदाय करी एवामां दासीना हाथमां मोदक देखी अपरमाताये कहुं के ताहारा हाथमां शुं छे, लाव जोउं एम कही दासीना हाथमांथी मोदक लीधो अने हाथमां झेर राखेलुं हतुं ते बडे करी लाडुने विषमिश्रित कर्यो ने दासीने पाछो आप्यो. दासीये ते लाडु सागरचंद्र राजाने आप्यो. राजाये ते लाडु पोताना पासे क्रोडा करनार अपरमाताना क्षुधातुर बन्ने पुत्रोने अर्ध अर्ध वेहेची आप्यो. ते मादल्ला भक्षण करवालां साथेज विपना वेगथी बन्ने बालको मूच्छा खाइ जमीन उपर पडया. राजाये माहा वैद्योने बोलाव्याथी तुरत तेओ आव्या अने स्वर्णपानादिक करावी बन्ने बालकोने मूच्छा रहित विषमुक्त कर्या. राजाये विषनुं कारण दासीने पुछवाथी तेनीये कहुं के हे स्वामिन् ! बीजु हुं कांइ जाणती नथी पण आ लाडु लइने आवती हती त्यारे बन्ने बालकोनी माताये माहारा हाथमांथी लाडु लीधो हतो अने मने पाछो तुरत आप्यो हतो ते अवसरे राजाये तेनी अपरमाताने बोलावी कहुं के हे पापिणि ! आ तें शुं कर्युं. हुं तने प्रथमथीज राज्य आपतो हतो छतां तें लीधुं नहि अने हालमां तुं लगार मात्र पण धर्म जेणे कर्यो नथी एवा मने

मारीने नके पोंहोंचाडयो हत. माहारी शी दशा-शी गति थात आवी रीते कही वैराग्यवंत थइ तेना पुत्रने राज्य आपी सागर-चंद्रे दिक्षा अंगीकार करी.

अन्यदा प्रस्तावे अवंती नगरेथी आवेला मुनिमहाराजाओने सागरचंद्रे कहुं के त्यां सुख छे ? त्यारे मुनियो कहेवा लाग्या के त्यां सुख शानुं होय कारण के राजानो पुत्र तथा पुरोहितनो पुत्र बन्ने मुनियोने पाखंडीयोनी जेम पीडा बहुज करे छे माटे मुनियोने ते नगरीमां उपद्रव बहुज थाय छे, साधुओना आवा प्रकारना वचनो सांभळी सागरचंद्र मुनि शीघ्रताथी अवंती नगरीने विषे आव्या ने बीजा मुनिमहाराजना भेगा उतर्या. हवे ते मुनियो नवीन आवेल सागरचंद्र मुनिनी भक्ति करवा माटे सागरचंद्र मुनिने आहार लाववा संबंधि पुछवा मांडयुं त्यारे तेमणे कहुं के हुं माहारे हाथेज माहारो आहार लावीश एम कही तेओ गोचरी चाल्या तथा राजा पुरोहितना पुत्रो ज्यां रहेता हता ते स्थान जोवा माटे एक नाना मुनिने साथे लीधा. दुरथी स्थान देखाडी पाछो ते मुनि फर्या पछी धर्मलाभ आवा प्रकारनाज शब्दनो उंचे स्वरे उच्चार करता जल्दी तेना घरने विषे पेठा ते अवसरे हे माहाराज ! तमे उंचे स्वरे बोलो नहि एम कहेती तुरत राणीयो बाहार आवी अने मुनिना शब्दने सांभळी राजा तथा पुरोहितना पुत्रो तुरत उपरथी नीचे आवी जल्दीथी बन्ने जणा सागरचंद्र मुनिने उपर लइ जइ कहेवा लाग्या के तने नाचता आवडे छे त्यारे उत्तरमां मुनिये हा जणाववाथी तेओये नाचवानुं कहुं त्यारे मुनिये कहुं के हुं नाचु छुं पण तमे ताल बगाडो. ते वखते बन्ने जणाने हस्तताल बराबर नहि बगाडता आवडवाथी ते बन्ने दुष्टोने हाथपगना तलीयाथी मांडीने शरीरनी संधियो सांधानी नसो उतारी दइ मुनि उद्यानने विषे गया ते सभये बन्ने जणानी आवी स्थिति

जोइ राजाये जाणुं के क्यांकथी सागरचंद्र मुनिये आवीने आ कर्तव्य करेलुं छे. एम जाणी उद्यानने विषे जइ मुनियोने नम-
 स्कार करी कहुं के हे माहानुभावो ! बालकना उपर दया करी सज्ज करो त्यारे मुनियोए कहुं के अपारो अपराध कयो होय
 ते अपो सहन करीये पण अमोये तो तेने काइ करेल पण नथो तेमज अमे काइ जाणतां पण नथी परंतु बीजा मुनि आजे
 इहां आवेला छे तेने तमो पुछो. आवुं कहेवाथी सागरचंद्र मुनि पासे जइ नमस्कार करी पुत्रोना उपर दयाभाव राखी सज्ज
 करवा. कहुं त्यारे सागरचंद्र मुनिये कहुं के हे राजन् ! तुं तो तेना अपराधने सहन करे छे पण हुं तो तेना अपराधने
 कदापि सहन करनार नथो. मुनियोनी निंदा करवी, तेमने कष्ट आपवुं ते थुं थोडो जुलम छे माटे तेनुं पाप तेने भोगववा घो.
 राजाये बहुज कहेवाथी, आजीजी घणी करवाथी मुनिये कहुं के बन्ने जणा दिक्षा ले तोज तेनो छुटको छे अन्यथा नहि.
 हवे राजाये जइ बन्ने जणाने पूछयुं के दिक्षा लीधा बिना सज्ज तमो थनारा नथो. सज्ज नहि थाओ तो महा दुःख बेठी तमो
 मरण पामसो. तेथो बन्नेये हा पाडो त्यारे मुनिये तेमने संधियो सांधा बेसाडी सज्ज कर्या अने बन्नेने दिक्षा आपी बीजी
 जग्याए विहार कयो त्यारबाद राजानो पुत्र हतो ते तो विचार करवा लाग्यो के अहो आ दिक्षा मने माहान् हित करवा वाली
 छे माटे माहारे बराबर तेनुं प्रतिपालन पूर्णभावथी करवुं एम विचारो संयमनुं आराधन करवा लाग्यो पण पुरोहितनो पुत्र
 विचार करे छे के अहो आ साधुओ अपरजातिः छे क्यां तो हुं उत्तम जाति शौचादि क्रियावान् पवित्र ब्राह्मण अने क्यां तो
 आ मलीन वेषवाहं साधुपणुं ? आवी रीते जुगुप्सा करो साधु धर्मनी निंदा करवा लाग्यो अने तेबीज स्थितिमां साधुपणुं अण-
 मने पाळवा लाग्यो. अनुक्रमे बन्ने जणा मरीने स्वर्ग गया त्यां बन्ने जणाये अरसपरस एवी रीते संकेत कयो के आपणा बन्ने-

मांथी प्रथम चवे तेने पाछल देवलोकने विषे रहेलाये आवी पहेलाने बोध करवो. हवे कर्मना योगे प्रथम ब्राह्मणना जीव चव्यो अने संजमनी पूर्व भवने विषे निंदा करवाथी राजगृह नगरने विषे मेती डेढीनी कुक्षिने विषे उत्पन्न थयो. कहुं छे के जाति आदिनो मद करनार प्राणी नीचकुलने विषे उत्पन्न थाय छे.

श्री हेमचंद्रसूरीश्वर महाराजा योगशास्त्रे व्याख्यान.

जातिलाभकुलैः पुत्रपुत्रपुत्रैः, कुर्वन्मदं पुनस्तानि, जीनानि लभते जनः, ॥ १ ॥

भावार्थः—कोइ पण माणस जातिमद १, कुलमद २, अश्वर्यमद ३, बल मद ४, रूपमद ५, तपमद ६, लाभमद ७, ज्ञानमद ८, ऐ आद्यमदभाथी हर कोइ मदने करे छे तो भवांतरने विषे उंचकुल सापणाने त्याग करी न चापणाने पामे छे.

तेवीज रीते आ ब्राह्मणना जीव जे जातिमद करनारो हतो ते मेतीनी कुक्षिने विषे उत्पन्न थयो त्यां धन नामनो श्रेष्ठि बसतो हतो तेनी स्त्री निंदु हती (ऐटछे जेटला संतान थाय तेटला मरी गयेला उत्पन्न थाय तेने निंदु कहे छे.) ते निंदुनुं घर मेतीनी झुपडीनी सामु हनु श्रेष्ठिनी स्त्रिना घरनुं कांइ कामकाज करता. मेतीने तेणीना साथे प्रीति थइ. हवे बन्नेने साथे गर्भ रहेवाथी ऐकज दिवसे प्रसव थयो. प्रीति वाली मेतीये श्रेष्ठिनी स्त्रिने ऐकांतमां पोतानो पुत्र आप्यो अने मरण पामेली पुत्रि पोते लीथी मेतीनो पुत्र होवाथी श्रेष्ठिनीये तेनुं नाम मेतार्य पाड्युं. हवे मेतार्य त्यां वृद्धि पाम्यो ने सारी रीते विद्याओ ने कलाना कलापने जाणवावालो थयो ते मेतार्यने दिक्षा अपाववा माटे देवताये घणो बोध कर्यो पण पूर्व भवमां चात्रने विषे संजमनी बहुज निंदा गुप्ता करवाथी तेने लवलेश मात्र पण बोध न थयो जेथी देवताये विचार कर्यो के कष्टमां नाख्या

શિવાય બોધ નહિ. પામે હવે શ્રેષ્ઠિયે આઠ સારા શેઠીયાઓની આઠ કન્યા સાથે મેતાર્યનો વિવાહ કર્યો. જ્યારે શુભ મુહૂર્તે લગ્ન દિવસે મેતાર્ય શિવિકામાં બેસી આઠે કન્યા પાણિગ્રહણ કરવા ચાલ્યો ત્યારે દેવતાયે તેમને બોધ કરવા તે મેતીના ધણી ઢેઢનાં શરીરમાં પ્રવેશ કર્યો તેથી તે રુદન કરતો બોલ્યો કે અરેરે માહારે પુત્રી જો જીવતી રહી હત તો હું પણ તેને માહારી પાતેમાં આડંબર સહિત પરણાવી સંસારનો લહાવો લહેત. મેતીયે આવા પ્રકારના પોતાના સ્વામીના વચનો સાંભળી તેણીયે પુત્ર પુત્રીનો અદલો બદલો કરવાની સર્વ વાત પોતાના સ્વામીને કહી તેથી ઢેઢ તુટી પડ્યો અને ભર બજાર વચ્ચે મેતાર્યને શિવિકાથી નીચો પાડી કહેવા લાગ્યો કે હે લોકો! તમો સાંભલો, આ મારો પુત્ર છે. ધૂર્ત એવી શેઠની સ્ત્રીએ મહારીસિને ખોળવી છોકરો પોતે લીધો અને મરણ પામેલ પુત્રો માહારો સ્ત્રીને આપી છે. માહારો પુત્ર વીજાથી કેમ લેવાય. આ માહારા પુત્રને મેં અંગીકાર કર્યો છે. મેતાર્યને ઢેઢ કહે છે ચાલ બેટા આપણે ઘેર તને હું આપણી નાતની સરસ કન્યા પરણાવી હું કૃતાર્થ થઈશ. વાણિયાઓની કન્યાઓ આપણી નાત વટલાઈ જાય એમ કહી બચ્ચાત્કારે પોતાને ઘેર લઈ ગયો. આવો દેસ્વાવ જોઈ આ શ્રેષ્ઠિ પૈસાપાત્ર છે એમ જાણી કોઈ કાંઈ બોલ્યા નહિ અને સર્વેયે મૌન ધારણ કર્યું. કશું છે કે જે માણસના પાસે લક્ષ્મી હોય છે તે માણસ ગમે તેવી પ્રકૃતિનો અગર ગમે તેવી પરિણતિનો હોય છે તો પણ લોકો તેની લક્ષ્મીના તેજમાં દબાઈ જઈ કાંઈ પણ બોલી શકતા નથી.

યતઃ

વંચતે યદ્વંશ્યોઽપિ, યદ્ગૂજ્યોઽપિ પૂજ્યતે, ગમ્યતે યદ્ગમ્યોઽપિ સ પ્રભાવો ધનસ્ય તુ, ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થઃ—જે કારણથી નહિ નમસ્કાર કરવા લાયક હોય છે તે પણ નમસ્કાર કરાય છે, નહિ પૂજા કરવા લાયક હોય

छे ते पण पूजाय छे, नहि गमन करवा लायक हाय छे तेना प्रत्ये पण गमन कराय छे. आ सर्व पैसानोज प्रभाव छे वळी पण कहुं छे.

यतः

वयोवृद्धास्तपावृद्धा, ये च वृद्धा बहुश्रुताः । सर्वे ते धनवृद्धस्य द्वारे तिष्ठन्ति किकराः, ॥ १ ॥

भावार्थः—जे माणसो वयोवृद्ध एटले अवस्थाये करी वृद्ध होय ते तथा तपस्याये करी शरीरनुं जेणे शोषण कर्युं होय ते तपोवृद्धा कहेवाय एबा तपोवृद्ध होय ते तथा बहुश्रुत वृद्ध होय एटले सिद्धांतना जाणवावाला बहुश्रुत होय तेबा बहु-श्रुतवृद्धो ते सर्वे पैसा पात्र माणसना घरना आंगणाना द्वार कहेता बारणा पासे भिक्षा मागनारा लोकोन पेठे किकरा कहेता दासो थडने बेसे छे. आ सर्व पैसानोज प्रभाव छे पैसा पात्र माणसो व्यसनी होय तो पण निर्व्यसनी कहेवाय छे. अज्ञानि होय तो पण ज्ञानि कहेवाय छे लोभी होय तो पण निर्लोभी कहेवाय छे. मूर्ख होय तो पण डाढो कहेवाय छे असत्यवादि होय तो पण सत्यवादि कहेवाय छे. निर्गुणी होय तो पण गुणी कहेवाय छे. अंध होय छे तो पण देखतो कहेवाय छे शड होय तो पण सरल कहेवाय छे. मानी होय तो पण महत्ववालो कहेवाय छे, कपायी होय तो पण निष्कपायी कहेवाय छे किंबतना. सर्व वाते खोड खांपण लांछन दोषादियुक्त होय तोपण भलो सारो लायक समयनो जाण बाहोश विगेरे अलं-कारोने धारण करवावालो थाय छे ते सर्व लक्ष्मीनोज प्रभाव छे. बलिहारी छे लक्ष्मीबाइनी के निर्गुणीने पण अनेक गुणना पुंछडा चोटाडे छे.

हवे आ अवसरे मेलारजने शिविकामांथी नीचे पाडी फजेती करी देवता मेलार्यने कहे छे केम हजी मानवुं छे के नथी मानवुं. आटलुं आटलुं दुःख ताहारा मस्तक पर पडयुं छतां तने वैराग्य केम थतो नथी ने तुं दिक्षा केम अंगीकार करतो नथी. मेलार्य कहे छे के हे देव ! ताहारु कहेवुं सत्य छे. पण तुं माहारे माथे कलंक नखावी अपयश अपावी दुखमां मने दुवावी सारा गाममां धिकारने पात्र बनावी माहारी लाज लुंटावी मने दिक्षा अपाववा लेवराववा तैयार थयेल छे तो ते कांइ बननार नथी पण प्रथम तुं मने अपयशरूपी कर्मकलंकना नरक कूवामांथी मने प्रथम बाहार काढ. वली माहारा जे स्थाने हतो त्यां स्थापन कर वली माहारो गयेलो यश मने पाछो मेळवी आप तथा राजानी पुत्री तथा ते आठ कन्यानुं मने पाणिग्रहण कराव. त्यारबाद निश्चय हुं त्रात्रिन अंगीकार करीश. मेलार्यना आवा वचनो सांभळी तेमनी मनोकामन पूर्ण करवा निमित्ते विष्टाने ठेकाणे रत्नोने उत्पन्न करे तेवो बोकडो एक देवताये मेलार्यने आप्यो ते थकी उत्पन्न थयेला रत्नोना थाल भरी मेलार्य पोताना पिताने आपी कहुं के आ रत्नोना थाल भरी राजाने भेट करी माहारा माटे तेनी पुत्रीनी मागणी करो तेना पिताये तेम करवाथी राजाये क्रोध करी पोताना सेवको पासे तेनुं गळ पकडावी काढी मुक्यो तो पण राजाना तिरस्कारने नहि गणतो प्रथमना पेठेज रत्नोना थाल भरी राजाने भेट करी निरंतर तेनी पुत्रीनी मागणी करवा मांडयो. अन्यदा अभयकुमारे मेलाने पूछयुं के आवा अमूल्य रत्नो तुं निरंतर क्यांथी लावे छे त्यारे तेणे कहुं के माहारा पासे एक बोकडो छे ते विष्टाने बदले रत्नोनेज उत्पन्न करे छे. त्यारे अभयकुमारे कहुं के तुं ते बोकडो मने आप त्यारे मेलार्यने आप्यो. ते लइ अभयकुमारे प्रासादने विषे बांध्यो एटले रत्नने बदले दुर्गधमय विष्टा करवा लाग्यो. अभयकुमारे देवताये करेळी माया

जाणी तेने बोकडो पाछो आप्यो अने कहुं के ताहारा पुत्रने माटे जो ताहारे राजपुत्रीनी इच्छा छे तो वैभारगिरिनो मार्ग महा विषम छे तो सुगमता माटे तेमना उपर शीघ्रताथी चडी शकाय तेवा पगथीया करावी दे तथा अमारा नगरना रक्षण माटे सोनानो किल्लो गढ चोतरफ करावी दे तथा ताहारा पुत्रने स्नान कराववा माटे हालमां तुरत समुद्र ईहां लावी दे. अभयत्मारना कहेवाथी तेमणे देव साहायथी तुरत सर्व करी दीधु. हवे समुद्रना पाणिथी स्नान करावी राजाये मेतार्यने श्रेष्ठिने सोंपी दीधो तथा पोतानी पुत्री मेतार्यने आपी माहा अद्भूत रीते पाणिग्रहण कराव्युं त्वारबाद ते आठे शेठीयाओये पण गोलाआं आठे कन्याओ मेतार्यने परणावी मेतार्य नव स्त्रियोना साथे पांच प्रकारना सुखोने भोगवतो एक क्षणना पेठे बार वर्षने व्यतीत करवा समर्थमान थयो ए रीते बार वर्ष पूर्ण थवाथी देवताये आधीने कहुं के हवे प्रमाद न कर, जल्दीथी दिक्षा ले त्वारे तेनी स्त्रियोये हाथ जोडी करगरने कहुं के हे देव ! अमारा उपर कृपा करी बीजा बार वर्ष अमारा स्वामीने घरमां रहेवा द्यो तेथी देवे तेनी प्रार्थना सफल करी चोवीस वर्षने अंते मेतार्य तथा स्त्रियो विगेरेये ए सर्वे जणाये दिक्षा लीधी अने मेतार्य मुनि नवपूर्वी थइ एकलविहारीपणे विहार करवा लाग्या. एकदा प्रस्तावे राजगृह नगरने विषे गोचरी फरता मेता ज मुनि सोनीने धेर गया ते सोनी निरंतर श्रेणिक माहाराजने जिनेश्वर माहाराजना पूजन करवा निमित्ते एक-सोने आठ सुवर्णना जब करतो हतो तेवामां मुनिने अकस्मात् घरना आंगणाने विषे गोचरी आवता देखी सोनी उठी उभो थयो ने मुनिने कहवा लाग्यो, पधारो माहाराज ! आजे माहारा घरनुं आंगणं पवित्र थयुं. आजे बादल विनानो वरसाद थयो. सोनानो सूर्य उग्यो ने मेतीना मेहुला वरस्या पधारो माहाराजा पधारो एम कही घरमां जइ मोदकने थाल भरी लावी कहेवा मांडयो

કે: લ્યો આ આહાર સુજતો આપને કલ્પનીય છે માટે ગ્રહણ કરો મને ભવ સમુદ્રથી તારી માહારો ઉદ્ધાર કરો. આમ કહી જેવો દષ્ટિ પાત સોની આગલ પાછલ કરે છે તેવા સમયમાં તે ઘરને વિષે ગયો ત્યારે ક્રેંચ પક્ષી આવીને સુવર્ણના જવો ગલી ગયો. તેને સોનીયે ઘર બાહિર આવી નહિ દેખવાથી સોની વિચારમાં પડ્યો કે જવલા ક્યાં ગયા. શંકાશીલ થઈ તેણે મેતાર્ય મુનિને પૂછ્યું કે હે માહારાજ ઇંહાંથી જવલા ક્યાં ગયા. હવે મુનિયે વિચાર કર્યો કે જો હું કહીશ કે ક્રેંચપક્ષી ચરી ગયો છે તો સોની તેનો ઘાત કરશે માટે માહારે મૌન ધારણ કરવું તે યોગ્ય છે એમ વિચારી કાંઈ પણ નહિ બોલતા મૌન ધારણ કર્યું તેથી સોનીને વધારે શંકા થઈ તેથી ચામડાને પાણિમાં ભોંજાવી મુનિના મસ્તકપર ચો ફેર વીંટી મુનિને તાપમાં ઉભા રાખ્યા. હવે જેમ જેમ તાપથી ચામડું સુકાવા માંડ્યું તેમતેમ મુનિનું મસ્તક પણ સંકોચાવા માંડ્યું, શરીરમાં વેદના અસહ્ય થવા માંડી, બન્ને નેત્રો હતા તે નીકલી પડ્યા અને આવા અસહ્ય દુઃખમાં પણ દુઃખ નહિ ગણતા કૃપાના સમુદ્ર નીચે મુજબ ભાવના ભાવવા લાગ્યા

યત:

सहकलेवरखेदमचिंतयन्, स्ववशता हि पुनस्तबदुर्लभा । बहुतरं च सहिष्यसि जीवहे, परवशो न च तत्र गुणोस्ति ते,

ભાવાર્થ:—હે જીવ ! તું શરીરનાં ખેદને સહન કર કારણ કે તારાં ને પુદ્ગલને કાંઈ પણ સંબંધ નથી. પુદ્ગલ જડ વસ્તુ છે. સાત ધાતુરૂપ માટીથી ઉત્પન્ન થયેલું છે ને માટીને વિષેજ મલવાનું છે. હે જીવ : તું જ્ઞાનદર્શન ચારિત્ર સહિત છે તેમજ પુદ્ગલથી ભિન્ન છે માટે કાયકલેશ સહન કર કારણ કે ફરીથી તને સ્વતંત્રપણાની પ્રાપ્તિ થવો માહા દુર્લભ છે. રે ચેતન પર-શવ થઈ અનેક પ્રકારનાં દુઃખો સહન કરીશ તેમાં તને લગાર માત્ર ગુણ-યા-લાભ નથી. આ આત્મા દરેક પદાર્થને માહારા

માની હું અને માહારાણામાં અનેક પ્રકારના પપકર્મને બાંધી તિર્યંચ તથા નરકાદિકના માહા રૌરવ દુઃખને ભોગવે છે. નરકાદિકનાં ભયંકર દુઃખો સાંભળતાં પણ ત્રાસ થાય છે તો પછી સાક્ષાત્ જેને ઉદય આવેલ હોય તેની વેદનાનું તો કહેવું જ થું તિર્યંચમાં પણ ક્ષુધાતૃપ્તા અંકન દહન નાથન છેદન ભેદન પંઠીકરણ આર નરકાદિકનાં વહે કરી તાડન તર્જનાદિ અનેક દુર્વચ્ચનોન સહન કરવા પડે છે. નરકાદિકને વિષે પણ કુંભીપાકને વિષે ઉત્પન્ન થવું. અંદરથી કીડા ધાય છે ઉપરથી કાગડા ચુંથે છે. સિંહ વાઘ વરુ શ્વાન ત્રેલગડાદિકનાં રુપોને પરમાધામી કરી વિવિધ પ્રકારે કરેલી વેદના સહન કરવી. બઢવું શ્લઢવું વૈતરણીમાં મઢવું સ્વમાંસ રુધિરાદિકનું ધાવું પીવું તૃપ્ત ત્રપુનું પાન કરવું શક્તિતો મરમુદ્ગ વજ્રાદિકોના પ્રહારો સહન કરવા અંધારામાં વસવું અનંતી દુર્ગંધીમાં વાસ કરવો પરમાધામી કૃત વેદના તથા ક્ષેત્રવેદના તથા અરસ પરસની વેદના સહન કરી દુઃખે કરીને દુર થાય તેવા પલ્યોપમો ને સામરોપમો સુધી મહા આક્રંદોને કરતા કાઢ વ્યતીત કરવો. તેવા પરવશપણાથી આત્મા લવલેશ માત્ર ગુણ થતો નથી. માટેજ વેદનીનો ઉદય પામ્યાથી સ્વતંત્રતા પણ લગાર માત્ર પણ રેદ કર્યા શિવાય ધૈર્ય દૃઢતા ધારણ કરી શાંત મને સહન કરવું તેજ આત્માનો ઉત્તમોત્તમ ધર્મ છે અને આવી રીતેજ ઉદય આવેલ કર્મને વેદવાથી ઘણા કર્મની નિર્જરા થાય છે. માટે રે જીવ શાંત થા શાન્તિ કર. સોનીનો દોષ નથી તારા કર્મનોજ દોષ છે. આવી ભાવના ભાવતા મેતા જ મુનિમાહારાજા વિશેષ ભાવનાયે ચડ્યા. હે જીવ ! ધ્યાનારુઢ માહાત્મા શ્રી ગજસુકુમાલ મુનિમાહારાજાના ચોત ફ માટીની પાલ બાંધી અંદર રેરના અંગારા ભરી તેમને તેમના સાસરાયે સંતાપ્યા. તોપણ ધ્યાનથી નહિ ચલાયમાન થતા વેલજ્ઞાન પામી મોક્ષે ગયા. સુકોસલ મુનિને મસ્તકથી પગ પર્યંત વાઘને વઢૂરી નાચી મક્ષણ કરવાથી સદ્ગતિ પામ્યા. અર-

णिक निमाहारजाय अणसण करी, उवाजल्यमान अग्निना जेवी पीछाएतुन विषे तपी गयेल शिल्ला उपर संथारो करी
 माखण ना समान माहा कोमल एवा पोताना देहने वाली भस्मीभूत करी इच्छित सुख मेलव्युं. पापिष्ठ एवा पालके स्कंधक
 निमाहारजना पांचसो माहानुभावो मुनियोने घाणीमां घाली पीलवाथी समग्र मुनियो केवल पामी मोक्षे गया तैमज अंबड-
 तापसन सातसो शिष्यो तृषाने सहन करी सद्गतिगामी थया. माटे हे जीव ! सर्व जीवोने पोताना कर्या कर्मोज भोगववाना
 छे तेना अंदर बीजा कोइनो दोष नथी आवी रीते भावना भावता क्षपक श्रेणिपर आरोहण थइ अंतगड केवली थइ मोक्षने
 विषे गया अने जन्म जरा मरणना माहान दुःखोथी मुक्त थया.

हवे कोइ माणस क कदा कापतो हतो तेमांथी काकडानो टुकडो उछली जवला चरीने बेठेलक्रौंच पहीना लाग-
 वाथी तने भयं थयो अने ते भयं-तपस्या तेने जवला वमी काढया. ते जवला देखी सोनी खेद करवा मांडयो के हा हा
 हुं हणाइ गयो—में तपजाथी माहा अकार्य कर्युं. छोको एकत्र थइ गया. मेतार्य मुनिने मरण पामेला देखी तिरस्कार धिक्कार
 करी छोको तेने मारवा मांडया श्रेणिक राजाने खबर पडवाथी सेवकोने आदेश कर्यो के मुनिनी हत्या करनार ते पापी
 सोनी नो कुटुंबसह वध करो. आवा समये जीवितव्यनी इच्छा करनार सोनीये पोतना कुटुंब सहित दिक्षा अंगीकार करी ते
 देखी राजाए कर्ण के हे अधम, दिक्षा छेवाथी तने ने ताहारा कुटुंबने जीवता मुकुं छुं पण जो व्रतने छोडी दइस तो लोर-
 कडायाना अंदर तने पकावीश एवो रीते राजाये कहेवाथी सोनी पण मुनि वेषमां स्थिर थइ मुनि हत्यानुं पाप आलोची निंदी
 गही तपस्या करी आत्माने शुद्ध कर्यो ने सगातेमां सोनी गयो. जेवी रीते मातात्मा मेतारज मुनिये एक जीवने बचाववा

સાતર પાતાના પ્રાણન પળ અપણ કયા તવા રાત તમામ જાવાય જાવ દયાનુ માતપાલન કરવું જાણ્ય. સાલ્કાર મહારાજા શ્વા
કૃપાલુ મેતાર્ય મુનિ માહારાજન નમસ્કાર કરે છે.

યત:

જો ચકાવરાહે, પાણિ દયા કુંચ ગંતુ ના વસ, જાંબિયમ્ પેહંતં, મેઅજ્ઞં િસિનમંસામિ ॥ ૧ ॥

માવાર્ય:—ક્રોંચ પક્ષીનો અપરાધ છતાં પણ પાણિયોન વિષે દયા કરનારા મેતાર્ય મુનિયે જવના મક્ષણ કરનાર ક્રોંચ
પક્ષીનું નામ સોની પાસે દીધું નહિ તેવા માહાન દયાલુ અને જીવિતવ્યની પણ ઉપેક્ષા કરનાર પરમ કૃપાલુ માહાત્મા શ્રી મેતાર્ય
મુનિને હું નમસ્કાર કરું છું વલી પણ.

યત:

નિષ્કલિન્નાણિ મુક્તિયં, સી રાવેલ્લણ જસ્સં છીણિ, નયં રંજમાઓચલિઓ, મેઅજ્ઞ મં રગિરિવ ॥ ૨ ॥

માવાર્ય:—જે માહા પાપિષ્ઠ સોનીયે ચ મદાન પાળેના અંદર મીંજાવીને જેના મસ્તકના ઉપર વીંટવાથી જેમના વચ્ચે નેત્રો
ભૂમિપર પડી ગયા તો પણ જેઓ મેઠુ પર્વતના સમાન ધૈર્ય ધારણ કરી રહેલા અને સંયમથી નહિ ચલાવવાન થયેલા માહાત્મા
મેતાર્ય નિમહારાજન હું નમસ્કાર કરું છું.

આથી રીતે મેતાર્ય મુનિ માહારાજન દૃષ્ટાંત સર્વથા પ્રકારે જીવદયા પાલવા સંબંધિ પૂર્ણ થયું. ૨

મુદ્ધ જીવોયે પણ તેજ પ્રકારે જાંવદયાનું પ્રતિપાલન કરવાથી આ માહારાજના ચાર માસ તેમના કૃતકૃત્ય થયેલા ગણાય

छे मतलब के बीन श्रद्धाथी संसा ना उपाधिथी अगर गमे ते कारणथी बार मासमां निरंतर आठ मास जीवियां न पाळि सकाय तो पण चामास ना चार मासमां जरूर यतना पूर्वक जीवोनो बचाव करवो. जींदगी सुधीना जं होला बच करवाना पच-
खाण कवान सूक्ष्म जं होनो बचाव चामासामं बहुज सावचेतीथी करवो कारण के ते ऋतुमां जीवोनी उत्पत्ति घणीज होय छे सुज्ञेषु किं बहुना.

हवे सत्यवा ना उपर त्रीजुं माहात्मा श्री कालिकाचार्यः दृष्टांत कहे छे.

कालिकाचार्य दृष्टान्तायथा.

रमिणि नगरीने विषे कालिक नामनो ब्राह्मण रहेतो हतो अने तेने भद्रा नामनी बेहेन हती. तेमज दत्त नामनो भाणेज हतो, एक दिवस गुरु माहाराजनो समागम थवाथी अने तेनो धर्मोपदेश श्रवण करवाथी कालिकन वैराग्य उत्पन्न थयो तेथी संसलना असा ताने चितवता कालिके गुरु माहाराज पासे दिक्षा अंगीकार करी हवे तेमणे दिक्षा अंगीकार करवाथी दत्तने कोइ शिक्षा करवावा छे रहुं नहि तेथी दत्त अत्यंत बगडी गयो मातेका सांड माफक निरर्गळ थइ ज्यां त्यां भटकवा लाग्यो अने अनुक्रमे सात अदनोनो सवना थयो. कोइ सभाग्ययां जितशत्रु जाना सेवक थयो अने एका प्रकारे जाना भक्ति करी के राजाये प्रसन्न थइ तेने प्रधानपद आप्युं. तेथी ते बलीष्ठ थयो अक्रम सर्व जमंडकन बल करी राज्यनो स्वामि जे जितशत्रु राजा हतो तेने मादंडकस्थी उतारी पांजाना अंदर पूरी ते पोते राजा थइ बेठो अने निःश्रय प कोकपरमात्मा पापक ना भय रहित थइ मन माने तेम कही मन प्रमाणे प पकम युक्त कार्योना अंदर द्रव्य

વ્યય બહુજ કરવા માંડયો. હવે કાલિક દિક્ષા લીધા પછી ર્વાદિકના વિનય પૂર્વક સારી રીતે જ્ઞાન મેળવી બહુ શ્રુત થવાથી ગુરુ માં રાજ તેને સૂરિપદ આપ્યું. એટલે સૂરીશ્વર માં પૃથ્વી ઉપર વીચરી અનેક ધન્ય જીવોને આપી ઉત્કાર કરતા કરતા ને ગ્રામાનુગ્રામ વિહાર કરતા દત્તની રાજ્યધાનીમાં ગયા. હવે મિથ્યાત્વી હિંસક લોકોના નાર્યમન્ય બોધથી દત્ત અનેક જાંવોને વધ રૂપ યજ્ઞો કરાવવા માંડયો અને યજ્ઞોમાં હોંમેલા અનેક જીવોને દેહી આનંદ માનવા લાગ્યો તેને સત્ય દેવગુરુ ધર્મના ઉપર બીલકુલ સ્વપ્નને વિષે પળ પ્રેમ ન રહ્યો કાલિકાદા માતાના મામા મુનિ આવ્યા છે તેનું સુસ્ત જોવાની પળ ઇચ્છા ન થઈ. પળ તેની માતા મદ્રાએ તેને વારંવાર ટોકવાથી દુષ્ટ દિવાલો દત્ત વંદન કરવા ચાલ્યો ત્યાં જઈ મન વિના નમસ્કાર કરી ગુરુના પાસે બેઠો ને બોલ્યો કે હે માતુલ ! એટલે હે મામા ! તું બોલ મને કહે કે યજ્ઞ કરવાનું ફલ શું ? આવી રીતે છવાયાં ગુરુએ જંવોના રક્ષણ મૂત ધર્મ કહ્યો ત્યારે દત્ત બોલ્યો હે પ્રભો ! હે પ્રમુ હું તને ધર્મનું ફલ પુછતો નથી હું તો પુછું હું કે યજ્ઞ કરવાનું શું ફલ આવી રીતે વારંવાર છવાયાં ગુરુએ કહ્યું કે હે દત્ત ? શું તું નથી જાણતા કે યજ્ઞ કરવાનું ફલ માહા ન કનાં પ્રાપ્તિ થાય છે માટે તાહારી નરકમાં તે થશે. તું મરીને નરકને વિષે જઈશ કહ્યું છે કે.

યતઃ રાણાદા ઉક્તમ્

અસ્થિનવસાતે ચ, નાંસેવાસ્તિજનાદન, એકેવસતિબ્રહ્માચત્વ, તન્નાન્માં નનમક્ષયેત્, ॥ ૧ ॥

માવાર્થ:—હાઠકાને વિષે મહાદેવ વસે છે માંસને વિષે કૃષ્ણ વસે છે તેમજ વીર્યને વિષે બ્રહ્મા વસે છે તે કારણ માટે માંસનું મક્ષણ કરવું નહિ, વહી પળ કહ્યું છે કે.

ઉક્તંચમાદાભારતમાંસાધિકારે,

યમસ્વામિર્લોક્યોન્માસં, વિષવત્પરિવર્જયેત્, વશિષ્ઠોભગવાન હ, સ્વર્ગલોકેસ્યસંસ્થિતિઃ ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ:—વસિષ્ઠ ઋષિ કહે છે કે જે માણસ જીવત્ જાગત સુધી વિષના પેઠે માંસને ત્યાગ કરે છે તેની સ્થિતિ સ્વર્ગ લોકમાં થાય છે એટલે તે મરીને દેવલોકમાં જાય છે.

યોમદાસ્યેત્ત્વામાંસાનિ, પશ્ચાદભિનિવર્ત્તેતે | યમસ્વામિરુવાચેદં, સોપિસદ્ગતેત્જાપ્નુયાત્, ॥ ૨ ॥

ભાવાર્થ:—યમસ્વામિ કહે છે કે કદાચ માણસે ભુલને પાત્ર થઈ પ્રથમ માંસ ભક્ષણ કરેલું હોય પણ જ્યારે તેને માંસ ભક્ષણથી થતા ગેરફાયદાને પ્રચંડ પાપનું ઉપાર્જન કરવાપણું વિગેરેની માહિતી થાય છે ત્યારે તે માંસને પાછલથી પણ ત્યાગ કરે છે તો પણ તે જીવની સદ્ગતિ થાય છે.

યાવન્તિપરુરોગાણે, પશુગાત્રેષુ ભારત, તાવદ્વર્ષે સહસ્રાણિ, પચ્યંતે નરકે નરઃ, ॥ ૩ ॥

ભાવાર્થ:—કૃષ્ણ માહારાજા યુધિષ્ઠરને કથન કરે છે કે હે ભારત ! પશુના શરીરને વિષે જેટલા સંવાડા છે તેટલા હજાર વર્ષ માંસ ભક્ષણ કરનાર નરકમાં જઈ દુઃખો ભોગવનાર થાય છે.

શુક્રશોણેતસંભૂતં, માંસંયે સ્વાદતે નરાઃ, તે જનાઃ કુરુતે શૌચં, હસંતે તત્ર દેવતાઃ, ॥ ૪ ॥

ભાવાર્થ:—વીર્ય-રુધિર થકી ઉત્પન્ન થયેલ માંસને જે માણસો ભક્ષણ કરે છે તથા જે લોકો તેનાથી પવિત્રપણું માને છે તેવા જીવોની દેવતાઓ હાંસી કરે છે.

चौमासी
व्या-
ख्यान.
॥२१॥

कमांसंकशिवेभक्ति, कमद्यंकशिवार्चनं, मद्यमांसानुरक्तानां दुरेच्छन्तिशंकरः ॥ ५ ॥

भावार्थः—बली केटलाक मूढ माणसो मांसनुं भक्षण करी माहादेवनी भक्ति करे छे तथा मद्यदारुनुं पान करी शिवनुं पूजन करे छे, केटलाक अज्ञानियो तो मद्यमांसथी शिवनुं अर्चन करे छे. तो आवी रीते मद्यमांसमां गाढ गृद्धि, आसक्त रहेला जीवोथी शंकर सदाये दुर रहे छे.

किंजापहोमनियमै स्तीर्थस्नान शुभाशुभैः, यदिस्वादंति मांसानी, सर्वमेतन्निरर्थकं, ॥ ६ ॥

भावार्थः—जो कोइ माणस मांसनुं भक्षण करी जाप होम तप नियम तीर्थस्नान अने शुभाशुभ कार्योने करे, तो तेम करवाथी पण शुं ! अर्थात् कांइज नहि. ते सर्व तेनुं करेलुं सर्व मांस भक्षणथी निरर्थक थाय छे.

प्रभासं पुष्करं गंगा, कुरुक्षेत्रं स स्वतां, वैदिकाचंद्र भगाच, सिंधुश्चैव माहानदी, ॥ ७ ॥

एतैस्तीर्थैर्महापुन्यं यः कुर्यादभिसेचनं, अभक्षणंच मांसस्य, नचतुल्यं युधिष्ठिर, ॥ ८ ॥

भावार्थः—कृष्ण माहाराज युधिष्ठिरने कहे छे के एक माणस प्रभास पुष्कर कुरुक्षेत्र गंगा सरस्वती वैदिकाचंद्र भागा सिंधु आदिक माहा नदंत्योभां स्नान करी माहान् तीर्थादिकोनी उपासना करी माहा पुन्य बांधे, अने एक माणस मांस भक्षणनो त्याग करे तो हे युधिष्ठिर ! ते बराबर कदापि काले थइ शकता नथी. अर्थात् उपरोक्त पुन्य करतां मांसने त्याग करवा माहापुन्य कथन करेल छे.

तिल नर्षपमात्रं, मांसंयोभक्षयेन्नरः, सयातिनरकंघोरं, रावच्चंद्रावाकरौ, ॥ ९ ॥

तेर का-
ठीयानुं
स्वरूप.

॥२१॥

भावार्थः—जे माणस तल अने दाणा प्रमाण जेटलं पण मांसनुं भक्षण करे छे ते ज्यांसुधी चंद्र सूर्य तपे छे त्यांसुधी घोराति घोर नरकने विषे जइने वास करे छे.

केदारेयः जलं पीत्वा, पुन्यमर्जयते नरः, तस्मादष्टगुणं प्रोक्तं, मद्याग्निषविवर्जने, ॥ १० ॥

भावार्थः—केदारने विषे पाणिनुं पान करी जे माणस पुण्यने उपार्जन करे छे तेनाथी आठगुणं पुन्य मद्य मांसने त्याग करवानुं कहेलुं छे.

ध्रुवं प्राणिवधो यज्ञे, नास्ते यज्ञ त्वर्हिसकः, ततोऽर्हिसात्मकः कार्यः सदा यज्ञो युधिष्ठिर, ॥ ११ ॥

भावार्थः—निश्चय यज्ञने विषे प्राणियोनो वध थाय छे, अने अर्हिसा विनानो यज्ञ नथी. एटले यज्ञमां दया होती नथी ते कारण माटे निरंतर दयामय यज्ञने करवो. आवी रीते कृष्ण माहाराज युधिष्ठिरने कहे छे.

माटे हे दत्त ! निश्चय यज्ञ करनार नरकने विषे जइने जाय छे. नरक विना बीजी एक पण तेनो गति नथी. आवुं सांभळी बळी दत्ते कहुं के हुं मरीने क्यां जइश त्यारे गुरुये कहुं के हे राजन् ! तुं आजथी सातमे दिवसे मरीने नरकमां जशे. ते पण कुंभी-पाकमां पडो महावेदना सहन करतो नरकमां तुं जइश. फरीथी दत्ते पूछयुं के तेमां प्रमाण थुं ! त्यारे गुरुये कहुं के मरण पहेला थोडा बखतमां ताहारा मोठामां मनुष्यनी विष्टा पडशे ने त्यारबाद ताहार मरण थशे. बळी फरीथी दत्ते पूछयुं के ताहारी कइ गति थशे ते हे मामा ! तुं मने कहे त्यारे गुरुये कहुं के हुं इहांथी कालधर्म पापी स्वर्गने विषे जइश. एवा गुरुना वचनो सांभळी क्रोध करो तरवारथी गुरुनुं माथुं कापी नाखनानो विचार करो दत्त चितवना करवा लाग्यो के हुं सात दिव-

सथी वधारे दिवस जीविश तो तेनुं मस्तक कापी नाखीश त्यारवाद सूरिश्वर चाल्या न जाय तेथी तेना उपर घणां प्रकारना चोकीपोरा मुकी पोताना मेहेलमां जइ संनद्धवद्ध थयेला रक्षण करनारा कोटी पुरुषोथी वींटाइ रह्यो. एवी रीते छ दिवस तेणे पुरा कर्या हवे दिवस सातमो हतो छतां पण तेने आठमो दिवस बुद्धिना विपर्यासथी जाणी. हर्ष पामेलो दत्तराजा घोडा उपर बेसीने फरवा राजमार्गमां नीकल्यो ते अवसरे राजमार्गनी शुद्धि निमित्ते पोताना सेवकोने घणाने राजमार्ग शुद्ध करवा निमित्ते राख्या हता ते लोको कचरो पथथरा कादव विगेरे अनेक दुर्गंधी वस्तुओने दुर करी राजमार्ग साफ करीने चारे बाजु तपास करी रह्या हता. तेवा समयमां कोइक माली पुष्पनो करंडीयो भरीने राजमार्गने विषे चाल्यो जतो हतो एवामां भेरीना शब्दने सांभल्यो ते शब्दने श्रवण करतानी साथेज तेने अकस्मात् वडी नीतिनी शंका थइ तेथी एक पगलुं पण आगल भरी न शक्यो तेमज लोको पण रस्तामां बहुज भेगा थयेला हता तेथी आगल वधी शकाय तेम नोहोतुं. एटले कोइने पण खबर न पडे तेम शीघ्रताथीज क्षणवारमां वडी नीति करी तेना उपर फुलनो ढगलो करी एकदम त्यांथी चाल्यो गयो हवे राजा दत्त घोडा उपर बेसी चाल्यो आवे छे तेवामां तेना घोडानो पग ते विष्टा उपर फुल ढांकेला ढगला उपर पडयो तेथी विष्टानो छांटो उडीने राजाना मुखमां पडयो तेथी राजाये जाण्युं के आजे हजी तो सातमोज दिवस छे पण आठमो नथी. हुं मति भ्रमथीज आजे मेहेलना बाहार नीकल्यो लुं माटे जल्दीथी मेहेलमां पोहोंची जाउं आवो विचार करी जेवो पाछो फरे छे तेवामां दत्ते राज्य थकी भ्रष्ट करेल जीतशत्रु राजाना भक्त लोकोये राजाने पांजरु तोडी नाखी बाहार छुटो कर्यो एटले ते राजाना उत्तम सेवको हता तेने मंत्रीये आदेश कर्यो के जाओ दत्तने बांधी लावो. एटलुं कहेतानी साथे सेवकोये मेहे-

લમાં જતા એવા દત્તને પકડી બાંધી મુશ્કેટાટ કરી જિતશત્રુ રાજાને સોંપ્યો એટલે હર્ષ પામેલા રાજાએ તેને કુંપીપાકમાં પચાવી અત્યંત ઘુંટે હવાલે માર્યો તેથી માહા પાપ કરનાર દત્ત આર્ત્તરોદ્ર ધ્યાનથી મરીને નરકમાં ગયો અને અનેક દુઃખનો ભોક્તા થયો કારણ કે હિંસા કરનાર જીવોની સારી ગતિ થતી નથી, અને કાલિકાચાર્યમૂરી માહારાજા સત્યવચનથી સ્વર્ગગતિને વિષે ગયા. દુનિયામાં સત્યના સમાન બીજો એક પણ ધર્મ નથી કારણ કે સત્યને વિષેજ સર્વે ધર્મોનો સમાવેશ થઈ જાય છે. કહું છે કે.

યતોક્તમ્.

પારદારિક ચૌરાણાઃ મસ્તિકાચિત્પ્રતિક્રિયા, અસત્યવાદિનઃ પુંસઃ, પ્રાતેકા ન વિદ્યતે. ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ:—પરસ્ત્રિ સેવન કરનારનો તથા ચોરી કરનારાની પ્રતિક્રિયા કાંઈક છે પરંતુ અસત્ય બોલનાર માણસની કાંઈ પ્રતિક્રિયા નથી. માટેજ ઉત્તમ જીવોને અસત્યપણું ત્યાગ કરી સત્ય વચન બોલવું ઉચિત છે. કહું છે કે,

યતઃ

વિશ્વાસાયતનં વિપત્તિદલનં દેવૈઃ કૃતારાધનં, મુક્તેઃ પથ્યદનં જલાગ્નિશમનં વ્યાધોરગસ્તંભનમ્,
શ્રેયઃ સંવનનં સમૃદ્ધિ જનનં સૌજન્યરંજીવનં, કીર્ત્તેઃ કેલિવનં પ્રભાવભવનં સત્યં વચઃ પાવનમ્. ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ:—પવિત્ર એવું સત્ય વચન જે તે વિશ્વાસના સ્થાનભૂત છે તથા વિપત્તિને દલી નાશનારું છે, વઢી સત્ય વચનનું દેવતાએ પણ આરાધન કહેલું છે તેમજ મુક્તિપુરીનું તો એક અનુકુલ ભોજન સમાન છે વઢી પાણિ તથા અગ્નિના ભયને શાંત કરનારું છે તેમજ દુષ્ટ વ્યાગ્રાદિ તેમજ સર્પાદિકને સ્તંભન કરનારું છે વઢી કલ્યાણને તો વશીકરણ કરનારું છે તેમજ નાના

प्रकारनी समृद्धिने उत्पन्न करनाहं छे तथा सौजन्यपणानुं तो सम्यक् प्रकारे जीवनभूत छे तथा कीर्तिने क्रिडा कवाना वन समान छे किंबहुना विविध प्रकारना प्रभावनाना घर समान छे. एवुं सत्य वचन सज्जन वर्गने विशेषे करी बोलवा लायक छे.

सत्य बोलनार माणसनो देवताओ पण पक्षपात करे छे तथा सत्य बोलनारनी आज्ञा मोटा मोटा राजाओ पण बहन करे छे तेमज सत्य बोलनाराना प्रबल पुन्योदयथी अनेक प्रकारनी दुष्ट उपाधियो हिंसक जानवरोनो भय सर्वे क्षीणता पामे छे. एटलुंज नहि परंतु देवताओ पण सत्य बोलनारनुं दासत्वपणुं अंगीकार करे छे. सत्य बोलनारा माणसनी तमाम धारणो सिद्ध थाय छे. सत्य बोलना माणसो घरबार धनदोलत राज्य ऋद्धि त्रि बालबच्चाने त्याग करी दुःखद् अवस्थाने पण धारण करे छे परंतु प्राणांते पण असत्य बोलतो नथी अने तेथीज सत्य बोलनारा जोवो भगवान भद्रबाहु स्वामी माहाराजना पेठे सुखी थइ सद्गति मेळवी स्वल्प समयमां मोक्षना सुखने आस्वादन करवावाळा थाय छे अने असत्य बोलनारा बेरा मुंगा बो-बडा तातडा बुद्धिहीन धर्महीन वैभवहीन सुखहीन, भाग्यहीन, ज्ञानहीन, यश-मानहीन, सद्गतिहीन थइ दत्तना पेठे कुगतिगाभी थइ न कना ने तिर्यचगतिना दुःखोने भोगवनारा थाय छे. माटे दुःखने-नहि देखवानी अभिलाषावाळा जीवोने सत्य वचनना ज प्रेमी बनवामां कटीबद्ध थवुं जाइये. ए प्रमाणे त्रीजुं भद्रबाहु स्वामीनुं दृष्टांत कहुं. ३

हवे अक्षर थोडा होय पण तेना भावार्थने विषे तत्त्वज्ञान विशेष रहेल होय छे, तेवा तत्त्वज्ञानने विषे चिलाती पुत्रनुं दृष्टांत कहे छे.

चिलातां पुत्र दृष्टान्तो यथा.

क्षितिप्रतिष्ठ नामना नगरने विषे यज्ञदेव नामनो ब्राह्मण वसतो हतो. ते निर्मल एहवा जिनेश्वर माहाराजना मतने निंदतो

હતો તેમજ પોતાના આત્માને પંડિત માનતો હતો. એકદા પ્રસ્તાવે અભિમાની તે યજ્ઞદેવને વાદ કરવા માટે એક છુલ્લક સાધુએ બોલાવ્યો તેથી તે બોલ્યો કે વાદમાં મને કોઈ જીતશે તેનો હું શિષ્ય થઈશ. આવી માહારી પ્રતિજ્ઞા છે. ત્યારવાદ છુલ્લક સાધુએ વાદને વિષે જીતવાથી તે તેનો શિષ્ય થયો. એકદા પ્રસ્તાવે શાસનદેવતાએ તેને કહ્યું કે જેમ ચક્ષુવાળો માણસ દેશતા છતાં પણ સૂર્ય વિના જોઈ શકતો નથી તેમજ જ્ઞાનવાન જોવ પણ શુદ્ધ ચારિત્રવિના દેશી શકતો નથી તે કારણ માટે તું સંયમમાં સ્થિર થા. આવી રીતે શાસન દેવતાએ કહ્યાં છતાં પણ બ્રાહ્મણ જાતિનો હોવાથી દુર્ગંડાને ત્યાગ કરતો નથી. વલી તેની સ્ત્રી હતી તે પણ તેમના ઉપરના સ્નેહને ત્યાગ કરતી નથી ત્યારવાદ તેણીએ તે સાધુને વશ કરવા માટે કામગ દુમગ કરાવ્યું. તેથી શરીરના અંદર પીડા પામેલ યજ્ઞ દેવમુનિ સમ્યક્ પ્રકારે ધર્મનું આરાધન કરી કાલ ધર્મને પામી દેવલોકને વિષે દેવપણે ઉત્પન્ન થયો. તેની સ્ત્રી હતી તેણીએ પણ પોતાના કરાવેલા કામળથી જ તેનું મરણ થયેલું જાણી નિર્વેદભાવ ધારણ કરી વ્રતને અંગીકાર કર્યું. તેમજ કરેલ પાપકર્મની આલોચના લીધા સિવાય મરીને તે પણ દેવલોકમાં ગઈ. ત્યારવાદ દેવલોકના આયુષ્યને પૂર્ણ કરી તે બ્રાહ્મણનો જીવ ત્યાં થકો ચક્રી રાજગૃહનગરને વિષે ધન નામના સાર્થવાહની ચિલાતો નામની દાસી હતી તેની કુક્ષીમાં પુત્રપણે ઉત્પન્ન થયો અને લોકોએ તેનું નામ ચિલાતો પુત્ર પાડ્યું. તેનો સ્ત્રી જે હતી તે પણ સ્વર્ગ થકો ચક્રીને તેજ ધન સાર્થવાહને ત્યાં તેના પાંચ પૂત્રોના ઉપર પુત્રો થઈ અને તેનું નામ સુસુમા પાડ્યું ત્યારવાદ સુસુમાને ક્રોડા કરાવવા માટે ધન સાર્થવાહે ચિલાતો પુત્રને રાખ્યો અને વન્ને મોટા થવાથી ચિલાતો પુત્ર વદાચરણ સુસુમાના સાથે કરવા લાગ્યો. તેવા પ્રકારની વેશા દેશી ધન સાર્થવાહે પોતાના ઘરથી તેને કાઢી મુક્યો ત્યારવાદ તે સિંહગુહા નામની ચોરપહીને વિષે ગયો ત્યાં પહીપતિ હતો. તેણે તેને

पुत्र करीने राख्यो अने पोताना मरण समये तेने पल्लीनो नायक बनाव्यो ते अवसरे चिलाती पुत्र कपटेद्वी पीडा पामी सुसुमानुं स्मरण करवा लाग्यो. अने पापिष्ठ बुद्धिना धणी तेणे चोरोने नीचे प्रमाणे कहुं के हे चोरोहो ! आज्ञे चालो आपणे राजगृह्णने विषे धनसार्थवाहने घेर चोरी करवा जइये त्यांथी जेटलुं धन आवे ते तमे लइ लेजो अने सुसुमा नामनी तेनी कन्या छे ते मारी. ए प्रमाणे व्यवस्था करी सर्वे चोर लोको त्यां गया ने धनना घरमां पेठा. धन श्रेष्ठि आदिने तेणे अवस्वापिनी निद्रा आपीने बीजा चोरो जे हता ते धन लइने गया अने चिलाती रुपएने उपाडी चालवा मांड्यो. तयारबाद श्रेष्ठि जाग्यो तेने खबर पडवाथी पांच पुत्रो सहित ककलाट करी कोटवालने साथे लइ चोरो पछाडी चाल्यो. चोर लोकोये पोताना पछाडी आवता लोकोने देखी भयथी त्रास पामी धनने छोडी दीधुं अने तमाम लोको चोतरफ नासवा मांड्यां. कोटवाल विगेरेने धन हाथमां आववाथी ते धन लइ पाछा फर्यो पण धन सार्थवाह तो पांचे पुत्रो सहित चिलातीनी पाछल चाल्यो. हाथमां तरवारने धारण करेला धनने पांचे पुत्रो सहित पोतानी पाछल आवतो देखी तरवारथी कन्यानुं माथुं कापी धड तेनुं त्यांज पडतुं मुकी हाथमां केवल सुसुमानुं माथुं राखी आगल चालवा मांड्यो तयारबाद धन त्यां आव्यो. मस्तक विनानी सुसुमाने देखी थोडीवार विलाप करी श्रेष्ठो पुत्रो खहित त्यांथी घर तरफ पाछो फर्यो तयारबाद ते भगवान श्रीगणेशाखीर माहारखा पासे धर्म श्रवण करवा आव्यो अने तेने करुणाना समुद्र एवा भगवाने देशना आपी.

ए मेजनयिताजननीयं, बान्धवः परिजनः स्वजनोवा, द्रव्यमेतदितिजातममत्वो, मैत्र्यस्यतेष्टतत्त्वव्यंस्व, भावार्थः—आ माहरो पिता छे, आ माहारी माता छे, आ माहरो बंधव छे, आ माहरो परिवार छे, आ माहरो

સ્વજન વર્ગ છે, આ માહારું દ્રવ્ય છે એ પ્રકારે તમામ વસ્તુઓને વિષે મમત્વ ભાવને ધારણ કરનારો મોહી જીવડો પોતાના આત્માને મરણને શરણ થયેલો દેખી શકતો નથી.

આવા પ્રકારની વીતરાગ ભગવાનની વાણીને સાંભલી પ્રબોધ પામી ધન સાર્થવાહે દિક્ષા લીધી અને તીવ્ર તપ તપી સ્વર્ગને વિષે ગયો તેના પાંચે પુત્રોયે સમ્યક્ પ્રકારે શ્રાવક ધર્મને ગૃહણ કર્યો. ત્યારબાદ સુસુમાના મસ્તકને હાથમાં રાખવાથી જેનું શરીર ઓહીથી સ્વરડાયેલ છે એવા ચિલાતી પુત્રે આગલ ચાલતા એક મુનિને માર્ગને વિષે કાઠસ્સગ્ગ ધ્યાને રહેલા દેખ્યા તેથી ચોરે તેને કહ્યું કે હે મુનિ ! તું ધર્મને શીઘ્રતાથી માહારા પાસે કહે. અન્યથા આ સ્વર્ગ વડે કરી આ સ્ત્રીના મસ્તકના પેઠે તાહારુ મસ્તક કાપી નાચીશ. ત્યારબાદ તેને યોગ્ય સત્યાત્ર જાણી સમાસથી દુંકામાંજ ઉપશમ ૧, વિવેક ૨, સંવર ૩, એ ત્રણ પદોને બોલી નમસ્કાર પદ બોલી મુનિ આકાશ માર્ગે ચાલ્યા ગયા. હવે સાધુયે કહેલા ત્રણ પદને સાંભલી ચિલાતી પુત્ર વિચાર કરવા લાગ્યો કે, ઉપશમ આ પદનો અર્થ શું થાય છે તેની કાંઈ સમજણ પડતી નથી. વલી ધીજીવાર વિચાર કરવા લાગ્યો કે ઉપશમ એટલે ક્રોધની ઉપશાંતિ તે મને હાલમાં ક્યાં છે ? કારણ કે માહાક્રોધી માણસ હોય છે તેજ માહારા પેઠે પોતાના હાથમાં યષ્ઠિમુઠ્ઠી વાળ શક્તિ તોમર મુદ્ગર ત્રિશુલ સ્વર્ગ વિગેરે રાખે છે તેથી તે ક્રોધી કહેવાય છે માટે માહારા પાસે તો સ્વર્ગ છે. વાસ્તે મને ક્રોધની શાંતિ નથી માટેજ ક્રોધને શાંત કરી માહારે ઉપશમી થવું જોઈયે. આવી ચિંતવના કરી હાથમાંથી સ્વર્ગ ફેંકી દીધું વલી ફરીથી વિચાર કરતા તેણે વિવેકનો અર્થ જાણ્યો. કૃત્ય અને અકૃત્ય તેને અંગીકાર કરવા-પણું એટલે કે કૃત્યનો આદર કરવો અકૃત્યનો અનાદર કરવો. તેનું નામ વિવેક કહેવાય છે, અને એવા પ્રકારના વિવેકથી

धर्म थइ शके छे. तो ते विवेक मने क्यां छे ? कारण के माहारा हाथमां तो दुष्टपणाने सुचवनाखं लेही खरडित स्त्रीनुं मस्तक रहेलुं छे. माटेज हुं महा अविवेकी छुं. वास्ते ते माहारे दुर करवुं जोइये एम चितवी ते मस्तकने फेंकी दीथुं. वळी पाछो संवरना अर्थने चितवना लाग्यो. के संवर एटले थुं ? मन अने इंद्रियोनो रोध करवो, पाप मार्गने विषे जता तेमने अटकाववा तेनुं नाम संवर कहेवाय. ते तो माहाराथी दुर छे, हुं तो आश्रवथी भरपुर भरेल छुं माटेज माहारे आश्रवनो त्याग करी संवरनो आदर करवो जोइये आवी चितवना करता तेमणे तेज मुनिनी जग्याये काउस्सग ध्याननुं आलंबन कर्युं अने मुनि माहाराजना पेठे स्थिरभावे त्यांज स्थिरता पकडी. वली शुभ भावना जागृत थवाथी चितवना करी के ज्यां सुधी स्त्री हत्यानुं पाप मने याद आवे त्यां सुधी माहारे आहार पाणि तेमज बोलवा चालवानी तमाम क्रियाओ बंध छे एटले तेटली अवधि सुधी मने काउस्सग ध्यान हो. ए प्रकारे अभिग्रहने कर्यो. त्यारवाद रुधिरनी गंधथी घणी कीडीयोये आवी तेनुं शरीर चालनीना जेवुं कर्युं. ते कीडी पगथी पेठी ने शरीरन खाती खाती माथेथी नीकली. आवी रीते अढी दर्वस सुधी तीव्र वेदनाने सहन करी परंतु शुभ ध्यानथी चलायमान न थयो. त्यारवाद पोताना आयुष्यनी समाप्ति थवाथी शुभ ध्याने मरण पामी चिलातां महात्मा आठमे सहस्रार देवलोके गया. आवी रीते सद्वक्थना अर्थनी भावनाने भावता एहवा चिलाती माहात्माये बहु पापकर्मने क्षीण कर्या एवीज रीते जे भव्य जीवे वीतराग माहाराजनी आज्ञा पोताना मस्तक उपर धारण करी विवेकी बनी पापारंभ अविवेकथी रहित थइ पोताना आत्माने संवरे छे तेओ पण चिलाती पुत्रना पेठे सद्गति मेळवी मोक्ष सुखना भोक्ता थाय छे. ए प्रमाणे थोडा अक्षर अने घणो तत्वज्ञान भावार्थ ते उपर चोथुं चिलाती पुत्रनुं दृष्टांत पूर्ण थयुं. ४

हवे थोडा अक्षर अने अर्थ माहान ते.उपर लैकिक चार पंडितोनु पांचमुं दृष्टान्त कहे छे.

चार पंडित दृष्टान्तो यथा.

वसंतपुर नगरने विषे जितशत्रु नामनो राजा राज्य करतोहतो. तेने एकदा प्रस्तावे शास्त्रने श्रवण करवानी इच्छा थइ तेथी चार पंडितोये जूदा जूदा लक्ष लक्ष श्लोकना चार माहान पुस्तको बनाव्या अने राजाने शास्त्रो सांभलवानुं कहुं. त्यारे राजा बोल्यो के ते चारे ग्रंथो बहुज मोटा छे माटे थोडा समयमां माहाराथी ते सांभळा शकाशे नहि कारण केराज्य कार्यना महान व्यवसायने लइने ते लांबाकाळ सुधी माहाराथी सांभळवानी अवकाश मेलवी शकाय तेम नथी माटे तेने संक्षेपीने लावो. जाना आवा वचनथी पंडितोये पोणो पोणो लाख श्लोकना ग्रंथो कर्या पण राजाये ना पाडी. पचास पचास हजार, पचीस पचीस हजार, पांच पांच हजार, एक एक हजार, छेवटे एक एक श्लोक करीने लाववाथी पण राजाये हजी पण समास करवानुं केहेवाथी चारे पंडितोये पोताना नाम अने चार लाख श्लोकना प्रमाणवाळा ग्रंथोनो सार एकज अनुष्टुप श्लोकमां आवी जाय ते प्रकारे बनावी नीचे मुजब संभळाव्यो.

जीर्णेभोजनमात्रेयः, कपिलः प्राणिनांदया, ब्रह्मस्पतिरविश्वासः, पांचालः स्त्राणुमार्दवं ॥ १ ॥

भावार्थः—

जीर्णे भोजन मात्रेयः

आत्रेय नामनो पंडित कहे छे के, प्रथम भोजन करेल होय ते पच्या पडीज बीजीवार भोजन करवुं. सिवाय करवुं नहि.

આવી રીતે લાખ શ્લોકનો સાર આત્રેય નામના પંડિતે ફક્ત પાંચ દસ્કતમાં કહ્યો.

કપિલઃ પ્રાણિનાં દયા

બીજો કપિલ નામનો પંડિત કહે છે કે સર્વે પ્રાણિયોના પર દયા કરવી. કોઈપણ જીવની હિંસા કરવો નહિ. આવી રીતે લાખ શ્લોકનો સાર ફક્ત પાંચજ દસ્કતમાં કપિલ નામના પંડિતે રાજાને કહ્યો.

બ્રહ્મસ્પતિ રવિ શ્વાસઃ

ત્રીજો બ્રહ્મસ્પતિ નામનો પંડિત કહે છે, કે દુનિયામાં કોઈનો વિશ્વાસ કરવો નહિ કારણ કે વિશ્વાસ કરવાથી માણસો દુઃખની પરંપરાને પામે છે આવી રીતે લાખ શ્લોકનો સાર ફક્ત ચારજ દસ્કતમાં બ્રહ્મસ્પતિ નામના પંડિતે રાજાને કહ્યો.

પાંચાલઃ સ્ત્રીષુ માર્દવં

ચોથો પાંચાલ નામનો પંડિત કહે છે કે સ્ત્રીયોને વિષે કોમલતા ધારણ કરવી પણ કાઠીન્યવૃત્તિ રાખવી નહિ કારણ કે તેમ કરવાથી ઘણા પ્રકારના અનર્થ થાય છે, ને કોમલતાથી લાભ થાય છે. એ પ્રમાણે લાખ શ્લોકનો સાર ફક્ત પાંચજ દસ્કતમાં પાંચાલ નામના પંડિતે રાજાને કહ્યો.

પેહેલા આત્રેય નામના પંડિતે જે વર્ણન કર્યું કે પ્રથમનું ભોજન પચા પહોંજેલાં તે બરાબર છે. કેટલાયેક બે સદાજીવી વગર વિચાર્યેલા ખાધાજ કરે છે તેમ કરવાથી અજીર્ણ થાય છે અને સર્વ રોગોનો માથાપજ અજીર્ણ છે. અજીર્ણથીજ જીવોને તમામ રોગો પ્રાપ્ત થાય છે, ને તેમ કરવાથી પીડા પૈસાની હાની આર્તિધ્યાન અને પરલોકને વિષે સ્વરાવ ગતિ થાય છે માટેજ

સુઝ જીવોયે પ્રથમનું અન્ન પચ્યા વિના ભોજન કરવુંજ નહિ. આ પ્રકારે વૈદકશાસ્ત્રના લાખ શ્લોકનો સાર આત્રેય નામના પંડિતે પાંચ દસ્તકમાં બતાવ્યો. ૧

• બીજો કપિલ નામનો પંડિત સર્વે જીવોને વિષે દયા ધારણ કરવાનું કહે છે તે પળ સત્ય છે. જે જીવો જીવોનો ઘાત કરે છે, તેને મારે છે, પીડે છે, તે મલીન પાપકર્મને બાંધી રૂહલોકને વિષે અપયશ ધિક્કારને પાત્ર થઈ પરલોકને વિષે તિર્યંચ નર-
નાદેવ દારુણ દુઃખોનો ભોક્તા થાય છે અને માનુષ્ય ભવને વિષે પળ દિનદુસ્થિત દારિદ્ર્યાદિ અનેક દુર્ગુણોને તેમજ સરોગી કુરૂપી તથા અનેક પ્રકારની વ્યાધિયોથી વ્યાપ્ત થઈ પાપકર્મના ધંધાને કરી વલી નરકને વિષે જાય છે તેમ ઉત્તરોત્તર દુઃખદ ભવોનેજ અંગીકાર કરે છે માટેજ ઉપરોક્ત કરણિને જલાંજલી આપવા સદ્ગતિ પામવા તમામ જીવોની દયા પાલવાનું ફરમાન કરે છે આવી રીતે કપિલ નામના પંડિતે ફક્ત પાંચજ દસ્તકમાં લાખ શ્લોકનો સાર ધર્મશાસ્ત્રના સારાંશભૂત બતાવ્યો. ૨

ત્રીજો વૃહસ્પતિ નામનો પંડિત કહે છે કે કોઈનો વિશ્વાસ કરવો નહિ કારણ કે આ હડહડતા કલિકાલના સામ્રાજ્યને વિષે જીવો અસત્યવાદિ પ્રપંચી માયાવી છલ ભેદો વિશ્વાસઘાતા દેવગુરુ ધર્મના દ્રોહી સજ્જનોની નિંદા કરનારા, મુખના મીઠા અને પરિણામના ધીઠા, મનના મેલા ઘણા જીવો હોય છે અને ઇવાઓનો વિશ્વાસ કરનારા માણસો મરાય છે, કુટાય છે, દંડાય છે, મંડાય છે, નિંદાય છે, સંડોવાય છે, વગોવાય છે, બુદ્ધિબલ લક્ષ્મી અશ્વર્ય થકી હીનતા પામી પરલોક તેમજ આલોકનો વગાડો કરી સંસારમાં પરિભ્રમણ કરવાવાલા થાય છે. માટેજ વૃહસ્પતિ નામનો પંડિત લાખ શ્લોકના સારને નીતેશારદા સારભૂત ફક્ત પાંચ દસ્તકમાં જણાવે છે કે કોઈનો વિશ્વાસ નહિ કરતા જીવોયે ચેતીને ચાલવું કે પોતાના આત્માને કોઈપણ

प्रकारे पश्चातापना भागीदार थइ दुःखी थवा समय आवे नहि. ए प्रकारे नीतिशास्त्रनो सार कह्यो. ३

हवे चोथो पांचाल नामनो पंडित कहे छे के स्त्रीयेने विषे कोमलपणु धारण करवुं युक्त छे कारण के स्त्रीयोनो अंत लेवाथी कांतो स्त्रीयो आपघात करे छे अगर घरनी वस्तुओ बीजाने आपी देखे अगर बालबच्चा धणी विगेरेनो नाश करे छे अगर परने आधिन थाय छे अथवा स्वपरना आत्माने बहुज बोजामां उतारे छे अने दुनियामां कोइपण न करे तेवा अनर्थना खाडामां लइ जइ फेंके छे किंबहुना इह लोकपर लोक बन्नेने दुबावी संसारमां दीर्घकाल पर्यटन करावे छे माटेज काम शास्त्रना लाख श्लोकना सारने पांचल नामना पंडिते राजाने फक्त पांचज दस्तकमां बताव्यो. राजा तेओना ग्रंथोनो भावार्थ जाणी खुशी थयो अने तेओने बहु द्रव्य आपी विदाय कर्या. तेज प्रकारे थोडा अक्षर अने बहु अर्थवाळुं द्वादशांगी रूप संक्षेप सामा-यिक पांचमुं जाणवुं. ५

हवे छठु निष्पाप कर्म आचरवा माटे माहात्मा धर्मरुचि मुनि महाराजानुं द्रष्टांत देखाडेछे.

दृष्टान्तो यथा.

चंपा नामनी नगरीने विषे सोमदेव, सोमभूति, सोमदत्त नामे त्रण भाइयो वास करता हता ते त्रणेने अनुक्रमे नागश्री यज्ञश्री भूतश्री नामनी त्रण स्त्रीयो हती. हवे ते त्रणे भाइयोनी घरनी व्यवस्था एवी हती के एक एक दिवसे सर्वे जणाये एकज घरे जमवुं अने प्रत्येक दिवसे जेनो वारो होय ते स्त्रीये रसोइ करवी आवी रीते सुखे करी दिवसो व्यतीत थवा लाग्या एक दिवसे नागश्रीनो वारो हतो तेथी तेणे अजानता कडवा तुंबडानुं शाक बनाव्युं तेमां सारा प्रकारनो मशालो नाह्यो.

अने ते पूर्ण रंधाई रत्ना पछी कांडक परीक्षा करवा तेणे ते चाखुं ते तेथी महा कडवुं जाणी एक बाजु मुकी राखुं अने विचारवा लागी के मने घणा द्रव्यनो व्यय आना अंदर थयेल छे माटे ते नाखी पण केम देवाय. तेमज पोताना माणसोने खावा पण केम अपाय. तेम करवाथी पोतानी चतुराई विगेरेनी निंदा थाय. आवुं जाणी ते शाक राखी मुकी बीजुं शाक रांधीने पोताना माणसोने भोजन करावुं तयारवाद धर्मघोष मुरीश्वर माहाराजना शिष्य माहात्मा निरंतर मास क्षण करनारा मास क्षणने पारणे तेना घरने विषे पेठा ते देखी नाग श्री विचार करे छे के माहारा द्रव्यनो व्यय फोगट न जाय तो सारु एवुं जाणी दुष्ट बुद्धिथी धर्मरुचि मुनिने ते कडवा तुंबडानुं शाक वोहोरावुं. अहो अहो ! स्त्रीनी बुद्धिने धिक्कार छे ! के पोताना घरमां साक्षात् कल्पवृक्ष कामघट कामगवी चिंतामणीरत्न सूर्य अने पुन्यना समुद्र समान मुनिने आवेला जाणी आ स्त्रीये तेने आकडाना वृक्ष समान राहु समान कुंभारना घडा समान खावोचीया समान अने पथरा समान गणी कडवा तुंबडानुं शाक वोहोरावुं. सरल बुद्धिवाला ते महात्माये शुद्ध बुद्धिथी ते लीधुं. अने उपाश्रये पोताने स्थाने आवी ते गुरु महाराजने देखाडयुं. गुरु माहाराजे ते देखी कहुं के हे महानुभाव ? आ शाक तो विपप्राय. विपमय छे ते वापरवा लायक नथी माटे शुद्ध स्थान जीव जंतु विनानु होय ते स्थाने आ शाकने परठी आयो. गुरु महाराजनी आवा प्रकारनी आज्ञा थवाथी माहात्मा धर्मरुची अनगार शुद्ध भूमी प्रत्ये तेने परठववा चाल्या. कुंभारना नींभाडामां घणीज राख होवाथी त्यां गया अने राखना ढगलामां जेवा परठववा मांडे छे तेवामां ते शाकना रसनुं एक बिंदु मात्र नीचे पडयुं तेथी तेनी सुगंधथी आकर्षभाव पामी घणी कीडीओ त्यां आवी अने तेना गंधथीज तमाम मरण पामी एवा प्रकारे घणी कोडीयोना मरणने देखी. पापना भीरु ते मुनि माहात्मा

વિચાર કરે છે કે અરેરે આ મહાન્ અકાર્ય થાય છે. એક વિદુના પડવાથી આટલી કીડીયોની હાની થઈ તો સંપૂર્ણ શાક પરઠવવાથી અસંખ્યાતા જીવોનો નાશ થશે તેનું પ્રબલ પાપકર્મ માહારે મસ્તક ચોટશે. હું માહાવ્રતધારી છું સર્વથા પ્રકારે જીવ હિંસા કરવાના મેં પચ્ચાણ કર્યા છે. છતાં જો હું હિંસા કરીશ તો જીવોના નાશની સાથેજ માહારુ સંયમ નષ્ટ થશે પટ્ટું જ નહિ પણ હું મહાન્ પાપકર્મનો ભાગીદાર થઈ પરલોકને વિષે રૌરવ અને દારુણ તિર્યંચ નરકાદિક ગતિને પામી અનંત સંસાર રણલી મરીશ. માટે આ જીવોનો ઘાત થતો વચાવવો. વ્હી ગુરુ માહારાજે મને આજ્ઞા કરી છે તે જીવોનો ઘાત કરવા માટે નહિ પણ શુદ્ધ ભૂમિ ઉપર પરઠવવાને માટેજ કરેલ છે. હવે ભૂમિ જીવાકુલ હોવાથી શુદ્ધ તો છેજ નહિ માટેજ હું માહારા ઉદર રૂપી શુદ્ધ ભૂમિમાં પરઠવી દઈ ગુરુ માહારાજની આજ્ઞા સાથે અસંખ્યાતા જીવોનો વચાવ કરું. આવી શુદ્ધ ભાવના ધારણ કરી સર્વ જીવોને સ્વમાવી દેવ ગુરુ ધર્મનું શરણ કરી તે કડવા તુંવડાના શાકને વાપરી જઈ અનશન ચાર આહારના પચ્ચાણ કર્યા તે વાપરતાના સાથેજ માહાત્માને રોમેરોમ વિષ વ્યાપી જવાથી શુભ લેડ્યાવાલા તે મુનિ માહાત્મા તત્કાલ કાલધર્મને પામી સર્વાર્થ સિદ્ધ વૈમાનને વિષે ઉત્પન્ન થયા. ત્યારબાદ ધર્મઘોષ મૂરી માહારાજાએ તે વાત જ્ઞાનથી જાણીને લોકોને સમક્ષ નાગશ્રીની નિંદા કરી ત્યારબાદ સમસ્ત સ્વજન વર્ગે તિરસ્કાર કરી નાગશ્રીને ઘરના બાહાર કાઢી મુકી તેથી સર્વ જગ્યાએ સ્ફુટી ભટકતી કોઈક વનમાં દાવાનલ લાગવાથી તેમાં વ્હી જઈ મુનિ હત્યાના પાપથી મરીને છઠ્ઠી નરકે ગઈ ત્યાંથી એક એક ભવો તિર્યંચોના કરી સમગ્ર નરકને વિષે બંધાર ગઈ અને એવી રીતે અનંતકાલ ભટકી અનુક્રમે દ્રૌપદી થઈ. વિશેષ વૃત્તાંત દ્રૌપદીનું જ્ઞાતાસૂત્રથી જાણવું. એ પ્રકારે નિષ્પાપના આચરવારૂપ ધર્મ રુચિ અળગરનું છું દૃષ્ટાંત પૂર્ણ થયું.

હવે પાપકાના ત્યાગ કરવાથી જે વસ્તુ તત્વનુ જ્ઞાન થાય છે તેના ઉપર સાતમુ ઇલાપુત્રનું દૃષ્ટાન્ત કહે છે.

દૃષ્ટાન્તો યથા.

અનિહિતોદેશ્ય જ્ઞાણેપવરેદદ્દુકેવલંપતો, જોગિહવેસ ધરોવિહુ, તમિલાપુત્તં નમંસામિ ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ:—જે નાટક કરવા માટે વાંસના અગ્રભાગને વિષે ચડી નવનવા खेलો खेलनारो इलापुत्र गृहस्थने घरे आहारा-
दिकने ग्रहण करता एवाश्री मुनिमाहात्माने देखी शुद्ध भावना भावता गृहस्थनो वेश छतां पण निश्चय केवल ज्ञानने पाम्या ते
इलापुत्रने हुं नमस्का करुं छुं.

કોઈ એક ગામને વિષે કોઈક બ્રાહ્મણે પોતાની સ્ત્રી સહિત દિક્ષા લીધી અને તે બન્ને જણા અરસપરસ પ્રેમ સહિત તીવ્ર તપસ્યા કરવા લાગ્યા. હવે જે બ્રાહ્મણી સાધવી થયેલી હતી તે શુદ્ધ જાતી વિગેરે અન્ય સ્ત્રીયોની જુગુપ્સા કરવા લાગી એમ કરતા આયુષ્ય પૂર્ણ થવાથી બન્ને જણા કાલધર્મને પામી દેવલોકને વિષે ગયા અને ત્યાં સુખે કરીને કાળને નિર્ગમન કરવા લાગ્યા.

આ ભરતક્ષેત્રને વિષે પૃથ્વીના આભૂષણ રૂપ ઇલાવર્દન નામનુ મનોહર નગર હતું તેને વિષે યથાર્થ નામયુક્ત એટલે સત્યોપમા-
નિતા જે માણસો તેની માનતા કરે છે તે ગામને સત્યતાથી સફળ કરનારી ઇલાદેવી નામની એક દેવી હતી હવે તે ગામને વિષે
ધનદત્ત નામનો એક ધનાઢ્ય શેઠીયો વસતો હતો તેને પુત્ર નોહોતો તેથી સ્ત્રી પુરુષ બન્ને જણાયે અનેક દેવદેવીઓની માનતા કરી
પરંતુ પુત્રની પ્રાપ્તિ થઈ નહિ એટલે છેવટે તે ઇલાદેવીની માનતા કરી અને તેની ભક્તિ કરવા માંડ્યા ત્યારબાદ દેવલોકથી ચવીને
બ્રાહ્મણનો જીવ જે હતો તે શેઠાણીને પુત્રપણે ઉત્પન્ન થયો તેથી માતા પિતાયે ઉત્સવ પૂર્વક તે પુત્રનું નામ ઇલાદેવીયે આપેલ

होवाथी इला पुत्र पाडयुं अनुक्रमे ते बालक वृद्धि पाम्यो अने कळाकौशल्यनो जाणकार थइ युवान अवस्थाने पाम्यो तेमज ब्रा-
ह्मणी स्त्रीनो जे जीव हतो ते पण देवलोकनुं आयुष पूर्ण थवाथी त्यांथी चवीने स्त्रीयोनी जुगुप्सा करवाथी नीच गोत्र बांधवाथी
नीच नाटकीया लोको जे हता तेने घरे पुत्रीपणे उत्पन्न थइ अने ते पण यौवन अवस्था पामी एकदा प्रस्तावे ते नाटकीया
लोको ते पुत्रीने लइ तेज नगरने विषे आवी नाटक करवा मांडया ते देखीने पूर्व भवना स्नेहथी इला पुत्रने ते नाटकणीना
उपर गाढ राग थयो अने नाटकणीने पण इलापुत्र उपर तेवोज रागमोह थयो. प्रतिकूल जातिमां उत्पन्न थया छतां पण बन्ने
जण अरसपरस तीव्र रागमां रंगाणा. कहुं छे के-

यतः

यंदष्टवा वर्द्धते प्रीतिः, क्रोधश्चपरिहीयते, सविज्ञेयो मनुष्येण, एषमेपूर्वं बांधवः ॥ १ ॥

भावार्थः—जेने देखीने प्रीति वृद्धि पामे छे तेमज क्रोध नाश पामे छे ते देखी मणसोये जाणवुं के आ माहारो पूर्व
भवनो बांधव छे वळी पण कहुं छे के,—

अपिच.

यंदष्टवा वर्द्धते क्रोधः स्नेहश्चपरिहीयते, सविज्ञेयो मनुष्येण, एषमे पूर्व शत्रुकः ॥ २ ॥

भावार्थः—जेने देखी क्रोधनी वृद्धि थाय छे तेमज स्नेहनी हानी थाय छे तेने देखी मणसोय जाणवुं के आ माहारो
पूर्व भवनो शत्रु छे.

આવી રીતે ધિક્કુ જાતિ એવી નાટકગીને વિષે પળ ઉત્તમ જાતિવાલા ઇલાપુત્ર વિષયવાસના ધારણ કરવા વાલો થયો કારણ કે શ્રીમાન્ શાસ્ત્રકાર માહારાજાએ સ્ત્રીયોને માહા મોહના સ્થાનને કહેલ છે-કહેલું છે કે-

યતઃ

દર્શનાત્ હરતે ચિત્તં, સ્પર્શનાત્ હરતે બલં, સંભોગાત્ હરતે વીર્યં, નારો પ્રત્યક્ષ રાક્ષસી ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થઃ—સ્ત્રીયોના દર્શન કરવાથી એટલે સ્ત્રીયોને દેખવાથી તે દેખનારાના ચિત્તને હરણ કરે છે અર્થાત્ વિષયવાસના ઉત્પન્ન કરે છે તથા સ્પર્શ કરવાથી પણ બલ પરાક્રમને હરણ કરી લે છે જેમ લોહચુંબક લોહંડને આકર્ષણ કરી જેમ પોતાના તરફ ખેંચે છે તેમજ સ્ત્રીયોને સ્પર્શ કરનાર પ્રાણીના પરાક્રમને સ્ત્રીયો તત્કાલ હરણ કરી લે છે તથા તેમના સાથે મૈથુનાદિકના સેવન કરવાથી વીર્યને પણ હરણ કરી લે છે માટેજ શાસ્ત્રકાર માહારાજાઓએ સ્ત્રીને પ્રત્યક્ષ રાક્ષસી કહેલ છે તે ઉપમા બરાબર ઘટી શકે છે કારણ કે રાક્ષસગીને જે માણસ દેખે છે તેનું હૃદય મુંઝાઈ જાય છે અને ભક્ષણ કરવા માટે રાક્ષસગી સ્પર્શ કરે કે તુરત માણસ નિસ્તેજ થઈ પરાક્રમહીન થઈ જાય છે વળી જે વ્યંતરીયોની જાતિ રાક્ષસી હોઈ મનુષ્યોને નજરે પડે તો તેને વિષયવાસનાને વિષે લલચાવી તેના સાથે મૈથુન સેવી તેનું કાલજું ઉતરડો સ્વાય છે તેવીજ રીતે સ્ત્રીને પણ તેવોજ સમજવી જે માટે કહ્યું છે કે,-

યતઃ

માદિગ્ધોગુણજ્યેષ્ઠા, લોકદ્વયવિરોધિની, કુરુતેદૃષ્ટમાત્રાઽપિ, મહિલાગ્રથિલંજગત્, ॥ ૧ ॥

भावार्थः—मदिरा कहेता दारुना गुण करता पण जेने विशेषपणुं रहेलुं छे अर्थात् मदिरा करता पण केफ तथा उन्मत्त-
पणुं जेने विषे घणुंज रहेलुं छे एवी स्त्री जे ते इहलोक तथा परलोक बन्नेने विरोध करवावाळी छे बन्ने भवोने बगाडवा
वाळी छे जेम मदिरा पान करनार माणस गांडो थइ इहलोकने बगाडी परलोके दुर्गतिनो भोक्ता थाय ते तेमज स्त्री पण मात्तु-
प्योने आ भवमां दिवाना बनावी परलोके कुर्गतिमां लइ जइ नाखे छे वली मदिरानुं पान करा माणस उन्मत्त बने छे तेमां
आश्चर्य नथी कारण के तेतो केफी वस्तु छेज परंतु स्त्री तो पोते पोताने देखनार जगत्ने तत्काल उन्मत्त बनावी दे छे तेज
आश्चर्य छे अने तेथीज स्त्रीने मदिराना केफ करता पण विशेष उन्मत्त कहेल छे कारण के स्त्रीयो पोताना मोहपाशमां सारा
नरतन जकडावी देछे कहं छे के,

अथवा

मुंडंशिरंवदनमेतदनिष्टगंधं, भिक्षाटनेनभरणंचहतोदरस्य,
गात्रंमलेनमलिनंगतसर्वशोभं, चित्रंतथापिमनसोमदनेऽपिवांछा, ॥ १ ॥

भावार्थः—कामदेवनी बलीहारी छे कारण के जे विविध प्रकारना भोजन करनाराना नाना प्रकारना वस्त्रालंकारने धारण
करनाराना पुष्पगंधमाल्यादिकना शोखीनोना तेमज इंद्रियो प्रबल होय तेना मनने विषे तो विषयवांछना उत्पन्न करे छे तो
तेम बनी शकवा संभव रहे छे कारण के उपरोक्त तमाम विषय वृद्धि करनाराज छे परंतु त्यागीयोना मनमां जे विषयवांछा थायछे
तेज विचारवा लायक अने आश्चर्य उत्पन्न करनार छे कारण के मस्तक मुंडन कराव्युं होय, वदन कहेता मुख दुर्गंधयी भरेलुं

હોય તેમજ મિશ્રા માગી અંતપ્રાંત લુચ્વો સુકો આહાર કરવાથી જેનું પેટ પાતાલમાં પેસી ગયું હોય તથા શરીર પળ માહામલીન મલથી મલીન થયેલું હોય તો પણ તેવા ત્યાગીયોના ચિત્તને વિષે વિષય વાંછા ઉત્પન્ન થાય છે તેજ આશ્ચર્ય થાય છે.

વલી કહું છે કે કામી પુરુષો ધૈર્યને ધારણ કરી શકતા નથી. વલી જેણે સ્ત્રીયોને નહિ દેખેલ હોય તેને દેખવાનું મન થાય છે અને દેખ્યા પછી આલગન કરવાનું મન થાય છે અને આલગન કર્યાપછી પણ છુટા પડવાની ઇચ્છા થતી નથી આવી રીતે અન્યોઅન્ય લપટાય છે તેમાં પણ સ્ત્રીયો તો પૂર્ણ રીતે કેવલ પુરુષો ઉન્મત્તજ બનાવે છે કહું છે કે,

યતઃ

અન્માર્ગે તાવદાસ્તે પ્રભવતિ હિનરસ્તાવદેવેન્દ્રિયાણાં, લજ્જાંતાવદ્વિધત્તે વિનયમપિરત્ત્વાલ્લંકાર તાવદેવ,

શ્રૂચાપાકૃષ્ટસુક્તાઃ શ્રવણ પથગતાનીલપક્ષમાણ એતે, યાવલ્લીલાવતીનાં ન હૃદિધૃતિ મુષો દૃષ્ટિવાણાઃ પતંતિ ॥૧॥

ભાવાર્થ:—અકુટીરુપી ધનુષથી આકર્ષણ કરીને સ્ત્રીને મુકેલા એવા તથા કાન પર્યંત પોંહોંચેલા એવા તથા ધૈર્યવંતના ધૈર્યને પણ નાશ પાડેલા એવા સ્ત્રીયોના દૃષ્ટિરુપી વાળો જ્યાં સુધી પડતા નથી ત્યાં સુધીજ પ્રાણિયો સદ્માર્ગમાં રહી શકે છે તથા ત્યાં સુધીજ ઇન્દ્રિયોને પણ દમન કરી શકે છે તેમજ લજ્જાને પણ ત્યાં સુધીજ ધારણ કરે છે તેમજ વિનયને પણ ત્યાં સુધીજ રાખી શકે છે પણ સ્ત્રીયોના દૃષ્ટિવાળના સન્મુખ આવ્યો એટલે ઉપરોક્ત તથા બીજા તમામ ગુણો નાશ પામી જાય છે કેહેવાનો સારાંશ છે કે સ્ત્રીયો જે પુરુષો પ્રત્યે કટાક્ષ નેત્રવાળ ફેંકે છે તેના વિનય વિવેક ધૈર્ય મતિ બુદ્ધિ પરાક્રમ સર્વે હણાઈ જાય છે અને તેથી કેવલ સ્ત્રીયોનાજ પાશમાં પડે છે હવે આવી રીતે સારી દુનિયાના જીવો જ્યારે સ્ત્રીયોના મોહપાશમાં મુંસાઈ

जाय छे त्वारे जेने पूर्व भवनो गाढ स्नेह रहेल छे एवो इलाची पुत्र उत्तम कुलमां उत्पन्न थया छतां पण नाटकणीने देखी मोह पामे तेमां कांइ पण आश्चर्य नथी नाटकणीनेज विषे जेनुं चित्त तन्मय बनो गयेल छे एवा इलापुत्रने तेना मित्रोये कहुं के घरे चाल परंतु ते तो पथथरना पेठे त्यांज चोटी रहेल छे मित्रोये वारंवार कहेवाथी पण त्यांथी एक पगलुं मात्र चाल्यो नहि ने निश्वास नाखो बोल्यो के जो तमो माहारा साचा मित्रो होतो ते नाटकणी मने मेलवी आपो अन्यथा माहारे मरणनुं शरण छे मित्रोये तेने तेम करवाथी अनेक प्रकारना अपवादो बताव्या परंतु ते सर्व राखना ढगलाना अंदर घीना होमवा जेवुं थयुं एटले मित्रोये घरे पोहांचाडवा कहुं के हमो हरकोइ प्रकारे मेलवी आपोथुं पण तुं घरे चाल एम कही घरे लइ गया. त्यां पण कांइ पण नहि बोलता अन्न पानने त्याग करीने बेठो तेना माता पिताये बहु प्रकारे पुछवाथी नाटकणी मने परणावी आपो. एवुं बोल्यो तेथी मातापिताये कहुं के हे पुत्र कुलवान शेठोयाओनो माहा रूपवान् कन्याओनुं पाणिगृहण करावुं. पण नीच कुलने विषे उत्पन्न थयेल नाटकणी आपणाथी परणाय नहि कारण के तेम करवाथी आपणा वंश कुल शीलधर्म लाजे इहलोकना अंदर धिक्कार फिटकार अपयश अपवाद परलोकने विषे दुर्गति थाय छे माटे तुं जूठो हठ कदाग्रह छोडी दे. आवी रीते वारंवार कह्या छतां पण नहि मानवाथी तेना मातापिताये उपेक्षा करी. छेवटे पोतेज ते नाटकीया पासे जइने कहेवा लाग्यो के तमारे जेटलुं द्रव्य लेवुं होय तेटलुं ल्यो अगर तेना भारोभार सुवर्ण आपुं पण तमारो कन्या मने आपो एटले नाटकीयाये कहुं के ए कन्यां अमारे वेचवा लायक नथी ए अमारे अखूट खजाना तुल्य छे माटे ताहारे मागणी करवी व्यर्थ छे. छतां पण ताहारे तेणोने स्वप होय तो तुं अमारा नाटकीया टोलांमां मलो जा. अमारी नाटकनी कला शीखी हुशोयार था अने कोइक शहेरयां

तेर का-
ठायानुं
स्वरूप.

जइ ते नगरना राजाने नाटकनी कलाथो रंजन करी घगुं द्रव्य उपार्जन करी अमोने आप-तोज ते कन्या अमो तने आपीये आवा नाटकीयाओना वचने सांभळो लज्जा मर्यादा कुल शील सर्वने त्याग करी नाटकीयाना टोलांमां पेठो. अहो, अहो ! धिकार छे विषयवासनाने के विषयांध थयेल माणस जन्मांधना पेठे कांइ पण देखी शकतो नथी तयारवाद सर्वे नाटकनी विविध कला शीखी कुशल थयो अने अनुक्रमे ते सर्वे वेनातटे आव्या. त्यांना राजा पासे जइ पोतानुं नाटक जोवानी विनंति करवाथी राजाये तेनु वचन मान्य राख्युं. हवे राजा नाटक जोवा सज्ज थयो. अंतःपुरमांथी राणीने पण नाटक जोवा बोलावी ते पण पडदा अंदर बेंठी. नगरना अदारे वर्गना लोको नाटक जोवा आनंदथी भेगा थया ते समये इलाची कुमारे मध्य चौकमां एक जवरजस्त उंचो वांस स्थापन कर्यो तेना मध्य भागने विषे एक पाटीयुं मुख्युं तेना मध्य भागने विषे बबे खीलीयो जडी तथा छेडाओ उपर पाटीयामां सात सात खीलीयो बन्ने बाजु जडी अने बन्ने पगमां छिद्रवाली पावडीयो पहेरी हाथमां ढाल तर-वार लइ जल्दीथी ते उंचा वांस उपरे चडयो अने मोटा मोटा पैसावालाना माहान् मेहेलोना शीखर उपर मोहोटे पवननो सपाटो लागवाथी जेम उपर रहेला वनावटी मयूरो मोरो नाच करे तेना पेठे इलाची कुमार नाचवा लाग्यो. ते उंचे उछलो उछली बहार नीचे खीलीयो छे तेमां पगनी पावडीयोना छिद्रो भराववा लाग्यो अने जेम जेम विविध प्रकारनी कलाथो नाचे छे तेम तेम पोतानी मनकामना पूर्ण करवानी इच्छावाली नटडी पण नीचे रहो ढोल वगाडो गान तान मधुर ध्वनीथी करी सभाना लोकोना मनने रंजन करवा साथे इलाची कुमारने शूरातन चडाववा लागो. तयारवाद पोताना नाटकनी कलाथी प्रेक्षक लोकोने रंजन करी दान लेवानी इच्छावालो इलाची कुमार वांस थको हेठो उतर्यो तमाम लोकोने दान आपवानी इच्छा थइ गइ पण राजाये प्रथम दान

आप्याथी अमो आपीये ते उचित गणाय एवं समजी राजा शुं दान आपे छे ते जोवाने माटे आतुर थइ रह्या हवे ज्यारे इलाची कुमार दान लेवा गयो त्यारे राजानी दानत बगडि के जो हुं एने दान आपीश तो ते लइने चाल्यो जशे. आ रूपाली नाटकणी माहारे हाथ आवशे नहि आवुं. रूप आवुं गानतान आवा नखरा आवा हावभाव आवो मधुरो कंठ देवांगना समान बीजी स्त्रीयोमां होय नहि आवुं स्त्रिरत्न नाटकीयाने त्यां न शोभे, आ रत्न तो माहारे घरेज शोभे पण केम करवुं दुनियानी लाज आडी आवे छे. माटे कांडक बहानु काढी फरीथी नाटक करावुं. महारा पुन्य कर्मना उदये कोइ पण प्रकारे नाचतो नाटकीयो हेठो पडे ने तेनु मरण थाय तो आ नाटकणी विना प्रयासे माहारा हाथमां आवे. आवी दुष्ट भावना राखी दान लेवा आवनार इलाची कुमारने कहुं के आ वखते माहारु चित्त व्यग्र होवाथी हुं बराबर नाटक जोइ शकैल नथी माटे फरीथी नाटक कर एटले हुं संतुष्ट थइ तने बहु दान आपुं राजाना वचनथी दाननी अभिलाषावाणो इलाची पुत्र फरीथी पावडीयो पेहेरी वांस उपर चडयो अने गगनमां उछली उछली अप्रमत्तपणे आगल पाछलनी खीलीयोमां पावडीयोना छिद्रो भरावी विविध प्रकारे नाटारंभ करी परिश्रम पामेलो राजा पासे दान लेवा आव्यो पण नटवीमां जेनु चित्त लुब्ध थयुं छे तेवा राजाये कहुं के में बराबर नाटक जोयुं नथी माटे एकवार फरीथी नाटक कर एटले ताहारा दालिद्रने दुर करूं. आ वखते समग्र लोको समजी गया के राजानी बददानत नटवीना उपर थइ छे तेथी आ विचाराने दान नहि आपता तेने मारवानी इच्छा करे छे आवी रीते अंतःकरणथी राजाने सर्व लोको धिक्कारवा लाग्या. तथा राजाये आप्या शिवाय आपवानी इच्छावाला लोको पण दान आपी शक्या नहि. इलाची कुमार हताश बन्यो मुख उपर शोक संतापनी छाया छावाइ गइ ते वखते तेने वरवानी इच्छावाली नटवी

કહે છે કે હે સ્વામિન્ ! શું જુવે છે. ત્રીજીવાર નાટક કર કે રાજા જલ્દી દાન આપે અને હું પણ તાહરું પાણિગ્રહણ કરી તાહારી મન કામના પૂર્ણ કરું આવી રીતે નટડીના ઉત્સાહ ભરેલા વચનથી સતેજ થયેલો ઇલાચી કુમાર ફરીથી ત્રીજીવાર ઢાલ તરવાર લઈ પગમાં પાવડીયો પેહેરી નાટ્યારંભ કરવા લાગ્યો અને નાટકગી પણ અતિ શોરજોરથી ઢાલ બજાવી ગાનતાન કરી શૂરાતન ચડાવવા લાગી તે અવસરે વાંસ ઉપર નાચતા નાચતા ઇલાચી કુમારે નજીક ભાગમાં રહેલા એવા કોઈક ગૃહસ્થના ઘરને વિષે રૂપ લાવળ્યના સમુદ્ર સમાન સુંદર નવયૌવન અવસ્થાવાલી તેમજ પોતાના ચંચલ નેત્રોને ચોતરફ ફેલાવનારી તથા મધુર વચનોના વરસાદને વરસાવતી સાક્ષાત્ દેવાંગના સમાન કોઈ એક સ્ત્રી ઘળાહાવભાવ પૂર્વક મુનિ માહારાજને ઉત્તમ પ્રકારના આહારાદિક વહોરાવતિ નજરે પડી અને મુનિમાહારાજ પણ તેના સન્મુખ નહિ જોતા પોતાના નાસાવંશ નાશિકાની ઢાંડી ઉપર દૃષ્ટિ નાંચી કાંઈક આહારના અન્નપિંડ ઉપર દૃષ્ટિ અવલોકન કરતા આહારને લેવા લાગ્યા તેને જોઈ કાંઈક વૈરાગ્યરંગીત થઈ ઇલાચી કુમાર વિચાર કરવા લાગ્યો કે અહો, અહો, આ માહામુનિરાજને ધન્ય છે કે આ સાક્ષાત્ દેવાંગના સમાન સ્ત્રીના ઉપર પણ પોતાની દૃષ્ટિને નાંચતા નથી સ્વરેશ્વર મુનિયોનો માર્ગ આહાર ગૃહણ કરવાનો વીતરાગ માહારાજે આવી રીતેજ કહેલ છે કહું છે કે,

યતઃ

કા દેહલ્લંકારસ્વાસમેતેરક્તલલ્લંકારભારાન્વિતા, દુરાન્વેષણકારિતર્ણકકૃતેકૃત્વાન્નપિંડીકરે,
પિંડીમાત્રમવેક્ષતેસહિયથારૂપાદિનીરાગદગ્, દૃષ્ટાંતોકથિતોઽયમેવયતિનાંભક્તૈષણાદૌજિનૈઃ, ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ:—સર્વ વસ્ત્રાલંકારના સમૂહથી યુક્ત થઈ કોઈ ચંદ્રમાના સમાન મુખવાલી સ્ત્રી અન્નપિંડને હસ્તકમલમાં ગ્રહણ કરી

तर्णक कहेता गायनो वाछडो अगर लघु बालकने जेम खवराववा आवे छे, तो ते वाछडाने तेमज लघु बालकने ते अन्न ऐवळु होवाथी ते पिंड उपरज पोतानी दृष्टि स्थापन करे छे पण रूपादिकने विपे दृष्टि स्थापन करता नथी तेमज मुनियोने आहार गृहण करवाने माटे तेज प्रमाणे दृष्टांत कहेल छे एटले के फक्त आहार पिंडना उपर दृष्टि नाखी आहारने गृहण करी चाल्या जाय छे पण स्त्रीयोना सन्मुख जोता नथी तेज खरेखरा त्यागी कहेवाय छे कहुं छे के.

यतः

यस्ययन्ना॥ ते चित्तं, नतत्रतस्यस्पृहामनोज्ञेऽपि, रमणीयेऽपिसुधांशौ, ननाऽकामः सरोजिन्याः, ॥ १ ॥

भावार्थः—जेने जे जे रुचतुं नथी तेने ते ते मनोहर होय तो पण तेनी स्पृहा होती नथी इच्छा थती नथी कारण के चंद्रमा मनोहर छे तो पण कमलिने तेनुं कांडपण प्रयोजन नथी कारण के सूर्य विकाशिनी कमलिनी सूर्यनो उदय थाय त्यारेज प्रफुल्लित थाय छे अने सूर्यना अस्त थवाथी पोते बीडाइ जाय छे संकोचपणाने पामे छे अने मनोहर शीतल एवा चंद्रमानो उदय थाय तो पण विकस्वर थती नथी कारण के तेने तेनुं कांडपण प्रयोजन नथी तेमज त्यागीयो पण गमे तेवी स्त्री रूपादिकथी भरपूर भरेली होय तो पण तेनु प्रयोजन नहि होवाथी स्त्रीना सन्मुख पण जोता नथी माटे धन्य छे मुनि महात्माओने बळी विचार करवा लाग्यो के.

यतः

एको रागे राजतप्रियतमाक्नेहार्धधारीहरो, नीरागीषुजिनोविमुक्तललनासंगोनयस्मात्परः,

દુષ્કારસ્ત્રમરણપન્નગવિષાસક્તશ્રમુઘોજનઃ, શેષઃકામવિઢંબિતોહિવિષયાન્મોક્તુંનમોક્તુંક્ષમઃ, ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થઃ—રાગિયોને વિષે શિરોમણિ એવો હર કહેતા માહાદેવ જે તે પોતાની સ્ત્રી પાર્વતીયે જેનું અંગ સુશોભિત કરેલું છે તે શિવના સ્વોલામાં પાર્વતી બેઠેલી હોવાથી તેનું અર્થ શરીર રાંકાયેલું છે એવો મહાદેવ રાગિયોને વિષે ફક્ત એકલોજ શોભે છે અર્થાત્ તે માહારાગી છે. તેમજ જેને મન વચન કાયાના યોગથી સર્વથા પ્રકારે સ્ત્રીના સંગને ત્યાગ કરેલ છે તે નિરાગીને વિષે શિરોમણિ ફક્ત એકજ જિનેશ્વર માહારાજ શોભે છે અર્થાત્ જેની રીતે જિનેશ્વર માહારાજાયે રાગદ્વેષ મોહ મદ કામ ક્રવાય જીતેલા છે તેની રીતે બીજા કોઈયે જીતેલા નથી માટેજ સર્વ નિરાગી એકજ જિનેશ્વર માહારાજ છે. શિવાય દુઃખે કરીને વારણ કરી શકાય એવા કામ વાગ રુચી સર્વના વિચર્ય વિચર્યા આવેલાં આસક્ત થયેલો એવો સ્ત્રીરક્ત મોલો જનસમુદાય કારમો વિઢંબનાને પામી વિચર્યોને મોગર્યા તેમજ ત્યાગ કર્યા શક્તિમાન થતો નથી કેવલ અદ્વરજ લટકી રહે છે.

ઇલાપુત્ર વિચાર કરે છે કે ધન્ય છે ! આ માહાત્માને કે મદનમંદિર કહેતા કામદેવના ઘરના સમાન આ સ્ત્રી છે તેના સન્મુખ પગ આ મુનિ જોતા નથી. તો વિચર્યચ્છા તો આ માહાત્માને ક્યાંથી જ હોય ! ધન્ય છે ! અહો ! અહો ! ક્યાં આ નિર્વિષયી માહાત્મા અને ક્યાં હું વિષયનો કીડો પાપી જીવડો ? અરે રે માહારી સ્થિતિ સ્વરાસમાં સ્વરાસ જે દુષ્ટમાં દુષ્ટ છે કહું છે કે,

યતઃ

અજાનન્દાહાત્મ્યંપત્તિશલભસ્તીવ્રદહને, સમીક્ષોપ્યજ્ઞાનાદ્વિશયુતમશ્રાતિપિશિતં,

विजानंतोप्येतेवयमिहविपज्जालजटिला, नमुंचामः कामानहहगहनोमोहमहिमा, ॥ १ ॥

भावार्थः—पतंगीयो एम जाणतो नथी के हुं अग्निने विषे पडीश तो मरण पामीश तेथी अजाण एवो पतंगीयो अग्निने विषे पडी मरण पामे छे. मीन कहता माछलुं जे छे ते पण पडिश एटले मत्स्यने पकडवाना कांटाने नहि पीछाणता ते कांटाना अग्र भागपर मांस अगर लोटना पिंडने स्थापन करी पाणिमां नाखी राखी धिवरो बेसे छे तेनु भक्षण करवा आवेल माछलुं जेवुं मोहुं लगावे छे के तत्काल ते वींथाइ जइ मरण पामे छे अने अजाणताज मरण पामे छे परंतु अमो तो जाणता छतांज आपत्तिना समूह बढे करी व्याप्त थयेला कामोने मुक्ती सकता नथी तो अहाहा ! इति खेदे मोहनो महिमा महा गहन गंभीर रहेको छे.

हवे इला पुत्र वैराग्य रंगोत थइ विचार करे छे के कांता आ निर्विहारी मुनि माहात्मा ने क्यां तो हुं मोहग्रस्त विषयनो कीडो हा हा ! मने धिक्कार छे ! धिक्कार छे ! के में वोतरागनी आण लोपी विषयाधिन थयेलाये में कुलमर्यादाने त्याग करी नीच मानुष्योना अंदर मल्यो धर्मथी भ्रष्ट थयो पापकर्ममां रक्त थयो विषयवासनामां माहारी शुद्धबुद्ध गइ माहारु ज्ञान वरांथामां डुब्युं इहलोक परलोकनो भय विसार्यो नरक तिर्यंच निगोदादि दुष्ट गतिनो भागीदार थयो ने में अनंत संसार उपा-
र्जन कर्यो. कोटी भवोने विषे पण माहारो आत्मा उंचो आवनार नथी. धिक्कार छे विषयोने ! धिक्कार छे मने ! धिक्कार छे संसार ! धिक्कार छे माहारा जेवानी कुबुद्धिने ! हा हा ! माहारो रौरवगति थवानी छे दुनियामां सर्व स्वार्थ वृत्तिवाळा छे हुं कोइनो नथी कोइ माहारुं नथी आवी रीते वैराग्य श्रेणिथी घणा कर्म क्षीण करी क्षपक श्रेणिपर आरोहण थइ चार घाती

કર્મને ક્ષીણ કરી માહાત્મા ઇલાણુત્ર વાંસ ઉપરજ કેવલજ્ઞાન પામ્યા. હવે રાજાની કુબુદ્ધિથી લોકો રાજાની નિંદા કરવા લાગ્યા
 તે સંબંધી રાજા લજ્જા પામ્યો મનમાં વિચાર કરવા લાગ્યો કે મને ધિક્કાર છે ! માહારા ઘરમાં અનેક ગુણ યુક્ત રૂપવતી
 સંજી છે તો પણ વિષય મૂઢ થયેલા મને તૃપ્તિ ન થઈ માટે સ્વસ્થ હું બહુલ કર્મી છું આવી રીતે વૈરાગ્યવાસના વાસિત થવાથી
 રાંજાને કેવલજ્ઞાન ન પ્રાપ્ત થયું. હવે રાણી પણ વિચાર કરવા લાગી કે રાજાને માહારા જેવી દેવાંગના સમાન રાણી છે તેને પણ
 ત્યાગ કરી નીચ જવું આ નટડીની વાંછા કરે છે ! અરેરે મોહનો મહિમા માહા કઠોર છે ! સતી માહારા જેવીને છોડી રાજા
 નટડીની ઇચ્છાને કરી કુલ મર્યાદાને ત્યાગ કરી વિષયી રાજા જુદાજ પ્રપંચમાં રમે છે તો ધિક્કાર છે સંસારને ! આવી રીતે
 માંવના માક્તા રાણીને પણ કેવલજ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું ત્યારબાદ નટડી વિચારે છે. હા હા, માહા અનર્થની વાત છે. હું રાંડ પાપણી
 નીચ કુલમાં સ્તવ્ય થયા છતાં અતિ રૂપાલી થઈ. માહારા રૂપે આ વિચારાય માતાપિતા કુલવંશ લક્ષ્મી સુખ લજ્જા ધર્મ ત્યાગ
 કરી હલાક પરલોક વન્ને વગાડયા તો પણ તેની મનકામના તો પૂર્ણ થઈ નહિ માહા માતાપિતા લોભી છે તેથી ધન વિના
 આના સાથે પરણાવતા નથી આના પાસે ધન નથી તેથી મને મેલવવા પૈસો ઉપાર્જન કરવા મરણના ભયને ત્યાગ કરી આ ત્રીજી-
 વાર નાટક કરવા વાંસની ઉપર ચડ્યો તો પણ રાજા તુષ્ટમાન થતો નથી ને ઊલટા માહારા રૂપથી મોહિત થઈ મને મેલવવા
 આ માહારા સ્વામીનો ઘાત કરવા ઇચ્છે છે. દુરંત વિષયોને ધિક્કાર છે ! માહારા પાપી રૂપને ધિક્કાર છે કે આ માહાત્મા ઇલા
 ણુત્રને આવા પ્રકારના કષ્ટ અપાવાલાં હું થઈ આવી રીતે આત્મનિંદાના સાથે વૈરાગ્ય વાસનાવાલી થઈ શુદ્ધ ભાવના ભાવવાથી
 તે સંજી પણ કેવલજ્ઞાન થયું. ક્ષેત્ર ચેતનાયે વાંસના ઉપર કેવલજ્ઞાન થયેલ ઠેકાણે સુવર્ણ કમલની રચના કરી તેના ઉપર

केवली माहाराजाश्री इलापुत्र बेसी धर्मपद आपवा लाग्या. लोको आवा प्रकारनुं अपूर्व आश्चर्य रूप नाटक अने केवलज्ञान देखी बहु आश्चर्यना साथे घणा आनंदने पाम्या एटलुंज नहि पण विषय विषने विनाश करवावाळो वैराग्य भरपूर अमृत करता पण अधिक रसिक इलापुत्र केवलि मुनिनी धर्मपद सांभळी घणा जीवोये संसार त्याग करी दीक्षा लीधी, घणा जीवोये यावेना वा दलोटे अंगोका कर्या, घणा जीवो भद्रिक थया, अने भगवान इलापुत्र केवली माहाराजा पृथ्वी उपर विचरी घणा जीवने तारी शिवस्थाने विषे आरूढ थया. ए प्रकारे परिज्ञाने विषे इलापुत्रनुं सातगुं दृष्टांत पूर्ण थयुं.

हवे परिहरणीय वस्तुना त्याग करवा माटे तेतलीपुत्रनु आठगुं दृष्टान्त कहे छे. तेतलीपुरनगरने विषे कनकरथ नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेने तेतलीपुत्रमंत्री हतो ते नगरने विषे वसनार श्रेष्ठिनी पुत्रि पोष्टिलाने विषे मोह पाम्यो अने तेनु पाणि ग्रहण कर्युं. हवे राजा राज्यनो लोभी थयो तेथी जेटळा पुत्रो उत्पन्न थाय छे ते बधाने मारी नाखवा लाग्यो. आवी रीते काळ व्यतीत थता एकदा प्रस्तावे कमलावती राणी सगर्भा थइ त्यारे तेणे पोतानी दासीना साथे मंत्रीने कहेवराव्युं के कोइ पण रीते एकाद पुत्रनु रक्षण करके आगळ उपर कोइ पण प्रकारे साहायभूत थाय ते वात मंत्रीये मान्य राखी एवा अवसरे अन्यदा भवितव्यतान योगे पोष्टिकाये पुत्रीने अने कमलावतीये पुत्रने समकाल जन्म आप्यो. मंत्रीये तेने पोताना खास गुप्त माणसो पासे अदळो बदळो करावी दीधो त्यारबाद राजाये पूछयुं के राणीने शुं जन्म्युं त्यारे प रेवारना लोकोये कसुं के हे माहाराजा, पुत्रोनो जन्म थयो छे. मंत्रीये कुमारनु नाम कनकध्वज पाडयुं अनुक्रमे राजानु मरण थवाथी कमलावती राणीये ने मंत्रीये तेने राज्य गादी उपर स्थापन कर्यो ते कनकध्वज कृतज्ञ हतो तेथी तमाम राज्य कार्योने विषे मंत्रीने

ज जोड़तो हतो हवे पोढ़िला मंत्रीने प्रथम बल्लभ हती पण कोइ कार्यथी पाछलथी तेना उपर अप्रीति थइ तेथी तेणीये पोताना स्वामि मंत्रीने बल्ल करवा माटे कोइक साधवीयोने कहुं त्यारे साधवीयोये धर्मोपदेश दीधो त्यारे बोध पामी अने दिक्षा लेवाने माटे मंत्री पासे आज्ञा मागवा लागी त्यारे मंत्रीये कहुं के दिक्षा लइ देवलोकने विषे व्रत पालीने जाय त्यारे मने आवीने बोध करे तो तने रजा आपुं. पोढ़िलाये ते वात मान्य करी अने दिक्षा लइ पालीने देवलोकमां गइ त्यारबाद ज्ञानबडे करी पोतानी प्रतिज्ञा करेली छे ते जाणी तेने सत्य करवा माटे ते बारंवार मंत्रीने बोध करे छे पण मंत्री विषय लेलपी होवाथी साधु धर्म तेमज श्रावक धर्म आ बन्नेमांथी एक पण धर्मने अंकीकार करतो नथी. तेथी देवे विचार कर्यो के दुःख विना धर्म उदय आने आवनार नथी तेमज बोध पण थवानो नथी एवं जाणी एक दिवस राजा माहा क्रोध पामेलो छे एवं स्वरूप देखाइयुं ज्यारे मंत्री राजाने नमस्कार करवा गयो त्यारे मंत्रीना सन्मुख नहि जोता राजा अवलु मुख करीने बेठा त्यारबाद खेद पामेल मंत्री नगना बाहिर नीकली मवानां अभिलाषा करी तालपुट विषनुं भक्षण करी गयो ते पण अमृत थइ गयुं अग्निमां प्रवेश करवाथी गलाफांसो खावाथी पर्वतना शीखर उपरथी पडवाथी शस्त्रथी पण मरण न पाम्यो मरवाना जेटला जेटला उपायो कर्या ते बधा निष्फल गया ते चालतो हतो तेना पाछल मदोन्मत्त हस्ति दोड़यो अने तेथी व्याकुल चित्तवाळे मंत्री मोटा खाडामां पडी गयो अने मूर्च्छा पाम्यो त्या बाद चेतना पामीने कहे छे के हा पोढ़िला हुं कोना शरणे जाउं त्यारबाद दयाने पामी पोढिलदेव प्रगट थयो ने कहुं के हे तेतलीसुत, तने बोध करुं छुं तो पण बोध पामतो नथी ते कारण माटे में आवुं कार्य तने दुःख देवानुं कर्युं छे. मंत्रीये कहुं के अज्ञान दशाथी में जाण्युं नहि हवे पछी थोडे समय श्रावकपणुं वार व्रत पालीने पछी साधु धर्म अंगी-

कार करीश पण राजाने तुष्टमान कर देवे तेना कहेवाची तेम कर्तुं तेथी तुष्टमान थयेला राजाये त्यां आवी मंत्रीने स्वमान्यो तयारबाद मंत्री घरे आवी ज्ञानादेक करी श्रावक धर्मनुं प्रतिपालन करवा लाग्यो बाद व्रत पालवा लाग्यो एकदा गुरु माहा-
राजने नमस्का करी पातनेा पूर्वभव पुछ्यो तयारे गुरुर्ये कर्तुं के माहाविदेहे पुंडरिकीणीनगरीने विषे माहा पद्म राजा
होतो ते गुरु माहाराजना उपदेशथी धर्म पाम्यो ने दिक्षा लीधी तेमज पूर्वनुं ज्ञान मेलव्युं अने एक मासनुं अणसण करी मा-
हाशुक्र देवलोफने विषे देवता थयो त्यांथी चवीने तेतली मंत्रीमो पुत्र तेतलीसुत तुं इहां थयो छे. एवा गुरु माहाराजना
वचनो सांभळी जातीस्मरण ज्ञान पामी पोते पूर्वभवने विषे भजेला पूर्वने स्मरण करी शुद्ध चारित्र अंगीकार कर्तुं, अने अनुक्रमे
केवल ज्ञान उपलब्ध करी शाश्वत सुख प्राप्त कर्तुं. ए प्रकारे प्रत्याख्यान उपर तेतली सुत मंत्रीनुं आठसुं दृष्टांत समाप्त थयुं. अने
ए प्रकारे साक्षात् पदनी आठ प्रकारे व्याख्या समाप्त थइ.

हवे शास्त्रकार माहाराजा आवश्यक पदनी व्याख्याने करे छे जे उभयकाल एटले प्रातःकाल ने सायंकाले अवश्य करवा
लायक कार्य ते आवश्यक प्रतिक्रमण कहेवाय छे तेनुं फल आ प्रकारे कहेलुं छे.

यतः

आचरं नृणा एषण, सावओ जइविबहुरओहोइ, दुक्खाणमंतकिरियं, काहीअखिरेण कालेण, ॥ १ ॥

भावार्थः—यद्यपि जो के श्रावक बहुज पापयुक्त होय तो पण जो उभयकाल आवश्यक प्रतिक्रमणने करे छे तो थोडाज
कालने विषे दुःखोना नाशने करे छे मतलब के प्रतिक्रमण करनारा दुःखथी जल्दी मुक्त थाय छे वळी पण कर्तुं छे के—

किंच:

आवत्तं अं उभयकलं, ओसह विवज करं ते उज्जुता, जिणं जिज्ज कहियविहिणा, अकम्म वेगायते हुंति ॥ २ ॥

भावार्थः—श्रावको उपयेयुक्तं यद्दुःखं सम्यक् प्रकारे प्रातःकाले तथा सायंकाले जिनेश्वर माहाराजारूपी वैद्ये कथनं करेल विधि प्रमाणे औषधना जेमज जो आवश्यक प्रतिक्रमणने करे छे ते कर्मरोग रहित थाय छे. जेम कोइक दरदी दरदथी दुःखी यद्दुःखी सारा वैद्यनी शोधखोल करी तेमणे बतावेल विधि प्रमाणे दवानुं भक्षण करी निरोगी यद्दुःखथी मुक्त थाय छे तेमज भव्य प्राणि जे छे ते अनिष्टालथी भावरोगथी पीडाय छे. ते जिनेश्वर माहाराजारूपी उत्तम वैद्यने पामी तेमना कहेल विधिविधान पण प्रतिक्रमण रूप औषधना करवाथी तेओ भावरोग थकी मुक्त यद्दुःखोना अंतने करी अजरामर पदने पामे छे.

प्रतिक्रमणना निरमने विषे साजणसिं, ना दृष्टान्ते कहे छे.

राज्यादि नामना श्रावकने बन्ने वखत प्रतिक्रमण करवानो नियम हता अने तेथी ते प्रातिक्रमण कर्या शिवाय बन्नेबर भोजन करतो नहि. एकदा पीरोज पातसाहने कोइये कहुं के आ श्रावक रोजे प्रतिक्रमणने करे छे पोताना नियमने कोइ दिवस छोडतो नथी तेथी परीक्षा करवा निमित्ते एक दिवस कोइक राजाने जीतवाने माटे घणुं लश्कर आपीने तेने मोकल्यो हवे पोताने नियम जेथी लडाइ चालती होय तो पण पचास योद्धाओने आजुबाजु चोतरफ राखी पोते प्रतिक्रमण करी लेतो हतो शत्रुने जीतीने आव्या बाद पीरोजसाहे श्रेष्ठिना प्रतिक्रमणना समाचार कोइकने पुछ्या तेथी ते माणसे कहुं के

सादेव अमो बीजुं कांड समजता नथी पण प्रातःकाले तथा सायंकाले आ श्रेष्ठि पोताना आजुबाजु सो पचास माणसो गोठवी दइ एगेंदिया बेइंदिया आवा अक्षरोनो बबडाट करतो इतो आवी रीते तेणे रोज सांज सवार निमाज पढेल छे आवुं सांभळी पीरोजशाहने तेना उपर इर्ष्या थइ तेथी कांडक अपराधना अंदर लावी ते श्रेष्ठिने केदखानामां नाख्यो. अने विचार्यु के हवे केवी रीते प्रतिक्रमण करशे ते हुं देखी लइश. दुनियामां घणां माणसो अदेखा झेरीला ने इर्ष्याखोर होय छे के जे बीजाना ज्ञानगुण सुख धर्म देखी शके नहि ने बीजा लोकोने भरमावे फसावे अने खाडामां पडवा रूप कुबुद्धि आपे निंदावे भंडावे ने दंडावे तेथी तेनाज जेवा पारकमां जीवो होय ते तेना वचनथी हा भा हा करी वन्ने डुबनारा थाय छे. पारकानी इर्ष्याथी संसारमां रजळवा. साहं माने छे अने पारकाना उपर मत्सर धारण करवामां सुख माने छे धिक्कार छे ! आवा पारका मुखे दुःखीया थइ इर्ष्या करनार कुटिल मानवोने, हवे श्रेष्ठिने ज्यारे प्रतिक्रमण करवानो टाइम थयो त्यारे केदखानाना रक्षण करना ओने पचाश पचाश सोना मोहोरो आपी प्रतिक्रमण कर्यु. एक दिवस पण नहि छोडता ज्यांसुधी केदखानामां रखो त्यांसुधी उपरोक्त प्रमाणे प्रतिक्रमण कर्यु एक दिवसे पीरोजशाना हाथमां वे रत्नो आप्या तेणे श्रेष्ठिने परीक्षा करवा आप्या तेथी श्रेष्ठिये तेनी यथार्थ परीक्षा करी एटले पीरोजशाहे कहुं के बीजुं रत्न तुं एम कही प्रसन्न थइ तेने के खानाथी मुक्त कर्यो अने हसीने कहुं के केदखानाना अंदर ताहारो प्रतिक्रमणनो नियम क्यां गयो. त्यारे तेणे कहुं के मा तरो नियम कोइ दिवस खाली जायज नहि. पीरोजशाहे कहुं के केवी रीते त्यारे श्रेष्ठिये कहुं के एम न के बाय. अभयदाननुं वचन आप. पारोजशाहे वचन आपवाथी यथास्थित बात कही तेथी पारोजशाह प्रसन्न थइ गयो ने श्रेष्ठिने बहुज

इनाम आप्युं. केदखानाना आ रक्षक लोको बहुज भय पाम्या ने श्रेष्ठिने सोना मोहोरो पाछी आपी परंतु श्रेष्ठिये घणांज आग्रह पूर्वक ते सोना मोहोरो तेओनेज पाछी आपी अने कहुं के अहो ! आ धन ते श्रुं हिसाबमां छे कारण के में तो अमूल्य पावेछा. करेलुं छे तमारी साहायथकी. माटे हे माहानुभावो ! तमारो उपकार मानुं छुं आवी रीते कही तेओने आनंदित कर्या अने पोते प्रतिक्रमणना दृढ नियमने पाळी सद्गतिगामी थयो.

एक समये जीवो एवा हता के सोनामोहोरोने कांकरा गणीने पण प्रतिक्रमण करता आधुनिक समये जीवो एवा छे के प्रतिक्रमण करता तेने पेटमां पीड आवे छे पोने करता नथी बीजाने करवा देता नथी बीजाना प्रणाम पाडी नाखे छे ने चोथाने भरमावे छे के माथाफोड शाने फोफट करो छो. तेमां कांइ पण नथी आवी रीते पोते बटली बीजाने बटल वां गप्पा सप्पा मारी बिना कारणे पापना पोटला बांधे छे पण पापना पोटलाना नाश क नारा सारी गति आपनारा कर्मोने क्षीण करी मोक्षनगरमां पेहांचाडनारा प्रतिक्रमणने करता नथी तेथी ते बिचारा अज्ञानि अने दया करवा लायक जीवो संसारमां परिभ्रमण लांबा काल सुधी करनारा थाय छे. आवा प्रतिक्रमणमां रुचिमंद प्रीतिमंद जीवोने उपरनुं श्रेष्ठिनुं दृष्टांत स्वास करी मनन करवा लायक छे एटलुंज नहि पण ते प्रमाणे वर्तन करी आत्महित करवा उजमाल थवुं तेज श्रेयस्कर छे हवे शास्त्रकार माहाराजा पौषधना स्वरूपने कहे छे.

जे धर्मनी पुष्टि करे ते कार्यने पौषध कहेवाय छे. अने ते पौषधने शास्त्रकार माहाराजा चार प्रकार ना कथन करे छे. आहार पौषध एटले आहारादिकना त्याग करवा रूप पौषध १, तथा बीजो शरीर सत्कार पौषध एटले पौषध अंगीकार कर्या

पछी कोई पण प्रकार गरीब सत्कार एटले स्नान मान तेल फुलेल लगाववा वस्त्रालंकार विविध प्रकारना धारण करवा रूप क्रियाने निषेध करवा रूप बीजो शरीर सत्कार पौषध कहेवाय छे २. हवे त्रीजो गृह व्यापार पौषध एटले पौषधने अंगीकार करनार माणस अठारे पापस्थाननो परिहार करनारो होय छे तेथी तेने पौषध अंगीकार करी कोई पण प्रकारे मन वचन का- याना योगोथी संसार व्यापारनो योग करवुं कराववुं अने अनुमोदन करवुं विगेरेमांथी एक पण प्रकारे थइ शके नहि ते गृह व्यापारना त्याग रूप त्रीजो पौषध कहेवाय छे ३. हवे चोथो अब्रह्म त्याग एटले ब्रह्मचर्यना प्रतिपालनरूप चोथो पौषध कहेवाय छे एटले के आ पौषधने विषे अब्रह्मने त्याग करी सर्वथा प्रकारे ब्रह्मचर्यनुं प्रतिपालन करवुं. मन वचन कायाने काबुमां राखवा लवलेश मात्र पण इंद्रियोना विकारोने अवकाश आपवो नहि ते अब्रह्म वर्जक चोथो पौषध कहेवाय छे. ४ हवे शास्त्रकार माहाराजा पौषधना फलने देखाडे छे कहुं छे के:-

यतः

पोसहियसुहे भावे, असुहाइखवेइनत्थिसंदेहो, छिंदेइ निरय तिथियगइं, पोसह विहिअप्पमत्तेणं ॥ १ ॥

भावार्थः—पौषधादिकने शुभ भावथी करनार अशुभादि कर्मोना नाश करी शुभादि कर्मोने बांधे छे तेमां कांइ पण संदेह नथी अने अप्रमत्तपणे पौषध करवाथी निश्चय नरकतिर्यच गतिनो रोध करे छे.

पौषधव्रतने विषे स्थैर्यवृत्ति धारण करनार कामदेव श्रावकनुं दृष्टांत दुंकामां माहाराजा कहे छे.

भगवान् माहावीर स्वामि माहाराजानो परम श्रावक कामदेव बारव्रतोनुं प्रतिपालन करतो. श्रावकोनी पडिमानुं वहन

तेर का-
ठीयानुं
स्वरूप.

करतो ने पौषधादिकने पोतानी पौषधशालाने विषे धारण करी धर्म ध्यानमां तान लगावी बेठेल छे आ समये इंद्र माहाराजे तेनी पोतानी सभामां प्रशंसा करी के पौषधव्रतमां स्थिरता धारण करनार कामदेवने अमारा जेवा इंद्रादिक पण तेने चलायमान करवा शाक्तमं न नथी तो बीजानी तो गणनाज शी. आवा इंद्रना वचन सांभळी कोइक मिथ्यादृष्टिदेव इंद्रना वचनने नहि गणतो चलायमान करवा कामदेव पासे रात्रिने विषे आव्यो अने दुष्ट हाथीना १ तथा सर्पना २ तथा व्यंतरना ३ विगेरेना अनेक प्रकारे रूपो करी बहु कदर्थना करी पण ते शुद्ध श्रावक कामदेव मन वचन कायाथी लगार मात्र पण क्षोभ पाम्यो नहि तेथी देव प्रत्यक्ष थइ इंद्र माहाराज संबंधि वात करी तेने खमावी पोते सम्यक्त्वने अंगीकार करी तेना देहने सारो करी स्वर्गे गयो अने कामदेव पण सम्यक् प्रकारे श्रावकेन बारव्रतो प्रतिपालन करी अग्यार पडिमानुं वहन करी काल धर्मने पामी सौधर्म देखेलेकते विषे अरुणाभ नामना वैमानने विषे चार पल्योपमना आयुषे देवपणे उत्पन्न थयो त्यांथी माहा-विदेहक्षेत्रने विषे जइ सिद्धि पामशे.

વર્તમાનકાલને વિષે પૌષ્ઠ કરનારની સંખ્યા પળ બહુજ કમી જોવામાં આવે છે. પૌષ્ઠ કરનારા જીવોને પૌષ્ઠને દિવસે સંજમનું ફલ આવે છે માટેજ માહાનુભાવ જીવોને દિવસેજ અષ્ટમી ચતુર્દશી શુકલપંચમી વિગેરે તિથિને દિવસે પૌષ્ઠ કરવો જોઈએ અને પૌષ્ઠ ગ્રહણ કરીને પણ આશ્રવોનું સેવનનું તો નજ જોઈએ. કેટલાક જીવો પૌષ્ઠ લઈને વિકથા કષાય નિદ્રા પ્રમાદાદિકનું આચરણ કરે છે તે કેવલ મૂળ ગણાય છે કારણ કે કષાયાદિકને દુર કરી ધર્મની વૃદ્ધિ કરવા માટે તો પૌષ્ઠ છે તો તેમાવલી વિકથાદિક કરવામાં આવે તો માણસો વિશેષ પાપના ભાગીદારો થાય છે માટે પૌષ્ઠ અંગીકાર કરનારા જીવોએ

જ્ઞાન ધ્યાન ક્રિયાકાંડ પંચપરમેષ્ઠિના ધ્યાન પૂર્વક અપ્રમત્તપણે પૌષધને વહન કરવો જોઈયે આ વાત સ્વાસ લક્ષ્મી રાખવા જેવી છે. હવે શાસ્ત્રકાર મહારાજા ૫ માત્માને સ્નાત્રપૂજા વિલેપનાદિક વડે કરી પૂજા કરવી જોઈયે તે દેખાડે છે. શ્રીમાન વીતરાગ મહારાજાની સુગંધિ દ્રવ્ય દટલે વાસક્ષેપની પૂજા ૧ તથા પાણિ વડે કરીને અર્ચન કરવું તે જલાદિ પૂજા ૨ તથા ચંદનાદિક વડે કરી વિલેપન કરવું તે ચંદન વિલેપન પૂજા ૩ કરવી એ ત્રણ પ્રકારે સમગ્ર પૂજાનો પ્રકાર કહેલ છે. હવે તે પૂજા કર્યાનું ફલ શાસ્ત્રકાર મહારાજા દેખાડે છે.

યત:

સચંપમજ્જણેપુન્નં, સ સ્સંચવિલેવણે, સયસાહસિયામાલા, ૩ જંતંગાયવાહર્યં, ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ:—વીતરાગ મહારાજાને પ્રમાર્જન કરવાનું પુન્ય સોગળું કહેલું છે અને વિલેપન કરવાનું પુન્ય હજાર ગળું કહેલું છે માલ્લા ચડાવવાનું પુન્ય લક્ષગળું કહેલું છે ને મધુર ધ્વનીથી ગીતગાન નાટ્યારંભ વાજિંત્ર વગાડી ભગવાનની ભક્તિ કરવાથી અનંતગળું ફલ કહેલું છે. એ પ્રમાણે વીતરાગની પૂજા કરવાના ફલના દૃષ્ટાંતો શાસ્ત્રકાર માહા જાય જૈન સ્ત્રોતોને વિષે અષ્ટ-પ્રકારી સત્તરમેદિ એકવીશ પ્રકારી પૂજાઓને વિષે અનેક કહેલા છે. માટે ઉત્તમ જીવોયે આત્મહિત સાધવા હસ્તકમળને વિષે પ્રાપ્ત થયેલ નિધાનના સમાન પૂજાને ઘણાંજ આદરમાન અને અત્માના સત્ય તેમજ શુદ્ધ ભાવથી આનંદ સહિત કરવી જોઈયે. ૫ માત્માનાં પૂજા સંબંધે દેવપાલનું દૃષ્ટાંત કહે છે.

અચલર નગરને વિષે સિંહરાજાને માન્ય જિનદત્ત નામનો શ્રેષ્ઠિ વસતો હતો તેનો એક દેવપાલ નામનો નોકર હતો તે

નિરંતર તેના ગાલને લઈ વગડાને વિષે ચારવા જતો હતો એક દિવસ વર્ષાઋતુને વિષે માયોને ચારતા નદીના કાંઠાને વિષે રેતીમાં દબાઈ રહેલ શ્રી ઋષભદેવ સ્વામીની મનોહર મૂર્તિ દેખીને બહુજ આનંદ પામ્યો ત્યારબાદ નદીના કાંઠાને વિષે એક દુક્ષના નીચે તળની ડુંપડી પર્ણકુટી બાંધો અને તેમાં આદિનાથજીના વિંબને સ્થાપન કરી નિરંતર માહારે આ પ્રશ્નની પૂજા કરવી અને તે શિવાય માહારે ભાજન કરું નહિ આવો નિયમ કર્યો અને નિરંતર ૫ માત્માનાં જલ તથા પ્પવડે પૂજા કરવા માંડ્યો આવી રીતે પોતાના નિયમને પ્રતિપાલન કરતા વર્ષાઋતુનો સમય આવ્યો અને અતિવૃષ્ટિ થવાથી નદીમાં બહુજ પાણિ આવ્યું તેથી ૫ માત્માના પૂજન કરવા સામે કાંઠે જઈ શક્યો નહિ. તેથી શોકસહિત પોતાને ઘરેજ રહ્યો અને નિયમ હોવાથી ભોજન ત્યાગ કર્યું. ત્યારે શ્રેષ્ઠિયે કહ્યું કે હે ભદ્ર ! અમારા ઘરને વિષે જિનેશ્વર માહારાજાના વિંબો છે તેનું પૂજન કરી ભોજન કર. તેના વચનથી જિનપૂજા તો કરી પણ ભોજન ન કર્યું હવે આઠમે દિવસે પાણિ નદીમાં ઓછું થવાથી પ્રાતઃકાલે ડહી પૂજા કરવા ચાલ્યો ત્યાં જઈને પૂજા કરવા તળ કુટીરમાં પ્રવેશ કરે છે તેવામાં ભયંકર સિંહને દેખ્યો તેને શીયાલના સમાન ગળી ભયને ત્યાગ કરી પ્રશ્ન પાસે ગયો પટલે સિંહ અદ્રશ થઈ ગયો તેણે પરમાત્માની પૂજા કરી નીચે ઘુજવ કહ્યું.

યતઃ

ત્વદર્શનં વિના સ્વામિન્, મમાભૂત સસારાત્, અકૃતાર્થાચથારણ્ય ભૂમિરુહ લાલાલઃ, ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થઃ—હે સ્વામિન્ ! તાહારા દર્શન વિના માહારા સાત રાત્ર દિવસો જેમ અરણ્યને વિષે રહેલા દુક્ષોના ફલોનો સમુદાય વ્યર્થ જાય છે, તેમજ માહારા પણ સાત દિવસો કૃતાર્થતા વિનાના નિષ્ફલ ગયા આજેજ તાહારા દર્શનથી મને કૃતાર્થ-

पणुं प्राप्त थयुं. आज्ञेज माहारो दिवस सफल थयो.

आवी रीते तेनी भक्ति तेमज सात्विक वृत्तिथी अधिष्ठायक देव तुष्टमान थया अने तेने कहुं के तुं वर माग. एटले देवपाले कहुं.

यतः

देवपालोऽभ्यधाद्राज्यं, मह्यंदेहिसुरोऽब्रवीत्, सप्तमेदिवसेराज्यं, तवभाविन इंशयः, ॥ १ ॥

भावार्थः—तुष्टमान थयेला देवने देवपाले कहुं के मने राज्य आप एटले देवे कहुं के सात दिवस राज्य मलशे तने तेमां बीलकुल संशय करवो नहि.

ते अवसरने विषे पुत्ररहित राजा मरण पाव्यो. एटले प्रधानादके राज्य आपवा माटे पांच दिव्योने शणगार्या. तेमणे देवताणे कहेल दिवसे देवपालने राज्य आप्युं हवे देवपाल राजा थयो छातां पण ते नोकर प्रथम हतो एटले कोइये तेनी आज्ञा मानी नहि तेथी खेद पामेला देवपाले जइने देवने कहुं के ज्यां कांडपण प्रकारनुं मान पान सचवातुं नथी एवा राज्य वडे करीने माहारे सयुं. माहारे तो नोकरपणुं भलुं छे. एटले देवे कहुं के तुं कुंभार पासे जा. अने तेना पासे माटीनो हाथी करावी तेना उपर बेसीने फरवा जा. आवी रीते देखीने समग्र राजाओ ताहारी आज्ञा मानशे देवपाले तेम करवाथी देवताने प्रेरणाथी गंध हस्तिना पेठे ते हाथी देवपालने पोतानी पीठ उपर बेसाडी राजमार्गने विषे चाल्यो तेथी सर्वे लोको आश्चर्यना साथे आनंद पाव्या अने तमाम राजाओये देवपाल राजानी आज्ञा मानी. अने पोते जेने घेर प्रथम नोकर हता ते देखीयाते.

तेरका-
ठीयानुं
स्वरूप.

મંત્રિના પદ ઉપર સ્થાપન કર્યો તથા પોતે માહામનોદ્ધર જૈન મંદિર બંધાવી નદી કાંઠેથી યુગાદિ દેવ વિંબને લાવી તે નવીન
 પ્રાસાદને વિષે સ્થાપન કરી ત્રિકાલ પૂજાને નિરંતર કરતો જૈનશાસનની પ્રભાવના કરવા લાગ્યો હવે એક દિવસે દેવપાલ
 રાજાએ પ્રથમના કન્યાનું પાણિગ્રહણ કર્યું તે રાણી એક દિવસે રાજાના સાથે પોતાના મહેલના શરૂઆતને વિષે બેઠી
 હતી તેનીયે રસ્તાને વિષે જતો કોઈ વૃદ્ધ પુરુષને देख्यो અને તેને देखી જાતિ સ્મરણ જ્ઞાનથી મૂર્છા પામી શીતલ ઉપચા-
 રથી મૂર્છા નાશ પામી. ચેતનાને પામેલી તેનીયે તે વૃદ્ધ પુરુષને રાજા પાસે બોલાવી પોતાના પૂર્વ ભવનું સ્વરૂપ કહ્યું છે કે હે
 સ્વામિન્ ! હું પૂર્વભવને વિષે આ વૃદ્ધ પુરુષની સ્ત્રી હતી. આ જિનેશ્વર માહારાજના વિંબની પૂજા કરવાથી હે રાજન્ ! હું તારી
 રાણી થઈ પૂર્વભવને વિષે મેં આને પ્રભુ પૂજા કરવા માટે ઘણું કહેવા છતાં માન્યું નહિ તેમજ ધર્મને પણ અંગીકાર ન કર્યો, તેથી
 હજીસુધી આની આવીજ દશા રહેલી છે તે સાંભળી તે વૃદ્ધ પણ કાંઈક ધર્મ ક્રિયા કરવા ઉજમાલ થયો. દેવપાલે પરમાત્માની
 પૂજા શુદ્ધભાવથી કરવાથી તીર્થંકર ગોત્ર બાંધ્યું અને છેડે દિક્ષાને લઈ દેવલોકને વિષે ગયો આવી રીતે એક નોકરનો જીવ
 પણ પ્રભુ પૂજાના દૃઢ ધ્યાનથી રાજ્ય પામ્યો તીર્થંકર નામકર્મ બાંધવાવાળો થયો દિક્ષા લીધી અને સ્વર્ગે ગયો. તો વર્તમાન
 કાલના જૈન બચ્ચાઓને વિચાર કરવાનો છે કે પોતે જૈન છતાં પરમાત્માનું પૂજન નથી કરતો તે કેટલું શોચનીય છે શ્રાવક
 વર્ગને પરમાત્માના દર્શન પૂજા વિના મુશ્કેલીને વિષે પાણિ નાશવું પણ કલ્પે નહિ. તો જેઓ પૂજા નથી કરતા તેઓ રાત્રિ દિવસ
 સ્નાનપાન કરે છે ને પોતાના દિવસોને વ્યર્થ ગુમાવે છે આ કેવું લજ્જાસ્પદ છે. જે પ્રમાણમાં પૂજા સન્મતિ આપનારી છે
 કુમતિ કપનારા છે સમરોપાદેયને નાશ કરનારા છે મોહને દ્રોહ કરનારી છે ઇચ્છિત સુખ અર્પણ કરી દુઃખ દૌર્ભાગ્ય લાલિ-

દ્રવે દક્ષી નાચાણ છે તેમજ તિર્યંચ ત્રિગોદ નરકગતિનો રોધ કરી સ્વધર્મના સુખી આપી વાસુદેવ બલદેવ તીર્થકરોની તેમજ દેવ દેવેદની પાલીયા આપી જન્મ જરા મરણના દુઃસ્થોને નેવારણ કરી મોક્ષમાં લઈ જઈ તેના અનંત સુખને પ્રાપ્ત કરાવનારા છે. તેવી પૂજા દરેક ઉચ્ચ મહાનુભાવ જૈન જીવોએ નિરંતર સાચા ભાવથી કરવી જોડ્યે કર્મના યોગે કોઈપણ પ્રકારના ધર્મ ક્રિયા કદાચ મનુષ્ય ન કરી શકે તો પણ શુદ્ધ ભાવનાથી એકજ પમાત્માનાં પૂજા કરે તો પણ તેનો અંતર આત્મ લા વહે કરી સંસારના પ્રાર્થના પ્રાપ્ત છે માટે દરેક માનવોને પરમાત્માની પૂજા કરવાનો નિયમ અંગીકાર કરી તેનાનો માનવ જન્મ સફળ કરવો જોડ્યે.

હવે બ્રહ્મચર્ય ૧, દાન ૨, તપકર્મ ૩ આદિનું શાસ્ત્રકાર માત્રાજા વિવેચન કરે છે. બ્રહ્મચર્ય તે એક ઉત્તમોત્તમ વ્રત છે પણ સમ્માન વીજું એક પણ માહાન્ વ્રત નથી અને તેજ કાળથી શાસ્ત્રકાર માત્રાજા બ્રહ્મચર્યને સત્તાનાં ઉપમા આપી છે અને વીજા વ્રતોને નીચોનાં ઉપમા આપી છે નદીઓ જેમ સમુદ્રને વિષે મળે છે તેવીજ રીતે વીજા નદી રૂપ તમામ વ્રતો બ્રહ્મચર્ય રૂપી સમુદ્રને વિષે મળે છે. કોઈ માણસ ગમે તેટલું દાન પુન્ય કરે પણ તે બ્રહ્મચર્યને તોળે આવતું નથી સર્વ કરતા બ્રહ્મચર્યજ વધે છે કહ્યું છે કે.

યતઃ

જો દેહ કળાગોહિ, અહવાકારેહકળયજિણ ભવણં, તસ્મિન્ તત્તિ અપુત્રં, જારિયર્થંભવણ ધરિણ ॥ ૧ ॥

માવાર્થ:—જે કોઈ માણસ દાનને વિષે કોટી સુવર્ણનું દાન આપે અથવા સર્વથા પ્રકારે સુવર્ણનું જૈનમંદિર બંધાવે તો પણ જેટલું પુન્ય બ્રહ્મચર્યના ધારણ કરવાથી થાય છે તેટલું પુન્ય ઉપરના કાર્ય કરવાથી પણ થતું નથી.

આ જ્ઞાન સિદ્ધ થાય છે કે બ્રહ્મચર્યનું પુન્ય કર્મ માહાન્ છે બ્રહ્મચર્યના સેવન કરનારને તમામ પ્રકારના દુઃખો ત્યાગ કરે છે રૂઝાકાં ઘણોજ યશ પામે છે જ્યાં જાય ત્યાં બ્રહ્મચર્યના પ્રતિપાલન કરનારના વર્ણવાદને દેવતાદિક પણ બોલે છે અને અગ્નિ પાણિ વિષસર્પો રોગ શોકાદિકના તમામ ભયો બ્રહ્મચર્યધારીના દુર થાય છે. બ્રહ્મચર્યધારી સુંદર રૂપશીલ ગુણ મેલત્રી સ્વલ્પ સમયમાં કર્મના અંતને કરે છે માટેજ સર્વ આભૂષણોને વિષે બ્રહ્મચર્યને પરમ આભૂષણ કહેલ છે કશું છે કે.

યતઃ

શીલંના મનુષ્યાં કુલોન્નતિકરં શીલંપરં ભૂષણં, શાલંહ્ય પ્રતિપાતિવિત્તમનર્વંજીલંસુગત્યાવહં,
શીલં દુર્ગતિ નાશનંસુવિપુલં શીલં યશઃ પાવનં, શીલં નિર્ઘતિહેતુરેવ પરમંશીલંતુકલ્પદ્રુમઃ

ભાવાર્થઃ—નામ ઇતિ યાગ્યજ્ઞે શીયલ જે તે મનુષ્યોના કુલની ઉન્નતિ કરનારું છે શીયલ તે મનુષ્યોના પરમ આભૂષણ સમાન છે શીયલ કોઈ પણ પ્રકારે નહિ નાશ પામનાર પાપ રોહત ઉત્તમ ધન સમાન છે શીયલ સદ્ગતિને કરવાવાળું છે તથા શીયલ દુર્ગતિને હણનારું છે અને શીયલ વિસ્તારવાળા નિર્મલ યશને આપનારું છે માહા પ્રવિત્રપણું ઉત્પન્ન કરી વિશુદ્ધ કીર્તિને ફેલાવનારું છે શીયલ કેવલ મુક્તિના હેતુભૂત છે કિં બહુના શીયલ સાક્ષાત્ કલ્પદ્રુમના સમાન છે. વળી પણ કશું છે કે,

યતઃ

શીલેન પ્રાપ્યતે સૌખ્યં, શીલેન વિમલંયશઃ, શીલેન લભ્યતે મોક્ષઃ, તસ્માત્ શીલંવરં વ્રતમ્ ॥ ૨ ॥

ભાવાર્થઃ—શીયલથી સુખની પ્રાપ્તિ થાય છે શીયલ થકી નિર્મલ યશ મળે છે તેમજ મોક્ષ પણ શીયલથીજ મેલત્રી શકાય

છે માટે શાળાને ઉત્તમમાં ઉત્તમ વ્રત કહેલ છે આવું જાણી ઉત્તમ જીવોયે શીયલના પ્રતિપાલનને વિષે આદરવાથી થવું જોઈયે
બાંતરણ માહારાજે બ્રહ્મચર્યના પ્રતિપાલન કરવાને વિષે અથાગ લાભ કહેલ છે. તેથી કરી દરેક સ્ત્રી પુરુષોન ચોથા વ્રતના
પચ્ચક્ષાણ કરવા જોઈયે મોહજન્ય વિટંબનાથી તેમ કદાચ ન બની શકે તો એક માસના અંદર રહેલી તિથિયો બે વીજ બે પાંચમ
બે આઠમ બે અગ્યારશ બે ચૌદશ પૂર્ણિમા તથા અમાવાસ્યા. એ પ્રકારે ચાર તિથિયોને વિષે જરૂરા જરૂર બ્રહ્મચર્યનું પ્રતિપાલન
કરવું તેમજ ફાગણ શુદ્ધિ સાતમથી પૂર્ણિમા સુધી ૧ તથા ચૈત્ર શુદ્ધિ સાતમથી પૂર્ણિમા સુધી ૨ તથા અશાઢ શુદ્ધિ સાતમથી
પૂર્ણિમા સુધી ૩ તથા શ્રાવણ વદિ બારશથી માદરવા શુદ્ધિ ચોથ સુધી ૪ તથા આસો શુદ્ધિ સાતમથી પૂર્ણિમા સુધી ૫ તથા
કાર્તિક શુદ્ધિ સાતમથી પૂર્ણિમા સુધી ૬ આ છ અઠાઈયોને વિષે અવશ્ય બ્રહ્મચર્યનું પ્રતિપાલન કરવું. વલી પોતાને જે દિવસે
એકાસણ આંબિલ બેસણું હોય ઉપવાસાદિક તપસ્યા હોય ત્યારે પણ બ્રહ્મચર્ય અવશ્ય પાલવું વેશ્યા પરસ્ત્રિયાદિકના સર્વથા પ્રકારે
પચ્ચક્ષાણ કરવા અને સ્વસ્ત્રીને વિષે પણ નિયમ કરવો આવી રીતે કર્યાથી વીતરાગની આજ્ઞાનું પ્રતિપાલન થાય છે. શરીરમાં
બલ ટકી રહે છે રોગાદિક ઉત્પન્ન થતા નથી તેથી માહાનુભાવ જીવો દીર્ઘાયુષી થઈ વિશેષ ધર્મક્રિયા કરી ઘણા કર્મનો નાશ
કરી શુભ ગતિના ભોક્તા થાય છે માટે સુજ્ઞ જીવોયે સુદર્શનના પેઠે અવશ્ય બ્રહ્મચર્યનું પાલન કરવું પરંતુ પ્રાણાંતે પણ શીયલને
ઘંડન કરવું નહિ. બ્રહ્મચર્યના ઘંડન કરનારા હાલ લોકના અંદર ધિક્કાર તિરસ્કાર કેટકારને પામે છે પણ લોકના વિષે નરકા-
દિક કુગતિ તથા સ્વલ્પ આયુષ્ય કુરુપ નિર્ધનતા અપયશ નિરંતર રોગીપણું અવહીલના અને કોટી દુઃસ્વની પરંપરાને પામે છે. એવું
સમજી ભાગ્યશાલી જીવોયે બ્રહ્મચર્ય પાલવા ઉજમાલ થવું. કેટલાયેક જીવોયે બ્રહ્મચર્યના પ્રત્યાખ્યાન કરેલ હોય છે તો પણ

... ..
 के ब्रह्मचर्य खंडनना मुख्य कारणो खास करीने मश्करी ने हांसीज छे माटेज दरेक जीवोये हांसी ठट्ठा मश्करी स्त्रीयोये पुरुषोनी
 अने पुरुषोये स्त्रीयोनी करबीज नहि. एटले पोताना ब्रह्मचर्यनो नियम अखंडपणे पालि शकाय. माटे भविष्यना लाभनी इच्छा
 करनारा जीवोय अतिचार दोसादेक न लागे ते प्रकारे ब्रह्मचर्यनुं प्रतिपालन करवुं.

सुदर्शन दृष्टान्तो यथा:

चंपा नगरं.ते विषे ऋषभदास श्रेष्ठि वास करतो हतो तेने सुशील अने पतिभक्ता अर्हदास नामनी स्त्री हती अन्यदा प्रस्तावे
 माघ मासने विषे सुभग नामनो तेनो महिषीपाल जे हतो ते श्रेष्ठिनी भेंशोने चारो चरावी घरे आवतो हतो तेवामां सायंकाले
 मार्गने विषे बल्ल रहित मुनिने शीतथी पीडा पामेला काउस्सगग ध्यानने विषे रहेला देख्या. तेथी तेनी प्रशंसा करी अने घरे
 आव्यो त्यारबाद रात्रिने बहिन करी प्रातःकालने विषे वेहेलो उठी भेंशो लइने चाल्यो तो तेज जग्याये मुनिने देख्या तेथी
 तेना पासे वेठो त्यारबाद सूर्यना उदय थया पछी ते चारण मुनि माहाराजा नमो अरिहंताणं ए पदना उच्चार पूर्वक आकाशने
 विषे उपडी गया तेथी तेणे आ आकाशने विषे उडवानो मंत्र छे एम जाणी ते पद पोताना हृदयने विशे स्थापन कर्युं ते पद
 तेणे श्रेष्ठि पासे एक दिवस कहुं एटले श्रेष्ठिये तेने पुछयुं के आ पद तें क्यांथी मेलव्युं तेणे कहुं के मुनि पासेथी एम कही
 सर्व हकीकत कही तेथी तुष्टमान थयेला श्रेष्ठिये तेने संपूर्ण नमस्कार शोखव्यो. हवे आवी रीते निरंतर नमस्का ने गणतो
 दिवसो व्यतीत करवा लाग्यो एवामां वर्षाकाल आव्यो त्यारबाद मेघराजाये मुशलधाराथी वृष्टि एवा प्रकारे करी के जल-

मार्ग ने स्थल मार्ग काकार समुद्र समान थइ गयो ते वखते पोते भेंशोने चारवा गयो. ते वखते मध्य भागने विषे नदी हती तेमां पाणि बहुज आवेलुं हतुं तेथी तेणे आकाशगामिनी विद्यानी बुद्धिथी ते पदना उच्चार पूर्वक नदीने विषे अंपा-
पात कर्यो तेमां मध्ये खीलो आववाथी तेनाथी विंदाइ जइ शुभ भावनाथी मरण पामां तेज श्रेष्ठिने घरे पुत्रपणे जन्म्यो तेनुं
नाम माता पिताये सुदर्शन पाडयुं अनुक्रमे यौवन अवस्था पामवाथी मातापिताये श्रेष्ठिनी पुत्री पवित्र मनो भा साथे पाणि-
ग्रहण कराव्युं. हवे ते सुदर्शनने राजाना पुरोहित क पेलना साथे प्रीति बंधाणी अन्यदा प्रस्तावे सुदर्शनना राजप्राभ कपिले पो-
तानी स्त्रीना पासे घणा गाया तेथी ते क पेलना सुदर्शनन मलवा माटे आतुर थइ पण कोइ ठेकाणे सुदर्शननो मेलाप थयो नहि.
एक दिवसे कपिल कार्य प्रसंगे क्यांइक जवाथी कपिला सुदर्शनन घरे गइ अने कहुं के ताहारा मित्रनुं शरीर सारु नथी माटे
तुं माहारे घरे शीघ्रताथी चाल एम कहेवाथी परमार्थ नहि जाणना. सुदर्शन तेना घरतरफ चाल्यो एटले कापेले तेने गुप्तद्वारथी
लइ जइ घरना बारणा बंध करी लज्जा मर्यादाने छोडी विषयनी प्रार्थना करवा लागी तेथी परस्त्री सेवनमां नपुंसक समान
सुदर्शन पोतानुं ब्रह्मचर्य रक्षण करवा बोल्यो के हे भद्रे ! हुं तो नपुंसक छुं माटे कोइना पासे वात काइ करीश नहि तुं ने हुं
बे जणा जाणीये. आवुं सांभळी विलखी थयेली कपिलाये तेने छोडी मुकवाथी सुदर्शन घरे गयो अने हवे पछी वगर विचार्यो
कोइने घरे जवुं नहि तेवा प्रत्याख्यान कर्या.

अन्यदा प्रस्तावे राजा पुरोहित सुदर्शन विगेरे उद्यानने विषे क्रीडा करवा गया त्यारे कपिलाना साथे अभया राणी पण रथमां
बेसी उद्यानने विषे गइ तयारबाद सुदर्शननी स्त्री मनोरमाने छ पुत्रो साथे देखी गेल्ले ये अभया राणीने पुछ्युं के आ स्त्री कोनी

छे त्यारे रणीये कहुं के आ सुदर्शननी स्त्री छे ने आ तेना छ पुत्रो छे त्यारे कपिलाये कहुं के ते तो नपुंसक छे आम
 कही पोतानी बनेली तमाम हकीकत कही एटले अभया बोली तुं भोली छे आणे तने कपट वृत्तिथी ठगी छे, ते ताहारा जेवीने
 माटे नपुंसक छे पण पोतानी स्त्रीने माटे नथी एम कही तेनी मश्करो करवाथी लज्जा पामेली कपिलाये कहुं के तुं बहु दाइ
 थाय छे ते ठीक पण तुं तेना साथे क्रीडा करे त्यारेज ताहारु डाहापण हुं साचुं मानुं तेथी अभया राणीये अभिमानमां वगर
 विचार्येज कही दीधुं के याद राखजो हुं तेना साथे रमु त्यारेज तुं मने साची अभया जाणजे, आवी रीते प्रतिज्ञा करी, जे मुख
 माणसो वगर विचार्ये प्रतिज्ञा करे छे ते पोताना आत्माने माहा नुकशानना खाडामां उतारे छे, एकदा प्रस्तावे सन्मार्ग वग
 बनने विषे क्रीडा करवा गया त्यारे सुदर्शन राजनो आज्ञाथी शून्य घरने विशे काउस्सग ध्यानमां रखो समय जाणो अभयाये
 स्व धावमाता पंडिताने सुदर्शनने पोताना पासे लाववानुं कहुं, पंडिताये घणो समजावी के एकामन करते ताहारा सन्मुख
 पण जोनार नथी राजाने खबर पडसे तो ताहारा ने तेना पर जुलम गुजारसे, एम कहा छतां पण अभया राणी नहि मानवाथी
 तालेनी मूर्तिना बानाथी वाहनना उपर सुदर्शनने चडावी लावीने अभया पासे मुकयो तेणे नारणादेक बंध करी विषय माटे
 प्रार्थना करी छतां पण लगार मात्र सुदर्शन डग्यो नहि त्यारे पोताना समग्र शरीरथो तेनुं आलिंगन कथुं छतां पण लवलेस मात्र
 चलायमान न थयो तेथी क्रोध पामेली अभयाये पोताना नखथो पोतानुं शरीर बलूरी नाखी पोकार पाडयो के दोडो रे दोडो
 आ पापी माहारी लाज लुटवा आवेल छे तेथी रक्षक लोकोये ते पोकार सांभली त्यां आवी तेने पकडी बांधी राजा पासे लइ
 गया, धिक्कार छे स्त्रीयोना पापिष्ठ चरित्रने ! राजाये विचार्यु के आ पुरुषने विषे आवुं अपलक्षण संभवे नहि छतां पण माहारे

पुछवुं जोइये. हवे राजाये वारंवार पूछवाथी सुदर्शने अभयानी दयाथी मौन कर्युं तेथी क्रोध करी राजाये तेने दोषित जाणी शूली उपर चडाववानो हुकम कर्यो अने कहुं के रासभना उपर चडावी विडंबना करी तेनो नाश करो. तेथी आ रक्षक लोको तेनी विडंबना करता करता लइ जाय छे ते तेनी स्त्री मनोरमाये देख्यो तेथो तेणीये परमात्म पासे जइ ज्यां-सुधी उपसर्ग थकी मुक्त न थाय त्यांसुधीनुं अनशन धारी काउस्सग्न कर्यो त्यारबाद राजाना लोकोये तेने शूलिपर चड व्यो. ते शूली सिंहासन थइ गइ तेथी ते लोकोये तेनो वध करवा खडगना महारो कर्या. ते पल्लवते विषे मुगट थइ गया. गलाने विषे हार थइ गया कानने विषे कुंडळो थइ गया हाथने विषे कडा थइ गया देवताआ आकाशने विषे गुण गावा लाग्या आवी आश्चर्यनी बात आ रक्षक लोकोये जइने राजाने कही तेथी हर्ष ने भय पामेलो राजा जल्दी त्यां दोडी आव्यो तेने नीचे उतारी पगे लागी पोताना अपराधनी माफी मागी खमावी सत्कार करी हाथी उपर बेसाडी मोहोत्स पूर्वक राजाये पोताने घरे पोंहोंचाडयो ते जाणीने तेनी स्त्री मनोरमाये काउस्सग्न पार्यो हवे राजाये सुदर्शनना मुखथी राणीनो वृत्तांत जाण्यो पण तेना वचनथी अभयाने अभयदान आपी हाथी उपर बेसाडी तेने घरे मोकल्यो ते बात जाणी अभया पंडिताला साथे नाशीने पाटलीपुर नगरने विषे जइ रही सुदर्शनने अत्यंत वैराग्य आववाथी दिक्षा लीधी ने अनुक्रमे पाटलीपुरे गया त्यां भवितव्यताना योगे सुदर्शन मुनि तेनाज घर प्रत्ये जइ चडया त्यां पण तेणी बारणा बंध करी मुनिनी घणी प्रार्थना करी पण लगार मात्र पण चलायमान न थया एटले कदर्थना करी सायंकाले मुनिने छोडी मुक्या लोकोने खबर पडवाथी अभया गला फांसो खाइ मरण पामी व्यंतरी थइ सुदर्शन मुनि स्मशान भूमिने विषे जइ काउस्सग्न ध्याने रह्या. त्यां आवीने पण मोह

પામેલી વ્યંતરીયે પ્રથમ વિષયની વાંછા દેલાડી છતાં ચલાયમાન નહિ થવાથી ક્રોધ કરી પૂર્વનું વૈર વાઝવા ઘણાં ઉપસર્ગો કર્યા પછી તે માત્મા મુનિ મેરુના પેટે સ્થિર રહ્યા તેથી કર્મક્ષીણ થતા કેવલજ્ઞાન પામ્યા અને એકત્ર થયેલ દેવ દેવાંગનાદિક તેમજ અમયા વ્યંતરીને બોધ દીધો તેથી તે વ્યંતરો સમ્યક્ત્વ પામી પંડિતાને પણ બોધ કરી ધર્મ પમાડ્યો અને લાંબાકાલ સુખી ઘણાં જીવોને બોધ કરી સુદર્શન કેવલજ્ઞાનિ માહારાજા મુક્તિપુરીમાં સિધાવ્યા.

સંસારી તેમજ ત્યાગી અવસ્થામાં પણ અનેક વ્યાધાતો આવ્યા છતાં પણ સુદર્શન ન ડગ્યા તો દેવ સાહાય થયા ને પોતાના પર આવેલ અસત્ય કલંક ટલ્યું તેમ સુકેવલજ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું આ વાત વાંચો સાંભળી વર્તમાનકાલના જીવોને શોચ કરી વિચારી આલાચી મનન કરી બ્રહ્મચર્યના પ્રતિપાલનના નિયમને એવા પ્રકારે ગ્રહણ કરો પાલવો જોડે કે દેવતાઓ પણ તેની દૃઢતાથી હોલાયમાન કરો શકે નહિ ને જલ્દીથી સંસારનો ફેરો વિનાશ થાવને પામે. હવે શાસ્ત્રકાર માહારાજા દાન આપવાને માટે ઉપદેશ આપે છે, અને દાનના સ્વરૂપને નીચે પ્રકારે બતાવે છે.

યત્ત:

અભયં : પત્તદાણં, અપ્ કંપાડાચેઅકીત્તિદાણાઈ; દુન્નિહિંમુક્ત્વોભણિઓ, તિન્નિયંભીગાઈ યં દિત્તિ. ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ:—કરુણાના સમુદ્ર ભગવાન શ્રી જિનેશ્વર મહારાજા અભયદાન ૧, સુપાત્રદાન ૨, અનુકંપાદાન ૩, ઉચિતદાન ૪, અને કીર્ત્તિદાન ૫. આ પાંચ પ્રકારના દાનને કથન કરે છે. તેમાં પહેલા બે દાનથી મોક્ષફલનો પ્રાપ્તિ કહે છે અને ત્રણથી મોક્ષાદિકની પ્રાપ્તિ કહે છે.

अभयदान एटले सर्वे नाना मोटा जीवने आपणा आत्माना समान गणी कोइ पण जीवने कीलामणा दुःख उत्पन्न नहि करवुं एटलुंज नहि पण तेने प्राणथी रहित पण करवा नहि बली पण विचार करवो के आपणने कांटो कांकरो अगर कांइपण लाकडुं छोडुं बागेल होय तो केवी वेदना थाय छे तो बिचारा जीवने मारता कुटता किलामणा करता अने प्राणथी रहित करता ते बिचाराने केटलुं दुःख थतुं हशे माटेज कोइ जीवने मनथी पण हणवो नहि तो वचन कायानुं तो कहेवुंज थुं मतलब के मन वचन कायाथी हिंसाने करवी कराववी नहि तेमज अनुमोदन पण करवुं नहि कारण के हिंसा दुःखनी खाण छे हिंसा अनर्थनुं मूल छे हिंसा दुर्गातेनुं मूल कारण छे, हिंसा करनारा जीवो तिर्यच नरक निगोदादिक दुष्ट गतिने विषे लांबा काल सुधी वास करे छे अने कदाच मानव गति पामे छे तोपण हीन कुलने विषे उत्पन्न थाय छे. वामणो कुबडो जड खंज लुलो लगडो बाडो बोबडो तोतडो मुंगो अंध अंगोपांग हीन कुकंठी कुरूपी कुनरवी कुटिल गतिवालो कुटिल केशवालो बक्र मुखवालो लांबी नासिकावालो मोटा कानवालो पोहोला जाडा होठवालो ज्वर, कास, श्वास, भगंदर, राजयक्ष्मा रोगवालो, हीन पुन्य लोकेने नहि रुचवावालो स्वल्प आयुषवालो अने केवल मानुष्यना भवने विषे पण नरकना दुःखाने एकांत रीते भोगवनारो थाय छे अने अनंत संसार रखडनारो थाय छे पण कोइ पण भवने विषे संसारना पारने पामवावालो थतो नथी माटे सुत्र जीवोये जी. महाराज माहा रौरव फलने नेहाली, जाणी, बांची, सांभली समजी कोइ दीवस हिंसाने करवी नहि पण अहिंसा दयानुंज प्रतिपालन करवुं कारण के दया ज ते प्राणियोने एकांत रीते माहा हित करनारो छे. दया मनुष्योने रूप, बल, वैभव, ऋद्धि, सिद्धि, कीर्ति, कांति, यशस्वीपणुं, तेजस्वीपणुं, वचस्वीपणुं, त्यागीपणुं भोगोपणुं, निरोगीपणुं, दीर्घ आयुष मा-

નુષ્ય જન્મને વિષે પળ વાસુદેવ, બલદેવ, ચક્રવર્તિપણુ તેમજ દેવ દેવેન્દ્ર વિશ્વાધરની પદગ્રીઓ આપે છે, આદેશ નામપણું આપે છે તેમજ અતિ દુર્લભ એવું તીર્થંકર પદને પણ આપે છે માટેજ સુશીલ જીવોએ યાવજ્જીવ સુખી જીવદયાનું પ્રતિપાલન કરવું. જીવ-દયાના પ્રતિપાલનની જીવો આ ભવને વિષેજ પ્રત્યક્ષ સુખ દેખે છે.

દૃષ્ટાન્તો યથા.

કોઈ એક નગરને વિષે એક રાજાને સાત રાણીયો પ્રિય હતી અને એકના ઉપર અરીતિ થવાથી તેને અલગ કરી પોતાની માનેલી રાણીયો સાથે રાજા જરુરવાને વિષે બેસી હાસ્યવિનોદ કરતો હતો તેવામાં કોટવાલ કોઈક ચોરને બાંધી શૂઘ્રી ઉપર ચડાવવા લઈ જતો હતો તેનું દીન મુખ દેખી એક રાણીને દયા આવવાથી રાજાને કશું કે સ્વામિનૂ ! તમે મને પૂર્વે વર આપેલો છે તે આપો એટલે રાજાએ આપવાથી તેણે ચોરને એક દિવસ છોડાવ્યો ને પોતાને ઘરે લઈ જઈ નવરાત્રી ધોવરાત્રી સ્નાનપાન કરાવી સો રૂ. નો સ્વર્ચ કર્યો તેજ પ્રમાણે ત્રીજીયે ત્રીજે દિવસે રાજા પાસે માગગી કરી બસો રૂ. નો સ્વર્ચ કર્યો, ત્રીજીયે ત્રીજે દિવસે ત્રણસોનો સ્વર્ચ કર્યો એવીજ રીતે ચોથીયે પાંચમીયે છઠીયે અને અનુક્રમે સાતમી રાણીયે હજાર રૂ. નો સ્વર્ચ કરી સાતમે દિવસે ચોરને બચાવ્યો હવે તે વાતની આઠમી અણમાનેતો રાણીને સ્વર પડવાથી તે રાજા પાસે આવોને કહે છે કે મેં તો તમારા પાસે કોઈ દિવસ કાંઈપણ માગ્યું નથી માટે જો તમે મને આપે તો માગના કરું છું કે આ ચોરને જોવિતશન થો. તેણીના વચનથી તથા ચોરના આયુષના પ્રબલપણાથી તેને છોડી મુક્યો તેથી તેને રાણી પોતાને ઘરે લઈ ગઈ અને સામાન્ય ભોજન કરાવી તેણીએ તેને હિતશિક્ષા આપી કે ચોરી કરનારનો કોઈ વિશ્વાસ કરતું નથી, ઘરવાર દુકાનના આંગળા ઉપર

કોઈ ચડવા દેતું નથી, ઇહલોકને વિષે અપવાદ અપયશ યદિ મુદ્ધિ દંડાદિકના પ્રહારો શાસ્ત્રોના યા અને શૂલીની વેદના ભોગ-
વવી પડે છે પરલોકને વિષે રૌરવ નરકાદેના દારુણ દુઃખોને ભોગવવા પડે છે અને સંસારમાં પરિભ્રમણ કરવું પડે છે માટે
ચોરી કરવી યુક્ત નથી. તે સાંભળી ચોર તેના પગમાં પડીને કહે છે કે હે માતાજી ! તાહારુ કહેવું સત્ય છે. તેં મને જીવિતદાન
આપી બચાવ્યો છે તો હું ચોરીના પચ્ચાણ કરું છું. તું માહારી પરમ ઉપકારી છે. તેં મને ન છોડાવ્યો હત તો માહારા જીવના
સાથે ચોરી પણ જાત અને દુર્ગતિ થાત. તો માહારે મરીને પણ ચોરી મુકવી તો પડતજ. ત્યારે આ તો તું મને કુગતિથી તથા
મરણથી બચાવી ન ચોરીના પ્રત્યક્ષ સ્થાન કરાવે છે તો હું કેમ ચોરી નહિ ત્યાગ કરું અર્થાત્ કરીશજ તું માહારે માતાપિતા
બંધવ સમાન છે. કેમ તું માહારે પરમપુત્ર અને ઉત્કૃષ્ટ ગુરુ સમાન છે તાહારું વચન માહારે પ્રમાણ છે એમ કહી રાણોની
પ્રશંસા કરવા લાગ્યો. હવે સાતે રાણીયો ભેગી થઈ આઠમીને કહેવા લાગી કે અમે તેને સ્નાનપાન અને વસ્ત્રાલંકારનું સુખ
આપ્યું છે તે તો કાંઈ કર્યું નથી પટલે આઠમી બોલી કે મેં સુખ તેને આપ્યું તેવું તમે કોઈયે આપ્યું નથી આવી રીતે આઠેને
પરસ્પર શ્લઘો કરતા દેહીને રાજાએ ચોરને કહ્યું કે કહે ભાઈ તને સ્વર્ગ સુખ કોણે આપ્યું છે ત્યારે તે બોલ્યો હે મહારાજા !
આ તમારી સાતે રાણીયોએ મને એક એક કરતા અધિક રીતે સ્નાનપાન વસ્ત્રાલંકારથી પોષેલ છે પણ માહારે માથે મરવાનો
ભય હોવાથી મેં તે સુખને કંઈની માત્ર પણ જાણેલ નથી પણ આજે તમારી આઠમો રાણીએ જીવિતદાન આપ્યું છે તેથી હું
સ્વર્ગનું સુખ માનું છું. ચોરના આવા વચન સાંભળી રાજા પ્રસન્ન થયો ને અગમનેતીને માહાપુન્યશાલી માની તેને પટરાણો પદે
સ્થાપી. દેવો બીજી દયા પાલવાના ફલ પ્રત્યક્ષ અલ્લોચન વિષેજ પામે છે ચોર પણ રાણાને પગે લાગીને ગયો અને કોઈ

सगुरु पासे जइ दिक्षा लीधी गल्लने देवलोक गयो. अवधिज्ञानथो जाणीने पोताना धर्मगुरु ते राणीना पासे आत्री नमस्कार करी पोतानुं स्वरूप कही तथा इहलोक परलोक माहारो तमेज सुधार्यो छे तेनो बदलो महाराथो तमारो भवोभवने विषे पण बले तेम नथी एम कही स्वर्गे गयो अने राणी पण अभयदानना प्रतापथी सद्गतिगामी थइ माटेज उतम जीवोये जीवदयानुं अवश्य प्रतिपालन करवुं वली पण कहुं छे के,

दृष्टान्त बीजुं.

राजगृह नगरने विषे श्रेणिक राजा राज्य करतो हतो ते एकदा प्रस्तावे सभा भरीने बेठो हतो तेथी तेणे सभासदोने पूछयुं के हालमां नगरने विषे स्वादिष्ट ने सुंदर वस्तु शो मले छे एटले क्षत्रीवर्गे कहुं के हालमां स्वादिष्ट वस्तु मांस बहु सोंघु मले छे. आवा वचनो सांभली अभयकुमार मनमां चिंतवना करे छे के आ तमाम लोको निर्दय छे माटे ज्यां सुधो तेने शिक्षा नहि थाय त्यां सुधी १हसाने तथा मांस भक्षणने छोडशे नहि आवा विचारणा करी रात्रिने विषे तमाम क्षत्रियोना घरने विषे जइ तामन जुदा जुदाने कहुं के आजे राजाना शरीरमां माहा व्याधि उत्पन्न थयो छे बहु उपाय कर्पा पण शान्ति थती नथी वैद्योये कहेलुं छे के माणसना कालजानुं मांस फक्त बे टांक मात्र जो दवाना साथे वापरशे तोज तेने सारु थशे शिवाय नहि. माटे तमो लोको राजाना पगार खाइने जीवो छो माटे जल्दी बे टांक तमारा कालजानुं मांस आपो कारण के तेम करवाथीज तमो राजभक्तो गणाशो अभयकुमारना वचनो सांभली क्षत्रीयो ठरीज गया. एके कहुं के हजार सोनानोहोर ल्यो पण मने मुकीदे बीजाने घरेथी मलशे तेम कहेवाथी अभयकुमार सोनामोहोर लइ बीजे घरे गयो त्यां पण तेवोज रीते थयुं आत्री रीते

અમ્યમારે સારી રાત્રી ભમી ભમીને એક લાખ સોનામોહોરો મેગી કરી. પ્રાતઃકાલે રાજાની સભા ભરાણી ત્યારે અમ્યમાર આવીને સભા વચ્ચે સોનામોહોરોનો ઢગલો કર્યો. રાજાએ આશ્ચર્ય પામીને તેને પુછ્યું કે આ સોનામોહોરો તું ક્યાંથી લાવ્યો ત્યારે અમ્યકુમારે સર્વે સત્રિયોન ધમકાવીને કહ્યું કે કાલેજ તમો કહેતા હતા કે માંસ બહુજ સસ્તુ મલે છે ને આજે તો લાખ સોનામોહોરો આપતા છતાં પણ ફક્ત બે ટાંક માત્ર માંસ પણ મલતુ નથી આવું સાંભલી તેઓ સર્વે લજ્જા પામ્યા તેથી નીચાં મુખ કરીને રહ્યા પટલે અમ્યકુમારે તિરસ્કાર કરી કહ્યું કે રે રે દુષ્ટો પારકાનું માંસ ભક્ષણ કરતા ને માંસ મુલ્ય છે તેવું બોલતા તમોને શરમ નથી આવતી કે જેને પોતાનું માંસ વાહાલું લાગે છે તો તે પ્રમાણે પરને પોતાનું માંસ વાહાલું નહિ લાગતુ હોય કે તે વિચારા ને પરાધિ જીવોન પ્રાણથી રહિત કરી તેના માંસને ભક્ષણ કરો છો ? તેવા અમ્યમારના વચ્ચે માંસને ત્યાગ કરી માંસભક્ષણના તમામે પ્રત્યક્ષ્યાન કર્યા, તેથી ફરીથી પણ અમ્યમારે તેઓને કહ્યું કે

યતઃ

સ્વમાંસદુર્લભ્યેત્તે, લભ્યેનાપેનલભ્યેતે, અલ્પ-લ્પેનલભ્યેત, પલંપરશીરજં, ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ:—લોકને વિષે લાખ સોનામોહોરોથી પણ નહિ મલતુ પોતાનું માંસ દુર્લભ હોય છે અને પરનું માંસજ અલ્પ મુલ્યથી મેલવી શકાય છે આવી રીતે ઉપદેશ કરી માંસ ભક્ષણ છોડાવી ઘણા જીવોને જોવડ્યા પાછા બનાવ્યા. તેવું જાણી સમાન સમયના જીવોય પણ જોવડ્યા પ્રતિપાલન કરવા ચૂકવું નહિ.

હવે વીજું સુપાત્રદાન કહે છે. સુપાત્ર મુખ્ય વૃત્તિથી જિનેશ્વર માત્રાજાની આજ્ઞા પાલના । સાધુ સાધવી શ્રાવક આદિ

કહેલ છે. તેમાં પળ કેંચનકા દેવીના ત્યાગી, પંચમાહાત્રતને પાલનારા ષડ્જીવનિકાયના રક્ષણ કરનારા, સાત ભયના નિવારણ કરનારા, આઠ પ્રવચન માતાના પ્રતિપાલન કરનારા નવવિધ બ્રહ્મચર્યને વહન કરનારા અને દશવિધ યતિ માર્ગનું આચરણ કરનારા, અને ત્રણ જ્ઞાન ધ્યાનમાં રક્ત રેનારા, નાનાવિધ તપ કર્મનું આલંબન કરી કર્મક્ષીણ કરવામાં કટીબધ થઈ સંસારી માણ્યાના પરિચયાને કને ત્યાગ કરી એકાંત રીતે સંયમ ક્રયા અધ્યાનને વિષે અપ્રમત્તપણે વર્તિત સ્વપર જીવોને તરણતારણ રૂપ કાના નાવ સમાન જે માહાત્માઓ હોય છે તેજ સુપાત્ર કહેવાય છે. અને તે પાપરહિત માહાત્માઓને વસ્તુ પાત્ર, વસ્ત્ર, કાંબલ ઔષધ, પુસ્તકાદિક દાન કરવું તેનું નામજ સુપાત્ર દાન કહેવાય છે. શિવાય મિથ્યાત્વ કુજ્ઞાન શીલપણને ધારણ કરનારા હોય છે તે મંત્ર તંત્ર જંત્ર યંત્ર કરી મારણ મોહનસ્થંભન ઉચ્ચાટન કરી વશીકરણાદિ ક્રિયાયુક્ત ઔષધાદિક કરી અનેક પ્રકારના પાપાશ્મ રક્ત રહી નિમિત્તજ્યોતિષ્ય સાદ્રિક કાલ્પાદિકની અવગ્રહાનેશ્વરી પ્રચુર ગણનાવાળા અદારે પાપસ્થાન સેવી પથ્થરની નાવ સમાન થઈ સ્વપરને ડાઢવાવાળા થાય છે તેઓને કુગુરુ કહેલા છે અને આવાઓને સગુણનાં બુદ્ધિથી સુપાત્ર માની દાન આપનારા જીવો બુદ્ધ છે માટેજ ઉપરોક્ત પ્રકારે કહેલ સુશીલ માહાત્માઓને જે દાન આપવું તેજ સુપાત્ર દાન કહેવાય છે. જેમ ચંદનવાળાએ ભગવાન માહાવીરસ્વામી માહારાજને યાદશ તાદશ અડદનાજ બાકલા ચણા શુદ્ધ બોહોરાવ્યા તો તે ભગવાનની પ્રથમ સાધવી થઈ મોક્ષ સુખને પામી તેમજ સદ્પાત્રને વિષે કલ્પનીય દાન આપવાથી જીવો મોક્ષ સુખને પામે છે માનવ લોકને સ્વર્ગ લોકના સુખને ફેલા માત્રમાં પ્રાપ્ત કરી લીલા માત્રમાં મુક્તિના સુખને સુપાત્રદાન આપનારા જીવો મેલવે છે તેથી વીતરાગ માહારાજાએ અભયદાન અને સુપાત્રદાનને મહાન્ ગણેલા છે.

હવે ત્રીજા અ-કંપાદાનન કહે છે. અ-કંપા એટલે દયા. કોઈ અતિથિ અધ્યાગત યાચક જીવ આપણાં ઘર પ્રત્યે આવેલ હોય તો અંતરમાં અનુકંપા લાવી તેને કાંઈને કાંઈ આપીને પાછો વાલવો પરંતુ खाली જવા દેવો નહિ કારણ કે તેમ કરવાથી કદાચ તે મિથ્યાત્વી વર્ગ પાસે જઈ નિંદા ઇર્ષ્યા કરે તો જૈનશાસનની નિંદા ઉઠાહના થાય વલી જિનેશ્વર માહારાજાયે પણ અનુકંપાદાન નિષેધ કરેલ નથી પરંતુ માન્ય કરેલ છે. માટે જ દીન દુસ્થિત કોઈપણ હોય તો પણ અનુકંપા લાવીને તેને થોડાથી પણ થોડું આપવું જેથી માનવ જન્મની સાર્થકતા ગણાય.

હવે ચોથું ડાચેતનાન કહે છે. ડાચિત એટલે શું ! માણસેને તથા પ્રકારનો વિચાર અને વિવેક હોવો જોઈએ કે જેને ત્યાં જેવો પ્રસંગ હોય તેને તેવું આપવું જોઈએ જેમ કે કોઈ સાધુ આવ્યો તો તેના સાધુપણને લાયક આપવું મિશ્રુ આવ્યો તો મિશ્રુ-પણને લાયક આપવું બીજો કોઈ આવ્યો તો તેની અનુકુલતાથી આપવું અગર પોતાના ઘરે અવસર હોય વૃદ્ધ માતાપોના સ્વર્ચી કરવાના હોય ત્યારે તથા પુત્ર પુત્રીયોના લગ્નોના સમયે સ્ત્રિકન્યા વેહેનના શ્રીમંતોના સમયે તેમજ પુત્ર પુત્રીયોના જન્મ સમયે ઘરને વિષે આવેલા તેડેલા લોકોને વસ્ત્ર પાત્ર વસ્ત્ર દર દાગિના વિગેરે જે આપવામાં યોગ્યતા પ્રમાણે આવે છે, તેને પણ એક રીતે ડાચિત ગણી શકાય છે. માટે એ ઉપરોક્ત પ્રકારે વસ્ત્ર રીતિ નીતિથી યથા સમયે દાન અપાય છે તે ડાચિત દાન કહેવાય છે.

હવે પાંચમું કીર્ત્તદાન કહે છે. લોકો સેકડો હજારો ને લક્ષ રૂપીયાઓ પોતાની કોર્તિ માટે ઉઠાડે માતાપિતાના મરણ પછાડી કારજ ને પાછા કરી ફુલગત્રી થઈ રૂપીયાનો ધૂમાડો કરે. લોકો લાડુ શીરોપુત્રી કવૂત્રી મોતીચૂર જલેથી સાટા સ્વાજા મજીયા સ્વમણ ઢોકલા રાયતા ચટણી વિગેરે ખાઈ ખાઈને વોલે કે વાહ માઈ વાહ ! નાથામાઈ જેવા દીકરા થોડા

ધવાના છે ! તેના સુત્રપણાન ધન્ય છે જેણે માબાપના પાછલ રૂપીયા કાંકરાના પેઠે ઉઢાડી અને ધી પાણિના પેઠે વાપરી
 વાપડાતી કંતિને અમર કરી છે આવી રીતે વાહવાહ ઘડીક બોલે છે લગ્નાદિક પ્રસંગમાં પણ નાટકાદિક તાયફા
 વેશ્યાઓ નચાવવા માં વરઘોડાની ધમાલમાં દારૂઘાનામાં વાજાગાજામાં ને સ્થાનપાનો તેમજ શણગાર શોભામાં ઘણા રૂપીયાનું
 પાણિ કરે છે બલી માટ માંડ ભવાયા ને વારોટ ચારણો વીરુદાવાલ બોલે છે મહેલે વાપાને મહેલે, કલેલ કલ્પવૃક્ષ ફલાણા
 શેઠને ત્યાં સુપુત્ર ચિંતામણિ રત્ન પાવ્યો, દુનિયાના નાલેદ્રો દુર કર્યા, જગતમાં કરણનો અવતાર દાતાર દિકરો પાવ્યો, સ્વમા
 વાપુને સ્વમા ! સાવાન છે સાવાશ જગતના જીવને સુખી કરનારા તમોને ધન્ય છે ! અગર તમો તો પિતા કરતા પણ ચડયા
 તમારા પિતાયે હજારો અર્પણ કર્યા હતા વાપુજી ! તમોયે તો લેખોના લેખાને પણ ગણ્યા નહિ. વાહ ! અન્નનાતા વાહ !
 આહાહા હા ! આવા દાનથી વાપા દેવતા પણ ઢોલવા લાગ્યા છે ઘણું જીવો ! અમર રહો ! અચલ રહો ! એ વાપુના ઘરમાં મેહેર
 લક્ષ્મીની રહો અસ્તુટ મંડાર રહો, પૂરણ તપો વિગેરે પ્રકારનાં ચિરદાવલી સાંભલી ફુલી જડ જે પૈસા ઉઢાડવા માં આવે છે તેનું નામ
 કીર્તિદાન કહેવાય છે. કેટલાક અજ્ઞાનિ નિર્ભી જીવો પૈસાનું પાણિ કરી જગતને વિષે પોતાની જૂઠી ચિરદાવલી બોલાવે છે
 તેની દુનિયા હાંસી કરે છે. કાંઈ લાભ મળતો નથી ને લક્ષ્મીને લાલ્ચો ગમે હુંટાવે છે. આવા મુલજીને કોઈ ધર્મ માર્ગે લક્ષ્મી
 વાપરવાનું કહે તો પેટમાં પીડ આવે કાં તો ગાલો દે કાં તો બચકા ભરે કાં તો મારવા દોડે આવા જાંબે ને ધર્મ બુદ્ધિ નહિ હોવાથી
 કેવલ કીર્તિનીજ પ્રાપ્તિ થાય છે દુનિયામાં આવા જીવો પણ ઘણાં જ હોય છે. અનુકંપા, ઉચિત, અને કીર્તિદાન, તો ત્રણે ભોગા-
 દિકાના આપના છે. તો પણ વાલ્યતાથી સુપાત્ર દાન તથા અભયદાનનાં જીવોયે રસીયા થઈ મનુષ્યજન્મની સાફલ્યતા કરવી.

હવે શાસ્ત્રકાર માહારાજા તપ ફલને કથન કરે છે. તપકર્મનું ફલ કોઈક અલોકિક પ્રકારનું છે. તપથી ઇન્દ્રિયોની શાંતિ થાય છે વિકારો નાશ પામે છે મન કાબુમાં રહે છે ચિત્ત સ્વસ્થ બને છે દેહ નિર્મલ બને છે મલોન અને ચીકણા કર્મો નાશ પામે. આ તપ બ્રાહ્મ ને અધ્યંતર વાર પ્રકારે કહેલ છે વિધિસહિત શાંતિથી તપ કર્મ કરવાથી નાના પ્રકારની લબ્ધિયો પ્રાપ્ત થાય છે કિંબહુના આઠે પ્રકારના કર્મોને તપકર્મ લીલામાત્રમાં હળી નાચે છે. માટેજ માહાનુભાવ જીવોયે દ્રઢચરિત્ત પેઠે પૂર્ણભાવથી શાંતિ સહિત તપનું આરાધન કરવું જેથી કરીને પરમપદની પ્રાપ્તિ થાય.

સાંપ્રતકાલના કેટલાયેક જીવોને તપ ઉપર શ્રદ્ધાજ થતી નથી, કેટલાકને તપકર્મ તીક્ષ્ણશસ્ત્રની ધારા જેવો લાગે છે, કેટલાકો હાય ! હાય ! બલ પરાક્રમ ઘટી જશે આવા ભયથી તપકર્મ કરતા નથી, કેટલાકો વેાળે છે કે માનવજન્મ મળ્યો છે તે મોજશેલ્લ ઉડાવવા માટે તેમજ સ્વાધીનતા ને સ્વેચ્છા માટે તો નાહક એવી કટાકટ કોળ કરે, કેટલાક કહે છે કે ગોલ ઘી મીઠા પરલોક કોળે દીઠા. હાથમાં આવેલ સુલને ત્યાગ કરનારા મહા મૂર્ખાઓ કહેવાય છે. કોઈક જીવો સ્વભાવથીજ તપકર્મના રસીયા હોય છે, કોઈક જીવો તીથિવર્ષોને વિષેજ તપકર્મ કરે છે, કોઈક જીવોને તપકર્મ ઇષ્ટજ નથી હોતું, કોઈક જીવો રાત્રિ ભોજન હોટલ ચાહ બોડી પાન સોપારી સોડા નીચ્છેટ વરુ આઈસક્રીમ તપાકુ કોફીનના રસીયા હોવાથી અને તેમાં ફસોયા હોવાથી તપકર્મને કરતા નથી અને તેથી વિચારા માનવ જન્મને હારી જાય છે. તપ કરનામાં પૈસો વેસતો નથી પણ શરીરની સુલાકારી સાથે કર્મની નિર્જરા થાય છે અને આત્મા પાપભારથી હલ્લો થાય છે ઇષ્ટકુંજ નહિ પણ સર્વથા પ્રકારે કર્મથી હલ્લો થાય છે ને મોક્ષનેવિષે શીઘ્રતાથી જાય છે.

હવે તપ ઇટલે વિકારના હેતુભૂત જે વિગય વિકૃતિયો દુધ દહીં ઘો તેલ ગોલ અને પકાન્નાદિક કહેવાય છે તેનો ત્યાગ કરવો તેનું નામ તપ કહેવાય છે. ઉપવાસ છઠ્ઠ અઠમાદિક તપકર્મ કર્મનો નિર્જરાના હેતુભૂત છે. આયંબિલ એકાન્નન બેસના દેક તપને વિષે તેમજ કોઈપણ પ્રકારના તપ શિવાય સુચ્છે મુલ્કે ખોજન કરનારા મનુષ્યોને પણ ઉનોદરી તપ તો જોઈયેજ કારણ કે ઉનોદરીપણું પણ એક પ્રકારનો તપજ છે અને તેથી પણ માહાન્ લાભ થાય છે. હવે દ્રવ્યથી એ ઉનોદરી તપની વિધિ નીચે પ્રમાણે છે.

પ્રથમ તો વત્રીશ કવલનો આહાર કહેલ છે તેમાંથી પણ ઓછા કવલ આહાર કરવાથી ઉનોદરપણું કહેલું છે.

યતઃ

વત્રીસાંકરકવલા, આહારોકુચ્છિપૂરઓમણિઓ પુરિસસ્સમહિલિયાએ, અઠાવીસંભવેકવલા, ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ:—શ્રીમાન્ શાસ્ત્રકાર માહારાજાએ પુરુષોને નિશ્ચય વત્રીશ કવલનો આહાર કહેલ છે તેમજ સ્ત્રીઓને અઠાવીશ કવલનો આહાર કહેલ છે, અને ઉપરોક્ત પ્રમાણેજ આહારને અંગીકાર કરવાથી કૂશિને પૂર્ણ કરે છે.

કેટલાયેક સ્ત્રી પુરુષોને આહારના પ્રમાણની સ્વર નથી હોતી અને તેથીજ તેઓ કદાચ પ્રશ્ન પૂછ્યા કરે કે કવલ કોણિયો કેટલા અને કેવા પ્રમાણનો ગણવો તેથી શાસ્ત્રકાર માહારાજા કવલનું પ્રમાણ દેખાડે છે.

યતઃ

કવલ સપ્તપ્રમાણં, કુક્કુડિઅંડગપમાણમિત્તંતુ, જંવાઅવિગિયવયળો, વયળમ્મિલુમિજ્જવિસંતો, ॥ ૨ ॥

માર્ગાર્થ:—કવલ પ્રમાણ હાકડાનાં ઇંડા પ્રમાણ માત્ર કહેલ છે અથવા જે કાલીયો મુખને વિષે નાસ્વાથી મુખ દ્વિક્રિયા ન પામે એટલે કે મુખના અંદર ગોલીયા નાસ્વાથી ગાલ સખત ફુલી જવા ન જોડયે તેમજ મુખને વિષે પોણેયો નાસ્વાથી મુખને વિષે માતો નથી તેમાંથી નીચે પડી જાય છે, જેથી કરી મુખની વિક્રિયા થાય છે આવી વિક્રિયા થાય તેવો કવલ જોડયે નહિ અગર મુખના અંદર નાસ્વાથી મુખને સ્પર્શ કરે તેવાજ પ્રમાણ કોલિયો જોડયે પરંતુ પ્રમાણ થકી અધિક જોડયે નહિ.

ત્રીશ કવલનો આહાર કહ્યો છે. તે કરતા પળ ઓછો આહાર કરનારા ઉનોદરી તપ કરનારા કહેવાય છે. એક કવલથી આઠ કવલ સુધી આહાર કરવો તે વિશિષ્ટ પ્રકારે ઉનોદર કહેવાય છે, નવ કવલથી સોલ સુધી આહાર કરવાથી મધ્યમ ઉનોદર કહેવાય છે, સત્તર કવલથી ચોવીસ કવલનો આહાર કરવાથી જઘન્ય ઉનોદર કહેવાય છે, અને પચીશ કવલથી અઠાવીશ સુધી સામાન્ય ઉનોદર કહેવાય છે. ઓગણત્રીશથી ત્રીશ એકત્રીશ કવલ સુધી થતું કિંચિત્ ઉનોદર કહેવાય છે. અને ત્રીશ કવલનો આહાર પૂર્ણ કુક્ષી સંબલ કહેવાય છે. ત્રીશ કવલમાંથી પણ એકાદ વે કવલ ઓછા ન રાખે તો અતી-ચારના ભાગીદાર થાય છે. અત્યારે તે વિધિ થોડોજ દેખાય છે. અત્યારે તો કવલના પરિમાણને ત્યાગ કરી છેક નાક ગલા ને આંખો સુધી મ વામાં આવે છે. ભોજન કરતા આંખોમાં આંસુ આવે, પેટ તળાય, પાણિ પીવામાં જગ્યા ન રહે ને મસ્તીમાં ઢીલા મુકવામાં આવે તો પણ આ જીવને તૃપ્તિ ન થાય. જાણે કે બધુયે ગટરગસ કરી જાડું. આવી ભાવનાવાળા ઉનોદરતા જાણતા નથી તે ઉપવાસાદેશ તપ તો વ્યાંથીજ કરે. માટેજ ભાગ્યવાન જીવોયે—પ્રથમ પોતાના દેહના હિતાર્થે ઉનોદરતા પ્રગટ કરવા નિમિત્તે વીત ગનાં આજ્ઞાના પ્રતિપાલન કરવા નિમિત્તે કર્મને ક્ષીણ કરવા દિ મેત્તે અને મોક્ષ સુખ મેલ્લવા નિમિત્તે

ઉનો રતા કરતા શીઘ્રી ધીમે ધીમે ઉપવાસાદિક માહાન્ તપસ્યા કરતા શીઘ્રવું જોડયે. હવે સત્ય ઉપવાસ કોને કહે તે બતાવે છે.

યતઃ

કષાયવિષયાગાર, ત્યાગોયત્રવિધીયતે, ઉપવાસઃ સવિજ્ઞેયઃ, ગૌરવંચરણં વિદુઃ.

॥ ૧ ॥

ભાવાર્થઃ—જેને વિષે કષાય વિષય અને આહાર આ ત્રણે ત્યાગ કરવામાં આવે છે તેજ ઉપવાસ કહેવાય છે. આ શિવાય જે ઉપવાસ કરવામાં આવે છે તે ઉપવાસ કહેવાતો નથી પણ ઢોર લાંઘણ કહેવાય છે.

ઘણાંઘરા જીવો સમજે છે કે આહાર ત્યાગ કર્યો એટલે ઉપવાસ કહેવાય છે પણ તેને સમજણ પડતી નથી કે ક્રોધ, માન, માયા તો છોડ્યા નહિ. તેમાં પણ ક્રોધને તો વિશેષે કરીને છોડતાજ નથી. તપસ્યા કરી ક્રોધ કરવાથી તપસ્યાનું ફલ ઉડી જાય છે, ને ઢોર લાંઘણ થાય છે માટેજ સુશીલ સ્ત્રી પુરુષોએ ઉપવાસાદિક તપ કરી ક્રોધ, માન, માયા, લાભાદિક કષાયને સેવન કરવા નહિ. બલી ઘણા દેવદાસ ક્રીડા સ્ત્રી પુરુષો ઉપવાસાદિક તપ કરીને પણ મૈથુનાદિકનું સેવન કરે છે. આ જીવો બહુજ અજ્ઞાનિ કહેવાય છે. એ તપ કર્મ કરી બ્રહ્મચર્યનું સ્વંડન કરનારા લાંઘણ કરનારા બની ઉલટા ચાંકણ પાપકર્મ બાંધે છે માટેજ સુશીલ સ્ત્રી પુરુષોએ તપસ્યા હોય તે દિવસે અવશ્ય બ્રહ્મચર્ય પાલવું.

એવાજ તપ કરના માહાત્મા જીવોએ તપના સાથે ઉત્તમ ભાવના પણ રાખવી. ઉત્તમ ભાવના ભાવનાર તપસ્વી દૃઢ પ્રહારીના પેઠે કર્મને ક્ષીણ કરે છે,

દાનતો યથા.

શ્રી વસંતપુર નામના નગરને વિષે એક બ્રાહ્મણ રહેતો હતો તેણે હઢહઢતા સમ વ્યસનના સેવન કરનાર બની વિષય કષા-
યાદે જા. અંદર એકાંત રક્ત થઈ જઈ પોતાના ઘરની સમગ્ર લક્ષ્મીને વિનાશ કરી હતી. હવે દુઃખદ સ્થિતિ આવવાથી તે ચોરી
કરી આજિવિકા લાગ્યો. લોકોએ બહુ શિક્ષા કરી પણ માન્યો નહિ ને પાપ કર્મથી પાછો હઠ્યો નહિ તેથી રાજાએ
તેને પોતાના નગરની બાહાર કાઢી મુક્યો એટલે તે ચોરપછીને વિષે ગયો. ત્યાં પછીપતિ હતો તે પુત્ર રહિત હતો માટે આને
પુત્ર કરીને રાખ્યો. હવે તે જેના ઉપર પ્રહાર કરે છે કે તુરત તે માણસ નિશ્ચય મરણ પામે છે. માટે લોકોએ તેનું નામ દૃઢ
પ્રહારી પાડ્યું. તે દૃઢપ્રહારી અન્યદા પ્રસ્તાવે લુંટારાઓના સાથે કુશસ્થલ નામનું ગામ લુંટવાને માટે ગયો. તે ગામને વિષે
કોઈ દરિદ્રિ બ્રાહ્મણ વસે છે તેને દરિદ્રપણથી ઘણા બાલબચ્ચા છે. એકદા તે બાલબચ્ચાએ તેના પાસે સ્ત્રી માગી તેથી કોઈ ધનાઢ્યને ઘરે
જઈ દુધ, ચોખા સાકર માગી લાવી ઘરે જઈ પોતાની સ્ત્રીને સ્ત્રી બનાવવાનું કહ્યું. અને આજે મોટો ઉત્સવનો દિવસ છે કે મને સ્ત્રીનું
ભોજન મલશે એમ માની મધ્યાહ્ન સમયે સ્નાન કરવા જેવો ગયો તેવામાં અકસ્માત્ ત્યાં ધાડુ પડ્યું, અને કેટલાયેક ચોરો
તેના ઘરને વિષે આવ્યા પણ કાંઈ નહિ દેખતા સ્ત્રીનું ભરેલું ભાજન દેખીને તે ઉપાડ્યું, એટલે બાલકો ઝંઘે સાદે પોકાર
પાડતા તેના પછાડી દોડ્યા એટલે તેનો પિતા પણ સ્નાન કરીને આવ્યો તમામ સ્વરૂપ જાણીને રુદ્રમાન થયેલો તે બ્રાહ્મણ
ઘરના બાજાની ભોગલ લઈ રાક્ષસની પેઠે તેના પછાડી દોડ્યો અને પ્રહાર કરી તેણે કેટલાયેક ચોરોને માર્યા. તેથી સ્વર્
દૃઢ પ્રહારીન પડવાથી જલ્દી ત્યાં આવ્યો અને વિચાર કર્યો કે આ અમારા ચોરો જે માણસો છે તેને મારે છે માટે તેને શિક્ષા

ચ માસો
વ્યા-
સ્થાન.

॥ ૫૧ ॥

તેર કા-
ઠીયાનું
સ્વરૂપ.

॥ ૫૧ ॥

करुं एम करी क्रोधयी धमधमी जइ खड्गयी तेणे ते ब्राह्मगनुं धड मस्तक जुहु कर्युं. तयार बाद ते ब्राह्मणना घरने विषे
 जवा लाग्यो एटले गाय हती तेणे रोवयो तेथी तेना पण तरवारथी दुकडा कर्या ते देखोने तेनी स्त्री ब्राह्मणीये तेने तर्जना
 करी के रे रे पापिष्ठ ! तुं शुं करे छे ! हे क्रूर ! आवा कर्म करनारा ! तने लाज नथी आवती ! आवी रीते तर्जना क बायां
 क्रोधित थइ द्रढ प्रहारीये तरवारथी तेनुं पेट चीरी नारुयुं. एटले तेना पेटमां रहेलो बालक बे दुकडा थइ तरफडतो भूमि
 उपर पडयो. ते चारेने तत्काल हणेला जाणीने तथा तेना बालकोने हा तात ! तात ! हा मात ! मात ! ए प्रकारे बोलता
 देखी द्रढ प्रहारी चिंता करवा लाग्यो के, अहो ! अहो ! आवा प्रचंड पापकर्म करनारा मने धिक्कार छे ! फिटकार छे ! आवा
 जुलमी पाप करनारा मने नरकने विषे पण स्थान मलनारु नथी. अरेरे ! आ विचारा बालकोनुं रक्षण कोण करशे ! हुं शुं
 अग्निमां प्रवेश करुं ! अगर शुं पर्वतना शीखरपरथी जंपापात करुं ! अगर शुं हडहडता विषनुं भक्षण करुं ! हुं शुं करुं के
 आवा अघोर पापकर्मथी माहारी शुद्धि थाय ! अरेरे हुं सदाचारने त्याग करी दुष्कर्म करी नरकगतिनोगामो थयो लुं
 आवी रीते माहा वैराग्यने धारण करी ते गामनी बाहेर नीकल्यो ते गामनी बाहिर मुनियोने देखी नमीने तेओने कहेवा
 लाग्यो के हे भगवन् ! आवा अघोर पापकर्मथी माहारी केवा प्रकारे मुक्ति थशे ! एटले मुनिहाराबाये कहुं के संयमने
 विषे यत्न कर.

यतः

एगदिस्संमिलीवो, पववज्जमुवागओअणूणमणो, जइविनपावइमुरकं, अवस्सवेमाणो होइ, ॥ १ ॥

ભાવાર્થ:—આ જીવ જો એકજ દિવસનું ફક્ત સંયમ શુદ્ધ મનથી પાલે છે તે જો મોક્ષે ન જાય તો પણ અવશ્ય વૈમાનિક ગતિને વિષે તો જરૂર જાય છે. કારણ કે ગમે તેવા પાપકર્મના નાશને માટે અને સદ્ગતિ પેલ્લવાડે માટે સંયમજ મહાન ઉપાય છે.

આવી રીતે નિમાહારાજના મુખથી પોતાના પાપકર્મના નાશનો ઉપાય જાણી તેણે મુનિમાહારાજના પાસે દિક્ષાને અંગીકાર કરી અને અભિગ્રહ કર્યો કે હું આ ગામને વિષેજ એટલે હંદાં રહીનેજ કાઉસ્સગ્ગ ધ્યાન કરીશ તથા લોકો મને જે તાડના તર્જના આક્રોશને કરશે તે સર્વેને સહન કરીશ અને આ ચારે જીવોના ઘાતનું પાપકર્મ મને જ્યાંસુધી યાદ આવશે ત્યાંસુધી માહારે આહાર કરવાના પ્રત્યાખ્યાન છે આવી રીતે દૃઢ પ્રહારીયે પ્રતિજ્ઞા કરી.

આવા પ્રકારનો અભિગ્રહ કરીને તે મુનિ ત્યાંજ વિહાર કરવા લાગ્યા. હવે તેને દેહીને નગરના લોકો બોલવા માંડ્યા કે આ પાપિષ્ઠ આત્માનો ઘણી ગર્ભહત્યા બાલહત્યા સ્ત્રીહત્યા ગૌહત્યા કરનારો છે, આ દુષ્ટ ગામને હુંટનારો છે, આ ઢોંગ કરીને હવે ગામને ઠગવા માટે આવો વેષ કરીને ફરે છે વિગેરે પ્રકારના કુવચનોથી તેને તર્જના કરે છે પાષાણથી લાકડીથી નિરંતર તાડના કરે છે, તે સર્વે ઉપદ્રવો શાંતિથી પૃથ્વીના પેઠે સહન કરે છે તથા પોતાના પાપકર્મને સંભારી ષોજનન કરતા નથી આવી રીતે માહાત્મા દ્રઢ પ્રહારીયે છ માસ વહન કર્યા ઘણાં પાપકર્મ સ્વપાવ્યા અમે ત્યારબાદ ઉત્તમોત્તમ ભાવના ભાવવા લાગ્યા કે હે આત્મન્ ! જેવા પ્રકારનું બીજ વાવીયે તેવા પ્રકારનું ફલ પામીયે માટે આ લોકોને દોષ નથી પણ આ લોકો પાતાની કઠોર ભાષાદિક વહે કરી મહારાં દુર્કર્મનાં ગાંઠ છે તેની ચિકિત્સા કરી તોડે છે માટે માહારા તે મિત્રો છે માટે

મને તાડનારો જે કરો કારણ કે સુવર્ણને ઉજ્જલ કરવું હોય તો અગ્નિનો યોગ લગાવવોજ જોડીએ કારણ કે તેમ કરવાથી જ સુવર્ણનું મર્લનપણું દુર થાય છે. માટે માહારો આત્મા પણ તાડના તર્જનાથી જ કર્મથકી હલકો થશે વલી આ લોકો મને કુગતિ રૂપી કેદસ્વાનાથી મુક્ત કરી પોતાના આત્માને તેના અંદર નાંખે છે માટે પરોપકાર કરનારા એવા તે લોકો પર હું ક્રોધ કેમ કરું વલી તે લોકો પોતાના પુન્યકર્મનો વ્યય કરી માહારા પાપકર્મને દુર કરે છે માટે માહારા તે પરમ બાંધવોને માહારે દૂષણ આપવું લાયક નથી વલી પણ તેમણે પ્રેરણા કરી કરેલ વધવંધનાદિ મને સંસારથી મુક્ત કરનારા હોવાથી મને હર્ષને માટે થાય છે પણ આ લોકોનેજ તે અનંત સંસારના હેતુભૂત થાય છે તેજ મને બહુજ પીડા કરનાર થાય છે વલી પૌર લોકોએ મને તર્જના કરી છે પણ માર્યો નથી કદાચ માર્યો હોય તો પણ માહારા અંગોપાંગને હેઠ્યા નથી. કદાચ તેમ કયું હોય તો પણ માહારો જીવ લીધો નથી કદાચ જીવ લેશે તો પણ બાંધવજનોના પેઠે હુંટેલ નથી માટે આ માહાનુભાવો માહારા આત્મારૂપી ઘરને વિષે અનાદિકાલથી પ્રવેશ કરી અનાદિકાલથી વાસ કરી નિરાંતે બેઠેલ એવા ભાવ ચોરોને કાઢવામાં સા- હાયભૂત થાય છે. એ પ્રકારે શુભ ભાવનાને ભાવતા ક્ષપક શ્રેણિ ઉપર આરોહણ થયેલા દ્રઢ પ્રહારી માહાત્મા કેવલજ્ઞાન પામ્યા. અહો ! માહાન્ આશ્ચર્યની વાત છે કે તપરૂપી અગસ્તિ કોઈ લોકોત્તરપણે પ્રગટ થાય છે કે જેના પ્રગટ થવાથી કર્મરૂપી સમુદ્ર ફરીથી પ્રગટ થતો નથી. લોકોને વિષે કેહેવત છે કે માટી જ્યાં ઉત્પન્ન થાય છે ત્યાંજ પડે છે તેવીજ રીતે આ માહાત્માએ જ્યાં કર્મ બાંધેલ હતા ત્યાંજ છોડ્યા. દેવતાઓનો સમૂહ આવ્યો, સુવર્ણ કમલની ત્યાં રચના કરી, તેમના ઉપર બેસી આ માહાત્માએ ધર્મદેશના દીધી. ઘણાં જીવો આશ્ચર્યના સાથે પ્રતિબોધ પામ્યા, અને કેવલી માહાત્મા ઘણાં ભવ્ય જીવોને બોધ કરી

શાશ્વત સુખના ધોક્તા થયા. એ દ્રષ્ટાન્તને देखી જે માહાત્મા જીવો ભાવના સહિત તપકર્મને કરે છે તે મહાત્મા દ્રઢપ્રહારીના પેટે સુખી થઈ કલ્યાણ ગંગાનાં મલાન પામે છે.

હવે શાસ્ત્ર મહારાજા કહે છે કે ધર્મની ચિંતા કરનારા જીવોએ પરની નિંદા કરવી નહિ. કારણ કે પરની નિંદા કરી અવર્ણવાદ બોલનાર માણસનો ભાગીદાર થાય છે. પરની નિંદા કરવાથી સામા ધણી સાથે વૈર થાય છે તમાંથી વૈર દુષ્ટિથી સરી ના ઘાત થવાનો પ્રસંગ આવે છે અને પરલોકને વિષે દુર્ગતિ થાય છે તે તો જૂદી માટે ઉત્તમ જીવોએ પરની નિંદા કરવી નહિ નિંદા કરનાર કેવલ અસત્યવાદિ થાય છે અને દુનિયાના જીવોને નિંદા કરનારનો વિશ્વાસ ઊઠી જાય છે બલી પળ એક દિવસ નિંદા કરી પટલે બીજે દિવસે વધારે નિંદા કરવાનું મન થાય છે અને એમ દિનપ્રતિદિન નિંદાની કુટેવ પડી જાય છે અને તે કુટેવથી જેમ આંધલો માણસ રાત્રિ દિવસ અને સ્વપ્નાદિ જોઈ શકતો નથી તેમજ નિંદા કરનાર પણ લાભતોટો ને મહા મુંઢાને देखી શકતો નથી, ધર્મ અધર્મને જાણી શકતો નથી, આત્માના હિત-અહિત ને ધ્યાનમાં શકતો નથી, સજ્જન દુર્જનની પરીક્ષા કરી શકતો નથી અને સાચુ તે માહારું નહિ ગણતા, મારું તે સાચુ માની માહા કદાગ્રહી બને છે. આવી દેવતાં વાંત ગણના સ્યાદ્વાદની વાત કોઈ સાંભલવામાં આવી હોય અને તેનો પરમાર્થ પોતાના અજ્ઞાનપણાથી અગર સ્વવાદમાં વરાવર સમજવા માં ન આવ્યો હોય તો પરિણામે મિથ્યાભિમાનિ થાય છે અને તેથી દેવને ગુરુને ધર્મને સાધુને માહા સ્થાને પુસ્તક લિપિ તત્ત્વ ઉત્થાપે છે, તેને નિંદે છે મંદે છે દંડે છે સ્તંભે છે અસત્ય આક્ષેપો કરી તેમના ઉપર હઠહડતા અસત્ય કલંકો ચઢાવે છે અને તેથી ઉત્પન્ન થયેલા અઘોર પાપથી ભવ અટ્ટીમાં દીર્ઘકાલ સુધો મટકયા કરે છે પણ પંસારનો પાર પામી શકતો

નથી માટે સુઘ્ન જીવોયે પ્રથમથીજ પોતાની જીભને પરની નિંદા કરવાનો અવકાશ આપવોજ નહિ, ને જો કદાચ ફક્ત એકજ દિવસ લગાર માત્ર પળ અવકાશ આપ્યો તો પછી જીંદગી જન્મોજન્મને માટે રદ થાય છે. પરનો નિંદા કે નારન દેવગુરુ ધર્મની નિંદા કરવી પળ સુર્લભ થઈ પડે છે અને તેથી તેની માઠી દશા થાય છે કહ્યું છે કે,

યતઃ

દેવાને નિંદારિદ્રો, દર્શનનિંદાવપાતકો, ધર્મનિંદામયત્કુષ્ટી, સાધુનિંદાકુઠક્ષયઃ , ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ:—દેવનો નિંદા કરનાર દરિદ્રિ થાય છે, અને દરિદ્રપણાથી પાપ કરે છે, પાપ કરવાથી નરકને વિષે જાય છે ત્યાંથી નોકલી દરિદ્રો થાય છે આવી રીતે દેવ નિંદા કર્યાના ફલોની પ્રાપ્તિ થાય છે. દર્શનની નિંદા કરવાથી માહાપાતકી થાય છે દર્શન નિંદા કરનાર જીવ સમ્યક્ત્વને મલીન કરે છે નાશ કરે છે કિંવદુના કોઈપણ ભવને વિષે સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્ત થાય તેવું રહેવા દેતો નથી એટલે દુર્લભવોથી થાય છે. ધર્મની નિંદા કરનાર કુષ્ટિ થાય છે કુષ્ઠરોગથી અનેક પ્રકારના બીજા રોગો પણ પ્રગટ થાય છે અને તેથી પણ માહા દુઃખનો પરંપરાને પામે છે. સાધુની નિંદાથી કુલનો ક્ષય થાય છે કદાચ પાપા, વૈવાં પુન્યોદયથી ધારાં કે વંશવૃદ્ધિ હોય અને મનમાં અભિમાન માનો સાધુની નિંદા કરે તો પુંછહે પણ ફલ તો મળેજ નહિ તો પરલોકને વિષે તો તે કુલનો ક્ષય કરવાવાળા થાય છે માટે ઉત્તમ જીવાયે ઉપરોક્ત કોઈની નિંદા કરવી નહિ. કારણ કે નિંદા કરવાના માઠા ફલો શાસ્ત્રકાર માહારાજાયે કહેલ છે.

આજકાલ નિંદાની વાતો તો ઓરજ છે. નિંદાએ કોઈપણ જીવોને વિષે પોતાનું સ્થાન નહિ કર્યું હોય એવું ભાગ્યેજ મળી

शकशे-भाग्येज देखाशे. तेनुं मूल कारण शुं तेनी जो तपास करालां आवशे तो मालुम पडशे के इर्ष्याज छे मत्सरज छे बीजुं कांइपण समजवुं नहि. पारकानुं ज्ञान पारकानुं मान पारकानी उन्नति पारकानो यश पारकानुं सुख पारकानुं धन कोइ-पण रीते भलुं थतुं होय ते देखीने अदेखा अने झेरीला तेमज निर्गुणी जीवो रात्रदिवस बल्याज करे आज कारण मोहं छे कोइनुं सारुं थाय अने कोइ पोतानी पुन्याइथी पूजाय मनाय तेमां बलतरा करी नाहक शुं कामे शेकावुं जोइये तेनुं बगाडवा अगर तेने वगोववा असत्य बोली शुं कामे बीजाने बुबुद्धि आपवी जोइये अने नाहक तेमना उपर बेर झेर करी जूठा आळ तेमना पर शुं कामे चडाववा जोइये. आपणाधी कोइनुं हित बने ता ठीक ने नहि बने तो शांति राखी पोताना काममां सावधाना राखी परमां पढवानुं छोडी देवुं जोइये. आवी रीते जे जीव परमां प्रवेश करवो छोडी दइ परनी निंदा करतो नथी ते जीवोने उत्तम बह्मा छे माटे डाह्मा अने सुज्ञ जीवोये परनी निंदानो त्याग करवो परनिंदा प्राणीयोनो अनर्थ करे छे. कहुं छे के,

यतः

तिव्वकसायाणइह, पुरिसाणंसाहुानदापराणं, इंदियवसाणुगाणं, नियमेणंदोग्गइगमणं, ॥ १ ॥

भावार्थः—इहलोकने विषे तीव्र कषाय करनाराओने तथा साधु निंदा करवामां तत्पर रहेलाओने तथा इंद्रियोने वश वृत्ति जीवो जे होय छे तेओ नियमा निश्चय कालधर्म पामीने दुर्गतिमां जाय छे वली पण कहुं छे के,

यतः

रागेणवादोसेणवा, जोदोसेजणवयरसभासेइ, सोहिंडइसंसारे, दुखसहस्साइअणुहुंतो, ॥ २ ॥

भावार्थ:—जे कोइपण राग अगर द्वेष बडे करी बीजाना तेमज जनपदना दोषोने बोले छे ते हजारो दुखनो अनुभव करतो संसारने विषे परिभ्रमण करे छे.

अपिच.

दिट्ठोसुओव नेसा, प स्सनकया सोकहयव्वो, जिणधम्महिरयेणं, पुरिसेणंमल्लिया एवा, ॥ ३ ॥

भावार्थ:—जैन धर्मने विषे जे पुरुष अगर स्त्रि रक्त होय, तेमणे परनो दोष दीठो हाय अगर सांभल्यो होय ता पण नेसा. मुखथी कोइना पासे कहेवो नहि.

अपरंच.

लोगो डिलसहावा, परनेसग्गहणानेययतत्तिलो, अज्जवजणमच्छरिओ, दुग्गहहियओपदुठोय, ॥ ४ ॥

भावार्थ:—अलकालना अंदर केटलोक जनसमुदाय कुटिल स्वभावनो थइ पोते दुषित छातां पोताना गुण गाइ परनी निंदा करतो तेमज सरल जीवोना उपर इर्ष्याने धारण करनारो तेमज दुष्ट मनवालो अने प्रकारे तेनुं कुटिलाइ कनारुं मन दुनियाने जाणी रक्वामां आवतुं नथी एवा घणां लोको वर्त्तमान समयमां मली आवे छे अर्थात् परनी निदाने पोताना आत्मानी प्रशंसा करनारा अत्यारे घणां जोवामां आवे छे.

आवुं जाणी दुनियाना जीवोनी तेमज देवगुरु धर्मनी निंदा करवी नहि छातां करे छे तो माहा विटंबनाने पामे छे.

યતઃ

નબોધેબોજનનોક્તિ, નસ્વર્ગઃ સત્ત્વલંનાહે, શુકલદ્રવ્યસ્યનોલબ્ધિ, દેવાનેદાપરસ્યત્, ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થઃ—દેવની પ્રેરણા કરનાર જીવોને મોક્ષપ્રાપ્તિ પ્રાપ્ત થતી નથી તેમજ મુક્તિની પણ પ્રાપ્તિ થતી નથી તેમજ સ્વર્ગ પણ મલતું નથી અને સારા કુલને વિષે જન્મ પણ પ્રાપ્ત થતો નથી અને સારું દ્રવ્ય પણ મલી શકતું નથી.

તથાચ.

નકત્વંકાહલત્વચ, લૂતાકુષ્ટાદોષજાઃ, સ્વરાગાઃ સસષ્ટિર્જાયતે જિનનિંદયા, ॥ ૨ ॥

ભાવાર્થઃ—જિનેશ્વર માહારાજની જે માણસો નિંદાને કરે છે તે માણસો મુંગા થાય છે ગાંઠા થાય છે તથા લૂતાદોષ અને કુષ્ટાદિ દોષયુક્ત થયેલા સદસઠ મુખના રોગોવાળા થાય છે. વિશેષમાં સર્વ પ્રકારના રોગવાળા થાય છે.

અપિચ.

અયશોઽકાલમરણ સંવકત્રાવેગં ધતા, લૂતાતંતુમુખાદોષા, મર્વાતગુણિયા, ॥ ૩ ॥

ભાવાર્થઃ—ગુરુ માહારાજ નિંદા કરનારને કોઈપણ કાલે યશની પ્રાપ્તિ થતી નથી પણ અપયશજ મળે છે તેમજ અકાલે મરણ પ્રાપ્ત થાય છે અને મુખને વિષે દુર્ગંધપણું પ્રાપ્ત થાય છે તેમજ લૂતાતંતુ આદિ અનેક દોષોની પ્રાપ્તિ થાય છે.

તત્રાપે.

નિંદાદોષોતિર્થ, ભવેસ્થાત્સપુનઃ પુનઃ, ધર્માણાંનિદકોનૈવ, લભતેમાનુષંભવં, ॥ ૪ ॥

ભાવાર્થ:—ધર્મની નિંદા કરનાર માણસ મરીને નરકને વિષે જાય છે અને ત્યાંથી તિર્યંચ ગતિને વિષે જાય છે ત્યાંથી નરકને વિષે જાય છે આવી રીતે વારંવાર નરકગાત ને તિર્યંચ ગતિમાં ભટક્યાજ કરે છે પરંતુ કદાપિકાલે માનવ જન્મને પામી શકતો નથી.

અપરંચ.

त्रयाण भपियस्तेषां, निंदकोघोरपातकी, तस्यसंसर्गमात्रेण, मलिनीस्थुः परेऽपिहि. ॥ ५ ॥

ભાવાર્થ:—એવી રીતે દેવગુરુ ધર્મ આ ત્રણેની જે માણસ નિંદા કરનાર હોય છે તે માહાઘોરાતિ ઘોર પાતકી કહેવાય છે અને એવા માહાન્ પાતકી જીવોના સંસર્ગ માત્રથી પણ બીજા જીવો મલીન થાય છે. આવું જાણી ભવભીરુ જીવોએ દેવગુરુ ધર્મની નિંદા કરવી નહિ. તેમજ પરનો નિંદા પણ કરવી નહિ કારણ કે પરનિંદામાં પાપ છે.

યત:

पराध्वजपापं, गदातेजन्यः खलु, इहलोकेपराम्भूतिः, परत्रनरकोयथा, ॥ १ ॥

ભાવાર્થ:—મુનિ મહારાજાઓ પરનો નિંદા કરવી તે મહાપાપભૂત ગણે છે. પરની નિંદા કરનારા જીવો ઇહલોકને વિષે પરાધવ પામે છે અને પલોકને વિષે નરકગતિ મેલવે છે. માટેજ સુદ્ધ જીવોએ પરની નિંદાનો ત્યાગ કરી પોતાના આત્માની જ નિંદા કરવી તે સારભૂત છે કહ્યું છે કે,

યત:

आत्मनिंदासमंपुण्यं, नभूतं न भविष्यति, परनिंदासमपापं, नभूतं न भविष्यति ॥ २ ॥

भावार्थः—भूत भविष्य वर्तमान आ त्रणे कालने विषे पोताना आत्मानि निंदाना करवा समान बीजुं एक पण पुण्य नथी अने परनी निंदा क वाना समान भूत भविष्य वर्तमानकालने विषे बीजुं एक पण पाप नथी.

श्रीमान् शास्त्रका महाराजाओये भव्य जीवोनी भूलो सुधारी सद्गुरु विषे स्थापन करवा माटे अनेक ग्रंथोमां देव-गुरु धर्मनी निंदाने त्याग करवा माटे अने स्वश्लाघा परनिंदाना निवारण करवा माटे बहुज बोध अछेरेल छे माटे मोक्षार्थी जीवोये आत्मानां निंदा करवी परनी निंदा छोडी देवी तेथी आत्मनिंदक जीवो चित्रकारनी पुत्रिना पेठे पुण्यनी परंपराने पायी सुखी थाय छे.

कोइ एक नगरने विषे एक राजाने पोतानी सभा चित्राववानुं मन थवाथी तेमणे सारा विद्वत्पंडित बोलान्या अने ते तमामने सभा चित्रवा माटे सरिखा भागो वेहेंची आप्या. हवे ते चित्रकारोमां एक वृद्ध चित्रकार हतो तेने एक यौवन अवस्थावाली पुत्री कुमारिका हती ते ज्यारे भोजन लइने तेना पिताना पासे आवे त्यारे ते कायचिंताये लघुनीति करवा कायम जतो हतो. अन्यदा प्रस्तावे ते कुमारीका चित्रकार पासे हती ते समये सभा केटली अने केवी चित्रायेली छे ते देखवा माटे राजा आव्यो अने भीति उपर मोरनुं पिल्लु चित्रेलुं हतुं तेने चित्रेल नहि जाणता साक्षात् जाणी राजायेते लेवा भीति उपर हाथ नाखव थी तेना नखे वाग्युं एटले पासे उभेली चित्रकारनी पुत्री ते जोइ हसीने बोली के मूर्खता रुपी मांचानो चोथो पायो पूर्ण थयो. एटले राजाये कह्युं के ते केवी रीते ते तुं मने कहे एटले चित्रकारनी पुत्री बोली के एक दिवस हुं माहारा पिताने माटे भोजन लइने आवती हती तेवामां कोइक घोडा उपर बेसी राजमार्गमां दोडावतो आवतो हतो तेना सपाटामां हुं आवी

जाना माहाशुशीबते बची छुं. राजमार्गने विषे स्त्रि बालवच्चा वृद्ध ग्लान मांदगीवाला नाना मोटा अनेरु जोवो आवता होवाथी अने जोसभर घोडो दोडाववाथी माणसोना खून थइ जाय छे माटेज रस्तामां घोडा दोडावनारा माहामूर्खी कहेवाय छे तेथी मूर्खतारूपी मांचानो पहेलो पायो भर बजारमां घोडो दोडाववावालो थयो वरी बीजो वात ए छे के हुं ज्यारे भोजन लइने आवुं छुं त्यारेज सदा माहारो पिता कायचिंताये जाय छे. तेने एम खबर नयी के छोकी युवान अवस्थावाली थइ छे माटे आगळ पाछळ जवुं पण तेम नहि करवाथो हुं आवुं त्यारेज जाय छे माटे मूर्खतारूपी मांचानो बीजो पायो माहारो बाप थयो. बीजुं कारण ए छे के काम करावनार माणस बुद्धिवालो होवो जोइये अने माणसो शक्ति प्रमाणे काम करावुं जोइये छतां तेनो विचार नहि करता युवान अवस्थावाला चित्रकारोने तथा माहारो बाप वृद्ध छे तेने सरिखा भागज चित्रवा आपेल छे माटे समजण बेनानो ते माणस जे छे ते मूर्खतारूपी मांचानो बीजो पायो थयो अने चायेो पायो तुं, कारण के एक नानामां नानुं बालक पण जाणे छे के भीत उपर क्याइ पग पोंछुं रही शके नहि छतां तें ते लेवा हाथ पसार्यो माटे ताहारे नखे बाय्हुं तेथीज मूर्खतारूपी मांचानो चायेो पायो तुं थयो ते सांभली राजा चित्रकारनो पुत्रो नो बुद्धि जोइ रंजन थयो अने तेना बापना पासे मागवाथी ते चित्रकारे पग राजाने पोतानो पुत्री परगावी राजाये तेणीना उपर प्रसन्न थइ उत्तम महेल, बख्तालंकार, वैभव दासदासी विगेरे तेने आप्णुं अने ते दिवस तेणीना मेहे-लमां रात्रि रह्यो. भोग सुखथी परिश्रम पामेलो राजा ज्यारे सुतो त्यारे प्रथमथीन शीखरी राखेरी दासो बोली के बाइ साहैब एक कथा कहो. ते सांभली निद्रा नहि पामेलो राजा निद्रा पाम्याना पेठे डोंग करी सुतो सुतो सांभलवा लाग्यो अने

राणीये कथा शुरु करी अने दासीने कहेवा लागी के कोइएक शहरमां एक व्यवहारी रहेतो हतो तेने एक कुमारिका मोटी थवाथी ते कन्याना माकापो अने भाइ त्रणे जणा चिंता करवा मंडया. कार्य प्रसंगे ते त्रणे जमा कोइ दिवस अछा अलग गाममां जइ अ सपरस समाचार नहि जाणता जुदे जुदे ठेकाणे कन्यानुं सगपण करी आया. कन्या मोटी होवारी लग्न पण नजीक दिवसमांज आव्युं अने भवितव्यताथी त्रणे वरोने समकाले एहन दिवसे ला आववाथी त्रणे जमा समकाले परणवा आया अने कन्याने परणवा माटे मांहोमांहे विवाद करवा लाया. एवमां अरुस्मात् कन्याने सर्प करववाथी मरम पामी. तेथी एक जणो तेनी सायेज अभिमां बली मुओ, बीजो ते चिताना राखना ढगला पासे उपवास करीने बेठो, त्रोजो पर कने विषे कन्याने रक्षापात्र क वानां विद्या औषधि लेवा गयो. तेने रस्तामां फरता रखडता केटलायेक दिवसे। थया तेथी पण कांइ वळ्युं नहि. एक दिवस कांइक गामने विषे गयो अने त्यां कांइक स्त्रि पासे रोटला कराववा नेणे लोट तेगीने आप्यो. ते स्त्रि रोटला घटवा बेठी एटले छोकरो बहुज रुदन करवा मांडयो एटले तेगीये छोकराने उपाडीने चूलाने शिरो नास्यो. ते देखी ते माणस हा हा करतो बोल्यो के हे मूर्खि ! आ तें थुं कर्तु. बालक उपर आओ क्रोध करी बालकने चूआमां ते क्यांइ नसालो ह्यो के ! धिकार छे ताहारी स्त्रिपमानी बुद्धिने ! एटले ते बोली के प्रथम तुं राटला खाइ लेपछी बहु साह य्यो. एटले तेणे भोजन कर्तु त्या बाद अमृतनो कुंपो घरमांथी लावीने तेना उपर छांटवाथी छोकरो सजीवन थयो ते देखो भासाहवनी दान्त चसकी. रात्रिये ते कुंपो उपाडी चालतो थयो अने अनुक्रमे कन्यानो राख पडी हती तेना उपर अट्ट छांटवाथी कन्या अने बली गयेल पुरुष बेठा थया. एटले उपवास करीने बेठेल हतो ते अने जीवतो थयो ते तथा जीवाडनार

અને જળા કન્યાને માટે વિવાદ કરવા લાગ્યા. ઇટલે સંકેત કરી રાણેડી દાસી બોલી કે હે સ્વામિનિ! તું મને રૂઢે કે તે
 જાન ત્રણમાંથી કોણ પરણવાલાયક બને. ત્યારે રાણી બોલી આજે તો નિદ્રા આવે છે માટે કાલે કહીશ. એમ કહી નિદ્રા
 કરી ગઈ. ત્રીજે દિવસે અધૂરી કથાને પૂર્ણ સાંભળવાનો પ્રેમી રાજા તેના ઘરેજ આવ્યો અને વિષય સુલ્ભ બોલતી કપટ નિદ્રા
 કરી ગયાં. સાંપે અપૂર્ણ કથાને પૂર્ણ કરવાનું કહેવાયો રાણી બોલી કે જે પુરૂષે અમૃત છાંડીને કન્યાને જોવાડી તે તેનો
 પિતા કહેવાય તથા જે કન્યાના સાથે જીવતો ઉદયો તે તેનો માઈ કહેવાય અને જે ઉપવાસ કરીને બેઠો હોય તે તેનો ધર્મી
 થઈ શકે માટે જાના માણપે તે ઉપવાસ કરનારને કન્યા પરણાવી. વડી દાસીએ બોલી કયા કહેવાનું કહેવાયો રાણી બોલી.
 એક રાજાએ સોની છોકો સોજી ચોરે નહિ માટે પોતાના માણસોસહિત સ્નાનપાનના સામાન સહિત તેને મોંઘરામાં બંદોબસ્ટ કરીને
 રાખ્યો. જ્યારે ઘાટ ઘડી રહ્યા પછી રાજાએ કેટલા દિવસો મજુરીના થયા છે તેવું પુછ્યું ઇટલે સોનીએ છ માસ જણાવ્યા.
 ત્યારે દાસી બોલી કે માંડામાં જ્યાં મૂર્ય ચંદ્ર નથી ત્યાં રાત્રિ દિવસની ને માસની ગણતરી થઈ કેવી રીતે શકે? માટે મને તો
 આશ્ચર્ય બહુજ થાય છે તેથી જલ્દી કહે? રાણીએ કહ્યું કે નિદ્રા બહુજ આવે છે માટે કાલે કહીશ. વડી વાર્તા સાંભળવાનો
 રસીયો ત્રીજે દિવસે રાજા આવ્યો અને સૂતા પછી દાસીએ અધૂરી કથાને પૂર્ણ કરવા માટે કહેવાયો રાણી બોલી કે તે સોનો
 તાંબળા હોય, તેથી રાત્રિ પડ્યાની સ્વર તેને પડી જતી અને સ્વપ્ન થાય ત્યારે દેખતો હોય તેથી તેજે તમામ દિવસો ગળી
 રાખ્યા હતા. ફરીથી દાસીએ કથા કહેવાનું કહેવાયો રાણી બોલી-જંગલને ત્રિવે એક જવરજસ્ટ ફડફડ પત્રોથી ભરપૂર ભરેલ
 અસાકલ્ય હતું પણ તેની છાયા નીચે પડતી નોહોતી ઇટલે દાસી બોલી, એમ કેમ બને મને તો મહા આશ્ચર્ય થાય છે કે વડી

छाया ते भूमि उपर न पड़े तेवुं होय खरुं के? माटे कहे के तेनो परमार्थ शुं छे. राणीये कहुं के काले कहीश. आजे तो निद्रा आवे छे. बली चौथा दिवसे कथा सांभलवानो भेमी राजा त्यांज आव्यो अने सूतो एटले दासीना कइवायो कहुं के ते वृक्षना नीचे जबरजस्त कूबो हतो तेथी वृक्षनी छाया ते कूवाने बिबे पडवाथी भूमि उपर छाया देखाती नोहोती बरी राणीये कहुं के एक बनने बिबे एक हाथनुं देहेरु हतु ने तेमां चार हाथना देव हता ! दासो बोली वाह ! माहारो वाहाली स्वा-मिनि वाह ! तुं तो रोजे नवी नवी छेरखडी वातो काढे छे ? मने तो बहुज कौतुक थाय छे के एक हाथना देहराना अंदर चार हाथना देव समाय केवी रीते. राणीये कहुं काले कहीश. आजे निद्रा आवे छे फरीथो पांचमी रात्रिये पण राजा त्यां आवी क्षयन करी गया पछी फरीथी दासीये अधूरी बात पूग करवानुं कथाथी राणी बोली के चार हाथना देव एटले चार हाथ लांबा देव नोहोता पण चार हाथवाला देव हता तेथी एक हाथना देहेरामां ते प्रवेश करी शकला हता. आवी रीते छमास सुधी राजाने विचार करवा लागीयो के ते धूतारीये कामग करी राजाने वश करी छे माटे आपणे तेने मारीये तो सुख थाय. तेवी विचार करी छिद्र जोवा लागीयो पण कांइ हाथमां आव्युं नहि. हवे चित्रहारनी पुत्रो निरंतर प्रथमरा काशानुश कपडा पहरी कांतमां जइ द्वार बंध करी पोताना आत्मानो निंदा करे छे. हे चेतन ! तुं अभिमान करीस नहि के हुं राजानो राणी थइ छुं, छ छ मासथी राजा मेहेलमां आवे छे, बोली राणीयेना सन्मुख जेतो नथी. पण ते ताहारे विचार कवाना छे, के राजाये तो तने हमणांज राणी बनावी छे नहि तो ताहारा भाग्यमां आवाज फाड़ं हता. बरी राजा जो

રામાન થાય તો તને ક્ષણમાત્રમાં એક રાંક દાસી બનાવી દે વળી તાહારી શોક્ય બેહેનોપર પળ તું સુખીપણાનો ગર્વ અગર
 મત્સર ધરીશ નહિ. તું મદથી પરની નિંદા કરીશ નહિ. એ રાજ્ય ક્રોધિ લક્ષ્મી વસ્ત્રાલંકાર વિષયસુખ એ રાજાના પ્રતાપથીજ
 મળે છે અને તે પળ ક્ષણિક છે માટે તું શાંતિ રાખી અભિમાનને ત્યાગ કરજે એવી રીતે નિરંતર પોતાના આત્માની નિંદા કરે
 છે. એક દિવસ અકસ્માત્ બીજી રાણીની દાસી તે શું કહે છે તે જોવા આવી ચડી એટલે બારબંધ કરી બેઠેલ રાણીને બબડતી
 દેખી તેણીયે રાણીયોને મોઢે વાત કરી તે તો રાજાને વશ કરવાનો મંત્ર બબડે છે સમગ્ર રાણીયોને છિદ્ર હાથમાં આવવાથી
 રાજાને વિનતિ કરવા લાગી કે તું અમારે ત્યાં આવતો નથી પણ તેનો અમને શોક નથી પરંતુ આ તારી નવી આગેલી રાણી
 છે તે નિરંતર વાઘરાના વેષ જેવા લુગડા પેહેરી મંત્ર બબડી કામળ કરે છે માટે જો જે ક્યાંઈક તું જીવનો જાય નહિ. માટે
 અમો તો તાહારા હિતને માટે કહીયે છીયે સ્વોદું માને તો જા તપાસ કરી જો. રાજાને આવી રીતે માવવાથી તપાસ કરી તો
 પ્રથમના માફક આત્મનિંદા કરતી દેખી રાજા વિચાર કરવા લાગ્યો કે આ રાણી માહાગુણી છે પરની નિંદા નહિ કરતા
 કેવલ આત્માનીજ નિંદા કરે છે માટે ધન્ય છે આ રાણીને ! એમ વિચાર કરી બીજી રાણીયોને કશું કે તમો સર્વે દુર્જન છો !
 ઉત્તમ જીવોની નિંદા કરી આઠ કલંક ચડાવી તેના પાપ ધોઈ તમે નરકના સ્વાતા બાંધો છો ને તેના ઉપર મને તિરસ્કાર
 કાઢવા ભરમાવો છો માટે ધિક્કાર છે તમારા કુટિલપણાને ! એમ કહી સર્વેના શિરોમણિ તે ચિત્રકારની પુત્રિને પટરાણી
 બનાવી. ચિત્રકારની પુત્રી પણ ધર્મનું આરાધન કરી તેમજ પોતાના આત્માની નિંદા કરી સુખી થઈ. તેવીજ રીતે પરની નિંદા
 કરવાનો જે સ્વભાવ જેનો પડ્યો હોય તે દુર કરી જે ભવ્ય પ્રાણિ પોતાનાજ આત્માના નિંદા કરશે તે પાપમેલને ધોઈ સ્વર્ગ

मौनो शीघ्रतायी अधिकारी थशे.

हवे चौमासी पर्वना आराधन करनारा भव्य जीवोये चौमासीना दिक्तां विषे पोते जे जे अदिचारो लगाव्या होय ते समग्रने गुरु माहात्म्य समक्ष आलोचना करवी अने मिच्छामि दुक्कडं देवो तेमां साधुओने चरण सित्तरीन ७० अने करण सित्तरीन ७० मली १४० अतिचारो थाय छे. कथं छे के,

यतः

समणधम्म १० संजम १७ वेय वच्चंच १० बंभगुत्तिओ ९, नाणाइतिअं ३ तव १२ कोह निग्गहो ४हा चरणमेयं, १
भावार्थः—दस प्रकारे श्रमण धर्म १०, सत्तर प्रकारे संयम १७, सप्तकारे वैयावच्च १०, नवप्रकारे ब्रह्मचर्य ९. ज्ञाना-
दिक त्रण ३, बार प्रकारे तप १२, क्रोध निग्रह चार प्रकारे ४ ए प्रकारे चरण सित्तरीक वाय छे.

यतः

पिंडविसो ११ ४ समह भावण १२ पडिमाय १२ दियनिग्ग १, ५

पाडिले २५ गुत्तिओ ३ अभिग्गहो ४ चवकरणं, ॥ २ ॥

भावार्थः—पिंड विशुद्ध ४ समिति ५ भावना १२ पडिमा १२ अने इंद्रियनो निरोध ५ पडिले २५ गुत्तिओ ३ अभिग्रह ४ ए करण सित्तरीना भेदो कहेवाय छे. तेनो इतिग्रंथ मोटो थवाना भयथी इहां छवता नथी तथा भावकाना एकसो ने चोवीस १२४ अतिचारो जे छे तेनुं संक्षेपथी वर्णन करवामां आवे छे.

યતઃ

પણસંલગ્ન ૫ પન્ન સકમ્મ ૧૫ નાળાઈઅઠપત્તેયં, ૨૪ ચારસતત્ત્વ ૧૨ વિરિયતિગં ૩ ૫ વ્યાજપત્તેયં, ૬૦૧૧।

માવાર્થઃ—સંલેખનાના પાંચ અતિચારો નીચે પ્રમાણે છે. હું ઇંહાં તપકર્મ કરું છું માટે આ લોકને વિષે હું મ. પ્યરાજાદેક થાઉં એવા પ્રકારની આશંસા કરે તે ઇહલોક આશંસા ૧, બલી ઇંહાં હું વિવિધ પ્રકારના ધર્મના અ. ઘ્તાનોને કરું છું માટે પરલોકને વિષે હું દેવ થાઉં એવી આશંસા કરે તે પરલોક આશંસા કહેવાય ૨, અર્હિયાં અણસણ કરવાથી લોકો માહારું પૂજન ભલી રીતે નિરંતર કરશે માટે લાંબો વસ્ત્ર જીવું એવી આશંસા કરે તે જીવિત આશંસા કહેવાય ૩, મને કોઈ માનતું પૂજતું નથી તેથી અગર નિરંતર શરીરમાં રહીને પીડા કરનારા રોગો મને બહુજ દુઃખ દે છે માટે હું મરું તો સારું આવી જે મરણની આશંસા કરે તે મરણ આશંસા કહેવાય ૪, બલી માહારું રૂપ તથા માહારા શબ્દો સારા થાય તથા મને કામનો પ્રાપ્તિ થાય તથા ગંધ રસ સ્પર્શ ભોગાદિક વિગેરે સારા સારા મને મળે આવા પ્રકારનો વાંચ્છા થાય તે કામભોગાશંસા કહેવાય ૫, સંલેખનાન કરીએ. ઉપરોક્ત પ્રમાણે આત્માના અધ્યવસાય કરે તો તેને એ પ્રમાણે અતિચારો લાગે છે. તો તે ઉપરોક્ત અતિચારોને વિષે મને કોઈપણ અતિચાર ત્રણે કાલને વિષે લાગેલો હોય તો હું મન વચન કાયાથી રુમાહારજ સમક્ષ મિચ્છામે દુકડં માગું છું એવા પ્રકારે આગલ ઉપર પણ જાણી લેવું.

હવે પંદર કર્માદિદ્વયા અતિચારો નીચે પ્રમાણે વતાવે છે. પોતાની આજીવિકા ચલદ્વયા માટે લકડાન બાળી તેના અંગારા કીલસા કરવા તથા તેને વેચવા તથા ઇંટો આદિકને પકાવવી. તે અંગાર કર્મ કહેવાય ૧. દ્વયાદેક્કનાં પત્તો, પુણ્ણો,

ફલો ઇત્યાદિકને છેદવા છેદ વવા અને તેઓને વેચવાદિક કર્મ જે કરવા તે વનકર્મ કહેવાય ૨. ગાડા આદિક તથા તેમના અંગાદિક એટલે પૈડા, ધોસરા વિગેરે બનાવવા અને વેચવા તે શકટ કર્મ કહેવાય ૩. ગાડા તથા બલદાદિકને ભાડે આપવા વિગેરે તે ભાટક કર્મ કહેવાય ૪. હલ તથા કોદાલાદિકથી ભૂમિને खોદવી તથા પથ્થર આદિને ઘડવા તથા વાણિજ્યાદિક જે હોય તેને ઘુંજવાદિકની ક્રિયા કરવી તે સ્પોટક કર્મ કહેવાય ૫. પ્રથમથીજ મલેચ્છાદિક વર્ગને દ્રવ્યાદિક આપી હાસ્તેનો દાંત આદિને મંગાવવા અને વેચવા તેમજ પોતે જઈને લાવવા અને વ્યાપાર કરવો વેચવા તે દંડવાણિજ્ય કહેવાય ૬. લાલ, ગાંધી, મણશીલ ઇત્યાદિ સુલિત સડી ગયેલા ધાન્યાદિકનો વ્યાપાર કરવો, વેચવો, તે લાલ વાણિજ્યાદિક કહેવાય ૭. મધ, માંસ, ઘી, તેલ ઇત્યાદિ જે રસ પદાર્થો છે તેનો વ્યાપાર કરવો તેને વેચવા તે રસવાણિજ્ય કહેવાય ૮. જેના ભક્ષણ કરવાથી માનુષ્યો મરણને પામે તે વિષ કહેવાય અને એવા વિષનો જે વ્યાપાર કરવો તે વિષવ્યાપાર કહેવાય ૯. બે પગવાલા અને ચાર પગવાલા જીવાદિકનો વ્યાપાર કરવો તે કેશ વ્યાપાર કહેવાય ૧૦. તલ તથા શેલડી આદિને યંત્રના અંદર પીલના તે યંત્ર પીલનકર્મ કહેવાય ૧૧. બલદાદિકના વૃષ્ણો તથા કર્ણાદિકને છેદન કરવા તે નિર્લાચન કર્મ કહેવાય ૧૨. ક્ષેત્રાદિકના અંદર અગ્નિ લગાડી બાલવા તે દવદાહન કર્મ કહેવાય ૧૩. ગંધુ, જુવાર આદિનો પોંક પાડવો અને સરોવર, દ્રવાદિકનો શોષ કરવો તે પ્રસિદ્ધ છે તે કહેલ છે. ૧૪ અસતી તેમજ કુશીલ સ્ત્રી તથા દાસી આદિક સ્ત્રીઓનું પોષણ કરવું તે અસતિ પોષણ કર્મ કહેવાય ૧૫. એ પ્રકારે પંદર કર્માદાનના અતિચારોને આલોવવા, અને મિચ્છામે દુકડં દેવો.

હવે જ્ઞાનના આઠ અતિચારોનું બતાવે છે. અકાલ વેલાયે અગર જે દિવસ નિષેધ કરેલ હોય તે દિવસે શ્રુતનું અધ્યયન

करे १. गुरु महाराज तथा ज्ञान तथा ज्ञानना उपकरणादिकने पग आदि वडे करी संघट्टो करी आशातना करे, अविनय करे. २. तथा ते उपरोक्त सर्वेनु बहुमान न करे. ३. उपधान तथा योगादिक वहन कर्षी विना श्रुतनु अध्ययन करे ४. जेना पासे जे प्रकारे श्रुतनो अभ्यास कर्षी होय ते गुरुना नामने लोपे, उडावी दे. ५. देववंदन अने प्रातिक्रमणादिकने विषे शुद्ध अक्षरने बोले नहि, अशुद्ध बोले. ६. ते अशुद्ध अक्षरो बोलवाथी शुद्ध अर्थने पण बोले नहि, अशुद्ध अर्थने बोले. ७. तेने विषेज अशुद्ध सुत्रोने तथा अशुद्ध अर्थने बोले. ८.

हवे दर्शनना पण आठ अतिचारोने देखाडे छे. देवगुरु धर्मने विषे शंका करे १. सर्वे दर्शनो सारा छे एम जाणी सर्वेने विषे शंका करे २. हुं धर्म करुं छुं तो ते धर्मनुं फल मने थशे के नहि तेवी शंका करे ३. मिथ्यावाङ्मय मान महत्वपणाने देखी तेना उपर तीव्र राग करे ४. साधु आदिकना गुणो तेनी प्रशंसा करे नहि ५. नवीन प्रतिबोध पामेला श्रावकादिकने स्थिरता करे नहि ६. स्वामीभाइयोना वात्सल्यने करे नहि ७. पोनानी शक्ति होय छता जैनशास्त्रा प्रभावना उन्नति न करे ८ ए प्रकारे दर्शनना आठ अतिचारो कह्या.

हवे पांच समितेना इर्यासमिति आदिना तथा मनोरथ्यादे त्रणगुप्तिना ते प्रकारे प्रतिपालन नहि करवाथी चारोनेना आठ अतिचारो कह्या छे तथा अनशन, उनोदरी इत्यादि बार प्रकारना तप भेदोने सम्यक् प्रकारे नहि करवाथी तपना बार आतेचारे कह्या छे तथा मनबल, वचनबल, कायबल विगेरेने देववंदन, प्रतिक्रमण, स्वाध्याय, दान शीलादिकने विषे नहि फोरववाथी वीर्यना त्रण अतिचारोने कहेला छे.

तथा सम्यक्त्वना पांच अतिचारोने कहेला छे ते देखाडे छे. श्री जिनेश्वर महाराजे कहेला पदार्थोने विषे संदेह करवो ते शंका १. अन्य दर्शननी अभिलाषा करवी ते कांक्षा २. धर्मफलनी प्राप्ति विषयमां संदेह करवो ते चिक्कत्सा अथवा मलीन शरीर वाला साधुओने देखी जुगुप्सा करवी ते विचिकित्सा. ३. मिथ्यादृष्टियोनी प्रशंसा करवो ते कुलिंगि प्रशंसा ४. मिथ्या-दृष्टियोना साथे परिचय करवो ते कुलिंग संस्तवः ५.

हवे बार व्रतोना साठ अतिचारोने देखाडे छे. तेमां प्रथम स्थूलमाणातिपात विरमणव्रतने विषे पांच अतिचारो कहेला छे. निर्दयपणाथी, क्षमायादिकछेद करी पशू आदिकने ताडना करवो ते वध. १. दोरडा आदिकथी तेओने गाढ बंधनथी बांधवा ते बंध. २. शस्त्रादिकथी कर्णादिकनुं छेदन करवुं, वृषण आदिकने छेदवा, चामडीनो छेद करवो अथवा छबिः शरीर कहेवाय छे तेनो छेद करवो ते छेद छेद. ३. गाय आदिकना स्कंधने विषे तथा पृष्ठने विषे तेमना सामर्थ्य, पराक्रम अधिक भार भरवो ते भार. ४. वृषभादिकने खानपान आदिकनी वेला थया छतां पण अन्न, पाणि, घास विगेरेनुं नेवारण करवुं, आपवुं नहि ते भक्तपान व्यवच्छेद. ५.

स्थूलपावाद विरमणव्रतने विषे पांच अतिचारो देखाडे छे. तुं चोर छे, तुं जार छे, इत्यादिक वगर विचार्ये बीजाने कहेवुं ते सहसा अभ्याख्यान १. एकांतने विषे रहेला बीजाओने देखी आ लोको राज विरुद्ध कांइ चिंता करे छे एवा वचनो लोकोने विषे बोलवा प्रकाशवा ते रहो अभ्याख्यान २. विश्वास पामेली स्वस्तीये अगर विश्वास पामेल पोताना मित्रोये कांइ पण जे गुप्त कहेल होय ते सर्वे बीजाना पासे प्रकाश करवा ते स्वदार मंत्रभेद कहेवाय. ३. कष्टने विषे पडेल कोइने दुःखी

થતો જોઈ તું આ પ્રકારે બોલ ઇત્યાદિક પ્રમાણે તેને સ્વોટી શીશ્વામળ આપવી તે મૃષોપદેશ ૪. તથા કૂડા લેત્વો કરવા તે પ્રસિદ્ધ છે ૫.

હવે સ્થૂલ અદત્તાદાન વ્રતને વિષે પાંચ આત્ચારો દેખાડે છે. ચોરે ચોરી કરીને આણેલ વસ્તુને ગ્રહણ કરવા તે સ્તનાહતં ૧. ચોરોને શંબલાદિકના આપવાવડે કરી તેની સાહાય કરવી તે સ્તેનપ્રયોગ ૨. ઘી આદિક વસ્તુઓને વિષે તેના સમાન વસ્તુઓની મેલવણી કરવી તે તત્પ્રતિરૂપક્ષેપ ૩. વિરુદ્ધ રાજ્યાદિકને વિષે લાભને અર્થે વસ્તુઓને વેચવાને માટે ગમન કરવું તે વિરુદ્ધગમન ૪. લોકને વિષે પ્રસિદ્ધ તૂલા માપો હોય તેને વિષે ફેરફાર કરી વધારે ઓછા કરવા તે કૂટ તૂલા કૂટ માન. ૫

હવે સ્થૂલ મૈથુનચિરમણ વ્રતને વિષે પાંચ અતિવારોને દેખાડે છે. વેશ્યાને વિષે ૧. વિધવાને વિષે ૨. કન્યાને વિષે ૩. ગમન કરવું તે અપરિગૃહીતાગમન ૧. માઢુ આપીને થોડા કાલને માટે પોતાની કરી તેને વિષે ગમન કરવું તે ઇત્વરીગમન ૨. અંગ ઇટલે સ્ત્રિપુરુષોના ચિન્હો અને તે થકી અન્યાની બીજા અંગોપાંગાદિ સ્તન, કાચ, સાથલ, મુખ આદિની તેને વિષે રમણ ગમન તે અનંગક્રોડા ૩. પોતાના બાલક બાલિકાનાજ પેટે પરના બાલક બાલિકાને પરણાવવા તે પર વિવાહકરણ ૪. કામભોગને વિષે ગાઢ અભિલાષા ધારણ કરવી તે તીવ્રાનુરાગ. ૫

હવે સ્થૂલપરિગ્રહ પરિમાણવ્રતને વિષે પાંચ અતિવારોને બતાવે છે ગણિમ ૧. ધરિમ ૨. મેય ૩. પરિછેય ૪. મેદથી ચાર પ્રકારે ધનના શાલી અને ઘંડ આદિક ધાન્ય સમર્થ મહા મૂલ્યવાળા હોય તેના સત્યંકારાદિકથી સ્વીકાર કરીને નિયમની અવધિ આવે ત્યાં સુધી તેને તેજ જગ્યાએ સ્થાપન કરવું તે વ્યવસ્થાપગ. ૧ ક્ષેત્ર વાસ્તુના મધ્યવર્તિ દૃત્યાદિકનુ દુરી કરવું તે

दुराकरण. २ अग्नि पूर्ण थशे तयारे हुं गृहण करीश इति गृहणा बुद्धिवडे करी सुवर्ण अन रौप्यादिक जे ते पोतानी खि-
यादिकने आपवु. ३ कुप्यस्य स्थालकादिकादिकोने दशकादेन होय तेनो संयोग करी पांचकाकादिक करवु. ४ प्रथम सामा-
न्यथी नियमादिकने करीने पछी मध्यमां पेदाभागमां द्विपद चतुष्पदादिकने गणवा. ५

हवे छठा दिशा परिमाण नामना गुणव्रतने विषे पांच अतिचारोने कहे छे. उंचे नीचे अने तिरच्छ तिर्यग् प्रमाणने अति-
क्रमण करी कोइ वस्तुने लाववा माटे अने मोकलवा माटे त्रण अतिचारोने कहेला छे. ३ अन्य दिशाना योजनोने संक्षेप करी
बीजी अन्य दिशाओने विषे वधारवाथी क्षेत्रवृद्धि थाय छे. ४ पोते कांइक पोतानी मेलेज दिशानु परिमाण कर्यु होय ते विसरी
जाय ते स्मृति अंतर्धान. ५ ए प्रकारे पांच अतिचारो छठा व्रतना कहा छे.

हवे सातमा भोगोपभोग व्रतने विषे पांच अतिचारोने कहे छे जे माणसे सचित्त भक्षण करवानो नियम लीधेलो होय
तेणे अगर जेणे सचित्त भक्षणनु प्रमाण परिमाण करेल होय ते माणसे दाडिमादे सचित्तादिकना भक्षण करवाथी अतिचार
लागे. १ पाकी गयेल आम्रफलादि सचित्त वस्तुथी प्रतिबद्ध होय तेना भक्षण करवाथी अतिचार लागे. २ चाल्या विनाना
फणिकादिकने अप्पोल कहे छे तेनु भक्षण करवु ते अतिचार लागे. ३ तथा पृथुकादि पोंकने दुप्पोल कहे छे तेनु भक्षण करवु
ते अतिचार लागे. ४ जेने विषे नाना नाना जीवो होय अने भक्षण करता छता पण वृत्ति थाय नहि सुक्ष्म बीजोवाली औष-
धियो भक्षण करवाथी अतिचार लागे ५ ए पांच अतिचारोने कहेला छे.

हवे आठमा अनर्थ दंड विरमण व्रतने विषे पांच अतिचारो कहेला छे. कामनी वृद्धि करनारा शास्त्रोनी अभ्यास करवो

ते कंदर्प १, मुखचर भ्रुकुटी विगरेनी चेष्टा पूर्वक विक्रियारूप भांड चेष्टा करवी ते कौकुच्य २, गालो आपीने असंबद्ध वच-
नोनो प्रकाश करवो ते मौख्य ३, संयुक्त रहेल स्वारणीयो मुशल घंटी आदिने एक बीजा साये धारण करवा ते संयुक्ताधि-
करण ४ स्नानादिक कबाना समये तेल अने माटि आदिक अधिक सामग्री मेलववी. अने तेथी सरोवरादिकने विषे स्ना-
नादिक कबाया पृथ्वीकाय अपकाया कनी विराधना करवी ते भोगोपभोगातिरकः ५

अथ नवमा लक्षणयेन व्रतने विषे पांच अतिचारो कहे छे. मनने विषे पाप व्यापारनुं चिंतवन करुं ते मनोदुःप्रणिधानं
१, वचन बडे करी चेष्टा करवी तवा दुःप्रणिधानं २, ज्यां पूज्याप्रमाड्यां विनानुं स्थान होय ते ठेकाणे हस्तादिकनो प्रक्षेप
करवो ते कायदुःप्रणिधानं ३, सामायिकने करीने मुहूर्त्त मात्र पण तेमनी सेवना करवी नहि एटळे सामायिक लइ सामायिक
कार्यो जे कार्यो सामायिकना फलनी प्राप्ति थाय छे तेवा कार्यो नहि करता गेरलाभ थाय तेवा कार्यो करवा ते
अनवधानं ४, तथा में सामा येकने कर्तुं के नहि तेना स्मरणने विसर्जन करुं भुली जवुं ते स्मृतिविहीनता. ५

हवे दशमा लक्षणया व्रतने विषे पांच अतिचाराने कहे छे. बीजाना प्रत्ये कहेवुं के तुं अमूक वस्तु लाव एम कही
अभिग्रह करेल देखी वस्तुने गाववां ते आनयन प्रयोगः १, ताहारे आ माहारी वस्तु घरादीने विषे लइ जवी एम कही
पोताना पासे रहेली विशेष वस्तु पोताना अभिग्रह करेल देखी स्थानांतरे मुकाववी ते प्रेष्यप्रयोगः २ कोइक कार्यथी बोला-
वतो देखी पोताना कार्यने माटे शब्द करीने बोलाववो ते शब्दानुपातः ३ तेज प्रकारे बीजाना प्रत्ये पोतानुं रूप देखाडवुं ते
रूपापातः ४ अभिग्रह करेल देखना बाहार कार्य जणववा माटे पथ्थर आदिनो प्रक्षेप करवो ते पुद्गलक्षेपः ५

हवे अग्या मा पैएएएए विषे पांच अतिचारोने कहे छे. नहि पडिलेहण करेल तथा बराबर तपास नहि करता जे गो तेवी रीते उपर चोटली प्रतिलेखना करेल पाट अने संथारा उपर संथारो करवो १, पूंज्या विनानी पाट तथा संथारा उपर संथार करवो २. भूमिशुद्धि जोया विना अशुद्ध भूमिना उपर लघुनीति बडी नीतिपर ठरवी ३. प्रमार्जन कर्या विनानी अशुद्ध भूमिने विषे लघुनीति बडी नीतिने पछवां ४. प्रातःकालने विषे हुं अमूक प्रकारा ना आहारने बनावीश ए प्रकारा ना चिंतवना करवी.

बारमा अतीथि संविभामने विषे पांच अतिचाराने कहे छे. साधुने पोताना घर तरफ आवता देखी दान नहि आपवानो बुद्धिथी आपवा लायक द्रव्यने सचित वस्तुना उपर स्थापन करवी १, सचित फलादिक वस्तुने आपवा लायक पदार्थ उपर ठांकवी २, मोदकादिक द्रव्य पोतानुं होय छातां परनुं छे एम कहेवुं. ३ आ दरिद्रि छे तो पण दान आपे छे, तो तेनाथो हुं तुं हीन छुं एवी रीते मात्सर्य धरीने दान आपवुं. “ आहार लावोने आहार करी रहेला अने आहार करता एवा साधुओने कहेवुं के जेम मारो अभिगृह पण भांग्यो नहि अने साधुओ वस्तुओने पण ग्रहण करता नथो एवा प्रकारे कहेवुं ते. ५

ए प्रकारे बार व्रतोनो साठ अतिचारा थया सर्वेने एकत्र करवाथो १२४ अतिचारो थया. ते अतिचारोने विषे जे कोइ आतेचा लाग्यो होय तेनो मने मिच्छा मि दुक्कडं हो ए प्रकारे ओ शंघादिकना पासे कहेवुं. आवी रीते सत्य मिच्छा मि दुक्कडं श्रीशंघ समस्त आपवाथी सर्वे इष्ट अर्थोनो सिद्धि थाय छे.

इति श्रीतपागच्छाचार्यश्रीमणिः, श्रीजैनशासनशृंगारभूत, निरंतर शुद्ध्यानारूढ श्रीमान् १००८ बुद्धिविजयती (बुडे-

રાવજી) માહારાજના મુનિમંડલ મુકુટમાળ; ગણિર્વ્ય શ્રોમાન્ ૧૦૦૮ મુક્તિવિજયજી (મુલવંદજી) માહારાજના શિષ્યવ્યે
શિષ્યશ્રીમાન્ ૧૦૦૮ ગુલાવવિજયજી મહારાજશ્રીના શિષ્ય મુનિરાજશ્રી મણિવિજયજીયે વોમાસી વ્યાખ્યાન નામના
ગ્રંથનું ભાષાંતર ધીરોલ્લામ વોતરાગ ભગવાન શ્રોપદમધુમાહારાજનો કૃપાથી સંવત્ ૧૯૮૧ ના આસો માસનો શુક્ર પૂર્ણિમા
અને શુક્રવારે પૂર્ણ કર્યો, તે શ્રોતાવક્તા મહાનુભાવેને વિરક્ત મુગી કર્યાગ મંગલિકની માલા અર્પણ કરનાર થાઓ.

પ્રાતઃસ્મરણાદ્યશ્રીમન્મુક્તિવિજય મુલવંદજીગણિગુરુભ્યેનમઃ

તેરકાઠીયાનું સ્વરૂપ.

યતઃ

ત્રૈકાલ્યં જિનં જનં પ્રાતેદિનં સંપ્રત્યસન્માનનં, સ્વાધ્યાયોગુરુસેવનં ચ વિધિનાદાનં તથા વશ્યકં,
શક્ત્યા ચ વ્રતપાલનં વરતપોજ્ઞાનસ્ય પાઠસ્તથા, હ્યેષઃ શ્રાવકપુંગવસ્ય કથિતો ધર્મો જિનેદ્રાગમે, ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ—શાસ્ત્રકારમહાત્મા મત્ત્યજીવેને ઉપદેશ કરે છે કે જે શ્રાવકશ્રીને વિષે શ્રેષ્ઠ શ્રાવક હોય તેનો ધર્મ છે કે
જિનેશ્વર માહારાજના આગમન શ્રવણ કરવું અને તે શ્રવણ કરવાથી તેને શું લાભ થાય છે તથા જૈનાગમને વિષે શું સ્વરૂપ બતા-
વેલ છે ને તેમાં કેવા પ્રકારની કરણી કરવો બતાવેલ છે કે તે કરણી કરવાથી શ્રાવક શ્રેષ્ઠગતિ છાપને મેલવે તે કહે છે
પ્રાતઃકાલને વિષે મુગંધિ દ્રવ્ય પદાર્થોથી વાસણેપાદિકથી પ્રમુખૂના કરે મધ્યાન્હ સમયે કેસર બરાસ મુગંધિ પુષ્પાદિકથી પૂજા

करे सायंकाले दशांग आदि पादिकथा पूजा करे विशेषमां बनी शके तो निरंतर अष्टप्रकारी पूजा करे आवी रीते त्रिकाल मधुपूजा तथा दिनप्रतिदिन श्री शंघ छे तेनु सन्मान अने निर्मल भक्ति करवानो तथा निरंतर कर्मग्रंथादिक प्रकरण आदिनो स्वाध्याय ध्यान करवानो तथा श्रद्धा सहित स गुरुनां सेवा तथा विधिपूर्वक उपासन दान देवानो तथा विधि सहित आवश्यादिक क्रिया करवानो तथा निरंतर पोताने शक्ति मुजब तप कर्म करवानो तेमज यथाशक्ति व्रत क्रियाने अंगांका करी तेनु प्रतिपादन करवानो तेमज निरंतर ज्ञान ध्यान करी नवीन ज्ञान शीखवानो तथा बीखेलान याद करवानो धर्म श्रीजिनेश्वर माहाराजना आगमने विषे भावक श्रेष्ठनो धर्म कहेल छे अर्थात् ए उपरोक्त प्रमाणे धार्मिक क्रिया करनारने माहाराजा भावक वर्गने विषे श्रेष्ठ गणे छे.

त्यारे हवे सिद्ध थुं के जमीन माणस कदाच श्रावकपणानो दावो करवा जाय तो उपरोक्त. वचनो तेना श्रावकपणाने दुर करे छे माटेज धर्मरहित प्राणि श्रावकनां गणत्रीमां गणाइ शकतो नथी. वर्तमानकालने विषे धर्मगुरुओ भव्य जीवोने बोध आपवा बेसे तो प्रथम तेने सांभलवाज आवे नहि कदाच सांभलवाना भाव होय तो पण सांभलवा जवानुं मनन थाय कदाच मन थाय तो संसा ना अनेक प्रकारसा आवणो आडा आवे कदाच आवरणोने हठावे तो प्रमाद उदय आवे थाय छे जइए छीये बणो टाइम छे. आज नहि तो काले अठवाडीये पखवाडीये हजी धर्मगुरु रहेवाना छे विगेरे आलसु बने कदाच गतापेता भाइ बेहेन भार्या मित्र पाडोशी विगेरेना दवाणथी जाय तो शून्य चिते सांभले एक कानेथी सांभली बीजे काने काढी नाखे धर्मगुरु पुछे अगर बीजा पुछे तो थुं करीये केम करीये घगी उपाधि घणो जंजाल छे काइ गम पढती नथी.

बीजा सांभलीने ठपको आपे तयारे कहे के कर्मना काठीया बलाया छे. ते कांइपग धर्म करवा सांभलवा देता नथी कर्मना काठीया पासे अमारुं कांइपण जोरशोर चालतुं नहि होवाथी जिदगी एले जाय छे थयुं तयारे केम कीये जे बनवानु हसे तेम बनसे आवा पाक्रम शून्य वचनोने बोली धर्मक्रिया नहि करतो पापना पोदला बांधी संसारनी वृद्धि करी दीर्घकाल सुखी पाखांदां परिभ्रमण करे छे काठीयानुं स्वरूप नीचे प्रमाणे छे.

धर्मक्रिय क नाराओने वच्चे अंतराय नाखनारा तेरकाठीयाओनुं स्वरूप.

एकदा प्रस्तावे चरम तिर्यकर भगवान् श्रीमन्माहावीर माहाराजा ग्रामानुग्राम विहार करता घगां भक्ष्य प्राणिने बोध करता मिथ्यात्वरूपा अंधकारने विषे अंध बनेला जीवोने पोताना वचनामृत रूी अंजनशलाकाथी. जनसमुदायनी चक्षुने विषे अंजन करी तत्वरूप नेत्रोमां तेजस्वीपणुं प्रगट करता कोटाकोटो देवोना समूहथी सेवायेला गौतमादिक परमलब्धिमान् अने केवली मन र्गद्वारादे अवधिज्ञानि श्रुतकेवली वादि विगेरे चौदहजार मुनि मंडलना परिवारथी तेमज प्रवंड प्रबल प्रखरशील सन्नाह संपन्न प्रवर्त्तनी चंदनबाला महत्तरादिक छत्रीश्व हजार साधवी वर्गथी स्तत्रायेला समग्र परिवारथी व्याप्त थयेला राजगृह नग ना उद्यानने विषे आवी समवसर्या ते समये भगवाने वंदन नमन स्तवन करवा निमित्ते चोसठ इंद्रो पोतपोताना परिवार सहित त्यां आव्या पदलामां उद्यानपाले जइ श्रेणिक माहाराजने महावीर स्वामी पधार्यानी वधामणि आपवाथी अति आनंद सखामां स्नान करेल राजा तेने बहु दानमान आपी विदाय कर्यो अने पोते भगवान जे दिशामां हता ते दिशा तरफ सात आठ पगला जइ भगवाने वंदना करी स्नानमानथी पवित्र थइ देरीप्यमान वस्त्रालंकारने धारण करी समग्र परिवारथी भूषित

चौमासो
व्या-
ख्यान.

॥ ६५ ॥

यइ पट्टा उपर आराज करी वार्जित्रना नादथी गगनमंडलने पूर्ण करतो श्रेणिक राजा भगवानने वंदन करवा चाल्यो.
ते समये देवताये भुवनपति ज्योतिषीने वेमानिक देवाये समवसरणनी रचना करी प्रथम वायुकुमार देवताये एक योजन
भूमि शुद्ध करी मध्याह्निक देवताये सुगंधि पाणिना छंटकाव कर्यो ऋगुकुमार देवाये पंचवक्त्रना सुगंधि पुष्पेनी समवसरणमां
टीचण सुधी वृष्टि करी अने देवाये रजत सुवर्ण अने रत्नमय प्राकार त्रण कोट किल्ला बनाइया वच्चे सुवर्णमां हीरामणि
माणिक्य रत्नघटीत सपादपीठ सिंहासन रच्युं उपर अशोक वृक्षने स्थापन कर्युं चार दिशाओना चारे बारणाओमां बन्ने
बाजु एक एक एक कुल बे देवताओ चामरो लइ खडा थया. छडोदार देवों खडा थया बन्ने बाजु धूपनी घडोयो स्थापन
करी बन्ने बाजु वावडीयो स्थापन करी एक बाजु भगवाने विश्रान्ति लेवा देवच्छंदो रच्यो भगवान् करुणाना समुद्र माहावीर
महासागरा भव्य जीवरूपा कमलोने त्रिकल करी सद्गतिमां स्थापन करवा आठमाहाप्रतिहार्य युक्त चोवीस अतिशय ऋद्धि
अने पांत्रीस हस्तमां संयुक्त सुवर्ण देवर्क्षित नव कमलोने त्रिवे पोताना चरण कमलोने स्थापन करता हे नाथ, तुं जीव !
हे देव ! तुं जय हे मधु ! तुं चिरकालनंद ! हे देवाधिदेव ! तुं घगा वर्ष आ भूममंडल पर विवर ! हे करुणासागर ! जग-
तना जेवना हमो संसार समुद्रथी उद्धार कर ? ए प्रकारे इंद्रनरेंद्रनागेंद्र देवेंद्रना जनसमुदायी ? खमाखमा थयेला भगवान
माहावीर माहाराजा चैत्य वृक्षने प्रदक्षिणा करी पूर्व दिशा सन्मुख मुख करी पादपीठ पर पोताना चरण कमलोने स्थापन करी
सिंहासनना उपर वर्षमान स्वामी वीराजमान थया. अने भगवानना पडाडो भामंडल सिंहासनने त्रिवे हतुं तेमां भगवानतुं
प्रतिवेच पडवो तमाक देव अने मनुष्य वर्गादिक भगवानना रूपने सुखे करी निशालवा लाग्या. भामंडलना अंदर रूपतुं

तेर का-
ठायार
स्वरूप.

॥ ६५ ॥

સંક્રમણ ન થાય તો કોઈ ભગવાનના રૂપને જોઈ શકે નહિ કારણ કે તિર્થંકર માહારાજા અંતરૂપના થયી છે માટે તે સમયે વ્યંતરાના દેવોયે ત્રણ દિશામાં બોજા ત્રણ રૂપો ભગવાનના કર્યા. શ્રેણિક માહારાજા પગ ત્યાં આવ્યો હાથી ઉતરી નીચે ઉતરી છત્રચામરો મુકુટ ઉપાનહ અને વાહન તાંબુલાદિકને ત્યાગ કરી સમવસરણમાં પ્રવેશ કરી રાજાએ તથા ઇંદ્રોયે દેવોયે ભાંગનાઓયે સાધુ સાધવીઓયે મનુષ્યો અને મનુષની સ્ત્રિયો વિગેરેયે ભગવાનને પ્રદક્ષિણા કરી પોતપોતાની દિશાથી પ્રવેશ કરી સર્વે ઉચિત આસને બેઠા આ પ્રકારે બાર પર્વદા બેઠી હવે શાસ્ત્રકાર માહારાજા બાર પર્વદાનું વર્ણન કરે છે.

યતોક્ત શાલાકાપુરુષચરિત્રે ભગવા. દેમચન્દ્રપ્રભુપાદૈ:

પ્રવિશ્ય પશ્ચિમે દ્વારેણ, નિષેદુઃ પાચવઃ ક્રમાત્, વૈમાનિકસ્ત્રિયઃ સાધ્ય, શ્વોર્ધ્વાંશાવતસ્થિરે, ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ:—સાધુ સાધવંયો અને વૈમાનિકની દેવીયો પૂર્વ દિશાને વિષેથી પ્રવેશ કરી ભગવાનને નમસ્કાર અગ્નિ સુળને વિષે બેઠા પરંતુ સાધવીયો અને વૈમાનિકની દેવીયો ભગવાનની વાળી ઉભા થકાજ સાંભળે આવે ક્રમ છે.

પ્રવિશ્ય પાચવઃ દ્વારેણ, નત્વાર્હતં દ્વારેણ, અતિષ્ટન્ ભવનપતિ, જ્યોતિઃકવ્યંતરસ્ત્રિયઃ, ॥ ૨ ॥

ભાવાર્થ:—ભૂવનપતિ વ્યંતર અને જ્યોતિષીની દેવીયો દક્ષિણ દિશાથી પ્રવેશ કરી ભગવાનને નમસ્કાર કરીને નૈરુત સુળે બેઠો.

પ્રવિશ્ય પશ્ચિમે દ્વારેણ, નત્વાર્હતં દ્વારેણ, અતિષ્ટન્ ભવનાધિપતિ જ્યોતિઃકવ્યંતરાશ્ચ મહદિશિ, ॥ ૩ ॥

ભાવાર્થ:—ભૂવનપાતે વ્યંતર અને જ્યોતિષીના દેવો પશ્ચિમ દિશાથી પ્રવેશ કરી ભગવાનને નમસ્કાર કરી વાયવ્ય સુળે બેઠા.

પ્રવિશ્ય પશ્ચિમે દ્વારેણ, નત્વાર્હતં દ્વારેણ, અતિષ્ટન્ ભગંતં પ્રણમ્ય ચ, ક્રમેણ તસ્થુરૈશાન્યાં, વૈમાનિકનરસ્ત્રિયઃ, ॥ ૪ ॥

भावार्थः—वैमानिक देवो मनुष्यो अने स्त्रियो उत्तर दिशाथी प्रवेश करी भगवानने नमस्कार करी इशान खुणे बेठा.
ए उपरोक्त प्रमाणे बारे पर्वदा गोठवाइ गइ. तिर्यचो बोजा प्राकारमां बेठा. आ समये शरदूक्तुना पूर्णिमाना समान उज्ज्वल
यश कांर्तिवाला भगवान् सजल मेघना गंभोर गर्जारवना नाद समान मधुर दिव्य ध्वनीयी मालहोश रागमां देशना देवा
लाग्या ते भगवानना मधुर रागने देवताओ वीणा वांसरी आदिक वाजिंत्रोना मधुररागयी पूरवा लाग्या. हवे भगवान्
देशना आपे छे.

आनेत्यानिश रिराणि, विभवोनैवशाश्वतः नित्यंसंनिहितोमृत्युः, कर्त्तव्यः धर्मसंग्रहः, ॥ १ ॥

भावार्थ—भो भव्याः आ आत्मा अनंतकालथी संसार चक्रवालने विषे परिभ्रमण करता सूक्ष्म भवो निगोदने विषे अ-
नंता करे छे तेमां कांइक कर्मोने क्षीण करे छे बली तेमांथी व्यवहार राशीमां आवे छे बली केटलोयेक काल बेइंद्रि, तेइंद्रि,
चारिंद्रिने विषे फरे छे बली तिर्यच पंचेद्रियमां गमन करे छे बली त्यां जीवोनी हिंसा करी नरकने विषे जाय छे बली त्यांथी
चवी तिर्यचमां जाय छे त्यांथी बली पाछो नरकने विषे जाय छे आची रीते पण घणो काल जीव रखडनारो थाय छे एम
अनंतकाल खडता घणा कर्मनी निर्जरा करी आ जीव नदीअयोगोल अने घुगाक्षर न्यायथी मानव जन्मने पामे छे मानव
जन्मम पण धर्मनी प्राप्तिवाला आर्यक्षेत्रनी प्राप्ति थवी दुर्लभ छे कारण के बत्रोश हजार विजयो कहेला छे तेमां एकत्रोश
हजार न सोने साडी चुम्पोत्तेर. ३१९७४ ॥ तो अनार्यज छे के जेमां धर्म आ एक शब्द अने वे अक्षरानो गंध सरिखो स्व-
प्नांतरने विषे पण नथी तेबा अनार्यने विषे उत्पन्न थाय छे अने बली त्यां सात व्यपनादिकने सेवन करी बली नरक तिर्य-

જાતે જન્મી ગતિમાં ધર્મકાલ સુધી રચાડયા કરે છે માટે જ માનવ જન્મ પામનારને આર્યક્ષેત્રની પ્રાપ્તિ બહુજ દુર્લભ છે કદાચ
 આર્યક્ષેત્રની પ્રાપ્તિ થાય તો શ્રેષ્ઠ કુલ મલ્લુ મુશ્કેલ છે ભારે કર્મી જીવ માનુષ જન્મ પામ્યા છતાં પણ કર્મયોગથી કોલી, નાલી
 ચમાર, ચંદાલ, અંત્યજ હીન જાતિમાં ઉત્પન્ન થાય છે તેમ છતાં પણ કાંઈક પુન્યોદય હોય તો તે થકી ઉત્તમ વૈષ્ણવ, બ્રાહ્મ-
 ના, કેના કુલને વિષે ઉત્પન્ન થાય છે ત્યાં કુદેવ, કુગુરુ, કુધર્મનુ આલંબન કરી હઠહઠતા મિથ્યાત્વનુ સેવન કરી વલી અનંત
 સંસાર સ્વપાલા થાય છે માટે તેવા કુલોમાં નહિ ઉત્પન્ન થતા કદાચ ભાગ્યોદયથી સારા જૈન કુલમાં જન્મ પામે તોપણ નિ-
 રોગી દેહ અને પંચેન્દ્રિય પટુષુ પ્રાપ્ત થવું બહુજ મુશ્કેલ છે કદાચ પંચેન્દ્રિયના પટુષુને પણ પામે તોપણ શુદ્ધ દેવ, ગુરુ, ધર્મ
 મલ્લા બહુજ મુશ્કેલ છે વીતરાગદમ્ભને છોડી રાગો, દ્વેષી, ક્રોધી, માની, માયી, કપટી, અનુગ્રહિ, નિગ્રહિ હરિ, હરબ્રહ્મા,
 ભૈરવ, ગણેશ, દેવપાલ, કાર્તિકેશ્વર, હનુમાન, યક્ષ, રાક્ષસ, ભૂત, પ્રેત, પિશાચ વ્યંતર, ભવાનો, અંબાજી, યક્ષિણી, વ્યંતરી,
 પિશાચિની જાતિવારાં, મેલેડી, સ્વોડીયા આદિ દેવલા દેવીયોનો ઉપાસના કરવાવાલો થાય છે તથા વિષયી, પરિગ્રહિ, કપટી,
 મંત્ર, તંત્ર, જંત્ર, મારણ, સ્થંભન, હાટન, મોહન, છેદન, મેદન, વશીકરણ કામળ, દુમળ, જ્યોતિષ વૈદિક નિમિષ્ણાદિક, પા-
 સંહી, મગતદ, જોગીયા, સંજ્યાસાં, શાવા, અતિત, વાદિ, ફકીર, ગારુડિક, ઇંદ્રજાલિયા આદિક કુગુરુની ઉપાસના કરે છે
 અને સત્યવાદે સંપુરન નિંદે છે, મંદે છે, દંડે છે, સંદે છે વલી વૈશ્ણવ, શૈવ, કણ્ઠાલેક, પરિવ્રાજક, ચક્રાંકા, રોમન, પ્રો-
 ટેસ્ટ, પોલિક, બૌદ્ધ, સાંખ્ય, આદિ અનુશાસીઓના ધર્મનુ તેમજ વૈદિક આદિ માહા મિથ્યાવી અને કેવલ નરમેષ, સ્ત્રિમેષ,
 પશુમેષ, મોમેષ, અશ્વમેષ, અજમેષાદિક જીવહિંસામય ધર્મને પામી તેને અને મુસલમાનને કબરોની માનતા, પૂજા કરનાર

થાય છે આવી રીતે માનવ જન્મને પામ્યા છતાં પણ કુદેવ, કુગુરુ, કુધર્મની ઉપાસના કરવાવાળો થાય છે તેથી પાછો અનંત સંસાર રજાનારો પ્રાયઃ કરીને બને છે કદાચ સુદેવ, સુગુરુ. સુધર્મનો પ્રાપ્તિ પુન્યોદયથી મળે છે તો તેમના ઉપર શ્રદ્ધા થવી વડુજ દુષ્કર છે કદાચ રુચી પુન્યોદયથી થાય તો પણ શ્રવણ કે વામાં પ્રેમ ચીલેલ થતો નથી નાટકો, ખાંડ, ભવાયા અને ાજધારો, રાણા, મસ્તકાદેક પુરાણોના જૂઠા તડકામાં તલાલીન બને છે તેથી શુદ્ધ ધર્મની સાંભળવાની રુચી થતી નથી કદાચ પુન્યોદયથી તેમ પણ બને તો તત્ત્વની જીણી મોટી વાતો સમજ નહિ પડે. આંધળો શુદ્ધ સદ્ગુણ થતી નથી નરક ક્યાં ને કેવી રીતે હશે તિલોદમાં અનંતા જીવો છે તેનું પ્રમાણ શું પાળેનાં એક બિંદુમાં અસંખ્યાતા જીવો છે તે સાચું કેમ મનાય બલોક કોણે દેખ્યું વ્રત પાલવ માં કેવલ કાયક અને ભોગવંચના શિવાય કાંઈપણ દેખી શકાતું નથી અપૂર્વ કરણ શું, કષ્ટકષેણિ શું પુન્યોદય શું પલ્યોપમ અને સાગ પમના દ્રષ્ટાંતોનો પ્રત્યક્ષ આધાર કોણ અને કેવો વિગેરે વિગેરે અનેક શંકાઓ કર્યા કરે તેથી સદ્ગુણ થવી મુશ્કેલ છે કદાચ કર્મના શુભ ઉદયથી સદ્ગુણ થાય તો પણ આયુષ અલ્પ હોય છે અને તેથીજ વીતરાગ મહારાજ માતાવારસ્વામી કહે છે કે શરીરો અનિત્ય છે પિપલાના પાકા પાંદડા જેવા છે શરીરો ન પડતા પડે. માત્ર પણ વાર થતી નથી માટે મધ્યજીવોય શરીર ન ક્ષણ માત્રમાં શટન પટન વિધ્વંસ ભાવના સ્વભાવવાળું જાણી નિરંતર ધર્મનો સંગ્રહ કરવો જોડ્યે કારણ કે અસાર શરીર થકી ધર્મભૂત સારતત્ત્વ છે તેજ સ્વેચ્છાથી માનવ જન્મ સફળ થઈ શકે છે વલી વૈભવ પણ શાશ્વત નથી વૈભવની પ્રાપ્તિ પુન્યોદય વિના થતી નથી કદાચ વૈભવ મળ્યો તો સ્થાયી ભાવે નહિ રહેતા. સ્વસ્થ સમયમાં દ્રષ્ટ નહિ થઈ જાય છે લક્ષ્મી પાણિના પરપોટા સમાન છે જેમ

પા જમાં પ્રગટ થયેલ પરપોટો ક્ષણ માત્રમાં વિનાશ પામે છે તેમજ મનવોનો લક્ષ્મી પગ ચિરકાલ રહેતી નથી અને અઢારે પાપસ્ય નો સેવી જે લક્ષ્મી ઉપાર્જન કરવામાં આવે છે તે કેવલ જીવોને દુર્ગતિમાં લઈ જનારો છે એવું સમજી માહાનુભાવોએ ન્યાય નીતિથી લક્ષ્મી ઉપાર્જન કરી દેવગુરુ ધર્મ સાત ક્ષેત્ર, પરોપકાર દીનદુસ્થિત સ્વામી ભાઈયોની ભક્તિ જ્ઞાનાદાર તિથોદારાદિકને વિષે સ્વર્ચી વૈભવ પામ્યાનું સાર્થક કરવું તેજ શ્રેયસ્કાર છે. વળી વૈભવને ચારો ચારે છે અગ્નિ બાલે છે. ભાગાદારા હુંટે છે રાજા દંડે છે યજ્ઞા હઠથી પગ હરણ કરે છે. આવા અનિત્ય વૈભવના સ્વરૂપને જાણી સુદ્ધ જીવા તેમાં મમત્વ ભાવને ધારણ નહિ કરતા પરલાંકને વિષે હિતકારી થાય તેજા માર્ગમાં જાંડવાથી સુખો અવસ્થાને પામે છે વળી મરણ તો નિરંતર સાથેજ કરે છે. આ માહિ જીવડો એમ મનમાં સમજે છે કે હું વડું પરવારાને મરણ પામોશ પણ તેને સ્વર પડતો નથી કે આયુષ વીજલીના જલકારા સમાન વંચલ છે. વીજળી ક્ષણ માત્રમાં દ્રઢનટ થાય છે તેમજ આ દુનિયામાં જીવો પગ લગારવારમાં મૃત્યુને શરણ થઈ હતાન્હોતા થઈ જાય છે. માટેજ ઉત્તમ જીવાયે દિનપતિદન ધર્મના સંગ્રહ કરવો. જીવાને સમગ્ર સુખો અને સામગ્રી મલ્યા છતાં પણ પ્રમાદી બની ધર્મક્રિયા ન કરે તો તે પાડલથી બહુજ પશ્ચાતાપના ભાક્તા થાય છે. પ્રમાદ પ્રાણિયોનો શત્રુ છે પ્રમાદ પરમ દ્વેષ કરનારો છે, પ્રમાદ સુગતિનો નાશ કરો કુગતિના અંદર લઈ જનારો છે, પ્રમાદ એવા પ્રકારનું દુઃખ આપનારો છે કે તેનું વર્ણન કરવું થોડા ટાઈમમાં બનવું સંભવિત નથી. કદાચ જીવો પ્રમાદ ત્યાગ કરે તો પણ તેને માહાજાના તેર સેનાપતિયો આઢા આવી અંતરાય કરે છે તે તેર નામો તેર કાઠીયાજ છે અને તેનું સ્વરૂપ નીચે પ્રમાણે છે.

શ્રી
વ્યા-
સ્યાન.
॥ ૬૮ ॥

યતઃ

આલસ્યમોષ્ણા, ધંભા કોહા પમાય વિવળતા, મયસોગા અઘ્રાણા, કાલસલા રમણા, ॥ ૧ ॥

માર્થઃ—આલસ ૧, મોહ ૨, અવજ્ઞા ૩, અહંકાર ૪, ક્રોધ ૫, મમાદ ૬, કૃપણતા ૭, મય ૮, શોક ૯, અજ્ઞાન ૧૦, ચિત્તવિશેષ ૧૧, કુતૂહલ ૧૨, સ્ત્રિવિકાસ ૧૩, એ તેરકાઠીયા છે તે જીવોને ધર્મ શ્રવણ કરવા દેતા નથી.

હવે તે તેરે કાઠીયાનું વર્ણન પ્રત્યેકે પ્રત્યેકનું કરવામાં આવે છે અને તેઓ સમગ્ર જીવોને કેવો વ્યાધાત કરે છે તે જોવાનું છે.

આ જીવને સમગ્ર સામગ્રી મળ્યા છતાં પણ કોઈ ત્યાગી મહાત્મા પાસે ધર્મ શ્રવણ કરવા જવાના ભાવ કદાચ મનિષ્ય-તાના યોગે થાય તો ત્યાં પ્રથમ આલસ નામનો કાઠીયો આવીને સ્વહો થાય છે. જેમકે કોઈ એક નગરને વિષે કોઈ સુવિહિત માતાત્મા જિનેશ્વર માહારાજના અર્હિસામય સત્ય ધર્મનો ઉપદેશ આપતા હતા. તે સાંભળી ઘણાં જીવો વ્રત પ્રત્યાઘ્યાનાદિક કરવા લાગ્યા. એ સમયે મોહરાજાને સ્વપ્ન પડી. તેણે ઉપરોક્ત તેરકાઠીયા રૂપી તેર સેનાની અને રાગદ્વેષાદિક ક્રોધ, લોભાદિક સુ મટો કુમતિ કુટિલતાદિ અને અહંતા મમતાદિક તેમજ નિદ્રા વિકથાદિક પંડિતાણીયોના બોહોલા પોતાના પરિવારની સભા ભરી. પોતાની સભાને ખેંચા મરાઈ ગયેલી તેમજ પોતાના ચરણકમલમાં શિર ટુકાવાં રહેલી જોઈ આનંદને વિષે મન થઈ મુઠો પર હાથ મૂકે અને પાંચલ ઉપર દ્રષ્ટિ ફેરવતો મોહરાજા બોલ્યો. માહારા પ્યારા સભાસદો! અને માહારા બહાદુર લડાઓ! આજે હું તમોને જોઈને તેમજ તમોયે સ્વપ્ન પ્રક્રમથી સારી દુનીયાને આકર્ષણ કરી, માહારી સામ્રાજ્ય

તેર કા-
ઠીયાનું
સ્વરૂપ.

॥ ૬૮ ॥

સ્થિતિમાં જે વૃદ્ધિ કરી છે તેને માટે તમારા પર હું ફિદા ફિદા છું. પોતાના સ્વામીપ્રેમ અર્થે પ્રેમ રાશ્ત્રી નિર્મલ ચિત્તે જે પોતાના સ્વામીને સેવન કરે છે, તે સ્વામી કેમ તેના પર પ્રસન્ન ન થાય અર્થાત્ થાયજ અને તેથીજ આજે હું તમોને કોટીશ્વર ધન્યવાદ આપું છું કે દુનિયામાં ચોતરફ તમોયે તમારો સ્વામી જે મોહરાજા હું તમારા પાસે બેઠેલ છું તેની જાગૃતતાકા ફેરવી છે. તમોયે ચારિત્ર રાજા અને સત્ચાર મંત્રી તથા વિવેક મુસદ્દી અને સુમતિ રાણી આદિનું જડામૂલ કાઢેલ છે તેનો મને તમારા તરફથી પૂર્ણ સંતોષ છે હવે આપણને કોઈ જીતનાર નથી તેમજ આપણને ભય પણ કોઈનો નથી પરંતુ આજે એક નવીન સમાજ સંસ્થા છે કે ઘણે કાલે શ્રી જિનેશ્વરનો એક અધિપતિ આવેલો છે તે લોકોને ફસાવ પોતાની જાલમાં નાસ્તવા માંડેલ છે માટે તેનો ઉપાય કરવો જોઈએ અને હાંકી કાઢવો જોઈએ આવા મોહરાજાના વચનો સાંભળી સમા સચલી માં મોહારો, કુટો કુટો, પીટો પીટો નો પોકાર કરતી ગાંજી ઊઠી, શસ્ત્રો સજી સજી થઈ ગઈ એટલે મોહરાજાએ સિંહાસન ઉપા થઈ પાતાલા બે હાથ ઊંચા કરી કહ્યું વસ કરો ! માહારા શૂરા સામંતો ! વસ કરો ! તમારી રાજ્યમંત્રીની વફાદારીને ધન્યવાદ ઘટે છે ! એક બેચારી કંડીપર મોટું કટક લઈ જવાની આવશ્યકતા નથી વલી તે અધિપતિ ગમે તેટલું લોકોને ભરમાવે સમજાવે પણ આપણે તો એવી બાજી રવો કે તેના પાસે કોઈ જઈ શકે નહિ, અને ધર્મ સાંભળી શકે નહિ. તેમ થવાથી તે જિનેશ્વર મહારાજનો અધિપતિ લજ્જા પામી ચાલ્યો જશે ને હાથ ઘસશે, વીલો થશે, જાંચો થશે, દુનિયા તેની હાંસી કરશે અને આપણુ જીંદગી સ્વયં જશે માટે કહો હવે કોણ કોણ તૈયાર થાય છે. આવા મોહરાજાના વાક્યને સાંભળી પ્રથમ આલસ નામનો કાઠીયો ઊભો થયો અને માહ જાને નમસ્કાર કરી કહેવા લાગ્યો કે સ્વામિન ! કોઈ બીજાનું કામ નથી, હું કલાજ

જઈને તોડી પાડીશ ! શું તેને માહારાજ પાક્રમનો સ્વર નથી ! માહારાજા બોલ્યા સાવાશ ! માહારા શૂરા સરદાર ! સાવા !
હું તને પેછાણું છું કે જગત્ને ધૂજાવનાર તું એકજ છે જા જા વીર ! વેગે જા ! કુસ્મનેતુ જડુલ કાઢી વેહેલો આવજે ! તને
માર્ગ દલ્યાવનારે હો ! સમા સર્વ દેશે છે ને માહારાજાએ આજ્ઞા કરેલ આલસ નામનો કાઠોયો સમાથી બાહાર નીકલ્યો
અને ગુરુમાહારાજ પાસે ધર્મશ્રવણ કરવા જનારાના શરીરમાં શીઘ્રતાથી પેડો. જેમ મદિરા ને ધંતુરાના પાનથી ચેતના નષ્ટ થાય
તેમ ભવ્યજીવની બુદ્ધિ રૂપી ચેતના નાશ પામી પટલે આલસ આવવા માંડ્યું આવી રીતે થવાથી ભવ્યજીવ અંગ મરડવા માંડ્યો
વગાસા સ્વાવા લાગ્યો હાથ પગના આંગલા મરોડી ટચાકા ફોડવા માંડ્યો ડચકારા કરવા લાગ્યો ડખો થઈ પગ તરછોડવા
લાગ્યો અને વિચાર કરવા લાગ્યો કે ઠીક ત્યારે જઈએ છીએ, જવાય છે, થાય છે, હજી તો ઘણો ટાઈમ છે, અત્યારે આલસ થાય
છે તો કાલે જઈશું હજી તો રુમાહારાજ આજેજ પધાર્યા છે માંડે આજ નહિતો કાલે પણ જઈશ. તેમાં ચૂક પડવાની નથી
હશે ત્યારે સંસારી જીવડા છીએ, રોજે કાંઈ આપણાથી થોડોજ ધર્મ સાંભલી શકાય તેમહતો ! આજે તો આલસ આવે છે આવી
રીતે પાત ના સજ્જડ પ્રતાપે આલસે તેના ઉપર સંપૂર્ણ સામ્રાજ્ય ચલાવ્યું અને તેથી મંદતા ધારણ કરી રહ્યો પટલામાં વિવેક
સહીય તેમના શરીરમાં પ્રવેશ કર્યો તેથી બલી વિચાર બદલાયો અને ચિંતવના કરવા લાગ્યો કે અરે મૂર્ખ ! તારા તો બુદ્ધિ
બલી ગઈ છે કે શું ! કોઈક દિવસે ધર્મગુરુ મળ્યા તોયે તું હજી કાલ કાલ કરે છે ! તને સ્વર છે કે કાલે શું થશે ! કાલ
કોણે દીઠી છે કાલે તું જીવતો હોઈશ તે કોણે સ્વર છે, કાલે તું સુખી હોઈશ તે કોણે તને કહેલું છે. કાલે તું નિરોગી
હોઈશ તેનું પ્રમાણ શું ! કાલે તું કુટુંબચિંતાથી રહિત હોઈશ તેનો આધાર શું ! ને કાલે ધર્મ સાંભલીશ તે કેવા હિસાબે !

आजनी काल करीश तो वली काल कार्यमसंगथी काल करीश ! एम काल काल करता गुरुमहाराज तो चाल्या जसे ने तुं हाथ घसतो रहीश वली भगवानन तो एज वचन छे के काल करवुं ते आज कर. आज करवुं ते अत्यारे कर. क्षण एक पण जीवितव्यनो भरोसो नथी. वली गुरुमहाराज तो अप्रतिबद्ध विहारो छे ते कांइ ताहारा माटे ताहारो राह जोइने बेशी नहि रहे ! माटे चाल उठ ! आलस छोड तैयार था, अने गुरुमहाराजना वचनामृतनु पान करी आत्मा कांइक निर्मल कर. एक चोरे धन लुंटी लीधुं होय तो केटहुं दुःखदायक थाय छे तो आतो आ एरुज भवमां दुःखदायक छे पण आलस रूपी चोर-टाये धर्मरूपी धन लुंटेयु होय तो आत्मा भवाभव पीडा पामे छे माटे चाल उठ धर्म सांभलवा. जो नहि सांभले तो मरती वखते पजावे थसे, आवो विचार करी चालवानो उपक्रम करे छे तेनी खबर मोहराजाने पडता कोलाहल मची रह्यो. आ-खरमां मोह नामनो बीजो काठोयो आवीने भव्यजीवने विषे पेठा एटले वली तेनी बुद्धि बेर मारो गइ. नाना नाना बालबच्चा आवीने बापा ! बापा ! काका ! काका ! अंअंअंअं जावछो क्यां घरे रहे ! अमे नहि जवा दइये ! एम कहा कोइके खोलामां बेशी दाढी पकडी, कोइये मुछ पकडी, कोइये कान पकडया कोइये होठ अने मोडु पकडुं, कोइये हाथ अने पग पकडया अने काला-बेला वच्चनो बोलवा मांडया हमणां देहेरे उपाश्रये जवा नहि दइये धर्म करवा नाहे दइय सामायक प्रतिक्रमण पण करवा नहि जवा दइए आ वखते तो व्याख्यान सांभलवा पण जवा देवामां नहि आवे माटे बेसा इहां रमकडा लावा ! खावाहुं लावा ! लुगडा लावो ! नवरावो ! धोवरावो ! एरींग घडावी दो ! चूडो मढावी दो, ढोंगली बनावी आपो ! विगेरे विगेरे अनेक कदर्यनाथी धर्म श्रवण करवो भुली गयो वली छोकराओ कहेवा लाग्या के काले तो कहेता हता के नवा चित्रा तमारा माटे लावीहुं माटे

ते लावो नहि तो अमे राइशु बस ओ ओ ओ लावी आपो घरना बाहार पगलु भरवा नहि दइये बली तेनी स्त्रि आवीने
कहेवा लागी के तमो शुं करो छो ! क्यां जाओ छो ! तमारी ते अकल कांइ ठेकाणे छे के नहि तमारुं ते भान बल्यु छे के
नहि ! आखो दिवस देहरुं देहरुं ! उपाश्रय उपाश्रय करीने रघवाया थइ गया पण आ छोकराओ खाशे पीशे शुं ! माहारा
काळज ! पेहेरशे ओढशे शुं ठीकरा ! आ चाल्या ! पण छोकरा रोशे तो साचवशे कोण ! मने ते कांइ कामधंधो हशे
के नहि ! हुं ते रांड एकली शुं करुं ! आ पेट पडेलाने पाळवा के मारवा ! तमने तो कांइ धंधोज नथी पण घर मांडीने बेठा
छो तेजुं कांइ सुजे छे ! माटे जाव जोइ लगार बाहार जइने छोकराने रमाडी आवो ! घडीक हेरवो फेरवो. आ गगीनी
घोडागानी जरा दोरी खेंचता जाओ, छोकराने कांइक खावा अपावो ने वधारे पैसा पेदा थाय एवो उद्यम करो पछी देहेरे
जजो आवी रीते कही चेनचाळा नखरा एवी रीते कयां के भाइसाहेब टाढाटम् थइ गयां ने बधुये झुली गया. मोहमां
मुंझाइ गया राणी स कारना वचन बाणथी बिंघाइ गया. छोकराओ रुपी नागपाशथी बींटाइ गया. एटले हवे विचार करवा
मांडयो के बात तो बाइडीनी कहेवी खरी छे. बधी वार कांइ बैराओ बधुये जूठुं न बोले धर्म सांभलवा जबानुं तो मन
घणुये बाय छे पण शुं करुं आ जंजाल जबरी चोटी छे. ते मुकीने जवाय पण केवी रीते आ बधा बालबचाने रोताये केम
झुकाय ! अने बाइडी तपी गइ छे तेने रीसाव ने जवाय पण केवी रीते ! माटे हमणां तो मने कांइ सुजतुं नथी माटे आवा
कटलाने ना बखतमां हुं धर्म सांभलवा केवी रीते जाउं आवी रीते मोहमां जायल आदमी क्षण मात्र चक्षु मांची विचार
करवा लाग्यो के अरे जीव ! तुं आ शुं विचारे छे ! तुं स्त्री ब लबचाना मोहमां मोहित शाने माटे थाय छे ! तेनी उपाधि

તને મરતા સુધીમાં કયે દિવસે મટવાની હતી ! બાર માસે બે વર્ષે એક એક વચ્ચતજ જાય છે ! તેને પાઠશાળામાં ને વચારે કમા-
વામાં ધંધો પણ હું ધપાવ્યેજ જાઉં છું. વત્તી બાઈડી પણ દુકાનના કામનો વોજો છતાં ઘરના કામનો વોજો માહારે માથે
અવનવો નાસ્તીજ જાય છે ! માટે આ સર્વે સ્વાર્થના સગા છે ! આલો દુનિયાને બાઈડો છોરુરા વ્યાપાર ધંધો વલગા છે કે
મને કલ્હન ! માટે માહારે મોહમાં એકદમ અંધલા બની જતું લાયક નથી બચાવે સંસારમાં રહી વ્યવહાર નીતિને ધર્મના
કામો કરે છે ! તો હું શું કામે માહારો ધર્મ હારી જાઉં આટલા દીવસથી વધુ કરતો આવું છું તો વધું સવચાચ છે કે નહિ !
ત્યારે આજે શું કામે માહારો ધર્મ લાભ નાલો દઉં ! જોઈ નાલું ! હું ઘરે હોઈશ તોજ છોરુરા છાના રહેશે કે ! આ તો વધું
પોલું દેહીને લાકડું વધારે પેસે છે વત્તી માહારે કાંઈ સારો દિવસ તો ત્યાં બેસી રહેવું નથી. ઘડો બે ઘડીનું કામ છે ! આવો
ત્વચિંતામાણે સમાન જૈન ધર્મ અને કલ્પવૃક્ષ સમાન ગુરુ માહારાજનો સંજોગ કાંઈ વારંવાર મળતો નથી માટે ચાલ જીવ ઉઠો
યા ! યતું હશે તેમ થયા કરશે ! તાહારે મૂર્ખાઈ કરી હાથમાં આવેલ અમૃતનો ઘુંટડો છોડી દેવામાં ફાયદો નથી ! માથા
ફોડતા હોય તેને ફોડવા દે ! ગુરુ માહારાજની વાણી બે ઘડી સાંભળી મનલો પવિત્ર કરવા દે ! આવો વલગ ફી ફી
વારંવાર નહિ આવે ! એમ વિચારી સર્વને છોડી દઈ ચાલ્યો અને ગુરુના પાસે જઈ વંદન કરી ધર્મ સાંભળવા બેઠો. એવામાં
મોહરાજાને સ્વર પડવાથી આકર્ષાવકલ થઈ હૈયામ્ફ લેવા માંડ્યો અને તેને જીતવાને માટે અવજ્ઞા નામના ત્રોજા પોતાના
હેલાણાને મોકલ્યો તે ત્રીજા કાઠીયાયે આવી તેના શરીરમાં પ્રવેશ કરવાથી વત્તી ભવ્ય જીવની બુદ્ધિ ભ્રષ્ટ થઈ. અરે આ શો
ઉત્પાત ! દુનિયા કહે છે કે સાધુ ભાઈડા કોઈના નહિ તે સાચી વાત છે. ઘરને વિષે મેમાન પરોળા આવે છે તો ચોલાવતું ચલા-

बहुं स्वरावहुं पीभरावहुं नवाडहुं धोवाडहुं सुवाडहुं अने सुखदुःखनी वातो कहेवी पुछी विगेरे विगेरे केटला प्रहरणी भक्ति
जुक्ति होय छे अने आ तो साधु थया एटले कांइज नहि बोहुं तो उंघी गयुं पण एटहुं तो कहेहुं जाइये के आवो भाइ बेसो
तेमां बेसो कहेवामांथी पण गया बली आगल आवेला पग मने कहे छे के भला भाइ आगल आव, तुं बेठो उमो छे त्यां तो
खासड पडेला छे माटे साधुने श्रावक सरिखाज छे कोइने व्यवहारनुं तो भानज नथी. घरवार व्यापार वणज छोडीने आव्वा
तो पण आनी आ दशा. बाइडी छोराने छोडोने आव्वा तो पग आनी अवज्ञाने अज्ञान. वन कांइज नथो बहु बाडी गयुं.
कोइमां कांइज प्राप्ति रहीज नथो विगेरे खराब बुद्धिथी वेतना नट थइ अने मनमां ने मनमां अज्ञाना ववनो बबडवा मांडयो.
देख्या देख्या साधु ! आना करता आपणुं घरज भहुं. अवज्ञाये जाण्युं के आपणा जय हवे थइ चूक्यो फिर नथो मोह-
राजा पासे जइ हमणां इनाम मेलहुं छु. एम जेवामां अवज्ञ काठोयो मरुलाय छे तेवामां वली महत्पुशीबते विचार बदलाणां
अने विचार करवा लाग्यो के अरेरे ! हुं माहा मूर्ख छुं माहारे धर्म सांभलवानो गरज ही तो माहारे बेहेहुं आवहुं जोइये ते
तो नवराज नथी ने मुनि माहाराजनी निंदा करे छे. तो माहारा जेवो अज्ञानि कोण ! वली मुनि माहाराजनो तो आव जाव
कहेवानो धर्म नथो तेमज वली एक ध्यानथो व्याख्यान आपे छे तेमज श्रावको पण एक ध्यानथो सांभळे छे ते मने केवी रीते
आव जाव कहे माहारा जेवा नवरा नखोद अठारसेने अंशी आवे तो बांचता सांभलता कोण बोलावे ने कोण बेसारे तेना
बांचवा सांभलवामां स्वलना पडे माटे आमां कोइनो दोष नथो माहारेज दोष छे के हुं प्रयत्नयोज केम न आव्यो आवी
रीते अवज्ञा करवाथी हुं माह पापनो भागीदार थाउं छुं. माटे माहारे अवज्ञा करवी लायक नथो तेम बितवी अवज्ञाने हांको

काहो धर्म श्रवण करवा बेठो. वली पाली मोहराजाने खबर पडवाथो छाती कुटी आंखोफाट रोवा लाग्यो एटले अंकार नामनो काठीयो बोल्यो के स्वामिन् ! आ तमारा बच्चानुं पराक्रम जुवो ते सर्वेने क्षण मात्रमां जी गिने हुं ठार माहं छुं. आम कहेवाथो मोहराजाने भान ठेकाणे आव्युं अने जइसीयो तेनी पीठ थावडो. वेया काठोरा अंकारने मोहरयो. तेयो त्यां जइ तेना शरीरमां प्रवेश करवाथो वली पण भव्य जीवने सन्निपात थयो तेनी बुद्धि नाश पामी अने विचार करवा लाग्यो के आ केवी बात छे ! आवो बेसो कही आदरमान देवो जोइये ते तो सुइ रखो पण धर्मलाभ पण दीवो नहि सुखज्ञाता पण पुछी नहि राज दरबारमां जइये छीये त्यां सारी दुनियांनो राजा होय तो पण आपणे तेने पगे लग्या तोये आपगने कुशळ समाचार सामी सलाम वालीने पुछे छे तो आ तो वर्गमांथो पण गया. नातजातमां मोटो हुं, मानमस्तकामां मोटो हुं, पैसा अने कुलवंशमां मोटो हुं, ज्यां जाउं त्यां मने खमा खमाने आदरमान मले छे ! तो इहां आदरमान आवो बेसो ने पधारो कहेवुं तो सुइ गयुं पण धर्म लाभमांथी पण गयो, क्यां भोग लग्या माहारा के आ अपमाननी जग्यापर आवी चडयो वली आ वाणिजा मारा बेठा मतलबोया ने गरजना यारी. मतलब गरज होय तो काका बापा करता आवे छे अने अत्थारे आ साधुना हांजीया हां थइने बेठा छे कांइ दुनियादारीनुं भान पण नथो के आ शेर पधार्या छे माटे सरेडे चडावी तेनुं मान वधारोये ! ते तो नाना पेशवा, मर्यादाज नथो अरेरे ! हुं कोग ! माहारं कुल कोग ! माहारं घर कोग ! माहारो आबरु कोग ! भठ पडो आवी सभाने ! माहारे तो धर्म सांभलवो नथी. ए धर्म सांभल्या बिना माहारे चालशे पण आबरु मानपान प्रमाणे मानयश नहि मले तो माहारे चालवानुं नथी आवी रीते चितवना करी उठवा मांडयो एटले वली विचार सारो आइयो.

एटले चिंतवना करवा लाग्यो के अरे पागल जीवडा ! मदिरातुं वेगवेग तने चड्युं छे के थुं ? साधु माहाराज ताहारा बापना बेमादर थोडा हता ! ते तने मान आपे ! वली चालता व्याख्यानमां तने धर्मलाभ आपे तो तारा जेवा तेरसो तेंजालोश व्याख्यानमां आवे तो बधाने धर्मलाभ आपे तो व्याख्यान क्यारे अने केरी रीते वांचे ! ताहारे जतुं होय तो जा, चाल्यो जा, गुरु महाराजे क्यां तने तिलक तेडुं करीने तेडवा मोकर्यो हतो ताहारे सांभलवानी गरजे आव्यो हतो ! तो न सांभळुं होय तो जा उठ आ रस्तो पड्यो. तेमां तने गेरफायदो थशे ! कांइ गुरुमाहाराजनुं जवानुं नथी. ते ता कोइने आदरमान देता नथी. तेने तो गरीब तवंगर नाना मोटा रंकराजा बराबर छे, तेने तो सर्वे सरिखा छे, तेने तो रागद्वेष कांइ नथी, तेने तो हरकोइ प्रकारे लोकोने धर्मी बनाववानुं. ते अभिमान करी फोगट व्याख्यान गुमाव्युं तुं ताहारो धर्ममार्ग भुर्यो, हजी पग स्थिर थइश तो तने लाभ मलशे गुरु पासे नाना मोटा करी अभिमानी थनुं ते धर्म धननी हानी पाटेज थाय छे ! मोटाइमां मरनुं तेना करतां गुणोनुं अनुकरण करनुं तेमांज शोभा छे माटे अंकाग छोडी हजी पग धर्म सांभल के ताहारा आत्मानुं कल्याण थाय. आवी रीते अहंकारने हांकी काढी वळी शान्तिथी धर्मथी धर्म सांभळवा बेडो. ते वातनी मेहाराजाने खबर पडवाथी वळी तेमणे क्रोध नामना पांचमा काठीयाने मोकर्यो तेगे जइ ते भव्य जीवना शरीरमां प्रवेश करवाथी वळी ते उल्लंठ थयो अने विचारवा लाग्यो के अरे ! इहां तो माहारा दुश्मना छे तेने पग बेसवानुं ठेकाणुं मळे छे, माहारा दुश्मनो जोडे माहाराजी बेसी केम शक्य ! थुं करु इहां साधु ने सभा छे ! नहि तो माहारा दुश्मनोनुं हमणां गळुं पळुं ! दुश्मनने मारवामांज पुन्य छे. आवो विचार आणी क्रोधथी धमधम्यो शरीर कंपवा लाग्युं, चक्षु लालबोल थइ गइ. क्रोधे जाण्युं के

આપણો અમલ બરાબર થઈ ગયો છે ! આપણે જીતિ ચૂક્યા છીએ, હવે કાંઈ ફિકર નથી. ઇટલામાં તો વઢી તેને વિવેક આવ્યો અને તેથી તે વિચારવા લાગ્યો, અરર ! આ મેં શું ચિંતવ્યું ? હું કઈ ભૂમિપર છું, હું કોના પ્રત્યે ક્રોધ કરું છું ! ક્રોધથી ક્રોડ પુરવનું સંયમ હોય તો પણ નષ્ટ થાય. ક્રોધ માહા જાજ્વલ્યમાન અગ્નિ જેવો છે સર્વે ગુણ શ્રેણિને વાઢી ભસ્મીભૂત કરે છે, પોતે તપે છે અને બીજાને તપાવે તેવો ક્રોધ છે. વઢી ક્રોધ પોતે વઢે છે અને પાસેનાને વાઢે છે. અવગુણો પ્રગટ કરે છે, ગુણોને ઢાંકે છે, પોતે આંધલો બને છે અને બીજાને બનાવે છે. ક્રોધ માહા પાપીયો છે. ક્રોધી પોતે વુઢે છે, અને બીજાને વુઢાઢે છે. ક્રોધી પોતે દુર્ગતિમાં પઢે છે અને સામાને દુર્ગતિમાં પાઢે છે. સરલ માર્ગને ક્રોધી વાઢી ઢે છે. ક્રોધી માણસ કોઈ પણ ભવમાં કલ્યાણ થતું નથી. સ્વર્ગ મોક્ષ તો શું પણ માનવ જન્મને ક્રોધી માણસ પામી શકતો નથી માટે હે જીવ ! તને ધિક્કાર છે ! કોઈ તાહારા શત્રુ નથી સર્વે તાહારા મિત્રો છે. બીજી જગ્યામાં પણ કોઈના ઉપર અને વઢી પોતાના સ્વામી ભાઈયોપર તો વિશેષે ક્રોધ કરવો જોઈયે નહિ વઢી આ ધર્મની જગ્યા છે. તો ઇંહાં ક્રોધ કરવાથી શ્રીગુરુ મહારાજ તથા શ્રી સંઘનું અપમાન થાય ! અરે તું પુન્ય વાંધવા ઇંહાં આવ્યો છે કે પુન્યને વાઢી ભસ્મીભૂત કરનારા ક્રોધને અંગીકાર કરવા આવ્યો છે ? ચાલ સ્થિર થા ! ઇક ચિત્તે ધર્મ શ્રવણ કર. આવી રીતે ક્રોધને પણ મારી મુકવાથી મોહરાજાને સ્વબર પઢી તે ભૂમિ ઉપર હાથ પછાઢી ત્રાઢ મારી બોલ્યો કે અરેરે માહારા પાંચ સુમટોને માર્યા તો તેને ધૂલમાં રોઢી નાસનાર કોઈ છે કે ? ઇટલામાં છઢો જઢીયો પ્રમાદ નામનો ઉઢયો તેણે ત્યાં જઈને શત્રુને જીતવાની પ્રતિજ્ઞા કરી વોઢું જઢપ્યું. મોહ મહિપતિને નમસ્કાર કરી કહે છે કે હે નાથ ! તું તાહારા સેવકનું પરાક્રમ હવે જો જે. મોટા મોટા ઢેવ ઢાનવ ને માનવની માહારા પાસે

11 93 11

तेर का-
ठीयानुं
स्वरूप.

॥ ७३ ॥

चौद पूर्वधरो षण निगो मां उतरी गया छे माटे क्षण मात्र षण प्रमाद नहि करता आत्मा ते क वामां तत्पर रहेवुं तेज
कल्याणकारक छे. आवी रीते पश्चाताप करी दुर्गति दुर करी सद्गतिमां पोहोंचाडनारा धर्मनुं शरण लेवा धारी प्रमादने मारी
तोडी तेनी जडमूल उखेडी वीजलीना समान अस्थिर जोवितव्यनो सार मेलववा सज्ज थइ धर्म श्रवण करवा लाग्यो बली ते
बातनी मोहराजाने खबर पडवाथी माहा चिंता उभी थइ. ते विचार करवा लाग्यो के जुलूम थइ गयो. जेणे देवताओने षण
डोलाव्या छे तेवा माहारा छ सेनापतियो तो जोतजोतामां जीताइ गया. हवे माहारे थुं करवुं अंगर चिंता करवानुं काम
नथी, उद्यम सुखनुं मूल छे माटे उद्यम करवो एम धारी तेणे कृपण नामना सातमा काठोयाने मोकल्यो-तेणे एकदम धर्म
श्रवण करनारना शरीरमां धसारो करी प्रवेश कर्यो तेथी बली तेनी बुद्धि बेहेर मारी गइ ने विचार करवा लाग्यो के रोज
उठोने आ होळी, आ साधुने तो कांइ धंधोज नथी रोज उठोने एज उपदेश देखे तमो पंसो वापरो, पैसो वापरो, सात क्षेत्रमां
पैसो वापरो. जिन मंदिर बनावो. अंदर मूर्तियो पधरावो. मूर्तिना पछाडो चांदीनी छत्रीयो करावो. माथे छत्रो धरावो, छडी
चामरो मंगावो, धूप धाणा करावो, आंगीयो मुकुट बाजुबंध कुंडल कंदोरो श्रोफलो करावो चडु टोला जडावो, पाट पाटला
सिंहासन करावो भंडार करावो, उजमणा करावो, चंद्रवा पूठीया तोरण भरावो, मखमलना फाटा बनावो, झानना स्तका छत्तावो,
छपावो, साधुओने कपडा कामलीयो औषधिपात्रना दान आपो, शंघ कडावो, तीर्थोद्वार करावो, झाना र करावो, तिनसाळा
दवाखाना व्याख्यान होल बंधावो, शंघ स्वामी भाइयोनी भक्ति करो, पेहेरामणो करो, जीवदया पालो पळावो, माछखान
जाळो छोडावो, धांचीनी घाणीयो छोडावो, अमारीने पडह बजडावो, दान आपो पुण्य करो पैसो वापरो, हाथ ! रोज उठोने

चौमासी
व्या-
ख्यान.

॥ ७४ ॥

लोइ पीधा. फलाणुं करो, ढांकणुं करो, पुंछडुं करो, मुसलु करो ! पण केवी रीते करवुं ? पैसो ते कांइ वाटमां पडयो छे ! एक पाइ पेदा करता पूठे रेलो आवे छे, ने आ साधु तो हाथपग धोइने अमारा पाछळ ने पाछळ लागेला छे. एमने बोली नाखवुं छे पण कमावा जवुं होय तो खबर पडे के केटली वीशे सो थाय छे तेनी तेने खबर शानी पडे, कोइक दिन कांइक अने कोइक दिन कांइ नाटकीयाना पेठे नवा नवा वेष ने किस्सा काढयाज करे छे. कोइक दिवस कहे छे के धर्म मार्गमां पैसो वापरनार तीर्थकर थाय छे, चक्रवर्त्ति थाय छे, वासुदेव बलदेव मांडलीक राजा सुखी धनाढ्य थाय छे इंद्र नागेंद्र देवेंद्र थाय छे. वली कोइक दिन कहे छे लक्ष्मी पापी छे नथी खर्चता ते नरक निगोदमां जाय छे. वली कोइक दिन कहे छे तेना उपर मोह करनार मरीने तिर्यच. थाय छे, तेना उपर फणिधर मणिधर थाय छे. माहारुं बेदु रोज नवनवा किस्सा. ए गुरुने मोढे चोकरुये नथी. रहुं माहारा भाइ ए धर्म सांभलवो रहो. इहां आववुंज नहि. आवीये त्पारेज लमणाफोड थायने ! अने बीजाना खराखोटा सांभलवा पडेने ! एवो विचार करे छे तेमां वली श्रावकोये एक टीप गुरु माहाराजना उपदेशथी शरु करी ते देखी कृपणना कावाने पेटमां शूल उभी थइ अने आघो जइने एक बाजु बेठो, अने कृपण काठीयाये पूर जोर-शोरथी जकडेल होवाथी वली विचार करवा लाग्यो के आ बला पाछी क्यांथी बलगी, नवरा नखोद रोजे टीपो लइने बेसे छे ते अमने ते भीख मांगता करवा छे के तेणे धार्युं शुं छे ! आनी मने कांइ समजण पडती नथी. लेहीनुं पाणि करवाथी एक पैसो मछे छे अने इहां तो नवलशा हीरजी लाखो लुंटाय छे. हवे केम करवुं साधु चोटशे, श्रावक चोटशे, ना पाडीशुं तेमां कांइ आपणी आबरु जवानी नथी. घरना छोकरा घंटी चाटे अने पाडोशीने आटो आ तो एवी बात बने छे. जरा भभको देखे, एटले लुंटवानीज बातो.

तेरका-
ठोयानुं
स्वरूप.

॥ ७४ ॥

પરદેશથી આવ્યાને મોતાઢે વધાવ્યા, સ્વર્ચી સુટી ને ટાળે સધાવ્યા;

આતો આ ઉઠાણાવાલી વાત થઈ છે.વલી—

છપ્પન વસ્ત્રાર ને ભારો કુંચી, વેપાર થોડો ને નજરો ડુંચી.

જવા પ્રકારનું અમારે છે અને આને તો પૈસાજ પડાવવા છે પણ આપણે તો એક પાઈ પણ તેને આપવી નથી આવો વિચાર કરીને તે કૃપણ વેગલો વેઠો છે તેના પાસે શ્રાવકો સ્વરડો લઈ ગયા એટલે વલી પાછો વિચાર સારો આવ્યો કે ગુરુમાહારાજને આના અંદર કાંઈ નથી તેતો પરોપકારી છે તેથી પરોપકાર કરવા ઉપદેશ આપે તે માનવો ન માનવો શ્રાવકોને. હાથ છે લોભ માહા બુરો છે લોભ વંડાલ છે લોભથી કેઈક સમુદ્રમાં, કેઈક ગિરિવરોમાં કેઈક વગડ માં અટવીમાં કેઈક હિંસક પ્રાણિયોના પંદમાં રચડયા છે, પસાયા છે દુઃખી થયા છે તિર્યંચ નરકમાં ગયા છે અને આ લોક પ લાકમાં બહુજ દુઃખી થયા છે તે કહેવું ગુરુમાહારાજનું વ્યાજવી છે તે શાસ્ત્રકાર મહારાજાનું વચન છે કાંઈ તે ગુરુમાહારાજના ઘરનું નથી માટે મારે પૈસો ટીપમાં ભરવોજ જોડ્યે માહારો પુન્યનો ઉદય હશે તોજ પૈસાનો લોભ છુટશે અને સારે માર્ગે વપરાશે અઢારે પાપસ્થાન સેવી લોકોના ગળા કાતરી પૈસો મેગો કરેલ છે તે પુન્યદાન નહિ કરુ તો ટકશે કેમ. હું અને કુટુંબ વધા નરકે જઈશું માટે લોભને તોડી પૈસો ટીપમાં માહારે ભરવો ઉચિત છે વલી હું પૈસો વધારે ટીપમાં ભરીશ તો બીજા લોકો પણ સારી રીતે ભરશે તેથી રકમ વધારે થવાથી માહા પુન્યનો ભાગીદાર થઈશ ! કાલ સવારે આંસ મીંચાઈ જશે તો હાથ ઘસતા નરકે જઈશ અને પછાડી કાગડા કુતરાદિવાલી થશે, માટે લોભ છોડી દેવો, આમ સમજી કૃપણતા ત્યાગ કરી

उदार थइ मोटी रकम भरी ते जोइ शेठीयाओये अने गुरुमाहाराजे तेने धन्यवाद आप्यो के धन्य छे ! धन्य छे ! तमारी नि-
छोभिताने ! धन्य छे तमारा मातपिताने ! आवी अडलक लक्ष्मी वापरी देवलोकना आयुष बांधो छे ! अने मोक्षमां पण जल्दी
जसो हवे तमारे स्वर्ग मोक्ष दुर नथी आवी रीते लोकोये कही तमाम शेठीयाये पोते पण सारी रकम भरबाथ एक जबरजस्त
रकम थइ अने तेथी अनेक मकाना धर्मना कार्यो संपूर्ण थया.

हवे मोहराजाने खबर पडी के सातमा कृपण काठोयाने पण जीतीने भव्यजीव धर्म सांभलवा बेठो तेथी ते धर्मभ्रमण
करी संसार न तरी जसे माटे तेने दुर्गतिमां नाखवानो उपाय करूं (दुनियांना जीवोनी ते स्थितिज छे के परायु सुख देवी
बल्लु पण राजी तो नज थवुं) एज न्यायथी मोहराजाने बली चटपटी थइ मुखेथी हुंकारपूर्वक निःश्वास नाखो अने बोल्यो
के हवे कोण शूरवीर छे के भव्यजीवने वीतरागनी वाणी सांभलतो बंध करी नीचो पाडे ! ते सांभली भव काठोयो सभो थइने
बोल्यो के दाविंदनां आज्ञाथी हुं जवा तैपार छुं एम कही मोहे रजा आपवाथी ते विविध प्रकारना सज्जो धरण करी कस-
तर पेहेरी हाथमां बलकनु भालु लइ चाल्यो अने ज्यां भव्यजीव धर्म सांभले छे ते ठेकाणे जइ बोल्यो के अरे दुष्टो ! इहां छुं
कामे भेगा थया छे चालो नीकलो इहांथी तमारो स्वामी मोहराजा बोलावे छे एम कही धमकी आपवाथी भव्यजीव डरी
गयो तेथी जल्दी तेना क्षीरमां भय पेठो तेथी तेनी चेतना नष्ट थवाथी विचारवा लाग्यो के आपणे इहां बधाने भेगा थवानुं
शुं जरूर छे आजनो समय खराब छे लोकोना मनमां कांइकांइ वेहेम आवे के आ लोको आखो दिवस भेगा केम थाय छे !
बली राजाने खबर पडसे तो दंड करसे आ साधु पण नवरादांड थइने बेठा छे तेने कांइ धंधोज नथी तेने मान जोइये, माटे

समानो डायरो भेगो करीने पडारो करे छे, पण तेने गतागम नथी के लोकोनी आंखे चडीये छीये उपदेश देवो होबतो
 बधाने जुहो जुहो आपे, तेमां भेगा करवानुं थुं काम हतुं ! तेने तो श्रावकना घरना रोटला खावा ने उपदेश देवो ! पण आ
 धांधल तो अंजनन गमतु नथी रोज उडीने भेगा थवुं ने नजरे चडवुं. मनेतो लागे छे के भभूति लोको उपर आ साधुये
 नाखी लागे छे ! तेथीज टोलेटोळा इहां भेगा थाय छे ! बीजे ठेकाणे केम भेगा थना नथी माहा उपाधि ! माहा दुख !
 चाल जीव उभो था, बली कांइ बिना वेठनी बला चोटरो ! आवा प्रकारना भयथी धर्म धर्मने ठेकाणे रखो ने व्याख्यान
 व्याख्यानने ठेकाणे रखुं, भय तो पोतानी जयपताकाना वाजिंत्रो बगाडवा मांडयो पण तेवामां बली कांइक सारो विचार आ-
 ब्यो के अरेरे ! हुं महा मूर्ख लुं कोइ गमे तेम भय बतावे तेमां माहारे थुं ! में फोगटना खोटा विचारो कर्पा ! पण भय शानो !
 जेजे कोइनो अपराध कयों होय, कोइनी चारो करो होय, कोइनुं कांइ बगाडवुं होय तेने भय छे पण बिनगुन्हगारने भय
 शानो ! अरे बली मूर्खाओने ते बुद्धि होती हसे, में फोगट गुरुमाहाराजने उपदेश रस नहि पीता बोली नाख्यो खेर एटलुं
 भाग्यमां नहि. चाल जीव ! सज्ज था अने धर्मश्रवण करी भाग्यशाली था, आवी रीते भयने निवारण करी शालश्रवण करवा
 बेठो ते खबर मोहराजाने बधाथो रोषारुज नेत्र करी बोल्यो के, अरे ! कोइ छे के, एटले शोके उभा थइ हाथ जोडी कहुं
 के जी हां, अन्नदाता, आ सेवकपर मिमा थाय के तुरत जाउं लुं. मोहराजाये तेने रजा आपवाथो गये। अने धर्मश्रवण कर-
 नाराना शरीरमां पेठो एटले बली पाछो उंची आंखो करी जोवे छे तेटलामां तो नवनवा वस्त्रालंकारने धारण करनारी
 स्त्रियोनुं मंडल आवतु देखुं तेमां उत्तम प्रकारना तो तेना रूपो छे तेमां बली स्नान मानने करवाथो अधिक शोभे छे तेमां

ચૌમાસી
બ્યા-
હ્યાન.

॥ ૭૬ ॥

પણ પાંચસો પાંચસો હજાર હજાર રૂપીયાઓની સાંઘણી પહેરી છે તેમાં પણ એક જાતની નહિ પરંતુ લીલી, પીલી, લાલ, ગુલાબી ઘોલી વિગેરે પહેરેલી છે. વલી મલમલના કંચુઆમાં ફીંક અને ફરીયાનના બુટ્ટા ભરેલા છે. વલી તેમાં પણ કંઠમાં કિમતી મુક્તા ફલની માલાઓ પહેરી છે હાથમાં ચમકતા રૂવણના કંકણોને બાંહેબેહેરવા લાકીટો શોભી રહેલા છે. નાકમાં મોતીની સુંદર વાઢીયો અને કાનમાં ઇરંગો પણ લટકી રહેલા છે દસે આંગલીમાં વેઢ વીંટીયો હીરાજડીત શોભી રહેલી છે ને પગમાં ઝાંઝર ઘુમઘુમી રહેલા છે એવીયો, ઝાંઝરના ઘમકારા અને ઘુમઘુમના ઘમકારાને કાંતીયા અને પ્રેક્ષકના મન મંદિરમાં રતિપતિ મદનને રણરણાટને ઉત્પન્ન કરતીયો કમ્પરમાં અંગુલીયે બલકોને ધારણ કરતી સુવર્ણ થાલમાં અલ્ખંડ ચોરવા સોપારી બદામ રૂપા નાળાને ધારણ કરતી અને ગુરુજી પાસે આવી અલ્ખંડ અક્ષતનો સાથીયો કરી ઉપર શ્રોફલ મુકી ગુરુને મોતીયે વધાવતી અને કોકિલના કલકંઠ સમાન મનોહર સ્વરથી મંદમંદ હાસ્ય આનંદ પૂર્વક ગાનતાન કરતી અને લઢી લઢી ગુરુ મુખ જોતી સાક્ષાત્ સમાન સ્ત્રિયોના મંડલને જોઈ વિવેક રહિત થયેલો અને શોકેગ્રસિત કરેલો જીવ વ્યાહ્યાન સાંભલવું શુલી જઈ વિચાર કરવા લાગ્યો હા હા હા હતાશ ! વિધિ ! આ દુનિયામાં તેં મને કાંઈ સુખ આપ્યું નહિ. આવી શશિવદની મૃગલોચની ગજગામિની સિંહલંકી કૃશોદરી ચિત્તહરણી મનમોહની, દિલરંજની અપસરા સમાન પદ્મેશ્વરી ચિત્રણી હસ્તિની સમાન મને સ્ત્રિ તો છેજ નહિ. આહા હા ! શું તેનું રૂપ શું તેનો દેદાર ! શું તેનો ડમકો ! શું તેનો રમકો ! શું તેના નસરા ! શું તેના ગાનતાન, શું તેનો સુખો ધન્ય છે તે સ્ત્રિયોના અને તેના ભર્તારોના જન્મારારાને માનવપણું તેનું પામ્યું પણ સાર્થકનું છે. હાય હાય ! માહારો જન્મ તો એલે ગયો મને તો રાંડ ભમરાલી વિકરાલી કાલજા બાલ્હતારી લોહ ઉકા-

તેર કા-
ઠીયાનું
સ્વરૂપ.

॥ ૭૬ ॥

ઝનારી ાકાઠી કાઠી કુબડી ડંચા ડાઢાલાં વાંકા મોઢા વાલી ચીપટા નાકવ ળાં પોહોળા ઓઠવાળાં ચં પડાવાળાં આંસો
 વાલી િછળના પેઠે ડંચ મારનારી સર્પના સમાન વક્ર ગઢેલાળી કરકડા મોઢનારી ગાળો માંડનારી ગધેડાના જેવા કંઠવાળી
 તંતીલી, હઠીલી, ક્રોધીલી સ્ખંભિલી, જેરિલી, વેરિલી સ્વારિલી, સ્વોઢેલી, તણોડે તેરે લક્ષણે પૂરી રાંઢ સંસ્વણ મલી છે.
 એમ છતાં પણ સંતાન પણ એકે નથી, એમ છતાં પણ પૈસોયે નથી, હા હરામી દૈવ ! તને ધિક્કાર છે ! તેં મને આવા સંકટમાં
 કેમ નાળ્યો ! વિગેરે પ્રકારની ઉપાધિગ્રસ્ત થઈ શોક સાગરમાં ડુબ્યો માથુ હાથમાં રાસી નીચું મોઢું કરીને રહ્યો અને સર્વ
 માન ધુલી ગયો. શોકે બરાબર વેર્યો અને ડચલ વાં નાસી, જય મેળવી સુશી થયો. ટલામાં વલી કાંઈ ચેત્યો, વિચારવા
 લાગ્યો, ઢારૂઢીઆના પેઠે મેં આ થું વજારે કર્યા પુઢ્ગલીક સુસની મેં મમતા કરી તે જૂઠી છે જીવો પુન્ય કર્મ કરવામાં
 રાજ્યના રમણી ભોગ મંઢાર હાથી ઘોઢા વિગેરે મેલવે છે તું પુન્યકર્મ કરે તો તને પણ મલે ધર્મ સર્વ કોઈનો છે તેને જે
 આઢરે તે સુસી થાય. આયુષ્ય મેઘના ઢારૂઢા પેઠે ક્ષણિક છે લક્ષ્મી પાળેના કલ્લોના પેઠે ચંચલ છે વૈભવ હસ્તિના
 કાનના પેઠે અસ્થિર છે ક્યો મૂર્ત માણસ હોય કે વિનાશિ સુસની આશા કરે, અને શોક સમુઢ્રને વિષે ડુબે ! પ્રથમ કર્મ
 કરતી વસતે વિચાર કરવો, અને વગર વિચાર્યે કર્મ કર્યા પછી ડઢય આવે ત્યારે સંતાપ કરવાથી શોક વધે છે અને શોક
 કરના માનવોને નરકની છાપ કહેલી છે. શોકી માણસને કોઈપણ પ્રકારનું સુસ હોતું નથી માટે તું સાવધ થા, શોક છોઢી
 ઢે અને પુન્ય મેલવ કે તને મન ઇચ્છિત સુસો મલે અને તું સુસી થા, એમ વિચારી શોકને નિવારી ધર્મોપદ્ધતિ શ્રવણ કરવા
 બેઠો. વલી તે સમાચાર મોહરાજાને સ્વબર પડવાથી છાતી કુટી પોકાર પાડવા લાગ્યો કે અરે કોઈ છે કે, ંટલે અજ્ઞાન

काठियो हाजर थयो अने हाथ जोडी मस्तक नमावी बोल्यो के आपनी शी आज्ञा छे एटले जे होय ते फरमावो तयारे मो राजा बोल्यो के थुं तमने खबर नथी. माहारा नव सैन्यापति जीताणा छे. हवे माहारा हाथ पग भांगीने हेठा पडरा आव्या छे पेटनी पीडा कोने कहेवी, आ तो कहेवत छे के पडी तेने पीडा अने वायुं तेने वेदना. ए उखाणावाळी वात थइ छे मने हाय हाय थाय छे अने तमे बधा तन्कारा करो छो. आ पेछो जिनेश्वर मातराजनो अधिकारी इंद्रजालीयो आव्यो छे ते बधाने बोध आपी आपी माहारी आणा तोडावी कइकने देशविरति कइकने सर्व विरति कइकने भद्रक परिणामी बनावी केइकना पुन्य खजानाओ जोतजोतामां भरी दीधा अने केइकने तो मोक्षमां पण बाँटो जाडी दीधा. माहारा माहार लडवैयाओने पण मारी तोडी पाडया माहारा सैन्यमां भंगाण पडयुं. माहार मान पण लुंटाइ गयुं तयारे माहारे तो हवे माखी जेज उडाववा. रहुं के बीजुं कांइ ते तमो कहो आम करी उंडो नीसास मुक्यो. कारण के नीसा छे बेज दुःखना निवारण कारण कहल छे.

यथा,

निसासो भले स जायो, जे आधो दुःख सहंत, निजासो न स ज्यो होत तो, हैड फुटी मरंत, ॥ १ ॥

आवी रीते निसासो मुकी बोल्यो थुं करुं भाइ कोइ माहारे कामना नथी सोनानी छरी पासे रखवात होय पण पेटमां मारबानी न होय एटले अज्ञान काठीयो दसमो इतो ते बोल्यो के बस करो ! माहराजा बस करो ! अमार शिर पण आपने माटे झुम ना रहुं छे. आपनी आज्ञा लइने जाउं छुं ने धर्म करनारने तोडी पाडी बेज पताका मेलवी हालमां पाछो आवुं छुं. ए मकाना बचनो सांभली मोहे तेने साबाशी आपी विदाय कर्यो एटले तेणे जइ धर्म श्रवण करनाराना शरीरमां प्रवेश

एवा प्रकारे कयो के क्षणमात्रम तेना साडा त्रण कांड ख्वाडामां खीरनीर प्रमाणे अज्ञान काठीयो ओतप्रोत थइ गयो. तेथी
 ममेख भूतना पैठे थइ ते जीव विचार करवा लाग्यो के आ गुरु थुं बबडे छे, थुं वांचे छे, तेनी कांड खबर पडती नथी. आवा
 व्याख्यान बंचाता हशे के, चाल जीवडा उठ घरे चाल ! घरनुं चूकवुं ते शा कामनुं छे. व्याख्यान व्याख्यान करीने गुरुये अने
 ल कोय जीव लीथो अने इहां तो कांड तत्वए नथी प्रथम तो खबरज नथी पडती. खबर पडे तयारेज तेनी भुलो काढीये के
 नहि ! ते खरुं वांचे छे के खोदुं वांचे छे, अथवा तो जेवो जहलो जोगी तेवी मकवाण माली आ बन्ने सरखा मल्या छे
 जेवा गुरु तेवा चेला वाणिजा सरखे सरखा मल्या ने भवना दुःखडा टल्या एवो घाट थयो छे एम कही उठवा मांडयो अज्ञाने
 जइने मोहने बधामणी आपी के मोह माहाराजानो विजय थाओ ! जे रहो ! तेथी मोहे बहुज मान आप्युं अने निश्चित थयो
 तेवामां भवने शुद्ध चेतना आवी ने विचारवा लाग्यो के अरेरे ! आ में थुं चिंतव्युं, माणसोमां जे अज्ञान भराय छे
 तयारे भान झुली जाय छे अने बुद्धि बल उडी जाय छे तेथी विचार करवानी चेतना रहेती नथी गुरु माहाराज तो साफ
 वांचे छे स्पष्ट बोले छे अने ते सांभली श्रोताजनोना मस्तक डोले छे. शुद्ध प्ररूपणा करे छे. अज्ञानपणानो घोर अंधकार छे
 तेमां चेरायेला जीवोने अत्यंत अज्ञानदशा रहेला छे अने तेथीज अव्यवहारराशीमां अनंतकाल जीवोने भटकवुं पडे छे. अज्ञानि
 माणसज सार असा ना खबर पडती नथी. अज्ञानि माणसज हिताहितने नहि जाणतां भलाने भुंडु कहे छे. आ गुरु महा-
 राजनो उपदेश ! माणसने तो थुं पण जइने पण वैतन्य उत्पन्न करे एवो छे. छतां माहारी अज्ञान दशानोज दोष छे एम
 जाणी आरतायां जिनेश्वरनी वाणी सांभलवा लाग्यो. तेथी तेने रोमेरोम हर्ष थवा लाग्यो पोतानी भुल कबुल करी पश्चाताप

करवा लाग्यो अने गुरु माहाराजना वचने वचने पोताना कानने पवित्र करी ते वचनो अंतःकरणमां स्थापन करी तेने मनन करवा लाग्यो. जेनो अर्थ नहि समजायो ते पुछवा लाग्यो अने तेम करता जोतजोतामां अज्ञान नष्ट थयुं ज्ञान वध्युं अने व्यापकम जाग्रत थयो अने सराण उपर चढावेल हीरो जैम चलकाट मारे तेम तेनो आत्मा तेजस्वी बन्यो अने वांत गना वचनांत रुपी सत्तामां रुची पूर्वक स्नान करी अपूर्व आनंद मानवा लाग्यो. वली कोइये जइने मोहराजाने कछुं के अरे राजा साहेब जागो छो के उंघो छो. तमारा अज्ञानादेक दस सेनापतिने तो मार्या तोये तमारी उंघ ना गइ के आवी बर्त-
शुंकथी राज्य शी रीते करओ. दुश्मनो राजोसमां आगल वधी तमारी सेनानों कचरघाण काढता जाय छे ! माटे चेतो ! नहि तो तमारुं राज्य जवानी तैयारीमां छे. ए सांभलता मोहराजा हायरे बाप ! करतो दोडयो अने एकदम घांटो पाडी बोल्यो के कोइ माहारा आत्माने आनंद करावनार बाररुष छे के ! एटले व्याक्षेप काठीयो अग्यारमो उठीने बोल्यो के उदावेद दुश्मनोने धूल न घटाडुं तो हुं दुनिया पार जाउं एम कही प्रतिज्ञा करी श्वासभर दोडयो अने शीघ्रताथी धर्म सांभलनारना शरीरमां पेठो. तेथी ते शुद्ध बुद्ध भुली बिचारवा लाग्यो के साधु व्याख्यान तो वांचे छे ! पण समजण बराबर पढती नथी, कंठ पण बराबर नथी सभाने पोहोंची बले तेवो कंठ पण नथी. कांइ रमत गमतनी वातोना गपाटा सपाटा पण गुरुजी हांकता नथी. इहां आववुं नकामुं छे, ज्यां आनंद न थाय त्यां कान फोडा तोड शी कांइ कथा वार्त्ता कहेता होय, कांइ दुहा डुचका छोडता होय तोये लगार मनने संतोष पण आमानुं कांइज नथी माटे चालो उठो भाइ रस्ते पडो वली बधुये मइ रछुं पण पेहेला तो उपाश्रयज सारो नथी, हवानुं ने बारी बारणा तो नामज नथी, जीवडानी उत्प तेनो तो पारज नथी

નહિ સારા ચૈદ્રવા પૂંઠીયા, નહિ સારા રૂપાલો, નહિ ઉત્તમ તોરણો, ઠવળી તો જાણે પેલા કાલન પાટુ પાટલી કે ચાલતી તો
 ચા રહ્યામાં ગુરુને પુરું વાંચતાયે આવડતું નથી. તો સમારંજન કેવી રીતે થાય ! બાપુ સમાને સુશી કરવી તે કાંઈ નાની સુની
 વાત નથી માહાજ્ઞાન જોડયે છીંપ. તે તો કાંઈ દેવવામાં આવતું નથી. વલી સારી સારી સ્ત્રિયો બનીઠીની આવતી હોય તોયે
 ધૂલ નાસ્તી તેના રૂપ રંગ ને ઢંગ તો જોવામાં આવે ! અને બે ઘડી જીવડો તો સુશી થાય. તે પળ નથી આ તો બન્ને બાજુનું
 ચૂકવાનું છે, માટે ઇંદાં બેસવું નથી ને ફરીથી આવવું નથી. ચાલ ઉઠ માઈ ઘર ભેગો થા અગર ઘરે જાવું છે શાક લાવવું છે
 હથાળાં કરવી છે છોકરાઓ રોતા હશે, બાઈડી બોલાવતાં હશે, છોકરી મોટી થઈ છે પળાવવાં છે. નાનો છોકરો નીચાલ
 માકલો છે, મોટા છોકરાની વહુનું શ્રીમંત આવ્યું છે, સ્વર્ચ ક્યાંથી કાઢવો, કાવાદાવા કરવા છે, જપ્તાંને છડી જવી છે,
 વારંટો કઢાવવા છે વિગેરેમાં એવો વ્યાસિસ ચિત્તવાલો બની ગયો કે હું ક્યાં છું તેનું પળ તેને ખાન રહું નહિ, વ્યાક્ષેપ કાઠીયો
 તેને જીતી પાસે જઈ જય જય શબ્દથી તેને વધાવી ને દુશ્મનને દુર કરવાની વાર્તા કહી મોહને વહુજ રંજન કર્યો
 એવામાં વલી ચેતના આવી કે મેં દુધ્યાન કર્યું. પ્રથમ તો ગુરુ મહારાજ ઉપદેશ આપે છે તે તેના ઘરનો આપતા નથી પળ વીત-
 રાગની વાળેનોજ આપે છે. તે વીતરાગની વાળી, મોહવલ્લી સમાન છે, અમૃતનો સ્વાણી છે, વલી સુત્રને વિષે ગુંથાળી
 છે, ભાવ ભક્તિયાં સાંભળનારા ભવ્ય પ્રાણી છે, કર્મ કંદને હળનારી છે. મોહને ધૂલધાળી કરનારી છે, સંસાર સમુદ્રને તારનારી,
 ભવ ભ્રમણ વારનારી, અનંતજ્ઞાન દર્શન આપનારી, અને મોક્ષનગરમાં કરાવનારી ઝાળી છે, તેજ વાળીને ગુરુ માહારાજ વાંચે છે
 વલી તેના કંઠનું માહારે શું કામ છે માહારે તો ધર્મેયદસ તે આપે છે તેનુંજ કામ છે વલી સમજણ પળ સ્વાસી પડે છે. જુવોને

વચને વચને કેમ સમજ્યાન ! સ્વર પડીને ! જાણને, જાણવામાં આવ્યું ને આમ વારંવાર વહે ત્રણ ત્રણ વાર તો એકની એક વાત સમજ વ છે. તો આયો વધારે તે વલી કેટલું સમજાવું હતું, વિચારા જીમના તો કકડે કકડા કરી નાલે છે. વલી ચંદ્રવા પૂઠીયા તોરણ પાઠા પાટલી બાજોઠ અને ઠવળીનું પળ માહારે શું પ્રયોજન હતું ! હોય તો જનશાસનની શોમા છે ! અને તે વિચાર શંકના અગ્રેસરોને કરવાનો છે, કાંઈ માહારે કરવાનો નથી ! વલી શ્રીમંતો આવો કે નિર્ધન આવો. તેમાં આપણે શું, પૈસાદારોનો બાપનો કાંઈ ધર્મ નથી ધર્મ તો જે સાંભલે તેનો છે. વલી સ્ત્રિયો નથી આવતો રૂપાલીયો તે બહુજ સારુ છે. કારણ કે રાંઢની આ આંસ સસ્વળી રહેતી નથી ને મારું સાલુ મનડું ચંચલ રહે છે માટે નથી આવતી સ્ત્રિયો તે પળ ઠીક છે મને મુલે કરી ધર્મ સંભલાશે ! વલી કથા વાર્તા સાંભલાનાં ઇચ્છા ધરાવું છું તેમાં માહારું કલ્યાણ શું થવાનું હતું ! એનાથી તો ઝલડું હાસ્ય મોહની કર્મ બંધાય છે સ્વડસ્વડાટ સવાયાં માટે માહારે તેનું પળ કાંઈ કામ નથી માહારે તો સંસાર થકી વિરક્ત કરનારી આનેત્યાકિ પાવનાં જરૂર છે. માહારે સર્વ સંસારને અસાર સમજવાની જરૂર છે ધર્મબોધ પામવાની જાવરક્ત છે સર્વે જંદોલા પર મિત્રતા પ્રેમ ધારણ કરી રાગદ્વેષાદિજન મારી ચિત્તને સ્થિર કરાવવાં જાસ જરૂરીયાત છે. માટે ધર્મગુરુ પાસથી બોધ સાંભલી સંસારથી મુક્ત થવાનો ઉદ્યમ કરું એમ ચિંતવી સ્થિર થઈ વ્યાખ્યાન સાંભલવા બેઠો તેની મોહને સ્વર પડી. પ્રથમ તો મા-રાજા પો-પોક મુકીને રોયો તેનો પોકાર સાંભલી કુતૂહલ બારમો કાઠીયો દોડયો આવ્યો અને સ્વમા ! અમદાતા ! હુદાવદન સ્વમા ! આજ્ઞા કરો. શો હુકમ ! દિલગિર ન થાઓ ! મોહે ભવ્યજીવને અટ્ટ કરવાનું કોવાથી મા-રાજા બોલવું કરેવું નહિ પળ કરી બતાવવું સારું માટે હું જાઉં છું એમ કહી દોડયો ને ધર્મ ભવન કરનારાના

સારા માં સાંભળાયા પેઠો પટલે માઈ સાહેબની ઢાંગલી ચસ્કી કાંઈક કૌતુક જોવામાં આવે તો સારુ એવો વિચાર કરે છે
 તૈવામાં બાહારથી માણસો. ટોલું આવ્યું તેમાંથી એક જણે બાજાન કાનમાં કહ્યું કે બાહાર તો કૌતુક જોવાનું છે. તે સાંભળી
 મન ત્યાં દોડ્યું. પટલે લઘુનીતિયે જવું છે તેવું બાહારનું કાઢી ઉઠવા માંડ્યું પટલે સમજી માણસોયે કહ્યું કે ત્યાં તે થું જોવાનું
 છે. સાકર દ્રાક્ષ અને શેલડીના રસ કરતા મીઠી મધુરી ગુરુ માહા જનાં વાણીમાં જે અમૃતરસનો સ્વાદ છે તેવું બાહાર કાંઈ-
 પણ નથી માટે બેશ ! ન જા પટલે બોલ્યો કે કેમ લઘુનીતિ કરવા પણ ન જવા દેવો કે ! એમ કહી ઉઠીને બાહાર જોવા
 ગયો. માંડ ભવાયા નાચતાદેક કરતા હાંસી મશ્કરી કરતા કરાવતા હતા. બાજીગરો खेल કરતા હતા. મોઢામાંથી અગ્નિના
 મંડકા કાઢી લાઢાન ગોળાને છાતીમાં મુકો મારી મોઢેથી બાહાર કાઢી ગલી જતા હતા તે તથા વાદિયો સર્પોને કાઢી રમત
 ગમત કરતા હતા. તેમાં રક્ત બન્યો પગ હાથ કમ્મર દુખતી ને ડંઘ આવતી મટી ગઈ, મુલ તરશ મટી ગઈ, લઘુનીતિ વડો-
 નીતિ મટી ગઈ સાંજ પડી લોકો ઘરોઘર ચાલ્યા ગયા, ને કુતૂહલમાં ફસેલો તેને જોઈ મોહરાજા પાસે કુતૂહલે જઈ આશી-
 વાદ પૂર્વક કહ્યું કે મોહરાજા જયવંતો વર્તો ! મન્યજીવને ભ્રષ્ટ કરી દીધો છે. એવા સમાચાર કહેવાથી તે બહુજ સુખી થયો.
 એવામાં મન્ય જીવને બહુજ પશ્ચાતાપ થયો હા હા ! હું માહાપાપી છું મેં મૂર્ખે અમૃતરસનો કુંપો ઢોલી નાખ્યો. વ્યાભ્યાન છોડી
 માંડ ભવાયાની ચેષ્ટા જોઈ. મેં ઘનાંના ધકા સ્વાધા, કોળોયો સ્વાધી, પાડુઓ સ્વાધી, ઘણી કદર્યના સહન કરી ટાઢ તડકો
 સહન કર્યો દેહેરે ઉપાશ્રયે લગાર કોઈનો ટલ્લો વાગે છે તો લડવા દોડું છું ધિક્કાર છે મને મેંતો એક ઉસ્વાળું સાચુ કર્યું
 કહ્યું છે કે.

यतः

माखाचं न परि रे, दुषमल उपर जाय, पापी धर्म न सांभले, उंचे के उठी जाय, ॥ १ ॥

में पापीये पण ते दुहानुं अकरण करेलुं छे माटे मने धिकार छे ! अरर ! भांड भवाया चोरढाये माहारं धर्मरूपी धम छुटी लीधुं छे. हजी पण बगडी गयुं नथी जाग्या त्यांथी सवार अने भुल्या त्यांथी फरीथी करवुं एम जाणी भिच्छामी दुकड आपी सज्ज थइ गुरु माहाराज पासे धर्म सांभलवा बेठो. हवे मोहराजा सिंहासन उपर मुछोना बाळोने आमळा देतो अने फुली जतो तेमज हर्षना आवेशमां आवी जइ ठीक थयुं, सारुं थयुं, पाप गयुं, वैर बल्युं, भलुं थयुं, सुधरी गयुं ! विगेरे मका ना हवाइ किल्ला उडावतो बेठो छे तेवामां तेने वोइ के जइने कहुं के कुतूहलने जीतीने भव्यजीव धर्म श्रवण करे छे. आ वचनो सांभलताना साथेज मोहमहिपतिना पेटमां मोटो घ्रासको पडयो तेथी जेम वृक्षनी कापेली शाखा तुटी पडे तेम सिंहासन उपरथी नीचे पडयो, मूर्च्छा आवी गइ, हाहाकार मची रह्यो ने तेनुं मंडल एकत्र थयुं. पाणीथी, पवनथी, चंदनथी, तेने सावध कर्यो एटले दीर्घ निसासो मुकी हा हा हा, हुं हणाइ गयो. माहारं राज्य गयुं, माहारी प्रजा विनाश पामी, माहारं बल घटयुं, माहारं मरण नजीक आव्युं, अरे कोइ छे के, एम केतानी साथे तेरमो रमण काठीयो तेमना सन्मुख हाथ जोडी खडो थइ उभो रह्यो. तेने मोह पुछवा लाग्यो के तुं क्यां रखडे छे तने माहारा राज्य साचववानी पण परवा नथी के थुं त्यारे रमण काठीयो बोल्यो के माहाराजा ! हुं हालमां इहां तीहां क्रीडा कर्या करुं छुं अने आनं मां फर्या करुं छुं. एटले मोह जाय भुकुटी चडावीने कहुं के ताहारे मन दीवाली छे पण माहारे मन होळी छे ते तने थोडाक स्वबर

પરવાનાં હતી માહારે માથે દુઃખનું વાદલ ઘેરાયું છે તે તો અરિહંત ભગવાન કેવલજ્ઞાનિ માહારાજા જાણે છે. તે શિવાય બીજો કોણ જાણે, અંતરની વાત જેને દાજતું હોય તેનેજ કહેવાય બીજાને કહી શકાય નહિ એટલે રમણ કાઠીયો નમન કરીને બોલ્યો કે બાપજી ! હુકમ કરો, આજ્ઞા કરો, નિવેદન કરો ! મને જણાવો એટલે આપનો તાબેદાર સેવક આપના દુઃખના વાદલોને વિલેરીને ચુંથી નાચવા સમર્થમાન છે. ત્યારે મોહરાજા બોલ્યા કે હે રમણ પ્રથમ સમગ્ર વાત સાંભલી વાલેજી આ. આ મ. પર્યા નગરીમાં જિનેશ્વર માહારાજનો અધિપતિ હોવાદાર આવીને કેટલાયેક દિવસથી આવીને પડ્યો છે. તેના પિતાનું નામ ધૈર્ય છે, તેનો માતાનું નામ ક્ષમા છે, તેને શાંતિ નામની સ્ત્રી છે તેને તળે પટરાણીપદે સ્થાપી છે દયા નામની તેને બહેન છે, અને સત્ય નામનો પુત્ર છે. ઇન્દ્રિયોનો રોધ કરનાર દમ જે છે તે તેનો બાંધવ છે. સદાચાર તેનો પ્રધાન છે અને વિવેક તેનો મિત્ર છે. તેમના પાસે હાતિરૂપી વારાંગના બારભાવના રૂપી નાટક કરે છે. અને તે પોતાના કુટુંબ સહિત કેટલા દિવસથી આવીને પડેલ છે. તે લોકોને મોલવી ધર્મોપદેશ આપી પોતાનું શુંડ જમાવે છે મેં માહારા બાર સામંતોને મોકલી તેના પાસે ધર્મોપદેશ શ્રવણ કરવા જતા જીવોને અટકાવવા મોકલ્યા પણ એ ઇંદ્રજાલીયો એવો તો પ્રબલ છે કે તેણે તમામ મા. પોને ક્ષણવાર પણ ઉપદેશથી રહિત નહિ કરવાથી તેના સાંભલનારાયે મોટા જમજોદ્ધા જેવા આજ્ઞાદેક માહારા બાર યોદ્ધાને હાંકી કાઢ્યા અને આજકાલમાં માહારો પણ નાશ કરશે. બધા જીવો સારી ગતિમાં ચાલ્યા જશે. માટે જો તાહારી સત્તા હોય તો તું ત્યાં જા અને વારે સેનાપતિને હરાવ્યાનું વૈર વાલ હવે તું એકજ માહારે આંધલાની આંચ અને પાંગલાના પગ સમાન રહેલો છે-તેવું શ્રવણ કરી રમણ કાઠીયો બોલ્યો કે જો હું તે સર્વેને ન જીતું તો કાલે પાણિયે ઉતરી જઈશ એમ

પ્રતિજ્ઞા કરી મોહ રાજાની રજા લઈ ધર્મ શ્રવણ કરનારા જીવને વિષે પ્રવેષ કરી ગયો. એટલે તેને વિચાર અવલો આવ્યો. વાહ, ભાઈ વાહ ? આજનો દિન તો મજાનો ઉગ્યો છે આજે તો સોનું મુગંધ વેડે આવી મળ્યા છે. આતો ગમત રમતનું ઠામ છે. વલી મેદની પળ બહુજ મલી છે આ નાજુકડા દેદાર અને દેદીપ્યમાન રૂપવાલા મુનિ માહારાજ પળ રમકડા જેવા છે. તેમાં સાધન તો બધા નાટકના જેવાજ મળ્યા છે. સોનેરી જરીના પડદા સમાન ચંદ્રવા પૂઠીયા છે. સોનાના સિંહાસન સોના રૂપાની ઠવળી છે. હાથમાં ફેરવવાની લગડી સમાન સોના રૂપાનું પાટુ છે. નાટક દેખનાર ઓના પેઠે આ શ્રાવક શ્રાવિકા છે. પ-
રેના અંદર આ સાધુ માહારાજ છે તે ગાન તાનરૂપે સમાને રંજન કરે છે. ઘડીકમાં આક્ષેપણી કથા કહે છે ઘડીકમાં વિશ્લે-
ષણી કથા કરે છે. ઘડીકમાં સંવેદિની કથા કરે છે ઘડાકમાં નિર્વેદિની કથા કરે છે ઘડીકમાં વિદુષકના પેઠે બહુજ હસાવે
છે ઘડાકમાં શૂર વીરોના પેઠે શૂર પળ બહુ ચડાવે છે ઘડીકમાં માગધી ગાથાઓ વોલે છે ઘડીકમાં સુંદર સંસ્કૃત શ્લોકો
વોલે છે ઘડીકમાં મજાના દુહા વોલી આનંદ ઉપજાવે છે. આહાહા ? શું સુંદર કંઠ શું મધુરી વાણી શું નવનવી કથાઓ ?
શું અવારનવાર આખ્યાનોના ટુચકાઓ, આવી મજા આવું કૌતુક આવું સુખ ? દેવતાઓને પળ દુર્લભ છે. ઠીક બહુ સારુ
આપણે તો રોજે સાંભલવા આવશું આપણને આવું બહુ ગમે છે—સ્વરુ પુછાવોતો આવા વ્યાખ્યાનોજ આ જમાનાના જીવોને
સંસારના અંદર વિશ્રાંતિભૂત છે. અને તેથીજ જોવો—સંસારના દુઃખોને વીસરી જાય છે માટે આવી વસ્ત આપણને સદાયે મળજો
અને આવા લટકાળા ચટકાળા સાધુઓનો પળ રાફડો ફાટજો કે દુનિયા તેના રાગરંગથી સુખી થાય. આવી ગણના થઈ
જીવ બાન બુલ્યો ગુરુ માહારાજનો ઉપદેશ એલે ગયો વ્યર્થ ગયો નિષ્ફલ થયો. હમણા તેને રોગરોગે—આત્માના પ્રદેશે પ્રદેશે એવો

વ્યાપ્ત થઈ ગયો કે આ ઉપરની ભાવના વિના તેને સમગ્ર ત્રિલોક શૂન્ય ભાસવા માંડ્યું તેને પોતાને આધિન થયેલો જોઈ આ-
નંદસાગરમાં ડુબકા મારતો રમણ મોહ રાજા પાસે ગયો. જીતના નીશાન ચડાવીને આવેલ રમણને દેહી સિંહાસન ઉપર બેસારી
ત્રણ જગતનું સામ્રાજ્ય આપી મોહ રાજાએ મોતીડે વધાવ્યો અને શાંતિ સાગરની લહેરોમાં લહેર કરવા લાગ્યો. એવામાં વલી તેનું
ચિત્ત ઠેકાણે આવ્યું અને તે વિચાર કરવા લાગ્યો કે અરે ભાઈ મને તો એમજ લાગે છે કે તને સનેપાતનો ચાલો થયો છે ?
તું તે રાગરંગ સાંભલવા આવ્યો છે અને સ્વડસ્વડ હસવા આવ્યો છે કે ? વ્યાખ્યાન સાંભલવા ? નાટકીયાના રાગો નાટકશાલામાં
ઘણા સારા ગવાય છે અને માંડવેષ્ટા વિગેરે કરનારા ભવાયા લોકોને ગારુડોક લોકાના ઘણા સારા રાગ હોય છે. તેમાં કલ્યાણ
શું થયું. જીવોને માર્ગપર ચડાવવાની તેની સત્તા નથી તેતો માર્ગથી ભ્રષ્ટ કરનારા છે. વલો સારામાં સારીં ચીજો તાહારે જોવી
હોય તો મુંબઈની કાપડ મારકીટમાં જરીયાન ઝાંક તુડ સતારા કોનલાવ મસ્ખમલ સાટમ હીરાગલ ધોતી પોતો પિતાંબર પટોલા
રેશ્મી ફેનશી દેશી પરદેશી વસ્ત્રો ઘણા ભરેલા છે. રમણોયોના રૂપ રંગમાં શું છે ? બાહિરલી ચામડા રુચાલો છે બાકી
તો મલ મૂત્ર વિદ્યાર્થી ભરપૂર તેમના શરીરો ભરેલા છે. હાડતા માંત્ર રુધિર મજ્જા મેદ શિવાય કાંઈ નથી. ફક્ત ચામડો ઉપર
મઢાયેલી છે તેથી તે ઢોલના પેઠે મનોહર ઉપરથી જ છે શિવાય અંદર આત્માને આનંદના બદલે કલેશ ઉપજાવે તેનું છે. વલી
ઘરેણાં ગાંઠા જોવા હોય તો જવેરો વજારમાં તેનો પગ કાંઈ તોડો નથી. પગ આ સર્વે કેવલ મોહની કર્મને બંધાવી દુર્ગતિને
વિષે નાચનાર છે. સ્વરી વાતનો એજ છે કે આપણે તો ગુરુ માહારાજના વચનામૃતનું જ પાન કરવાનું છે. વલી તે સાક્ષાત્ અમૃત
જ છે કેવલુના અમૃત કરતા પગ વધારે હિતકારી છે અમૃત તો એકલા આ ભવમાં જ રોગાદિકનો નાશ કરી પીડા અટકાવે

હે પળ ગુરુ માહારાજા ઉપદેશ રૂપી અમૃત તો ભવોભવ સુધી મરણને અટકાવે છે, જન્મ જરામરણના ફેરા ટાલે છે. અળાહારી પદ આપે છે અનંત સુખને આપે છે અને જીવને અનંતકાલ સુધી વિશ્રાંતિ પળ બક્ષીસ કરે છે. માટે તે મેલવવાજ માહારે પ્રયત્ન કરવો જોઈયે. ચપલ ચિત્ત કરવાથી રમણ સ્વભાવ કરવાથી-ક્રીડામાં જીવ રાખવાથી લોભ દશામાં મન જોડવાથી અને સંસારની પ્રપંચ જાલમાં ફસાવાથી કોણ માણસ આજ્ઞા ઉગરેલો છે? કોણ માણસ મરણથી બચેલો છે, અને કોણે સાચુ ગાજાવેલું સુખ મેલવેલું છે? બસ કોઈયે નહિ? આવી રીતે ભાવના દૃઢ થવાથી હવે ધર્મ શ્રવણ કરવા બેઠો. તે સમયે ગુરુ માહારાજે જે ઉપદેશ દીધો તે તેને સંપૂર્ણ લાભદાયક થયો. મોહ રાજાને સ્વર પડવાથી પુંછડુ લઈ મનુષ્ય નગરી છોડી દઈ અનાય દેશમાં જઈ નિવાસ કર્યો. ઇંહાં ગુરુજી ધર્મદેવતા દેવા માંડયા જીવોને ધર્મ તેજ ગુણકારી છે. ધર્મ અનેક પ્રકારે કહ્યા છે-દાન શીયલ તપ અને ભાવનાથી પણ ધર્મ થાય છે, માર્ગાનુસારી ગુણોથી પણ ધર્મ થાય છે. પરોપકાર કરવાથી પણ ધર્મ થાય છે. માંસ મદિરા માલ્લખ મધને ત્યાગ કરવાથી ધર્મ થાય છે. અમૃત અનંતકાલના મધને છોડવાથી ધર્મ થાય છે. વંત્યાક અને રાત્રિ ભોજનાદિક ત્યાગ કરવાથી પણ ધર્મ થાય છે. હોકો વીડી ચુંગી નેવો કોકીન ગાંજો તમાકુ વિગેરે કેફી વસ્તુઓનો ત્યાગ કરવાથી પણ ધર્મ થાય છે, જુગાર સટ્ટો શીકાર વેશ્યા પરસ્ત્રી ત્યાગ કરવાથી પણ ધર્મ થાય છે, હિંસા અસત્ય ચોરી પરિગૃહ છલ પ્રપંચ વિચાસઘાત કૂડી સાક્ષી કૂડા સ્વતપત્ર વિગેરે અન્યાયી કાર્યો છોડી દેવાથી ધર્મ થાય છે-ગંજીફા સોગટાવાજો વિગેરે મવાન છોડી દેવા તેમાં પણ ધર્મ થાય છે, અઢારે પાપસ્થાનના માર્ગો છોડી દેવાથી ધર્મ થાય છે વિના કારણે વનસ્પતિનું છેદન ખેદન કરવાનું છોડી દેવાથી ધર્મ થાય છે-પાણિ ગઢીને પીવા વાપરવાથી ધર્મ થાય છે, નૌકારશી પોરશી એકાસણું વેસણું આંબેલ

નીવી ઉપવાસ છઠ અઠમાદિક તપ કરવાથી કર્મની નિર્જરાધર્મ થાય છે. ભગવાનને વંદન નમન સ્તવન પૂજન વિગેરે કરવાથી ધર્મ પુન્ય થાય છે પરમાત્મા પાસે ચોખ્ખા બદામ ફલ ફુલ નૈવેદ્ય પાઙ્ગણ પૈસો ચડાવવાથી ધર્મ થાય છે તો ઉપરોક્ત વસ્તુઓમાં કથન કરેલા ત્યાગ કરવા લાયક વસ્તુઓને ત્યાગ કરી અંગીકાર કરવા લાયક પદાર્થોને અંગીકાર કરી જીવ જયવંત ધર્મિષ્ઠ બને છે. પુન્યશાલી બને છે. પુન્યોદયના વંધથી માનુષ દેવગતિના સુખો ભોગવનારો થાય છે. કર્મની નિર્જરા થવાથી અજરા થઈ શાશ્વત અસ્વંદ અવ્યાબાધ અમંદ આનંદમય એકાંત સુખનો ભોક્તા બને છે આવો ઉપદેશ શ્રવણ કરી તે કાઢીયા નિવા ક મવ્ય જીવો બોધ પામ્યા, વૈરાગ્ય પામ્યા ! નિર્વેદ પામ્યા ! સંસારથી ઉદ્દેગ પામ્યા, સત્ય માર્ગ સમજાયો વિવેક જાગ્યો, કર્મ-બંધન શિથિલ થયા. કંઈક ચારિત્રીયા કંઈક ગૃહિ ધર્મ સેવન કરવાવાલા થયા. મુનિરાજને પણ ઉપકાર થવાથી બીજી જમ્યાએ કર્મોપશાંતિ કરવા ચાલ્યા ગયા. હવે ભગવાન માહાવીર માહારાજા વારે પર્ષદાને કથન કરે છે કે આ આત્માને ધર્મ ઉદય આવવો વહુજ મુશીબત છે. સહજ પ્રણામ થાય ધર્મ શ્રવણના તેમાં તો તેરેકાઢીયા અવારનવાર એટલા અંતરાયો લાવીને હોમે છે કે તેમાંથી પારગત જીવ થતો નથી ને ધર્મ કરી શકતો નથી. એટલામાં જીંદગી પૂરી થઈ જાય છે. માટે પ્રમાદને ત્યાગ કરી ધર્મનું આરાધન કરવું તેજ મવ્યજીવોને લાભકારક છે. ધર્મ કરવાની ઇચ્છા કરનારા મનુષ્યોને અમૂક અમૂક વસ્તુઓ હોય છે ત્યારેજ તે ધર્મ સાધી શકે છે કારણ કે કેટલાક કારણો ધર્મના હેતુભૂત છે જેમકે,

પોતે પ્રાપ્ત કરેલા વ્રત નિયમ તપ જપ દેહોદ્દારો પારગામી કુલહીન માણસ થઈ શકતો નથી માટે કુલ પણ ધર્મના હેતુભૂત છે. વલી અધિક તથા હીન અંગોપાંગવાળો માણસ પ્રાયઃ કરી વિપમ સ્વભાવવાળો હોય છે. તેવા માણસોને વિષે ગુણો હોતા

નથી તેથી સંપૂર્ણ યથાર્થ અંગોપાંગવાલો રુપયુક્ત માણસ પણ ધર્મના હેતુભૂત છે. તથા કુટ્ટ જલોદર, સોજા, કાસ, શ્વાસ, જ્વરા-
દિક રોગવાલા માણસથી પોતાનું શરીર દુઃખયુક્ત હોવાથી તેમનાથી વ્રત પ્રત્યાખ્યાનાદિક સામગ્રિ મેલવી શકાતી નથી. માટે
નિરોગીપણું જે છે તે પણ ધર્મના હેતુભૂત છે. વલી જે માણસ અલ્પ આયુષવાલો હોય છે તેનાથી સંયમ તપ અને જ્ઞાનની વૃદ્ધિ
થઈ શકતી નથી. માટે દીર્ઘ આયુષ પણ ધર્મના હેતુભૂત છે. જે માણસ નિર્મલ બુદ્ધિ વિનાનો હોય તે માણસ હેય જ્ઞેય અને ઉપા-
દેય તેમજ ધર્મની પરીક્ષા કરવી જાણી શકતો નથી. તે બુદ્ધિહીન માગસ આત્મસાધનના રસ્તાને પણ સમજી શકતો નથી તો
આત્માનું સાધન કરવાનું તો સાધન કેવી રીતે સાધી શકે ! અર્થાત્ નજ સાધી શકે ! માટે નિર્મલ બુદ્ધિ પણ ધર્મના હેતુભૂત
છે. વલી સંવેદ નિર્વેદ તથા જ્ઞાનાવર્ણીય કર્મનો ક્ષયાપશમ તેમજ તત્વાદિકનો અધિગમ આ રૂપાદિક વિગેરે ગુરુ માહારાજના
ઉપદેશથી શ્રવણ કરવાનું ફલ છે. તેને જે માણસ ગુરુમાહારાજના મુખથી ઉપદેશ શ્રવણ કરતો નથી તે માણસ ઉપદેશ શ્રવણ
કરવાનું ફલ કેવી રીતે જાણી શકનારો હતો ! અર્થાત્ નજ જાણી શકે માટે ગુરુમાહારાજના ઉપદેશને સાંભળવો, તે પણ ધર્મના
હેતુભૂત છે. વલી જેવી રીતે છિદ્રવાલા ઘડાને વિષે નાચેલું પાણી નીચે ઢલો જવાથી કાંઈપણ વિશેષ ગુણના હેતુભૂત થતું નથી
તેવીજ રીતે ગુરુમાહારાજના ઉપદેશને શ્રવણ કરી અવધારણા કર્યા શિવાય ગુરુમાહારાજની વાણીરૂપી વારિ હૃદયરૂપી ઘડાને
વિષે કેવી રીતે ટકી શકનારું હતું ! અર્થાત્ ટકેજ નહિ. માટે અવધારણા પણ ધર્મના હેતુભૂત છે તથા ગુરુમાહારાજના ઉપ-
દેશને શ્રવણ કરી હૃદયમાં રાખ્યો પણ શ્રદ્ધા રહિત જીવોને તે શું ઉપકાર કરનારો હતો ! અર્થાત્ કાંઈજ નહિ માટે દેવગુરુ
ધર્મના ઉપર શ્રદ્ધા પૂર્ણ રાખવી તે પણ ધર્મના હેતુભૂત છે.

જીવો સુખની અભિલાષા કરે છે પણ ધર્મવિના તે સત્યસુખ મલી શકતું નથી વળી ધર્મ વિના મુક્તિ નથી. માનુષ્યો દેવ અને મનુષ્યપણાના સુખની અભિલાષા કરે છે પરંતુ લાંબો દ્રષ્ટિથી વિચાર કરતા તિર્યંચ નરક દેવ મનુષ્ય કોઈપણ ગતિમાં સુખ જ નથી, સાચું સુખ મોક્ષમાં જ છે, અને તેને મેલવવા માટે ભવ્ય જીવોને કટીવદ્ધ થવું જોઈએ. અવિનાશી સુખ કેવલ મુક્તિમાં જ છે શિવાય ભજના બીજે ઠેકાણે સમજવો. હા એટલું તો સ્વર્ગ કે જેમ વિદ્યાર્થી પીડો તેમાં જ આનંદ અને સુખ માને તેવીજ રીતે તે મનુષ્યોને દેવ મનુષ્ય તિર્યંચ નરકગતિમાં સમજવાનું છે. પરિણામે તો દેવ મનુષ્ય તિર્યંચ નરકને વિષે વેદનાજ છે. જુઓ તપાસો.

નરક વેદના

નિરંતર શરીર અને મનયક્ષી તીવ્ર દુઃખો વડે કરી દુઃખો થતા જીવોને નરકને વિષે ચક્ષુ મીંચીને ઉઘાડે તેટલું માત્ર પણ સુખ નથી. પાપકર્મ કરી સાંકડા સુખવાળા ઘડામે વિષે ઉત્પન્ન થયેલા જીવોને નરકને વિષે સાગતા વડે કરી પરમાધામીયો વાહાર કાઢે છે તે દારુણ મહા ઘોરાતિથાર નરકના જીવોને પહેલું દુઃખ છે. વળી ઉષ્ણ નરકને વિષે ઉત્પન્ન થયેલા નરકના જીવને ઉષ્ણ નરકથી ઉપાડી કોઈક દેવ ગ્રીષ્મ ઋતુને વિષે પ્રજ્વલિત ચિતાને વિષે નાખે તો તે જીવ સુખ માને છે કારણ કે ઉષ્ણ નરકને વિષે ઉષ્ણતાની અસહ્ય ઉષ્ણતા હોય છે વળી હાં શીતલતા હોય છે તેના કરતા અસંખ્ય ગણી શીતલતા નરકને વિષે હોય છે તે શીતલતામાં કદાચ કોઈક હજાર ભાર લોચંડનો ગોળો નાખે તો પણ તે ગઝી જાય છે. તેવી શીતલતા પણ નરકના જીવોને અસહ્ય સહન કરવી પડે છે. વળી કોઈક પરમાધામીયો કુંભીપાક ભટિત્રપાક શ્રદ્ધપાક

ચૌમાસો
ચ્યા-
રુપાન.

॥ ૮૪ ॥

લગીમાં વિગેરેથી નરકના જીવોને વેદના ઉત્પન્ન કરે છે. કોઈક પરમાધામી જીવોને જંત્રમાં નાચી તાળે છે. કોઈક પર-
માધામી ઘાણીમાં નાચી જીવોને પીલે છે. કોઈક પરમાધામી બન્ને બાજુ સામસામા રહી કરવતથી મસ્તકને વેરે છે, કોઈક
પરમાધામી બે પગ પકડી નીચે કાંટાવ લી શિલાપર તેનું માથુ પછાડી ધોબીના પેઠે ધોવે છે. કોઈક પરમાધામી જીવોને
અસીપત્ર બનને વિષે સ્વીજડાના જાડ નીચે રાખે છે તેના ઉપરથી પત્રરૂપી તરવારના જાટકા પડવાથી શરીરના સ્વંદોસ્વંદ
કરી નાચે છે. કોઈક શૂલી ઉપર જીવોને ચડાવે છે, કોઈક તલવારથી, છરીથી, વરછીથી, ખાલાથી, કાતરથી, કુહાડાથી,
ચક્રથી, કરવતથી, નારકીના જીવોના હાથ, પગ, કાન, નાક, હોઠ, બાહુ ગલ, કમ્પર, પેટ, વિગેરેને કાપે છે, કોઈક જીભને
છેદે છે, કોઈક આંખોને કાઢી લેછે, કોઈક પેટને ચીરી આંતરડા બાહાર કાઢે છે, કોઈક કાઠને ભેદે છે, કોઈક પથ્થરથી
મુદ્ગરથી ત્રિશૂલથી ગદાથી ઘણી મસ્તકને વિષે હળી નાચે છે, કોઈક કાંટાની વાડમાં નાચી દેહે, કોઈક અગ્નિમાં નાચે
છે, કોઈક મલમુત્ર સ્થિરપરથી ભરપૂર ભરેલ વૈતરણી નદિમાં નાચે છે તેની અસહ્ય દુર્ગંધ નહિ સહન કરવાથી તેમજ અનંતી
વેદના થવાથી કાઠો રે કાઠો એવા પ્રકારના પોકારો દારુણ દુઃખથી પાડે છે તેને બાહાર કાઢી તલવારથી ટુકડે ટુકડા કરી
નાચે છે. કોઈક તૃષા પામેલા જીવોને સ્થિર સીસુ તાંબુ તપાવી પાવ છે તેથી કલકલ કરતા ત્રાહિ ત્રાહિ પોકારે છે. કોઈક
અતિ તપ વલ વેલુને વિષે નાચી તપાવે છે, કોઈક માંસના ભક્ષણ કરનારા હતા તેને તેનું જ માંસ કકડા કરી અગ્નિમાં તપાવી
દહાવે છે. કોઈક પરસ્ત્રિના સેવન કરનારાઓને લોચંડની જ્વાજ્વલ્યમાન પુતલી તપાવી આલિંગન કરાવે છે. કોઈક અગ્નિથી
પ્રબલ ઘોંસરાને તપાવી તે જીવોના સ્વાંધે ચડાવી રથ જોડી ઉપર પોતે વેશી મુદ્ગરના માર મારતા ચલાવે છે, દોડાવે છે, કોઈક

તેર કા-
ઠીયાનું
સ્વરૂપ.

॥ ૮૪ ॥

વાઘ, વરુ, શીયાલ, સિંહ, ચિત્રો, રિંછ, કુતરો, ગેંડો, વિગેરેના રૂપ કરી જીવોને ભક્ષગ કરે છે. કાઠુનું પગ બાંધી નીચે અગ્નિમાં માથું રાખી ઉપરથી માર મારે છે. કોઈનું પગ ઉડાડી નીચે શીલાપર પાડી ચૂરેચૂરા કરી નાખે છે. કોઈનું લેલું દ્રવ્ય પાછું પાડી પેટે મારો, હળો, કાપો, છેદો, ખેદો, ગુંદો, હુંદો, બાલો, જાલો, કુટો, વિગેરે શબ્દોથી ત્રાસ ઉત્પન્ન કરી માહારોરવ દુઃખ ઉત્પન્ન કરે છે તે સાંભળી નારકીના જીવો હા તાત ! હા માત ! હા જાત ! હા ભ્રાત ! હા નાથ ! હા પ્રભુ ! હા સ્વામી, મને મારો નહિ ! મારો નહિ ! માહારું રક્ષણ કરો ! કૃપા કરો ! દયા કરો, હું નમસ્કાર કરું છું ! બે હાથ જોડું છું ! માફી માગું છું ! શરણે આવેલો છું. મને છોડી દો મુક્તિ દો ! મારો નહિ, બચાવો ! દુઃખથી મુક્ત કરો ! તમારો દાસ છું ! તમારો સેવક છું ! તમારો નોકર છું ! તમારો ગુલામ છું ! દીન છું ! અનાથ છું ! અપરાધી છું ! આવી રીતે ભયંકર કરુણાજનક ચીસો પાડના જીવોનું પણ પરમાધામી કરુણા રહિત થઈ અત્યંત વેદના કરે છે. એવી રીતે નરકના અંચારીયા કેદખાનામાં રહેલા જીવોને ક્ષેત્ર વેદનાનું પરસ્પર વેદનાનું પરમાધામીયે કરેલ વેદનાનું દારુણ અસહ્ય અનંતુ દુઃખ નરકને વિષે નારકીના જીવો જે વેદે છે, તેને જ્ઞાનિ માત્રાજા શિવાય ચર્મ ચક્ષુવાલો જીવ દેખી શકતો નથી.

તિર્યંચ વેદના.

એકોદ્રવ્યને તે તિર્યંચ પંચોદ્રવ્યના જીવોનું પણ અનેક પ્રકારે દુઃખ રહેલું છે. શીતકાલને વિષે શીતતાનું દુઃખ, ઉષ્ણ-કાલને વિષે ઉષ્ણતાનું દુઃખ ! વર્ષાકાલને વિષે પણ વરસાદની જડી પડવાથી અનેક પ્રકારનું દુઃખ રહેલું છે. વહી અતિ પવનને સહન કરવો તેમજ શુધાપાન સહન કરવી તેમજ શસ્ત્ર પરોળા આરતાજના દોર યદિમુદિ વિગેરેના મારોનું દુઃખ સહન

કરવાપણું તથા વાહનવહન, દાહનદાહન, અંકન છેદનમેદન, ગલુકત્તન, પાશબંધન, વાગુરાબંધન, પાંજરાબંધન, વિગેરે અને દુર્વચનોથી તાડના રુપ દારુણ દુઃખોને તિર્યંચો પણ દીન મનવાલા થઈ સહન કરે છે તેમાં પણ કેટલુંક મનુષ્યોએ કરેલું તથા કેટલુંક પરસ્પર કરેલું તેમજ કેટલુંક કાલાદિકના ભાવથી ઉત્પન્ન થયેલું સ્વયમેવ તિર્યંચો દુઃખને વેદે છે.

માનુષ્ય વેદના.

મનુષ્ય ગતિને વિષે પણ વિષ્ટાને વિષે પહેલા કંઈક પેટે અશુચિમય ગર્ભને વિષે પણ અતિશયે સંકોચિત અંગવાલા જીવને ઘણું દુઃખ તો પ્રથમ ગર્ભને વિષેજ ઉત્પન્ન થાય છે અને કશું છે કે અત્યંત તીક્ષ્ણ એવી સાડા ત્રણ કોટી સોયોને અગ્નિમાં સખત તપાવી કોઈ દેવ મનુષ્યની સમગ્ર રોમરાજી ફંવાંડામાં સમકાળે ચાંપે અને તેનાથી જેટલી વેદના થાય છે તેથી આઠ ગણી વેદના ગર્ભને વિષે રહેલા જીવને થાય છે. વલી ગર્ભથી યોનિમાર્ગે બાહ્ય નીકળવાથી તે પ્રસૂતિ સમયે પણ તીવ્રવેદના થાય છે. અને તે પણ યંત્રમાં નાચી કોઈ જીવને પીલવાથી જે વેદના થાય છે તેનાથી સોગળી અને હજારગળી વધારે થાય છે. વલી ચાલકપણાને વિષે દાંત આવે ત્યારે પણ માહાદુઃખ ઉત્પન્ન થાય છે તેમજ યૌવન અવસ્થાને વિષે પણ ઇષ્ટ વસ્તુના વિયોગમાં અને અનિષ્ટ વસ્તુના સંયોગમાં પણ માહાદુઃખ ઉત્પન્ન થાય છે વલી ઇન્દ્રિયોની હાની થવાથી તેમજ કર્મની પ્રગતિ પ્રબલ થવાથી વૃદ્ધા અવસ્થાને વિષે પણ માહાદુઃખ છે અને મરણ સમયની વેદનાના તીવ્રદુઃખોને તો જ્ઞાનિ માહારાજ વિના કોણ જાણી શકનાર છે. તથા દુઃખ દૌર્ભાગ્ય ઇચ્છિત વિયોગ અર્થ નાશ, મન, સંતાપ, દાસત્વપણું, પ્રેશપણું, પરસેવા કરવાપણું, ઇત્યાદિક આપ તેથી તથા ચિંતા, શોક, રોગ, વ્યાધિયો, ઉપાધિયો, તથા કુગ્રામવાસ, કુરુપ, કુભોજન, કુપુત્ર, કુસ્ત્રી, કુસજ્જન,

કુશયન, વાહન, કુવચ્છ, કુસ્વર, વિગેરેની માસિ તેમજ સ્વજન વિરોધ વહુકન્યા, દારિદ્ર્યપણું, તથા શીતવાત, આતપશુધાતૃષ્ણા, ઇત્યાદિકે દારુણ દુઃખ પળ મળ્યોન વિષે છે.

દેવ વેદના.

ક્રોધ કષાયથી તીવ્ર તપેલા અનેક કલુષિત ચિત્તવાલા દેવોને પણ સુખ નથી અને તેથીજ દેવોને શાસ્ત્રને વિષે દુઃખના કારણભૂત કહેલા છે તે દેખાડે છે. જે ક્રોધ છે તે સ્વપર ઉભયને સંતાપ ઉત્પન્ન કરવાવાળો છે. તથા માઠી ગતિને વિષે ગમન કરવાના હેતુભૂત છે તેમજ પ્રીતિને વિચ્છેદ કરનારો છે માટે ક્રોધને માહાદુઃખના હેતુભૂત કહેલો છે. તથા માન જે છે તેને અપમાનના હેતુભૂત કથન કરેલ છે. અને માની જીવેની પણ અવજ્ઞા કરવાના કારણભૂત છે તેમજ શુરુ માહારાજના વિનયનો ભંગ કરનારો છે માટે માન પણ દુઃખના હેતુભૂત છે. બલી માયા જે તે કુવિકરુપો વડે કરી બીજા માગસોને દુઃખ દેવા તથા ઠગવા નિમિત્તે ।ચત્તને વ્યાકુલપણું ઉત્પન્ન કરે છે માટે માયા પણ દુઃખના હેતુભૂત છે તથા પૈસાની વૃદ્ધિ કરાવી સાચવતી રાખતી તથા હોય ન હોય તેના વિષે પણ આઢા અવજ્ઞા મનના ઘોડા દોડાવવા તથા જીવ ઘાતાદિક પાપસ્થાનોનું સેવન કરવું અને અનાય પાપ વ્યપારો કરવા તેથી લોભ પણ માહાદુઃખનું કારણ છે. તે ક્રોધ માનમાયા લોભ દેવતાઓને પ્રબલ હોય છે તેમજ ઇર્ષ્યા ભય, વિશ્વાદ સ્વેદ નોકરપણું, ક્રિંકરપણું, સેવકપણું, કેટલાયેક દેવોને હોય છે તથા કેટલાયેક દેવોને કિલ્લિ-પિપણું હોય છે તથા કેટલાયેક દેવોને પોતાની ઇષ્ટદેવીના ચયવનથી તેના ।ચરહનું માહાદુઃખ થાય છે વગેરે દેવાંગના રુદ્રમાન થવાથી અને રીસાવાથી પણ માહાદુઃખ દેવોને થાય છે. તથા બીજા મહાદિક દેવતાઓની દેવાંગના રત્નો વિગેરે ઊઠાવી લાવ-

વાથી તે દેવતાઓ પ્રહાર કરે છે તેની પળ વેદનાનું દુઃખ છમાસ સુધો રહે છે. તથા સ્વર્ગથી આવન સમય જાણી કંપાયમાન થયેલો સ્વર્ગ સુખના સ્મરણને કરતો મલમુત્રથી ભરપુર ભરેલા અશૂચિપય ગર્ભને વિષે જવાનું જાણી માહાદુઃસ્વને મોગવે છે માટે દેવતાઓને પળ સુખ નથી. એવી રીતે નરક તિર્યંચ મનુષ્ય અને દેવગતિમાં પળ દુઃસ્વત છે એમ જાણી મન્ય જીવેને મોક્ષ મેલવા અતિ આદરસહિત ધર્મને સેવન કરવો તેજ કલ્યાણકારી છે.

વલી જન્મ જરા મરણ વ્યાધિ વિયોગ શોક દુઃસ્વાદિકથી સંપૂર્ણ ભરેલ આ સંસારને વિષે અટ્ટ પ્રકારના કર્મોવડે કરી જીવ અનાદિકાલ સુધી પરિભ્રમણ કરે છે. તેમાં જ્ઞાનાવર્ગી, દર્શનાવર્ગી, વેદનો મોહની આયું નામ મોત્ર અને અંતરાય એ આઠ પ્રકારના જ્ઞાનિ માહારાજાએ કર્મ કહેલા છે. તેમાં પાંચ, નવ, બે અડાવોશ, ચાર, બેતાલીશ, બે અને પાંચ, એકરોત્ત આઠે કર્મોનો અનુક્રમે ઉત્તર પ્રકૃતિ કહેલી છે. અને મિથ્યા દર્શન અવિરતિ કથાય યોગો તે સર્વે વંધના હેતુભૂત છે. અને ઓવથી નોવે પ્રમાણે કહેલા છે. પ્રત્યનીકણું, અંતરાય, ઉપચાત, તત્ત્વદ્વેષ, નિન્દાવણું, વિગેરે જ્ઞાનાવર્ગીય અને દર્શનાવર્ગીય કર્મને વંધાવનારા છે. તથા પ્રાણિયોને વિષે અનુકંપા કરનાર તથા જિનેશ્વર માહારાજનો ભક્તિ સંયુક્ત તથા ક્ષમા, દાન, દયા, વિનયને વિષે તત્પર જીવ જ્ઞાતા વેદનાંય કર્મને બાંધે છે. અને તે થકી વિપરીત અજ્ઞાતા વેદનીય કર્મને બાંધે છે. તથા અરિંત સિદ્ધ ચૈત્ય તિર્યાંદિકને વિષે પ્રત્યનીક શત્રુપણું ધારણ કરનાર સંસારની વૃદ્ધિ કરનાર મિથ્યાત્વ મોહનોય કર્મને બાંધે છે. તથા સ્વાદ આહારાદિકને ગૃહણ કરવા તથા મિથ્યાત્વ માહાપરિગૃહ આરંભને વિષે રક્ત રોદ્ર પરિણામો અને પાપ બુદ્ધિવાળો નરકના આયુષને બાંધે છે. તથા ઉન્માર્ગનો દર્શક અને માર્ગનો નાશ કરનાર આર્તધ્યાનને ધારણ કરનાર બહુજ કષ્ટ રક્ત જીવ તિર્યંચ ગવિના

આયુષ્યને બાંધે છે તથા સ્વભાવથીજ સ્વલ્પ કષાયી દાન રક્ત પ્રકૃતિથી ભદ્રિકઃ વિનેત મધ્યમાદિક ગુણોથી જીવ મનુષ્યના આયુષ્યને બાંધે છે તથા અણુવ્રત અને માહાવ્રતાદિકનું પ્રતિપાલન કરવાથી બાલ તપ તથા અક્રામ નિર્જરાથી જે જીવ સમ્યક્ દૃષ્ટિ હોય તે દેવતાના આયુષ્યને બાંધે છે. તથા મન વચન કાયાથી વ્રત પ્રકૃતિવાળો તથા ગુણ દ્વેષો તથા ગારવથી બંધાયેલ જીવ અશુભ નામકર્મને બાંધે છે. અને તેથી વિપરીત જે હોય તે શુભ નામકર્મને બાંધે છે તથા અરિહંતાદિકને વિષે જે ભક્ત હોય તથા હાપાત્રન વિષે રુચીવાળો તેમજ પ્રતનું કષાય અને ગુગરાગી જીવ ડુંગરોત્રને બાંધે છે અને તેનાથી વિપરીત જીવ નીચ ગોત્રને બાંધે છે તથા પ્રાણિ વધને વિષે રક્ત તથા જિનપૂજા દાન ભોગાદિકને વિષે વિવ્ર કરનાર જીવ અંતરાય કર્મને બાંધે છે અને તેથી ઇચ્છિત લાભને પોતે મેલવી શકતો નથી. એ પ્રકારે પાપકર્મ બંધના હેતુભૂત અને ભવ ભ્રમણ કરાવનારી જે વસ્તુઓ છે તેને વિવેકી અને આત્મહિતના ઇચ્છક પુરુષોએ ત્યાગ કરવા લાયક છે. વાકી જ્ઞાનાદિક ગુણના વશ વર્તિતગાથી સમગ્ર કર્મ ક્ષય થાય છે અને જીવોને નિર્વાણ પ્રાપ્ત થાય છે માટે જ્ઞાનાદિકને વિષે ડગમ કરવો યુક્ત છે જ્ઞાન સંસાર દાવા- નલને વિષે બલતા જીવોને શાંત કરવામાં અમૃત સમાન છે. જ્ઞાન મિથ્યાત્વ રૂપી અંધકારને નાશ કરવામાં સૂર્ય સમાન છે જ્ઞાન ઇન્દ્રિયો રૂપી પગલાન બાંધવામાં પાશ સમાન છે. જ્ઞાન ચિત્તરૂપી સર્પને વશ કરવામાં ગારુડી મંત્ર સમાન છે જ્ઞાન સંસારરૂપી શત્રુને નાશ કરવામાં સ્વદગ સમાન છે જ્ઞાન સમગ્ર તત્ત્વને પ્રકાશ કરવામાં તૃતીય નેત્ર સમાન છે. જ્ઞાન, મોક્ષ લક્ષ્મીને વાસ કરાવતાં કમલ સમાન છે જ્ઞાન કામરૂપી હસ્તિને મારવામાં સિંહસમાન છે જ્ઞાન મનરૂપી મચ્છને પકડવામાં જાલ સમાન છે જ્ઞાન વ્યસન રૂપી મેઘને દુર કરાવતાં પવન સમાન છે. જ્ઞાન શુદ્ધ પદાર્થો દેસાડવામાં દીપક સમાન છે. જ્ઞાન, વિષયરૂપી

જૈનાણાં
વ્યા-
ખ્યાન.

॥ ૮૭ ॥

અગ્નિને શાંત કરવામાં વારી સમાન છે જ્ઞાન કમળથી લાકડાને બાલવામાં અનલ અગ્નિ સમાન છે. જ્ઞાનથી ભાવને જાળે છે. તથા સમ્યક્ દર્શન ગુણથી સદ્ગુણા વૃદ્ધિ પામે છે. ચારિત્રથી કર્મોનો નાશ થાય છે તથા તપકર્મ કરવાથી કર્મની શુદ્ધિ થાય છે અને તેથી કેવલ જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થાય છે. ત્યારબાદ આત્મા મોક્ષમાં જઈ એકાંત સુખનો ભોક્તા થાય છે. બીજી વિશેષમાં જીવોને મારનાર પરધન તથા પરાદેવોનો નાશ કરનાર ચંદ્ર માહાઆરંભ માહાપરિગ્રહ સક્ત મુનિ નિંદા તત્પર સ્વરાશ આહારનો ભક્ષક રૌદ્ર પરિણામી મિથ્યા દ્રષ્ટિ જીવ તંદુલીયા મચ્છના પેટે દુઃખદાયક નરકને વિષે જાય છે. તેમાં પણ અસંજ્ઞિ પ્રથમ નરકે જાય છે. સરિસ્ટપા શ્રુજપરી વીજી નરકે જાય છે તથા પક્ષીયો ત્રીજો નરકે જાય છે. તથા સિંહાદિક ચોથો નરકે જાય છે તથા સર્પાદિક પાંચમી નરકે જાય છે તથા મનુષ્યની સ્ત્રિયો છઠી નરકે જાય છે તથા માનુષ્યોને મચ્છાદિક સાતમી નરકે જાય છે. આ પ્રમાણે ઉત્કૃષ્ટ નરકને વિષે ઉત્પત્તિ કહેલી છે. તથા આર્તધ્યાનને વશ થયેલા તથા પરને દુઃખ ઉત્પન્ન કરનારા તથા બહુજ કપટીયો તથા ઘણો મોહ અને અજ્ઞાનમાં તત્પર રહેલા જીવો મરીને તિર્યંચો થાય છે. તથા અલ્પકલાયો તથા દાન દેવામાં તત્પર ઉચ્ચમંત્ર તથા ક્ષમા વેનય માર્દવાદિક ગુણો વડે કરી પ્રધાન તથા દાક્ષિણ્ય તત્પર તથા મહાતિથીત મદ્રિક ભાગી જીવો મરીને માનુષ્યો થાય છે. જેઓ મહાવ્રત ધારીયો હોય તથા અવિરતિ સમ્યક્ દ્રષ્ટિ હોય તથા દેશવિરતિ હોય તથા જિનેશ્વર મહારાજનાં પૂજા કરવામાં તેમજ દાનદેવમાં રક્ત હોય તથા બાલ તપસ્વી હોય તથા અકામ નિર્જરા કરનારો હોય તથા વિશુદ્ધ પાણિમાં મનુષ્યો અને તિર્યંચ પંચેન્દ્રિયો જીવો દેવગતિના આયુષ્યને બાંધવાના યોગ્ય પરિણામની વિશુદ્ધિ વડે કરી પ્રાપ્તિ આયુષ્યને ઉપાર્જન કરે છે. બીજી પણ સાધુ સૌધર્મ દેવલોક તથા સર્વાર્થસિદ્ધ વૈમાન યાત્રા જાય છે. તથા શ્રાવકો

તેર કા-
ઠીયાનું
સ્વરૂપ.

॥ ૮૭ ॥

પણ સૌધર્મથી તે અચ્યુત બારમા દેવલોક પર્યંત જાય છે. તથા વ્યાપન્ન દર્શન મિથ્યાદૃષ્ટિ લિંગધારી મુનિ અમી જેના યાત્રત્ત્રેયેયક સુધી જાય છે. તથા તિર્યંચ પંચેન્દ્રિય ગુણધારી સહસ્રાર આઠમા દેવલોક સુધી જાય છે તથા પરિવાજક આદિ બ્રહ્મ પાંચમા દેવલોક સુધી જાય છે તથા તાપસો ય્યોતિષીમાં જાય છે. વડી બાલ તપસ્યાને વિષે પ્રતિવદ્ધ થયેલા તથા ઉત્કૃષ્ટ ક્રોધ કરનારા તથા તપકર્મ વહે કરી ગર્વમાં મગ્ન થયેલા તથા વૈરભાવને ધારણ કરનારા મરીને અસુર કુમારને વિષે જાય છે. તથા ગલા ફાંસો खाना તથા વિષનું ભક્ષણ કરનારા તથા અગ્નિમાં પડીને વડી મરનારા તથા પાણિમાં પડી ડુબી મરનારા તથા ક્ષુધાતૃષ્ણા વહે કરી વેદના પામના મરીને વ્યંતરાઓ થાય છે તથા અશઠા, સરલા શ્રેષ્ઠ વિનશ્વાલા સુખમાત્રયુક્ત તથા સત્ય વક્તા તથા અલ્પ લોભી તથા ચપલતા રહિત આવા ગુણોયુક્ત સ્ત્રિયો હોય તો પણ મરીને પુરુષો થાય છે. જૂઠા કલંતો ચડાવનાર તથા અસત્યનું ભાષણ કરનાર તથા ચંચલ સ્વભાવી તથા સાહસ કાર્ય કરનાર તથા પરને ઠગનાર પુરુષ મરીને સ્ત્રિના અવતારને પામે છે. જે કુર માણસ ઘોડા, વૃષભ પાડા, ઇત્યાદિક જીવોના નિલૌછનાદિક કર્મને કરે છે તથા જે માણસ ઉત્કૃષ્ટ મોહવાળો હોય છે તે નપુંસકપણને પામે છે. તથા પૃથ્વીકાયાદિક જીવોની હિંસા કરવામાં રક્ત તથા પરલોકને નહિ માનનાર તથા અતિ સંકિલ્પ કર્મ કરનાર મૂઢ પુરુષ અલ્પ આયુષવાળો થાય છે. તથા બ્રહ્મર્વાનું પ્રતિપાલન કરનાર તથા ક્ષમા વહે કરી સંયુક્ત તથા અનુકંપાને ધારણ કરનાર તથા મિષ્ટ વચનોને બોલનાર તથા પ્રાણિ વચ્ચક્તી નિવર્તમાન થયેલા જીવો દીવે આયુષવાળા થાય છે તથા જ્ઞયન આસન વસ્ત્ર ભક્તપાન ઔષધપાત્ર વિગેરે જે માણસ તુષ્ટમાન થઈ સાધુઓને આપે છે તે ભોગી થાય છે. તથા જે પોતાનું હોય તે આપે નહિ, અને બોજો આપતો હોય તેને વારે, બંધ કરે તથા સ્વરાગ આપે તેમજ આપેલું

હારી જાય તે માણસ ભોગરહિત થાય છે. તથા જે માણસ નિર્ગુણી છતાં પણ અભિમાનને ધારણ કરે તથા પોતાના આત્માની સ્તુતિ કરે તેમજ ગુણવડે કરી ભરેલ જીવોની નિંદા કરે તે માની માણસ વિડંબના પામનાર દુર્ભગ પુરુષ થાય છે. દેવગુહની ભક્તિમાં રહેનાર તથા વિનય તત્પર તથા ક્ષમાયુક્ત તથા કોમલ ભાષણ કરનાર તથા સર્વ લોકોને પ્રિય કરનાર માણસ સુભગ થાય છે. જે માણસ મળનારો તથા શ્રવણ કરનારો તથા વાંચનારો ચિંતવના કરનારો બોજાને મળાવનારો ઉપદેશ આપનારો તથા સિદ્ધાંત ગુરુ વિગેરેની ભક્તિ કરનારો હોય તે મરીને બુદ્ધિમાન થાય છે. જે માણસ તમ ગુણ તથા જ્ઞાનગુણ વડે ફરી વૃદ્ધિ પામેલને તિરસ્કાર કરે તથા વિઘ્ન કરવામાં પ્રવર્તે એટલે વાંચના મળવામાં શ્રવણ કરવામાં અંતરાય કરે. તે માણસ મરીને દુષ્ટ બુદ્ધિવાળો થાય છે જે માણસ પક્ષીઓના બાલકોને તેના માતૃપિતાથી વિયોગ કરાવતો નથી તથા પ્રાણીઓને વિષે દયા કરે છે તેના બાલકો મરતા નથી. તથા જે માણસ પોતે દેલેલા અને નહિ દેલેલા પારકાના છિદ્રોને સ્પર્શે છે તથા મર્મને બોલે છે તથા શ્લોભાસ્થાન સુખ વિગેરેથી ભ્રષ્ટ કરવામાં તત્પર થયેલો હોય તે અનાર્થ માણસ મરીને જન્મ થતોજ અંધ થાય છે તથા જે માણસ પોતે નહિ સાંભળેલ છતાં પણ સાંભળ્યું છે એમ બોલનારો હોય તથા લોકોના પાસે ધર્મવિરુદ્ધ કરાવનારો હોય તથા ચાડી સ્નાનારો હોય તથા પારકાના દુષ્ણો સાંભળવામાં તેમજ પરાઈ વાત કરવામાં તત્પર હોય તે માણસ મરીને બેહેરો તથા મુંગો થાય છે. દહન, અંકન, ઘાતન, છેદન, વિગેરે પ્રકારના દુઃખો જીવોને કરનાર માણસ બહુજ રોગી થાય છે તથા તેનાથી બેપરીત હોય તે નિરોગી થાય છે. જે માણસ પૈસા ઉપાર્જન કરનાર માણસને અંતરાય કરનારો હોય તથા પત્ની માણસને ઓલવનારો હોય તેમજ હરણ કરનાર હોય તેમજ પર ધનને હરણ કરવામાં એકાંત રીતે આસક્ત હોય તે

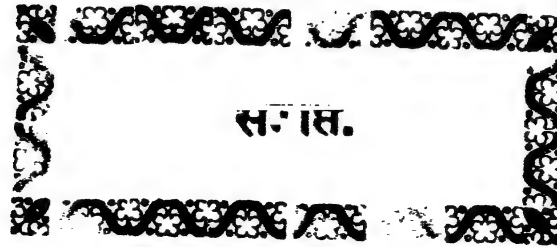
માણસ દુર્ગતિ પામે છે, તથા જે માણસ મધનો ઘાત કરનારો હોય તથા અગ્નિશાહ દાવાનલ લગાડનારો હોય તથા સ્ત્રિયાદિ-
 કનો વધ કરનારો હોય તથા બાલ વનસ્પતિનો ઘાત કરનારો હોય તે માણસ મરીને કુટ્ટો થાય છે. જે માણસ પાડા ઉપર, હંટ
 ઉપર, ગધેડા ઉપર ઘણાં ભારને ચડાવનારો હોય તથા તેમને પીડા કરનારો હોય તેમજ મનુષ્ય જાતિને પીડા કરનારો હોય તે
 માણસ મરીને વામન થાય છે. જે માણસ સાધુઓની આજ્ઞાને નહિ માનનારો હોય તથા વિક્ષેપ ઉભો કરનારો હોય તે માણસ
 આંગલીયો વિનાનો વામન કુબ્જ થાય છે તેમજ કોઈપણ પ્રકારે સ્થિરતા અને શાંતિ વિનાનો થાય છે. તપ અને શીવલ ગુણને
 ધારણ કરનારાઓનું જે માણસ વિપરીત વાંકું અને અસત્ય બોલે છે તે દુર્ગંધ મુલ્લવાલો ટુંકી જીભવાલો તથા ઘુંટો અને શરી-
 રમાં ધાત્તિક વાસના થાય છે. જો રીતે વીતરાગ મનાવાં માહારાજા દેશના આપતા કહે છે કે જે જીવો જ પ્રકારે સમજી રાગ
 દ્વેષાદિક કામ ક્રોધાદિ માન મદમોહાદિક વૈર વિરોધાદિકને ત્યાગ કરી, માહાત્મા શ્રીજિનેશ્વર મનારાજના કથન કરેલ ધર્મ
 માર્ગનું અલંબન કરી મન વચન કામના શુદ્ધિથી જો ધર્મનું આરાધન જે ભવ્ય પ્રાણિ કરે છે તે કલ્યાણ મંગલિકની મહત્ત્વ
 પ્રાપ્ત કરે છે. ભગવાન મનાવાં માહારાજાની અમૃતમય વાણીથી પર્વદા સીંચાઈ ગઈ. સંવેગ રંગમાં રંગાઈ ગઈ. વૈરાગ્યભાવથી
 વાટાઈ ગઈ. મેરોમે અસ્તિત્વ આનંદમય થઈ ગઈ. પુરુષો સિંહસમાન પરાક્રમી થયા તેઓએ સંસારના બંધનો તોડો
 માથ્યા તેજ સમયે પંચાષ્ટિ લેવ કરવા અન્યથાલાં થયા દિશા ભગવાનને હસ્તે લીધી કોઈક સમ્યક્ત્વ પામ્યા કોઈકે યથા-
 શક્તિ નિયમો લીધા. ષેષિકાને મૃદ્ધિકા ભાવી જીવો ભગવાન મનાવાં માહારાજાના ગુણ ગણગાન કરતા સ્વસ્થાને ગયા.
 અસ્થાનિય યાસાનર નિન્નમ સ્વામી પણ અન્યથાવાક મક્ક જનોને વોધ કરવા અને જગતના દુઃસ્ત્રી જીવોને વોધ કરી

ચે માસો
વ્યા-
રુચાન.

॥૮૯॥

તારવા સંસા ના પાર પમાડવા પાતાન પાલેસા સહિત અન્યત્ર વિહાર કરી ગયા, અને સ્થલે સ્થલે વિચરી ઘણાં મન્ય જીવોને સદ્ગતિગામી કર્યા. ઉત્તમ જીવોને પ્રમાદ ત્યાગ કરી તરકાઈયા ત્યાગ કરી એી રીતે ધર્મનું પ્રાતેપ લન કરવું કે શીઘ્રતાથી મોક્ષની પ્રાપ્તિ થાય.

इति श्री तपःप्रवर्धनयोगिनिः श्रीजैनशासन श्रृंगारभूत निरंतर शुद्ध ध्यानारूढ श्रीमान् १००८ बुद्धिविजयजी (बुटे-
रायजी) माहाराजना मुनिपंडल मुकुटमणिः गजिवर्य श्रीमान् १००८ मुक्तिविजयजी (मुलवंदजी) माहाराजना शिष्यवर्य
समासागर श्रीमान् १००८ गुलाबविजयजी माहाराजना शिष्य मुनिराज श्रीमणिविजयजीये प्रथमना काठीयाना स्वरूपने देखी
वेस्ता युक्त कांईक बन वल त काठीयानुं स्वरूप बोरुगामने विषे श्रोपदमप्रभु महाराजनी पूर्ण कृपायी संवत् १९८१ ना
आसो मासनी शुक्ल पूर्णिमा अने शुक्रवारे लखेल छे, ते वक्ता श्राता माहानुभावोने कल्याण मंगलिकनी मालाने अर्पण
करनार थाओ.

તેર કા-
ઠાયાનું
સ્વરૂપ.

॥૮૯॥

शुद्धिपत्र.

पृष्ठ.	पूठी.	लीटी.	अशुद्धि.	शुद्धि.	पृष्ठ.	पूठी.	लीटी.	अशुद्धि.	शुद्धि.
१	१	९	कात्तिक	कात्तिक	५	१	८	गरिकणिका	गिरिकर्णिका
२	१	११	लखा गो	लखावा	६	२	१३	जावथी	जीवथी
२	१	१४	त्रोजा	त्रीजा	७	२	२	विपे	विषे
२	२	७	अनाचा ।	अनाचारी	७	२	१४	सयोगे	संयोगे
३	१	२	स्वार्थनोज	स्वार्थनोज	७	२	१४	अने कारवो	अन कैारवो
३	१	१४	सथमस्तपः	संमस्तपः	८	२	७	निदक	निदक
४	१	४	जाइये	जोइये	९	१	१०	राजषि	राजर्षि
४	१	६	रसमा	रसमां	९	२	१३	पचास	पचीस
४	१	१३	सारजसा ना	साखस रनां	११	२	१४	पसो	पैसो
४	२	१	करणा ।	कला	१२	२	३	स्मरण	स्मरण
४	२	३	यांस	मांस	१२	२	१०	क्षपक अणि	क्षपक श्रेणि
४	२	१२	मत्याख्यान	मत्याख्यान	१३	२	३	चंद्रावतक	चंद्रावतंसक

चौमास
व्या-
ख्यान.
॥ ९० ॥

पृष्ठ.	पृष्ठी.	लीटी.	अधुदि.	शुदि.
१३	२	४	अवंतीनं	अवंतां
१३	२	७	नामान	नामीन
१३	२	११	दिशा	दिशा
१३	२	१२	सागरचद्रे	सागरचद्रे
१४	१	३	मागो	मागी
१४	१	१३	अपर मातान	अपर माताने
१५	२	८	विषे	विषे
१६	१	११	पत्तिना	पत्तिनो
१६	२	१	पत्तिनाज	पत्तिनोज
१६	२	६	किकरा	किकरा
१८	१	१	के:	के
१८	१	५	सानी	सोनी
१८	१	१०	जाव	जीव

पृष्ठ.	पृष्ठी.	लीटी.	अधुदि.	शुदि.
१८	१	१३	यवा	यवी
१८	१	१४	परशव	परवश
१८	२	६	मुदग	मुदगर
१९	१	१४	गर्ही	गर्ही
१९	२	५	सोमी	सोनी
१९	२	९	संयमया	संयमयी
१९	२	१२	सन्न	सुन्न
२०	२	११	त्व	× × ×
२१	१	१	यवज्जाकं	यवज्जावं
२१	१	४	पञ्चादश	पञ्चादपि
२१	१	९	युधिष्ठिरने	युधिष्ठिरन
२२	२	७	मेराना	मेरीना
२३	१	५	यतोक्रम	यतोक्रम

तेर का-
मीयाजुं
स्वल्प.

॥ ९० ॥

पृष्ठ.	पृठी.	लीटी.	अशुद्धि.	शुद्धि.
२३	२	९	तातडा	तोतडा
२४	१	२	शष्य	शिष्य
२४	१	४	जाव	जीव
२४	१	८	कामणथा	कामणथी
२४	१	९	देवल कमां	देवलोकमां
२४	१	१०	चलाता	चिलाती
२४	१	१०	दासा	दासी
२४	१	११	चिलाता	चिलाती
२४	१	१२	पुत्रा	पुत्री
२४	१	१२	क्रोडा	क्रीडा
२४	१	१३	चलाता	चिलाती
२५	२	९	दिवस	दिवस
२६	१	४	ग्रंथा	ग्रंथो

पृष्ठ.	पृठी.	लीटी.	अशुद्धि.	शुद्धि.
२६	१	४	सांभळा	सांभळी
२६	२	३	राजामे	राजाने
२६	२	४	करवाथा	करवाथी
२७	१	१	श्लोकना	श्लोकनो
२७	१	१०	विश्वासघाता	विश्वासघाती
२८	१	२	विचांखा	विचारवा
२८	२	१४	अणगरनु	अणगार-
३०	१	१	जातिवाला	जातिवालो
३०	१	४	देखवाथाज	देखवाथीज
३०	२	४	करा	करी
३१	१	४	आलगन	आलिगन
३१	१	४	आलगन	आलिगन
३१	२	२	बनो	बनी

चौमासो
व्या-
ख्यान.

॥९१॥

पृष्ठ.	पूठी.	लीटा.	अशुद्धि.	शुद्धि.
३१	२	४	नाखो	नाखो
३१	२	६	आपोशुं	आपोशुं
३१	२	१२	तमारो	तमारी
३३	१	२	सतज	सतेज
३४	२	४	पिडन	पिडने
३४	२	८	कयोता	कयांतो
३४	२	८	निनिषयी	निर्विषयी
३५	१	१०	पने	मने
३६	२	१	मंत्रीन	मंत्रीने
३७	१	१	किंचः	किंच
३७	१	९	हता	हतो
३८	१	४	प्रतिक्रमणना	प्रतिक्रमणना
३८	१	५	प्रतिक्रमण	प्रतिक्रमण

पृष्ठ.	पूठी.	लीटी.	अशुद्धि.	शुद्धि.
३९	१	११	कर	करी
३९	१	१४	षापना	पापना
४०	१	२	मूर्ति	मूर्ति
४०	१	३	बिबने	बिबने
४०	१	४	भाजन कर नहि	भोजन करवु नहि
४०	२	७	प्रधानादके	प्रधानादिके
४१	१	१	देव बिबने	देवना बिबने
४१	१	५	कहुं छे	कहु
४१	२	१	स्वधर्मना	स्वर्गना
४१	२	५	पारना	पारने
४२	१	६	मनधंजीलं	मनधंशीलं
४२	१	८	राहत	रहित
४२	१	९	कीत्तिने	कीर्त्तिने

तेर का-
ठायांनु
स्वरूप.

॥९१॥

पृष्ठ.	पूठी.	लीटी.	अशुद्धि.	शुद्धि.
४२	२	६	पूणिमा	पूणिमा
४३	२	४	पामा	पामो
४४	१	१	रणीये	राणीये
४४	१	५	राखजो	राखजे
४५	१	६	तेमसु	तेमज
४५	२	५	हिसा	हिसा
४५	२	१३	जते	जे ते
४५	२	१४	भोगापणु	भोगीपणु
४६	१	८	खव	खर्व
४६	१	११	मागणा	मागणी
४६	१	११	जावित	जीवित
४६	२	१४	राणाने	राणीने
४७	१	८	हसाने	हिसाने

पृष्ठ.	पूठी.	लीटी.	अशुद्धि.	शुद्धि.
४७	१	८	आवा	आवी
४७	२	२	साना	सोना
४८	२	१२	कीत्तदान	कीर्त्तिदान
४८	२	१२	कीति	कीर्त्ति
४८	२	१३	जलेवा	जलेवी
४९	१	२	कीर्त्तिने	कीर्त्तिने
४९	१	३	दारखानामां	दारुखानामां
४९	१	४	बीरुदावाल	बीरुदावली
४९	२	१	अलाकिक	अलौकिक
५०	१	११	तेथा	तेथी
५१	१	१	काने	कोने
५१	१	७	लाभादिक	लांभादिक
५१	१	८	क्रोडा	क्रीडा

चौमासी
व्या-
ख्यान.

॥९२॥

पृष्ठ.	पूठी.	लीटी.	अशुद्धि.	शुद्धि.
५१	२	११	ज गान	जाणीने
५२	१	२	दोखाने	देखीने
५२	१	११	अघार	अघोर
५२	२	१२	अमे	अने
५३	१	१४	आश्रयना	आश्रयना
५३	२	६	निदा करनारना	निदा करनारनो
५३	२	८	खरं खाटुं	खरं खोटुं
५३	२	१४	सुधा	सुधी
५४	१	३	माठो	माठी
५४	१	४	वपातको	चपातकी
५४	१	४	भवेत्कुष्टी	भवेत्कुष्टी
५४	१	५	देवना	देवनी
५४	१	५	दारेद्रयनायी	दारेद्रयनायी

पृष्ठ.	पूठी.	लीटी.	अशुद्धि.	शुद्धि.
५४	१	१०	मानो	मानी
५४	१	११	निदा	निंदा
५४	१	१३	निदाये	निंदाये
५४	२	७	सावधाना	सावधानी
५४	२	८	वह्या छे	कह्या छे
५५	१	४	हाय	होय
५५	१	९	वर्तमान	वर्तमान
५५	१	९	निदाने	निंदाने
५५	२	९	लतातंतु	लूतातंतु
५६	१	२	नरगात	नरकगति
५६	१	७	परनो	परनी
५६	१	१२	समपापं	समंपापं
५७	२	४	लग	लग्न

तेर का-
ठीयानुं
स्वरूप.

॥९२॥

पृष्ठ.	पूरी.	लीटी.	अशुद्धि.	शुद्धि.
५७	२	९	बेठो	बेठी
५८	१	२	निद्रा	निद्रा
५९	१	७	जोवनो	जीवनो
६०	१	९	देखो	देखी
६०	२	४	मलछादिक	मलछादिक
६१	१	४	बाले	बोले
६१	२	१	करवा	करवो
६२	१	३	आतचा	आतचारो
६२	१	४	वरतुओने	वस्तुओने
६२	१	१०	अनंगक्रोडा	अनंगक्रीडा
६२	२	१	आधि	अवधि
६३	१	५	मनादुःप्रणिधानं	मनोदुःप्रणिधानं
६३	१	१०	विषे	विषे

पृष्ठ.	पूरी.	लीटी.	अशुद्धि.	शुद्धि.
६३	२	३	संथार	संथारो
६३	२	१०	व्रतोनो	व्रतोना
६४	१	१	मुकुटमाणः	कुटमाणः
६४	१	८	आगमन	अगमन
६४	२	१४	घयो	घणो
६५	१	१२	राजा	राजाये
६५	१	१३	भगवाने	भगवान
६५	२	५	कर्यु	कर्यो
६६	२	२	पूणिमाना	पूर्णमाना
६६	२	११	एकत्रोश	एकत्राश
६७	२	१४	स्थाया	स्थायी
६८	१	८	चचल	चंचल
७०	१	४	छाडु	छोड

चौमासी
व्या-
ख्यान.
॥९३॥

पृष्ठ.	पूठी.	लीटी.	अशुद्धि.	शुद्धि.
७०	१	११	वचनो	वचनो
७१	१	१२	आकलावकल	आकलविकल
७१	२	८	अवज्ञा	अवज्ञा
७१	२	१४	चित्तरी	चितरी
७२	१	१४	चितवना	चितवना
७२	२	७	ते	ते
७४	१	८	पसो	पैसो
७४	१	१३	बंधावा	बंधावो
७४	१	१३	पेहेरागणा	पेहेरामणा
७४	२	१	ढांकणु	ढींकणु
७४	२	१३	इहां	इहां
७५	१	१	मोताडे	मोनीडे
७५	२	५	काठोयाने	काठीयाने

पृष्ठ.	पूठी.	लीटी.	अशुद्धि.	शुद्धि.
७६	१	८	चोरो करो	चोरो करी
७६	१	११	थवाथा	थवाथी
७६	१	१२	आपवाथो	आपवाथी
७६	१	१४	वलो	वली
७६	१	१४	करवाथो	करवाथी
७६	२	४	एरांगो	एरींगो
७६	२	१३	तेनो	तेना
७९	२	३	जन शासननी	जैन शासननी
७९	२	३	शोमा	शोभा
७९	२	१२	प्रथमता	प्रथम ते
७९	२	१३	खुदावदने	खुदाबंदने
८१	२	७	घडाकमां	घडीकमां
८२	१	६	गारुडाक	गारुडीक

तेर का-
ठोयानु
स्वरूप.

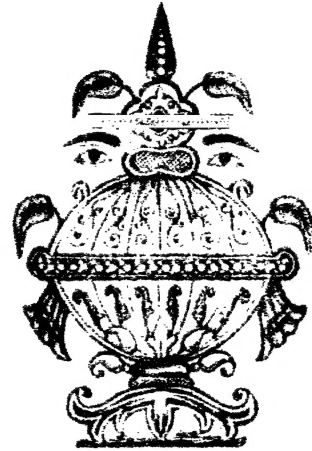
॥९३॥

पृष्ठ.	पूगी.	लीटी.	अशुद्धि.	शुद्धि.
८२	१	७	बलो	बली
८२	१	८	झांक	झींक
८२	१	८	कोनखाब	कीनखाब
८२	१	८	धोतीपोता	धोतीपोती
८२	१	९	रमणोयाना	रमणायोना
८२	१	९	चामडा रुपालो	चामडी रुपाली
८२	१	१०	चामडो	चामडी
८२	१	१२	जवेरो	जवेरी
८२	२	१४	छोडो देवाथो	छोडी देवाथी
८३	१	३	धमिष्ट	धर्मिष्ट
८३	१	४	पुन्यशालो	पुन्यशाली
८३	२	२	नथो	नथी
८४	१	२	लांबो	लांबी
८४	१	४	समजवा	समजवी

पृष्ठ.	पूगी.	लीटी.	अशुद्धि.	शुद्धि.
८४	१	५	परिणाये तो	परिणामे तो
८४	१	७	तीव	तीव्र
८४	१	७	दुःखो	दुःखी
८४	१	९	घाराति घार	घाराति घोर
८४	२	७	कोइख	कोइक
८४	२	९	रुधिर परुथो	रुधिर परुथी
८४	२	९	करवाथो	करवाथी
८५	१	११	पंचेंद्रियना	पंचेंद्रियना
८५	२	८	तेनाथो	तेनाथी
८६	१	८	चित्तने	चित्तने
८६	१	१२	विरहनु	विरहनु
८६	१	१३	महदिक	महर्दिक
८६	२	१	सुधो	सुधी
८६	२	८	अन	अने

चौमासी
व्या-
ख्यान.

॥ ९४ ॥

तेर का-
मीयानुं
स्वरूप.

॥ ९४ ॥

